

Nejvyšší soud

SBÍRKA soudních rozhodnutí a stanovisek

Ročník: LXXV

3
2023

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu

Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu je jediným pramenem, který obsahuje výlučně judikaturu vycházející z kolektivní procedury upravené zákonem, jejím vydavatelem je Nejvyšší soud. Výběr rozhodnutí provádějí a o zařazování rozhodují kolegia Nejvyššího soudu.

Před projednáním jednotlivých vybraných rozhodnutí jsou tyto judikáty zasílány na připomínková místa. Rozhodnutí publikovaná v této Sbírce nepředstavují názor jednotlivce, ale jsou výsledkem kolektivního projednání a kolektivního názoru o vhodnosti zveřejnění řešení nového nebo dosud neřešeného problému.

Redakční rada:

Předseda: JUDr. Petr Angyalossy, Ph.D.
Místopředseda: JUDr. Petr Šuk
Členové: JUDr. Antonín Draštík, JUDr. Václav Duda, JUDr. Roman Fiala, JUDr. František Púry, Ph.D., JUDr. Zdeněk Krčmář, JUDr. Radek Doležel, JUDr. Vladimír Veselý, Mgr. Aleš Pavel, Mgr. Zdeněk Stuchlík

Adresa redakce:

Nejvyšší soud, Burešova 20, 657 37 Brno
tel.: +420 541 593 111, fax: +420 541 213 493
e-mail: sbirka@nsoud.cz

Ročník LXXV

Číslo 3/2023 vychází 23. 8. 2023

Připomínková místa:

Nejvyšší správní soud, Vrchní soud v Praze, Vrchní soud v Olomouci, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo vnitra, Česká advokátní komora, Právnická fakulta Univerzity Karlovy, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Právnická fakulta Palackého univerzity, Právnická fakulta Západočeské univerzity, Ústav státu a práva Akademie věd ČR, Krajský soud v Ústí nad Labem, Krajský soud v Hradci Králové, Krajský soud v Plzni, Krajský soud v Brně, Krajský soud v Ostravě, Krajský soud v Českých Budějovicích, Krajský soud v Praze, Městský soud v Praze, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, Nejvyšší státní zastupitelství

Vzor citace rozhodnutí uveřejněných ve Sbírce:

- stanovisko pléna Nejvyššího soudu ze dne 5. 1. 2017, sp. zn. Plsn 1/2015 (uveřejněné pod č. 1/2017 Sb. rozh. st.)
 - rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2012, sp. zn. 29 Cdo 300/2010 (uveřejněný pod č. 32/2013 Sb. rozh. obč.);
- nebo
- rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod č. 99/1995 Sb. rozh. tr.

Vzor citace rozhodnutí neuveřejněných ve Sbírce:

- usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 4. 2012, sp. zn. 3 Tdo 225/2012

Rozhodnutí uveřejněná ve Sbírce jsou redakčně zpracovávána.

OBSAH

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH.....	6
č. 12	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2022, sp. zn. 8 Tdo 1033/2022	7
č. 13	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2022, sp. zn. 8 Tdo 722/2022	20
č. 14	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2022, sp. zn. 3 Tz 43/2022.....	31
ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH, OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH	37
č. 23	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 2022, sp. zn. 24 Cdo 2715/2021.....	38
č. 24	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2022, sp. zn. 24 Cdo 1150/2022.....	48
č. 25	
Usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 8. 6. 2022, sp. zn. 31 Cdo 798/2022	55
č. 26	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2022, sp. zn. 23 Cdo 672/2021	64
č. 27	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 2. 2022, sp. zn. 25 Cdo 3302/2021	75
č. 28	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2022, sp. zn. 25 Cdo 2651/2021	79
č. 29	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2022, sp. zn. 27 Cdo 59/2022	86
č. 30	
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2022, sen. zn. 29 ICdo 86/2020	97
č. 31	
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2022, sen. zn. 29 NSCR 109/2020	110
č. 32	
Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 8. 6. 2022, sp. zn. 31 Cdo 833/2022	121

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

č. 12

Pro mimořádné snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici trestní sazby podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku nepostačuje, že jde jen o pokus trestného činu (§ 21 odst. 1 tr. zákoníku). Soud musí posoudit všechny okolnosti významné pro stanovení povahy a závažnosti pokusu, jeho přiblížení se k dokonání trestného činu, důvody, pro které k dokonání nedošlo, a další konkrétní okolnosti případu, jakož i osobu pachatele a jeho osobní a jiné poměry. Teprve na základě jejich komplexního zhodnocení lze odůvodnit postup podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku.

č. 12

Mimořádné snížení trestu odnětí svobody

§ 58 odst. 6 tr. zákoníku

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2022, sp. zn. 8 Tdo 1033/2022, ECLI:CZ:NS:2022:8.TDO.1033.2022.1

Nejvyšší soud k dovolání nejvyššího státního zástupce podaném v neprospěch obviněného M. H. proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 7. 2022, sp. zn. 8 To 49/2022, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Plzni pod sp. zn. 34 T 2/2022, zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 7. 2022, sp. zn. 8 To 49/2022, ve výroku o trestu, a rovněž i další rozhodnutí na zrušenou část rozsudku obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265m odst. 1 tr. ř. při nezměněném výroku o vině znovu rozhodl tak, že obviněnému M. H. uložil podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku trest odnětí svobody v trvání patnácti let, pro jehož výkon jej zařadil do věznice se zvýšenou ostrahou.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Krajského soudu v Plzni ze dne 31. 5. 2022, sp. zn. 34 T 2/2022, byl obviněný M. H. uznán vinným pokusem zvláště závažného zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku k § 140 odst. 1, odst. 3 písm. j) tr. zákoníku, jehož se podle skutkových zjištění zkráceně dopustil tím,

že dne 30. 8. 2021 v přesně nezjištěné době předcházející času 6:50 hodin, v XY, v domě s pečovatelskou službou, v bytě č. 20, poté, co jej poškozená E. H., jeho babička, vpustila do bytu, a k jeho žádosti mu odmítla půjčit peníze, přisedl si k ní na pohovku, a s cílem peníze získat, jí rukama strčil do těla tak, že ji povalil na zem, a v době, kdy ležela na zemi, ji silou střední až vyšší intenzity nohou obutou do sportovní obuvi kopl či dupl nejméně dvakrát do hlavy v oblasti obličeje, a jednou do oblasti paže, když si zkříženýma rukama kryla krk, aniž by se dále zajímal o její stav, jí z poličky pod konferenčním stolem vzal peněženku s uloženou finanční hotovostí nejméně ve výši 1 000 Kč a byt opustil, přičemž předmětným útokem jí způsobil zranění, zejména traumatické subarachnoidální krvácení v oblasti

spánkového laloku mozku vlevo, velký plošný krevní výron v měkkých pokrývkách lebních levé spánkově-temenní krajiny, zlomeninu těla dolní čelisti vlevo a další zlomeniny a poranění především v obličejové části hlavy, a tato zranění si vyžádala bezodkladné ošetření poškozené a její hospitalizaci na chirurgickém oddělení nemocnice od 30. 8. 2021 do 14. 9. 2021, pro ztrátu soběstačnosti byla umístěna v nemocnici pro dlouhodobě nemocné, dne 29. 9. 2021 však byla v souvislosti se zhoršením zdravotního stavu nesouvisejícím s útokem přeložena na interní oddělení nemocnice, kde dne 2. 10. 2021 zemřela, přičemž násilí spočívající zejména v opakovaném útoku obviněného nohou na hlavu poškozené ležící na zemi by s přihlédnutím na intenzitu útoku, věk a tomu odpovídající fyzickou kondici poškozené bylo způsobilé zapříčinit zranění poškozené ohrožující jí na životě, a obviněný byl při útoku srozuměn s touto skutečností, přičemž kromě toho by poškozená mohla být ohrožena na životě rovněž rozvojem zánětlivých komplikací utrpěných zlomenin bez včasného poskytnutí lékařské pomoci s podáváním antibiotik, k usmrcení poškozené daným útokem však nedošlo.

č. 12

2. Za uvedený pokus zvlášť závažného zločinu byl obviněný odsouzen podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání patnácti roků, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Rovněž bylo rozhodnuto o náhradě škody.

3. Vrchní soud v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 27. 7. 2022, sp. zn. 8 To 49/2022, z podnětu odvolání obviněného podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. ř. zrušil uvedený rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o trestu a podle § 259 odst. 3 tr. ř. obviněného nově odsoudil podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 58 odst. 6 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání dvanácti roků, pro jehož výkon ho zařadil podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku do věznice se zvýšenou ostrahou.

II.

Dovolání Nejvyššího státního zástupce a vyjádření k němu

4. Proti uvedenému rozsudku odvolacího soudu podal v neprospěch obviněného nejvyšší státní zástupce výlučně proti výroku o trestu podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. dovolání, protože uložený trest za použití § 58 odst. 6 tr. zákoníku považoval za vyměřený mimo trestní sazbu stanovenou na trestný čin, jímž byl obviněný uznán vinným.

5. Pro uvedený závěr nejvyšší státní zástupce vycházel z komentářového výkladu pojmu mimořádného snížení trestu podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník. Komentář. 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, s. 787 a násl., zejména s. 798 až 799), a poukázal i na to, že k mimořádnému snížení trestu pod dolní hranici trestní sazby u pokusu se vyžaduje, aby pokus nedosahoval závažnosti jiných obvyklých případů, a navíc lze k němu přistoupit jen za předpokladu, že vzhledem k povaze a závažnosti trestného činu posuzované především podle hledisek uvedených v § 39 odst. 7 písm. c) tr. zákoníku, by uložení trestu odnětí svobody v rámci zákonné trestní sazby bylo nepřiměřeně přísné a nápravy pachatele lze dosáhnout i trestem kratšího trvání (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. [7 Tdo 124/2016](#)).

6. Dovolatel v konfrontaci s uvedenými zásadami považoval důvody, pro které odvolací soud změnil výrok o trestu oproti soudu prvního stupně za nepřezkoumatelné a kusé,

protože s ohledem na dikci § 58 odst. 6 tr. zákoníku odráží pouze to, že je trest ukládán za pokus zločinu, bez vypořádání se s dalšími předpoklady pro jeho aplikaci, tj. povahou a závažností pokusu. Soud nevyložil, z jakých důvodů by bylo použití trestní sazby zákonem stanovené na tento čin pro pachatele nepřiměřeně přísné, a proč lze dosáhnout nápravy pachatele i trestem kratšího trvání. Přestože se aplikací § 58 odst. 6 tr. zákoníku odchýlil od právního závěru nalézacího soudu, v bodě 13. odůvodnění rozsudku pouze zmínil, že soud prvního stupně při ukládání trestu přihlédl podle § 39 odst. 1 tr. zákoníku k povaze a závažnosti spáchaného činu, k osobním a jiným poměrům obviněného, k jeho dosavadnímu způsobu života a k možnosti jeho nápravy, a odkázal na rozsudek soudu prvního stupně, ač jím uložený trest označil za nepřiměřeně přísný. Sám však povahu a závažnost pokusu nerozvedl a neosvětlil důvodnost použití § 58 odst. 6 tr. zákoníku. Nebral do úvahy, že stadium pokusu samo o sobě nemůže odůvodnit uložení trestu odnětí svobody pod spodní hranici zákonné trestní sazby. Vadně vycházel z toho, že „posuzovaný čin není typická loupežná vražda, neboť obviněný ho neplánoval“ a „charakter projeveného násilí, byť ohrozil poškozenou na životě, se nevyznačoval obvyklou mírou brutality“, neboť tyto závěry nenacházejí odraz ve skutkových zjištěních, která svědčí i o dalších okolnostech, na něž odvolací soud nereagoval.

č. 12

7. Na rozdíl od odvolacího soudu dovolatel kladl důraz na to, že podle výsledků provedeného dokazování obviněný od počátku jednal v úmyslu získat od poškozené finanční hotovost, a když to odmítla, tak na ni fyzicky zaútočil. Aby dosáhl cíle, i přes znalost věku poškozené a jejích fyzických indispozic, ji napadl násilím střední až velké intenzity (kopy, dupáním) směřujícím na hlavu i krk, tj. do místa, kde se nachází životně důležitý orgán (mozek), a tedy věděl, že tím jí může způsobit smrt. Poškozená byla osobou zvláště zranitelnou v důsledku vysokého věku. Poté, co si po útoku vzal peníze, ji na místě zanechal bez pomoci, ač si musel být vědom možných zvláště závažných následků. Skutečnost, že čin obviněného zůstal ve stadiu pokusu, lze přičíst pouze souhře dalších nahodilých okolností, které však v daném případě nemusely nastat.

8. Existence přitěžujících okolností rovněž nesvědčí pro možnost použití § 58 odst. 6 tr. zákoníku. Jedná se zejména o příbuzenský vztah s obětí, neboť poškozená byla babičkou obviněného, její vysoký věk (devadesát let) a důvěřivost. Obviněný věděl, kde má finanční hotovost uschovanou a mohl si peníze vzít i nenásilným způsobem, přesto však, při vědomí vlastních převažujících fyzických dispozic na poškozenou agresivně zaútočil. Uvedené svědčí o vysoké škodlivosti činu a vyvrací závěry odvolacího soudu, že použití moderačního ustanovení umožňuje povaha a závažnost pokusu, a že nejde o typickou loupežnou vraždu provedenou s obvyklou mírou brutality. Dovolatel nepřisvědčil ani odvolacím soudem hodnocené obviněným vyjádřené lítosti jako polehčující okolnosti, neboť závěr, že „způsob projevené lítosti odpovídá osobě obviněného, který je osobou simplexní a nelze bez dalšího uzavřít (jak činí nalézací soud), že svého činu skutečně nelituje“, je založen jen na předpokladu takové lítosti, neboť obviněný ji svobodně a vážně neprojevil způsobem nevzbuzujícím pochybnosti. Ovšem i v případě, že by projevená lítost byla opravdová, jde pouze o okolnost polehčující, která by sehrála roli při úvaze o výměře trestu v rámci zákonné trestní sazby, nikoliv pro závěr o možnosti použití moderačního práva. Obdobným způsobem dovolatel nahlížel i na další skutečnosti, o které odvolací soud opřel závěr o možnosti dosažení nápravy obviněného i trestem odnětí svobody kratšího trvání, neboť beztrestnost, pracovní zařazení a řádný způsob života, patří mezi obecné polehčující okolnosti.

9. Vzhledem k těmto názorům nejvyšší státní zástupce v posuzovaném případě neshledal splnění podmínek pro použití § 58 odst. 6 tr. zákoníku, dospěl k závěru o uložení trestu odnětí svobody mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně a při naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. v jeho druhé alternativě, navrhl, aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 7. 2022, sp. zn. 8 To 49/2022, jakož i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Vrchnímu soudu v Praze, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Pokud by Nejvyšší soud shledal, že v posuzované věci je nutno rozhodnout jiným než navrhaným způsobem, souhlasil s rozhodnutím v neveřejném zasedání podle § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.

10. Obviněný ve vyjádření k tomuto dovolání prostřednictvím obhájkyň nesouhlasil s argumenty dovolatele, protože závěry odvolacího soudu považoval za správné, odpovídající provedenímu dokazování a dostatečně vysvětlené zejména v bodě 13., kde jsou rozvedeny důvody pro naplnění zákonných předpokladů pro mimořádné zmírnění trestu podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku. Obviněný poukázal zejména na skutečnost, že souzený skutek nebyla typická loupežná vražda, neboť ji neplánoval, a charakter projeveného násilí, kterým byl ohrožen život poškozené, se nevyznačoval obvyklou mírou brutality. Projevil lítost, byť způsobem odpovídajícím jeho simplexní osobnosti. Při ztotožnění se se závěry odvolacího soudu obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání nejvyššího státního zástupce podle § 265j tr. ř. zamítl. Obviněný též vyjádřil souhlas s tím, aby dovolání bylo projednáno v neveřejném zasedání.

III.

Přípustnost dovolání

11. Nejvyšší soud jako soud dovolací shledal, že dovolání nejvyššího státního zástupce je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř., bylo podáno osobou oprávněnou podle § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze toto podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.).

IV.

Důvodnost dovolání

12. Podle obsahu dovolání Nejvyšší státní zástupce důvody v něm uvedené opřel o § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř., jenž dopadá na případy, kdy byl obviněnému uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou zákonem za trestný čin, jímž byl uznán vinným. Dovolání podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. s odkazem na § 58 tr. zákoníku je možné podat jen tehdy, jestliže bylo mimořádné snížení trestu odnětí svobody aplikováno, ač nebyly splněny pro takový postup zákonem stanovené podmínky. V takovém případě jde o trest uložený pod dolní hranicí trestní sazby stanovené v trestním zákoně, čímž je tento dovolací důvod naplněn [srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2003, sp. zn. [5 Tdo 411/2003](#) (uveřejněné v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, roč. 2004, seš. 26, č. T 617), a ze dne 19. 3. 2014, sp. zn. [3 Tdo 362/2014](#)].

13. Důvody pro odmítnutí dovolání Nejvyšší soud neshledal (§ 265i odst. 1 tr. ř.), a proto přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroků rozhodnutí, proti nimž bylo dovolání podáno, jakož i řízení napadenému rozhodnutí předcházející, v rozsahu a z důvodů, jež jsou v dovolání uvedeny.

14. Dovoláním podaným v neprospěch obviněného nejvyšší státní zástupce vytýká odvolacímu soudu, že při ukládání trestu odnětí svobody obviněnému aplikoval ustanovení o mimořádném snížení trestu odnětí svobody podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku, a obviněnému po zrušení rozsudku soudu prvního stupně uložil za pokus zvláště závažného zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 tr. zákoníku k § 140 odst. 1, odst. 3 písm. j) tr. zákoníku mírnější trest ve výměře dvanácti roků, pro jehož výkon ho zařadil podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku do věznice se zvýšenou ostrahou, když pro takový postup nebyly splněny zákonem stanovené podmínky.

č. 12

15. Pro posouzení důvodnosti dovolání Nejvyšší soud vycházel z obsahu přezkoumávaných rozhodnutí. Soud prvního stupně v odsuzujícím rozsudku v bodě 13. vyložil, na základě jakých skutečností opírajících se o podmínky § 39 tr. zákoníku trest obviněnému v trestní sazbě podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku ukládal, a jakými úvahami vztahujícími se k přitěžujícím a polehčujícím okolnostem byl při závěru o uložení trestu na samé spodní hranici zákonem stanovené sazby veden. Rovněž vyložil, proč nejsou vdaném případě splněny podmínky pro uložení trestu ve smyslu § 58 odst. 6 tr. zákoníku, což vysvětlil tím, že čin obviněného byl sice nedokonaným trestným činem, ale míra závažnosti a povaha tohoto pokusu jsou vysoké s ohledem na okolnosti, za kterých byl spáchán a k nápravě obviněného by nepostačil trest kratšího trvání, protože jde o osobu, která není ochotna nahlédnout následků i všech souvislostí své trestné činnosti. Postoj obviněného rozhodně takové úvahy neumožňoval.

16. Odvolací soud uvedený závěr neakceptoval, rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o trestu zrušil a znovu sám rozhodl. V bodě 13. svého rozsudku vysvětlil, že soud prvního stupně sice vycházel z účelu trestu a při jeho ukládání přihlédl podle § 39 odst. 1 tr. zákoníku k povaze a závažnosti spáchaného činu, k osobním a jiným poměrům obviněného, jeho dosavadnímu způsobu života a k možnosti jeho nápravy, ale i přesto uložil trest nepřiměřeně přísný. Přestože souhlasil i s hodnocením přitěžujících a polehčujících okolností, k nimž soud prvního stupně přihlížel, na rozdíl od něj spatřoval splněnými zákonné předpoklady pro uložení trestu pod dolní hranici trestní sazby trestu odnětí svobody podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku. K nim uvedl jen to, že obviněný se zločinu vraždy dopustil ve stadiu pokusu, když právě u vraždy je rozdíl mezi jejím pokusem a dokonaným činem zásadní (tuto úvahu však se zřetelem na konkrétní situaci v posuzované věci nerozvinul). Poukázal jen na to, že souzený skutek není typická loupežná vražda, neboť obviněný jej neplánoval. Rovněž charakter projeveného násilí, byť obviněný ohrozil poškozenou (vzhledem ke specifickým vlastnostem oběti) na životě, se podle něj nevyznačoval obvyklou mírou brutality. Způsob projevené lítosti podle odvolacího soudu odpovídá povaze obviněného, který je simplexní osobou a nelze bez dalšího uzavřít (jak učinil nalézací soud), že svého činu skutečně nelituje. Trestní sazbu od patnácti do dvaceti let v příslušném ustanovení trestního zákoníku považoval za vysokou právě pro to, že předpokládá fatální následek v podobě zmaření lidského života. Po přezkumu všech rozhodných skutečností dospěl k závěru, že vzhledem k tomu, že obviněný spáchal čin toliko ve stadiu pokusu, lze užít ustanovení § 58 odst. 6 tr. zákoníku a trest uložit pod spodní hranici zákonné trestní sazby, neboť to umožňovala povaha pokusu, a současně fakt, že k nápravě obviněného,

vzhledem k jeho trestní minulosti a skutečnosti, že řádně pracuje, postačuje trest kratšího trvání než patnáct let odnětí svobody (viz bod 13. rozsudku odvolacího soudu).

17. Nejvyšší soud se s uvedenými závěry odvolacího soudu neztotožnil, kromě dalších, dále rozvedených důvodů i proto, že rozsudek soudu prvního stupně zrušil podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. ř., tedy proto, že bylo v přezkoumávané části rozsudku soudu prvního stupně porušeno ustanovení trestního zákona, avšak důvod tohoto zrušení vůbec nevyložil, a neuvedl, v čem tuto vadu shledal, když v bodě 13. odůvodnění svého usnesení uvedl, že je uložený trest přespříliš přísný, což by však odpovídalo důvodu zrušení podle § 258 odst. 1 písm. e) tr. ř., jenž však neshledal. V čem soud prvního stupně pochybil, však dostatečně nerozvedl. Rozporuplná se jeví jeho konstatování, že souhlasí se stanoviskem soudu prvního stupně o hodnocení polehčujících a přitěžujících okolností, avšak i přesto shledává zákonné předpoklady pro mimořádné zmírnění trestu. Bohužel ani ty řádně podle podmínek § 58 odst. 6 tr. zákoníku nevyložil, ale jen kuse se omezil na některé z kontextu všech rozhodných podmínek a souvislostí vytržené dílčí skutečnosti, z nichž za zásadní označil spáchání pokusu, fakt, že jde o netypickou vraždu pro neplánování činu, jenž se nevyznačoval obvyklou mírou brutality, a že způsob projevené lítosti odpovídá osobě obviněného. Odvolací soud tím své povinnosti nesplnil, protože, pokud soudem prvního stupně uložený trest považoval za uložený v rozporu se zákonem [viz použité ustanovení § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř.], bylo jeho povinností tento postup řádně odůvodnit a vysvětlit, v čem byla uvedená vada shledána. Rovněž bylo povinností odvolacího soudu, jestliže sám považoval za naplněné důvody pro použití § 58 odst. 6 tr. zákoníku, tyto řádně ze všech zákonem stanovených hledisek uvážit na základě konkrétních zjištěných skutečností. Takto však odvolací soud v této trestní věci nepostupoval.

18. Z těchto důvodů Nejvyšší soud považuje za nutné poukázat na to, že ustanovení § 58 tr. zákoníku jako prostředek soudcovské individualizace trestu umožňuje zmírnění trestu odnětí svobody, pokud nemá alternativu v podobě mírnějšího druhu trestu, a to v případě, když trest odnětí svobody uložený v rámci zákonné trestní sazby by neodpovídal okolnostem konkrétního případu a osobě pachatele, a jestliže dolní hranice tohoto trestu stanovená v zákoně by byla důvodně pocitována jako překážka, která brání uložení přiměřeného trestu v intencích ustanovení § 39 tr. zákoníku (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 789). Toto moderační právo lze využívat za účelem zmírnění mimořádné tvrdosti zákona v případech, kdy konkrétní čin naplňuje po formální stránce znaky trestného činu, avšak jeho závažnost je nižší, než je obvyklá u srovnatelných případů. Použití § 58 tr. zákoníku je výjimkou a musí být v každém případě pečlivě odůvodněno (srov. rozhodnutí č. [1/1965](#) Sb. rozh. tr.). Tato obecná hlediska jsou v § 58 tr. zákoníku diferencována podle konkrétně vymezených okolností, které se v odstavcích 1 až 7 různí a lze je aplikovat jen při splnění v nich přesně určených podmínek, které jsou u každého odstavce stanoveny jinými skutečnostmi, a které vyjadřují jejich odlišnou povahu a výjimečnost oproti jiným případům.

19. Ustanovení § 58 odst. 6 tr. zákoníku je určeno pro možnost uložení trestu pod dolní hranici trestní sazby u přípravy, pokusu a účastenství ve formě pomoci. Tím se zvýhodňují situace, když jednání, za něž je pachatel odsuzován, nevedlo k následku u konkrétního trestného činu ať proto, že dospělo jen do stadia přípravy (srov. § 20 tr. zákoníku) nebo pokusu (§ 21 odst. 1 tr. zákoníku), anebo jde o pomoc k trestnému činu [§ 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku],

kteřá se považuje za nejméně závažnou formu účastenství. Tato okolnost v sobě nese onu mimořádnost, protože trestní zákoník uvedené situace shledává méně závažnými, než je tomu u dokonaného trestného činu, anebo u závažnějších forem účastenství, a není proto třeba jiných mimořádných okolností. Již při splnění této podmínky má soud možnost zvažovat vhodnost uložení trestu pod zákonem stanovenou trestní sazbu, tedy bez mimořádnosti okolností na straně pachatele nebo případu, jako je tomu např. u § 58 odst. 1 tr. zákoníku. Skutečnost, že čin nedospěl do dokonaného stadia anebo jde o pomoc, však jen sama o sobě ještě bez dalšího nepostačuje pro to, aby ke zmínění trestu došlo, protože je třeba, aby byly současně splněny i další dvě podmínky a to, že použití trestní sazby odnětí svobody trestním zákonem stanovené by bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné, a že lze dosáhnout nápravy pachatele i trestem kratšího trvání. To, že trestný čin zůstal ve stadiu přípravy, pokusu nebo šlo jen o pomoc, totiž neznámá, že by soudy měly možnost libovolného rozhodování či že by se na toto rozhodování nevztahovala povinnost rozhodovat předvídatelně a přesvědčivě, ale je nutné, aby menší škodlivost přípravy, pokusu či pomoci z hlediska jejich povahy a závažnosti promítly do výše a druhu trestu (vyloučily nepřiměřenou přísnost trestu) a uložily jen takový trest, který postačuje k nápravě pachatele.

20. V projednávané věci jde o pokus k trestnému činu vraždy podle § 21 odst. 1 k § 140 odst. 1, odst. 3 písm. j) tr. zákoníku, a proto je vhodné se v dalším výkladu soustředit na tuto alternativu, u které (na rozdíl od dokonaného trestného činu) je nedostatek následku důvodem, zpravidla s přihlédnutím k povaze a závažnosti činu, pro závěr o nižší škodlivosti pro společnost, než jakou vykazuje dokonaný trestný čin, i když jsou zásadně stejně trestné (srov. § 21 odst. 2, § 111 tr. zákoníku). Proto je použití § 58 odst. 6 tr. zákoníku možné tehdy, když povaha a závažnost pokusu nedosahuje takové společenské škodlivosti, jaké by odpovídala trestní sazba trestu odnětí svobody za dokonaný trestný čin spáchaný pachatelem, to znamená, že i trest uložený na samé spodní hranici, by byl příliš tvrdý. Nejedná se o pravidelný postup soudu, a proto jej nelze odůvodnit jen běžně se vyskytujícími skutečnostmi ani přesvědčením soudu, že trest odnětí svobody uložený v mezích zákonné trestní sazby by byl pro pachatele příliš přísný (srov. přiměřeně rozhodnutí č. [24/1966-III](#). Sb. rozh. tr.).

21. Pro to, aby bylo možné snížit ukládaný trest pod dolní hranici trestní sazby podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku, musí být u pokusu splněny tři podmínky, jimiž jsou povaha a menší závažnost pokusu, okolnost, že uložení trestu v rámci zákonné trestní sazby bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné, a že nápravy pachatele lze dosáhnout i trestem kratšího trvání. Zákon tyto tři podmínky vyjadřuje gramaticky ve slučovacím poměru, a proto lze dovodit, že mají být splněny kumulativně. Nestačí proto jen zjištění, že došlo k pokusu trestného činu (srov. rozhodnutí č. [14/1965](#) Sb. rozh. tr.).

22. První podmínka, jíž je spáchání pokusu trestného činu, u něhož je nutné zvažovat, zda nedosahoval škodlivosti jiných obvyklých případů, se uplatní jen tehdy, jestliže pokus nedosahuje v konkrétním případě takové závažnosti, jaké odpovídá trestní sazba trestu odnětí svobody stanovená na dokonaný trestný čin (srov. přiměřeně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. [7 Tdo 124/2016](#), a ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. [6 Tdo 56/2017](#), a usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2021, sp. zn. [IV. ÚS 2272/20](#)). K tomu dochází v takových případech, kdy nenastal zákonem předpokládaný následek, a čin je vzhledem k významu chráněného zájmu, který jím byl dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky,

okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou, záměrem nebo cílem (srov. § 39 odst. 2 tr. zákoníku), méně závažný. Z těchto hledisek je důležité posoudit, do jaké míry se jednání pachatele k dokonání trestného činu přiblížilo. Je nutné přihlížet i k okolnostem a k důvodům, pro které k jeho dokonání nedošlo. Soud má zejména přihlídnout k tomu, jak vzdálené a jak reálné bylo porušení objektu trestného činu z podniknutého pokusu a které skutečnosti zabránily dokonání, čím byly tyto skutečnosti způsobeny a jaký vztah k nim měl pachatel. Přitom bude mít význam, zda šlo o pokus ukončený nebo neukončený, resp. zda nešlo o nezpůsobitelný pokus. Větší vzdálenost od dokonání trestného činu, povaha a význam okolností a důvodů, jež zabránily v jeho dokonání, mohou být takového významu, že povedou k mimořádnému snížení trestu odnětí svobody pod dolní hranici zákonné trestní sazby podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku (srov. ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 531).

23. Pro další dvě podmínky vymezené v § 58 odst. 6 tr. zákoníku (uložení trestu v rámci zákonné trestní sazby by bylo pro pachatele nepřiměřeně přísné vzhledem k povaze a závažnosti pokusu, a že nápravy pachatele lze dosáhnout i trestem kratšího trvání), je významné, že i když toto ustanovení není sice výslovně vázáno na mimořádné okolnosti případu ani na poměry pachatele, jak to předpokládá § 58 odst. 1, 2, 3 tr. zákoníku (srov. rozhodnutí č. [35/1963](#) Sb. rozh. tr.), je třeba vycházet i z jejich obecného zhodnocení, protože bez nich by nebylo možné stanovit, jak vysoký trest odnětí svobody je schopen zajistit nápravu pachatele a ochranu společnosti a jestli výměra tohoto trestu by skutečně byla nepřiměřeně přísná (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 5. 2003, sp. zn. [5 Tdo 411/2003](#), uveřejněné v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu roč. 2004, svazek 26, č. T 615). Vždy bude záležet na jejich individuálním posouzení v každé věci s přihlédnutím k § 39 a násl. tr. zákoníku. Je nutné zvažovat, zda jde o naplnění souhrnu takových okolností, aby odůvodňovaly aplikaci uvedeného ustanovení, a proto se pro určení toho, jaký dopad by měl trest uložený v rámci zákonné trestní sazby pro pachatele, nutně vychází z konkrétně zjištěných skutečností v každé individuální věci.

24. Pro stanovení toho, zda by byl trest uložený v rámci trestní sazby pro pachatele nepřiměřeně přísný, a proto je třeba použít § 58 odst. 6 tr. zákoníku, jsou vedle zhodnocení povahy a závažnosti pokusu se zřetelem na význam chráněného zájmu dotčeného činu pachatele, určující i další hlediska stanovená v § 39 odst. 1 tr. zákoníku, zejména osobní, rodinné a majetkové poměry pachatele, jeho dosavadní způsob života a možnost jeho nápravy. Soud přihlídnou k chování pachatele po činu, k jeho snaze nahradit škodu nebo odstranit škodlivé následky činu, k jeho postoji k trestnímu řízení. S ohledem na ně lze dospět k závěru o nepřiměřené přísnosti trestu v zákonem stanovené sazbě. Je možné vycházet z porovnání polehčujících okolností ve smyslu § 41 tr. zákoníku, ke kterým však soud přihlídnou jako ke snižujícím závažnost trestného činu pod míru obvyklou, jestliže mají vyšší intenzitu, než jim je obecně prisuzována, čímž by se pak trest běžně ukládaný jevil jako nespravedlivý, přísný a neproporcionální. Pro takové úvahy bude namísto zvažovat zejména kritéria přiměřenosti trestních sankcí (§ 38 tr. zákoníku), resp. proporcionalitu trestu odnětí svobody, který představuje vážný zásah do osobní svobody jednotlivce, a vyvolává i další negativní důsledky pro jeho osobní život. Závěr o nepřiměřenosti trestní sankce najde svůj odraz i v tom, jaký dopad mělo pro pachatele pokusu trestní stíhání i výkon trestu, a jak zasahují do jeho soukromého života, cti a dobré pověsti. Pokud by tato pravidla nebyla

dostatečně respektována, bylo by takové pochybení způsobilé, vedle porušení práva na osobní svobodu garantovaného čl. 8 odst. 1 Listiny, omezit či porušit právo jednotlivce na respektování a ochranu jeho soukromého a rodinného života, důstojnosti, osobní cti a dobré pověsti tak, jak je garantováno v čl. 10 Listiny (srov. nálezn Ústavního soudu 31. 3. 2005, sp. zn. [I. ÚS 554/2004](#)). Uvedené vychází ze zásady, že jen přiměřená trestní sankce může plnit svůj účel, a v takovém případě být i spravedlivá. Závěr soudu bude záviset i na okolnostech, které jsou znakem příslušné skutkové podstaty spáchaného pokusu trestného činu, pokud jejich význam nebo intenzita naplnění výrazně vybočují z obvyklých případů takových trestných činů a odůvodňují shovívavější postup při trestání. Při posuzování zkoumané nepřiměřenosti trestu je třeba důsledně dbát na zásadu hlubší individualizace trestní sankce, a to s maximálním ohledem na charakter konkrétního případu (srov. KRATOCHVÍL, V. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. 3. přepracované a doplněné vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2003, s. 410).

č. 12

25. U kritéria možnosti dosažení nápravy i mírnějším trestem, než stanoví základní trestní sazba, významného pro aplikaci § 58 odst. 6 tr. zákoníku, je nezbytné hodnotit osobní poměry pachatele, avšak bez požadavku na jejich mimořádnost, která se zde (na rozdíl od § 58 odst. 1 tr. zákoníku) nevyžaduje. Stále jde o okolnosti rozhodné pro posouzení toho, zda výměra trestu ukládaného v rámci zákonné trestní sazby dostačuje nebo bude potřebné uložení trestu mírnějšího, s nimiž se soud musí důsledně vypořádat se zřetelem na zcela konkrétní poměry pachatele. Z dosavadního života pachatele pokusu trestného činu by mělo vyplynout, že pro jeho nápravu není nezbytná výše trestu ani v minimální dolní hranici zákonem stanovené trestní sazby. Takový závěr bude nejspíše vycházet z celkového hodnocení jeho dosavadního života, jehož předpokladem je zde např. spořádanost, která může být zárukou, že se pachatel znovu obdobné trestné činnosti nedopustí. Ze způsobu jeho života by měla vyplývat vyrovnanost životního stylu, nutnost požadavku vlastního náhledu na trestnou činnost vyjádřeného buď upřímnou lítostí, nebo snahou pomoci oběti trestného činu lépe snášet příkoří způsobené dopady činu, apod.

26. Nápravou pachatele lze rozumět jeho schopnost opětovaného začlenění do společnosti a uvědomění si, co udělal špatně, a způsoblost se podobnému chování v budoucnu vyvarovat. Tohoto stavu lze docílit vhodnou volbou trestu, u něhož je jedním z hlavních cílů nápravná funkce spočívající v předcházení opakovaným trestným činům. V tomto směru je však třeba možnost nápravy pachatele hodnotit individuálně s ohledem na jeho osobu, neopomíjeje též jeho možný vývoj a nápravu v průběhu výkonu trestu odnětí svobody a další relevantní aktuální informace. Očekávání vedení řádného života je orientováno do budoucna, a proto na možnost nápravy soud usuzuje podle dosavadního chování a plnění povinností pachatelem, aby mohl předpoklad jeho nápravy, tj. polepšení se, posoudit, a podle tohoto dovodit, v jaké míře se může od něho očekávat, že v budoucnu povede řádný život. Očekávání vedení řádného života, respektive dovršení nápravy odsouzeného v budoucnu, je ze své podstaty předpokladem pravděpodobnostním, byť je třeba ho činit s potřebnou znalostí rozhodných skutečností a musí jít o odůvodněný předpoklad. Za určité kritérium v těchto úvahách lze označit i to, zda se pachatel pokusil odčinit následky svého činu a jak přistupoval k oběti, apod. O možnosti jeho nápravy může svědčit i to, že rozezná či reflektuje okolnosti, které v minulosti přispěly ke spáchání trestné činnosti, zda disponuje znalostmi či schopnostmi, které by svědčily o cíli uplatnit se ve společnosti, má-li náhled na svoji trestní

minulost, nebo zda lituje upřímně svého jednání, apod. (přiměřeně srov. nález Ústavního soudu ze dne 26. 1. 2021, sp. zn. [IV. ÚS 1804/21](#)).

27. Posoudí-li Nejvyšší soud z těchto hledisek rozhodnutí odvolacího soudu ve zkoumané trestní věci, tak se z jeho odůvodnění podává, že se uvedenými kritérii neřídil.

28. Nejvyšší soud se neztotožnil s odvolacím soudem, že by čin, pro který je obviněný M. H. odsuzován, nebyl typickou loupežnou vraždou pro to, že ji neplánoval (plánovitost totiž není běžným kritériem pro loupežnou vraždu). Naopak je třeba zdůraznit, že čin obviněného byl v obžalobě posouzen jako loupež podle § 173 odst. 1 tr. zákoníku, avšak právě s ohledem na vzniklý následek a okolnosti, za kterých byl spáchán, došlo k jeho překvalifikování na pokus vraždy podle § 21 odst. 1 k § 140 odst. 1, 3 písm. j) tr. zákoníku, jehož znakem je to, že jeho jednání bezprostředně směřovalo k dokonání toho, aby jiného úmyslně usmrtil, a to v úmyslu pro sebe získat majetkový prospěch. Z těchto znaků plyne, že šlo o typickou loupežnou vraždu. Od počátku chtěl peníze, a jednal tak prokazatelně v úmyslu získat od poškozené finanční hotovost, a po jejím odmítnutí na ni fyzicky zaútočil, aby dosáhl vytyčeného cíle. Poškozená jej do svého bytu vpustila, protože mu důvěřovala. Peníze mu však dobrovolně nevydala, a proto ji fyzicky napadl natolik razantně a tvrdě, že jí bezprostředně hrozila smrt. Na rozdíl od odvolacího soudu proto Nejvyšší soud neshledal, že by se nejednalo o typickou loupežnou vraždu, pro niž plánovitost není nutnou podmínkou. Právě situace, která nastala v tom, že poškozená odmítla peníze dobrovolně vydat, podnítila obviněného k tomu, že na ni fyzicky zaútočil. V těchto okolnostech proto Nejvyšší soud důvod pro použití moderačního oprávnění neshledal.

29. Odvolacímu soudu není možné přisvědčit ani v tom, že by jednání obviněného nevykazovalo obvyklou míru brutality, neboť kopání obutou botou, byť s měkkou podešví, avšak do oblasti hlavy a krku oběti, nebo použití náslapů na obličej, se považuje za brutální jednání, protože zranění u oběti vznikají v určitém časovém úseku, jsou bolestivá, a prožívaná velmi intenzivně. V posuzované věci navíc lze na vyšší míru brutality usuzovat i z toho, že zranění vznikla v obličejové části hlavy, kde poškozená utrpěla dislokovanou zlomeninu čelisti, jařmového oblouku, očníce a další zlomeniny a mnohočetné rozsáhlé krevní výrony i na lebce a krku. Snažila se chránit si zejména rukou krk, na který obviněný rovněž útočil. Lze proto uzavřít, že ani použitý mechanismus není důvodem pro závěr o mírnější formě pokusu vraždy, než bývá v obdobných případech obvyklé. Rovněž ani míra zavinění obviněného není neobvyklá, neboť sice k následku smrti jednal v nepřímém úmyslu, protože poškozenou usmrtit nechtěl, ale forma násilí a brutalita, jíž vůči ní útočil, svědčí o jeho srozumění s tím, že takový následek, a to i s ohledem na její vysoký věk a zřejmá onemocnění, může nastat [srov. § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku]. Ke zmocnění se peněz jej však vedl úmysl přímý, neboť tyto si chtěl vzít, což svědčí o jeho zjištěném motivu, jemuž podřídil celé své chování. Z tohoto důvodu je možné usuzovat na vyšší míru zavinění, k níž lze přičíst i jeho přehlíživé chování po činu, když neměl slitování se stavem poškozené, která utrpěla kromě uvedených zlomenin v obličejí, rovněž traumatické subarachnoidální krvácení v oblasti spánkového laloku mozku a velký krevní výron v měkkých pokrývkách lebních. Bylo jen věcí náhody, že jejich následkem nezemřela, neboť ji obviněný zanechal na místě činu a zbytu odešel, aniž by jí přivolal pomoc.

30. Nejvyšší soud z těchto důvodů považuje závěr odvolacího soudu o malé závažnosti pokusu zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 k § 140 odst. 1, odst. 3 písm. j) tr. zákoníku za nesprávný, naopak shledal, že jde podle povahy pokusu o závažný čin, i přesto, že nebyl dokonán, neboť jeho závažnost se blíží dokonanému činu. Proto nebylo možné shledat splnění podmínek pro použití zmírňujícího ustanovení podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku, jak bylo v podaném dovolání důvodně namítáno.

31. Takovému hodnocení povahy pokusu odpovídá i průběh činu, jenž nenasvědčuje tak nízké závažnosti, aby opodstatňoval zmírnění trestu pro obviněného, který se osobní iniciativou na tom, aby čin nedospěl do dokonaného stadia, nepodílel. Poté, co svou babičku popsáním způsobem napadl, ji nechal ležet, vzal si peníze, pro které si k ní přišel, a přestože viděl, že je vážně zraněná, ji zanechal bez pomoci a její byt v domě s pečovatelskou službou v časných ranních hodinách opustil. Byla to sama poškozená, která byla i přes utrpená zranění schopna zavolat svému synovi (otci obviněného), jenž jí pomoc přivoláním rychlé záchranné služby zajistil. Nutno zdůraznit, že o vyšší škodlivosti tohoto pokusu svědčí i to, že poškozená byla osobou obviněnému blízkou, s níž se stýkal, a která ho měla ráda. Peníze, které mu obvykle půjčovala či darovala, mu v konkrétní den odmítla dát proto, že je potřebovala pro úhradu své stravy. Podstatné bylo i to, že je zvláště zranitelnou obětí, neboť v době činu jí bylo 90 let, a obviněný věděl, že je nemocná, a že se může jen stěží jeho útokům bránit. Význam má i to, že velmi vážné následky činu obviněného na její zdravotní stav, byť jí smrt nepřivodily, jí velmi ztížily poslední fázi jejího života. Nelze pominout, že následkem pokusu, ke kterému došlo 30. 8. 2021, poškozená musela být do 14. 9. 2021 hospitalizována v Nemocnici Sokolov a na Stomatologické klinice Fakultní nemocnice v Plzni, kde podstoupila dne 10. 9. 2021 operaci (viz spis), a poté byla přeložena do pečovatelského domu D. R., neboť vlivem utrpených zranění došlo ke ztrátě její soběstačnosti. Dne 29. 9. 2021 došlo ke zhoršení jejího zdravotního stavu před tím, než dne 2. 10. 2021 zemřela, což se však již nestalo v příčinné souvislosti s jednáním obviněného. Potřebné je však uvést, že šlo o ukončený pokus zločinu vraždy, neboť obviněný učinil vše, co pokládal za nezbytné k dokonání trestného činu, avšak k jeho dokonání přesto nedošlo jen proto, že byla poškozené díky její vlastní aktivitě včas poskytnuta odborná lékařská péče.

32. Podle § 140 odst. 3 písm. j) tr. zákoníku lze obviněnému uložit trest odnětí svobody v sazbě od 15 do 20 roků, a pro přiměřenost uložení trestu v tomto rozpětí jsou též rozhodné výše zjištěné skutečnosti. Obviněný je postihován za to, že se po pokusu vraždy, jenž spáchal v úmyslu získat pro sebe majetkový prospěch, což byl záměr, který po napadení poškozené realizoval, a peníze si vzal, nezajímal o její stav, nezjišťoval, jak je vážný, nehleděl na ni, a s penězi, o nichž věděl, že je poškozená potřebuje na zaplacení obědů, bez toho, aby vyvinul jakoukoliv snahu jí pomoci, její byt opustil. Uvedené skutečnosti svědčí o tom, že ukládání trestu podle uvedené trestní sazby se nejvíce pro obviněného nepřiměřeně přísným s ohledem na okolnosti činu, které naopak svědčí pro nutnost obviněného potrestat pro jeho necitelnost a hrubost vůči své babičce přiměřeně situaci. Vážně ohrozil na životě ženu ve stáří 90 let, která navíc byla nemocná, žila v domě s pečovatelskou službou, kde jí obviněný navštívil pouze proto, aby mu dala peníze. Význam chráněného zájmu je zde vyšší, neboť chráněným objektem je zde zvláště zranitelná oběť [viz § 2 odst. 4 písm. b) zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů].

33. Ani poměry obviněného nejsou výrazněji polehčující, protože z obsahu spisu (srov. zejména znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, viz spis), je patrné, že jde o osobu, jež má ukončené pouze základní vzdělání, vyšší vzdělání nedokončil, protože chtěl pracovat a vydělávat. Přestože vrcholově sportoval (byl boxer do 25 let), uvedenou okolnost nikterak pro svůj další život pozitivně nezhodnotil. V době spáchání skutku pracoval jako dělník – lešenář, a proto lze kladně hodnotit, že měl svůj vlastní a stálý příjem. Je svobodný a bezdětný, byl kuřák, požíval alkohol a byl pravidelným uživatelem marihuany a pervitinu. V minulosti byl uznán vinným pro úmyslné trestné činy podle § 274 odst. 1 a § 337 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku a byl odsouzen k výchovným trestům, k těmto odsouzením však není možné přihlížet. Uvedené svědčí pro závěr, že přestože obviněný pracuje, vydělané prostředky mu však zřejmě na jeho životní styl nestačí, a proto si peníze opakovaně půjčoval od své staré babičky, jeho osobní poměry tedy nebyly příliš spořádané, jak dovedl rovněž soud prvního stupně (viz bod 13. jeho rozsudku).

č. 12

34. Pro možnost jeho nápravy trestem pod dolní hranicí zákonné trestní sazby rovněž zjištěné skutečnosti nesvědčí, protože zjednání obviněného po činu není jeho sebereflexe příliš patrná. K okolnosti, že by činu litoval, což považoval odvolací soud za podstatné hledisko pro závěr o nutnosti použití zmírňujícího ustanovení podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku, Nejvyšší soud uvádí, že simplexní osobnost, jak odvolací soud zdůrazňoval, se na projevení upřímné lítosti nad tím, co své babičce provedl, rozhodně významněji nepodílela. Po komplexním posouzení chování obviněného se zjevně správným jeví závěr soudu prvního stupně (viz bod 13. jeho rozsudku), který, na rozdíl od odvolacího soudu, vycházel z toho, že obviněný sice vyjádřil lítost nad svým jednáním, nicméně se do ní promítala zejména lítost nad vlastním osudem v důsledku spáchaného činu, když hovořil o tom, že se nemůže rodině podívat do očí, a tedy evidentně litoval zpřetrhání rodinných vztahů. Sám uvedl, že babičku v nemocnici nenavštívil, neboť by to nedělalo dobrotu. Prostřednictvím sestry se omluvil a údajně jí do nemocnice poslal kytici. Náhled na závažnost svého jednání a skutečnou lítost nad osudem poškozené soud prvního stupně v těchto skutečnostech neshledal, s čímž se Nejvyšší soud ztotožnil. Z chování obviněného dostatek upřímné lítosti neplyne, a s ohledem na závěry soudu prvního stupně nelze dojít ani k závěru, že by získal celkový náhled na svůj čin. Projevení účinné lítosti jako je tomu např. u § 33 tr. zákoníku, není nezbytnou podmínkou pro postup podle § 58 odst. 6 tr. zákoníku, ale takový upřímný projev svědčí o uvědomění si negativních důsledků trestného činu, pro což v této věci podklady nejsou, neboť obviněnému chybí náhled na vlastní čin, a není parné, že by si uvědomil všechny jeho důsledky, a to zejména s ohledem na případné útrapy, jež oběti přivodil. Význam by měla snaha zmírnit následky činu osobním přístupem anebo nabídnutou pomocí, což se však v této věci nestalo. Takové snahy z chování obviněného po činu neplynou. Ostatně ani otcí o tom, že jeho matku napadl, a z jakých důvodů, neřekl, přestože jej druhý den požádal o odvoz do zaměstnání. Za babičkou do nemocnice nešel, kytku jí osobně nedonesl, případnou omluvu jí osobně ani písemně nesdělil, což jsou projevy, z nichž upřímná lítost není patrná.

V.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu

35. Nejvyšší soud ze všech uvedených důvodů dospěl k závěru, že podmínky pro použití § 58 odst. 6 tr. zákoníku v této věci splněny nebyly, a proto rozsudek odvolacího soudu v části týkající se výroku o trestu podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil, včetně navazujících rozhodnutí,

pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Nejvyšší soud nepovažoval za vhodné, aby i přes zjištěné vady věc po zrušení rozsudku odvolacího soudu věc tomuto soudu vrátil k novému projednání a rozhodnutí, neboť by se tím pouze oddalovala právní moc a vykonatelnost předmětného rozhodnutí, a považoval za vhodné při splnění všech dalších podmínek, aby výrok o trestu sám znovu vynesl.

36. Veden všemi výše popsanými úvahami a zjištěními podle § 265m odst. 1 tr. ř. znovu (při nedotčeném výroku o vině) rozhodl tak, že obviněnému uložil trest v sazbě podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku, a pro jeho výměru na samé spodní hranici trestní sazby vycházel ze všech rozhodných skutečností, jak je rozvedl soud prvního stupně v bodě 13. svého rozsudku. Posuzoval okolnosti, za kterých k činu došlo a vycházel ze zjištěných poměrů obviněného (viz § 38 odst. 2 a § 39 tr. zákoníku), přičemž přihlížel k přitěžujícím i polehčujícím okolnostem se zřetelem na skutečnosti plynoucí též ze závěrů soudu prvního stupně, neboť se s jeho argumenty ztotožnil. Výměru trestu odnětí svobody zvažoval v intencích těchto závěrů.

č. 12

37. Nejvyšší soud podotýká, že i přesto, že neshledal důvody pro použití § 58 odst. 6 tr. zákoníku, jeví se vhodným obviněnému uložit trest na samé spodní hranici trestní sazby, a to zejména vzhledem k tomu, že jde o pokus trestného činu, který je mírnější formou trestné činnosti. Soud přihlížel též k jeho méně významné části doznání, byť popíral okolnosti pro něj nepříznivé, přesto však svou účast na činu přiznal. Na obviněného se hledí jako by byl netrestaný, což lze zvážit v jeho prospěch, stejně jako to, že babičku v minulosti navštěvoval a pomáhal jí. Uvedené skutečnosti umožňují, aby mu byl trest uložen na samé spodní hranici trestní sazby.

38. S přihlédnutím k výše uvedenému, a zejména proto, že obviněný byl za takto závažnou trestnou činnost odsuzován poprvé, Nejvyšší soud poté, co v uvedeném rozsahu rozsudek odvolacího soudu zrušil, sám podle § 265m odst. 1 tr. ř. při nezměněném výroku o vině znovu rozhodl tak, že obviněného M. H. odsoudil podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání patnácti let, pro jehož výkon ho podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku zařadil do věznice se zvýšenou ostrahou.

č. 13

Prohlášení viny podle § 206c tr. ř. je dobrovolným vyjádřením obviněného, které činí po řádném poučení soudem na základě své vůle o skutku kladeném mu za vinu, jímž souhlasí, že ho spáchal, i s tím, jak je v obžalobě právně posouzen. Jde o svobodný projev vůle, jenž není vázán na další konkrétní postup či rozhodnutí soudu (např. na rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání podle § 307 tr. ř.). Právní důsledky spojené s prohlášením viny nenastávají okamžikem učinění prohlášení obviněným, ale až rozhodnutím soudu o tom, zda ho přijímá nebo nepřijímá (§ 206c odst. 4 tr. ř.).

Soudem přijaté prohlášení viny obviněného podle § 206c odst. 7 tr. ř. nelze odvolat, a to ani v dalším řízení v téže věci bez ohledu na to, zda došlo ke zrušení meritorního rozhodnutí, které na prohlášení viny navazovalo.

č. 13

Prohlášení viny

§ 206c tr. ř.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 8. 2022, sp. zn. 8 Tdo 722/2022, ECLI:CZ:NS:2022:8.TDO.722.2022.1

Nejvyšší soud odmítl jako zjevně neopodstatněné dovolání obviněného D. Ú. proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 8. 3. 2022, sp. zn. 55 To 24/2022, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v České Lípě pod sp. zn. 33 T 50/2021.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v České Lípě rozsudkem ze dne 9. 11. 2021, sp. zn. 33 T 50/2021, uznal obviněného D. Ú. vinným přečinem ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 tr. zákoníku spáchaným tak, že

dne 8. 2. 2021 ve 21:45 hodin řídil po pozemní komunikaci II/259, v obci D. po předchozím požití psychotropní látky, bez vážného důvodu osobní motorové vozidlo tovární značky XY, šedé barvy, RZ: XY, a když byl zastaven a kontrolován hlídkou Policie České republiky, Obvodní oddělení XY, byla u něj provedenou orientační zkouškou pomocí testu DrugWipe® 5 SP v jeho slinách zjištěna přítomnost THC, a v krvi odebrané mu téhož dne ve 23:58 hodin v nemocnici Česká Lípa, mu byla znaleckým zkoumáním zjištěna přítomnost látky delta-9-tetrahydrokanabinolu v koncentraci 14,4 ng/ml, přičemž látka delta-9-tetrahydrokanabinol patří mezi psychotropní látky uvedené v příloze č. 4 k nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve smyslu § 44c odstavec 1 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně

některých dalších zákon, a po ovlivnění touto látkou se nacházel ve stavu, který nebyl slučitelný s bezpečným řízením a ovládáním vozidla.

2. Za uvedený přečin soud prvního stupně obviněného odsoudil podle § 274 odst. 1 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání tří měsíců, jehož výkon mu podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání dvanácti měsíců. Podle § 73 odst. 1, odst. 3 tr. zákoníku mu uložil trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel na dvanáct měsíců.

3. Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci, jako soud odvolací, usnesením ze dne 8. 3. 2022, sp. zn. 55 To 24/2022, odvolání obviněného podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl.

č. 13

II.

Dovolání obviněného a vyjádření k němu

4. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu obviněný podal prostřednictvím obhájce podle § 265b odst. 1 písm. h), i) tr. ř. dovolání, protože napadené usnesení spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení a byl mu uložen takový druh trestu, který zákon nepřipouští, o což opíral především své přesvědčení, že mu byl vadně uložen trest zákazu činnosti. Poukázal zejména na to, že tím, že řídil vozidlo pod vlivem návykové látky, nevznikla žádná škoda, spolupracoval s policejními orgány a poskytl veškerou součinnost. Navíc je bezúhonnou osobou a nikdy nebyl za obdobné jednání postižen ani v přestupkovém řízení. Od počátku činil vše, aby své jednání ospravedlnil a napravil se, vzdal se užívání marihuany a uzavřel darovací smlouvu pro spolek na podporu zvířat se závazkem uhradit peněžitou částku 5 000 Kč.

5. Obviněný nezpochybnil skutek, jenž se stal, ale vytýkal, že odvolací soud nepřezkoumal výrok o vině. Zdůraznil, že soudy nebraly do úvahy skutečnosti, které bylo třeba zvažovat v jeho prospěch a promítnout do podmíněného zastavení trestního stíhání podle § 307 tr. ř., podle něhož postupoval soud prvního stupně v usnesení ze dne 10. 8. 2021, sp. zn. 33 T 50/2021, které ovšem odvolací soud považoval za nesprávné zejména proto, že nepostačovalo jen prohlášení obviněného, že se ve zkušební době podmíněného zastavení zdrží řízení motorových vozidel, ale bylo nutné uložit trest zákazu činnosti. Proto usnesení soudu prvního stupně zrušil rozhodnutím ze dne 21. 9. 2021, sp. zn. 55 To 362/2021, a věc tomuto soudu vrátil s tím, že nejsou splněny podmínky pro podmíněné zastavení trestního stíhání. Podle obviněného odvolací soud vadně bez dalšího shledal jeho vinu pouze na základě doznání, které však učinil pro účely podmíněného zastavení trestního stíhání podle § 307 tr. ř., jež odvolací soud neakceptoval. Obviněný poukázal na rozdíl mezi doznáním podmiňujícím postup podle § 307 odst. 1 písm. a) tr. ř. a prohlášením viny podle § 206c odst. 1 tr. ř., a konstatoval, že když se doznal podle § 307 odst. 1 písm. a) tr. ř., nemohl odvolací soud postupovat podle § 246 odst. 1 písm. b) tr. ř. a tvrdit, že nemohl výrok o vině s ohledem na prohlášení viny obviněného podle § 206c tr. ř. přezkoumávat. Za takových okolností proto nebyla v souladu s § 2 odst. 5, 6 tr. ř. vina řádně posouzena, neboť nebyla bez rozumných pochybností prokázána (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 4. 2009, sp. zn. [4 Tz 5/2009](#)).

6. Obviněný zaměřil dovolání i proti výroku o trestu zákazu činnosti spočívajícím v zákazu řízení všech motorových vozidel s tím, že soudy nesprávně posoudily veškeré okolnosti a uložily ho v rozporu se zákonem, protože za přečin podle § 274 odst. 1 tr. zákoníku nelze mechanicky ukládat trest zákazu činnosti. Vytýkal soudům, že dostatečně nevážíly zásadu přiměřenosti trestní sankce a princip proporcionality (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 7. 8. 2017, sp. zn. [II. ÚS 2027/17](#)). Nebraly v této souvislosti do úvahy všechny okolnosti spáchaného činu a jeho poměry ve smyslu zásad uvedených v § 38 tr. zákoníku. Pro obviněného je uložený trest téměř likvidační, když bylo možné účelu trestního řízení dosáhnout i jiným druhem trestu, např. uložením obecně prospěšných prací nebo peněžitým trestem. Soudy nedbaly na to, že skutku upřímně litoval, a že v důsledku tohoto trestu přišel o jediný zdroj obživy, což má negativní dopad i na jeho prarodiče, kterým vypomáhal finančně a zajišťoval jim transport. Předmětný skutek je jediným přešlapem v jeho životě. Jde i o vybočení z rozhodovací praxe v jiných, obviněným dokladovaných případech (viz rozhodnutí v trestních věcech Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 4 T 298/2015 a sp. zn. 2 T 220/2017 a další), v nichž došlo k podmíněnému zastavení trestního stíhání, aniž by byl obviněným uložen trest zákazu činnosti, ač šlo o typově závažnější jednání. I když soudy v jeho trestní věci nejsou těmito rozhodnutími vázány, jde o rozpornost s ústavními principy a právní jistotou. Z těchto důvodů je trest zákazu činnosti uložený obviněnému nezákonný, a jedná se o trest, který zákon nepřipouští.

7. Závěrem dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 8. 3. 2022, sp. zn. 55 To 24/2022, i rozsudek Okresní soud v České Lípě ze dne 9. 11. 2021, sp. zn. 33 T 50/2021, zrušil podle § 265k odst. 1 tr. ř. a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

8. Státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství (§ 265h odst. 2 tr. ř.) ve vyjádření k dovolání poukázala na to, že soud prvního stupně postupoval podle § 206c odst. 1 tr. ř., neboť obviněný prohlásil, že je vinný spáchaním skutku tak, jak je popsán v obžalobě a že souhlasí s právní kvalifikací v ní uvedené, a soud toto prohlášení viny přijal (§ 206c odst. 4 tr. ř.), tudíž dokazování prováděno nebylo. Z těchto důvodů v rozsahu výroku o vině je dovolání obviněného nepřipustné, protože prohlášení viny bylo učiněno v souladu se zákonem. Negovala právní závěr obviněného, že v posuzované trestní věci není možné přihlížet k prohlášení viny, protože k němu došlo za účelem podmíněného zastavení trestního stíhání podle § 307 odst. 1, 2 tr. ř., které počítá pouze s doznáním, nikoliv s prohlášením viny. Uvedla, že institut prohlášení viny zahrnuje doznání, které je obsahově totožné s prohlášením obviněného, že spáchal skutek, pro který je stíhán. Institut podmíněného zastavení trestního stíhání tedy může navazovat, resp. být spojován rovněž s prohlášením viny podle § 206c odst. 1 tr. ř.

9. Přípustným je podle státní zástupkyně dovolání pouze ohledně výroku o trestu zákazu činnosti, avšak s ohledem na ustanovení podle § 265b odst. 1 písm. h) a i) tr. ř. nepřiměřenost trestu nedopadá na žádný z dovolacích důvodů (viz rozhodnutí č. [22/2003](#) Sb. rozh. tr.). Proti trestu lze námitky vznášet prostřednictvím důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř., pokud byl uložen druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou v trestním zákoně za trestný čin, jímž byl uznán vinným. Takové pochybení ale dovolatel nevytýká. Zásah dovolacího soudu by tedy přicházel v úvahu pouze výjimečně, kdyby dospěl k závěru, že uložený trest je v extrémním rozporu s povahou a závažností

trestného činu a s dalšími relevantními hledisky (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2016, sp. zn. [8 Tdo 1561/2016](#), a ze dne 25. 6. 2018, sp. zn. [8 Tdo 718/2018](#)), např. není-li respektována zásada přiměřenosti trestních sankcí a proporcionality, protože ukládání trestu obecnými soudy se nemůže ocitnout vně rámce ústavní konformity, což se vztahuje zejména na případy, kdy obecné soudy při rozhodování o trestu mohou porušit některé ústavně zaručené základní právo nebo svobodu obviněného (viz náleží Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. [I. ÚS 554/04](#)). K tomu může dojít, jestliže rozhodnutí o trestu je nepřezkoumatelné v důsledku absence odůvodnění, nachází-li se mimo kritéria pro volbu druhu a stanovení konkrétní výměry trestu, či je založeno na skutkovém stavu zjištěném v extrémním rozporu s provedeným dokazováním anebo v důsledku tzv. opomenutých důkazů (viz náleží Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2018, sp. zn. [II. ÚS 492/17](#), a usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 6. 2018, sp. zn. [IV. ÚS 2947/17](#)). Takové nedostatky však v řízení předcházejícím vydání přezkoumávaných rozhodnutí neshledala.

č. 13

10. Trest zákazu činnosti byl v posuzované trestní věci obviněnému uložen za trestnou činnost spáchanou v souvislosti s řízením motorového vozidla, takže jeho uložení není v rozporu se zákonem, a i když obviněný projevil jistou sebereflexi a uvědomění si škodlivosti spáchaného činu, přesto bylo třeba vzít v úvahu, že byl příležitostným uživatelem marihuany, byl zaměstnán jako testovací řidič, a právě její užívání se promítlo do ovlivnění jeho řidičských schopností, čímž vystavil jiné řidiče riziku kolize a ohrožení života a zdraví, což zvyšuje společenskou škodlivost jeho trestného jednání. Tyto skutečnosti, o něž se opíral odvolací soud, svědčí o tom, že tento druh trestu měl být obviněnému uložen. Délka trestu zákazu činnosti vyměřená na samé spodní hranici zákonné trestní sazby je spáchanému činu zcela přiměřená, a není třeba tento druh trestu a jeho výměru porovnávat s jinými obdobnými trestními věcmi, neboť je při ukládání trestu třeba dbát zásadu individuálního posouzení každé věci. Při závěru, že trest byl vyměřen v souladu se všemi podmínkami, státní zástupkyně navrhlá, aby Nejvyšší soud dovolání obviněného podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl.

III.

Přípustnost dovolání

11. Nejvyšší soud shledal, že dovolání podal obviněný jako oprávněná osoba podle § 265d odst. 1 písm. c), odst. 2 tr. ř., v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.), a dále zkoumal splnění podmínek přípustnosti dovolání podle § 265a odst. 1, 2 tr. ř., zejména s ohledem na to, že soud prvního stupně ve smyslu § 206c odst. 4 tr. ř. přijal prohlášení obviněného o vině, což má význam pro rozsah přezkoumné činnosti Nejvyššího soudu.

12. Podle § 265a odst. 1 tr. ř. lze dovoláním napadnout pravomocné rozhodnutí ve věci samé, jestliže soud rozhodl ve druhém stupni a zákon to připouští. Skutečnost, kdy zákon takovou možnost napadnout dovoláním rozhodnutí soudu druhého stupně připouští, vyplývá z povahy takového rozhodnutí a řízení z jakého vzešlo. Dovolatel může napadnout dovoláním rozhodnutí odvolacího soudu pouze v tom rozsahu, v jakém byl podle § 254 odst. 1 tr. ř. odvolací soud oprávněn přezkoumat rozsudek soudu prvního stupně (srov. rozhodnutí publikované pod č. [20/2004](#) Sb. rozh. tr.). Obdobně tomu je tehdy, jestliže obviněný prohlásil vinu podle § 206c odst. 1 tr. ř. a soud toto prohlášení přijal (§ 206c odst. 4 tr. ř.), protože podle

§ 206c odst. 7 věta druhá tr. ř. skutečnosti uvedené v prohlášení viny nelze napadat opravným prostředkem [§ 246 odst. 1 písm. b) tr. ř.], což v důsledku znamená, že odvolací soud výrok o vině v rozsahu, v jakém bylo soudem prohlášení viny obviněného přijato, nemůže přezkoumat podle § 254 odst. 1 tr. ř., protože ho podala osoba, která takovou část rozsudku nemůže napadat. Tudíž ani Nejvyšší soud nemůže v této části rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumávat.

13. Vzhledem k tomu, že takto v posuzované věci rozhodl i odvolací soud a rozsudek soudu prvního stupně ve vztahu k výroku o vině nepřezkoumával, tak Nejvyšší soud shledal, že v rozsahu, v jakém obviněný prohlásil svou vinu, není dovolání ve smyslu § 265a odst. 1 tr. ř. přípustné.

14. Podle protokolu o hlavním líčení konaném soudem prvního stupně dne 10. 8. 2021 obviněný za přítomnosti svého obhájce po přednesení návrhu na potrestání a po poučení samosoudkyní o možnosti sjednat dohodu o vině a trestu podle § 206b tr. ř., nebo prohlásit vinu podle § 206c tr. ř., anebo prohlásit skutečnosti uvedené v návrhu na potrestání za nesporné podle § 206d tr. ř., výslovně uvedl „prohlašuji svoji vinu, jsem vinen skutkem, který byl čten státní zástupkyní, prohlašuji, že jsem se toho skutku dopustil, souhlasím s tím, že je i správně kvalifikován, a že skutečnosti uvedené v obžalobě považuji za nesporné a souhlasím s tím, aby se upustilo od jejich dokazování“. Státní zástupkyně k přijetí tohoto prohlášení zaujala kladné stanovisko. Samosoudkyně podle § 206d tr. ř. (podle obsahu šlo správně o § 206c tr. ř.) vyhlásila usnesení, že „soud přijímá prohlášení viny obžalovaného a dokazování v rozsahu, v jakém obžalovaný prohlásil vinu, tedy při zachování popisu skutku a právní kvalifikace tak, jak je uvedeno v návrhu na potrestání, nebude prováděno“. Dále soud prvního stupně vyslechl obviněného pouze k jeho osobním poměrům a provedl listinné důkazy a ve věci rozhodl rozsudkem, jak je výše popsán.

15. Z uvedeného je tedy zjevné, že obviněný prohlásil vinu a souhlasil s použitou právní kvalifikací skutku jako přečinu ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 tr. zákoníku. Vše zcela ve smyslu § 206c tr. ř., což soud usnesením přijal. Z těchto důvodů mohl Nejvyšší soud přezkoumávat pouze jiné výroky, které se netýkají rozsahu, v jakém soud ji přijal prohlášení viny obviněného.

IV.

Důvodnost dovolání

a) k důvodu podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř.

16. Obviněný dovolání podal i proti jiným skutečnostem, ve vztahu k nimž uplatnil důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř. podle něhož je možné podat dovolání, jestliže rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Tento dovolací důvod se týká nesprávné aplikace zákonných znaků skutkové podstaty trestného činu na zjištěný skutkový stav, jímž je dovolací soud vázán. Vedle vad, které se týkají právního posouzení skutku, lze s odkazem na uvedený dovolací důvod vytýkat též „jiné nesprávné hmotněprávní posouzení“, jímž se rozumí zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva (srov. sjednocovací materiál uveřejněný pod č. [36/2004](#), s. 299 Sb. rozh. tr.). Obsah konkrétně uplatněných námitek, tvrzení i právních

názorů, o něž je v dovolání opírána existence určitého dovolacího důvodu, musí skutečně věcně odpovídat zákonnému vymezení takového dovolacího důvodu podle § 265b tr. ř., pouze formální odkaz na příslušné ustanovení nestačí (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 8. 2002, sp. zn. [5 Tdo 482/2002](#)). Aby Nejvyšší soud mohl věcně dovolání přezkoumat, tak tvrzení v dovolání musí po obsahové stránce konkrétní dovolací důvod skutečně naplňovat, pokud tomu tak není, jde o dovolání podané z jiného než zákonem uvedeného důvodu [viz § 265i odst. 2 písm. b) tr. ř.].

17. Tyto zásady je možné prolomit, jestliže nebyly dodrženy zásadní požadavky spravedlivého procesu (srov. článek 6 Listiny a články 36 a 38 Úmluvy), neboť rozhodování o mimořádném opravném prostředku se nemůže ocitnout mimo rámec ochrany základních práv jednotlivce a tato ústavně garantovaná práva musí být respektována (a chráněna) též v řízení o všech opravných prostředcích (k tomu viz např. nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 4. 2004, sp. zn. [I. ÚS 125/04](#), ze dne 18. 8. 2004, sp. zn. [I. ÚS 55/04](#), ze dne 31. 3. 2005, sp. zn. [I. ÚS 554/04](#), stanovisko pléna ze dne 4. 3. 2014, sp. zn. [Pl. ÚS-st. 38/14](#)).

18. Obsah dovolání v posuzované věci svědčí o tom, že obviněný výslovně nenapadá skutek, jak byl soudy zjištěn, ani jeho právní kvalifikaci, čímž respektuje rozsah, v jakém svou vinu prohlásil, jakož i nemožnost Nejvyššího soudu v tomto smyslu výrok o vině přezkoumat. Podstatou námitek podřazených pod důvod podle § 265b odst. 1 písm. h) tr. ř., a to zcela v rozporu s jeho zákonným vymezením, je nespokojenost obviněného s procesním postupem, který po jeho prohlášení viny podle § 206c odst. 1 tr. ř. následoval.

19. Přestože tyto námitky stojí mimo uplatněné dovolací důvody, Nejvyšší soud k nim *obiter dictum* uvádí, že obviněný se zcela neopodstatněně domáhá postupu podle § 307 tr. ř., resp. odvolacímu soudu vytýká, že zrušil soudem prvního stupně vydané rozhodnutí, jímž trestní stíhání obviněného podmíněně zastavil, a ten v nyní přezkoumávaném rozhodnutí názory odvolacího soudu akceptoval a obviněnému při trvání jeho prohlášení o vině a trestu (§ 206c odst. 1, 4 tr. ř.) uložil vedle podmíněného odsouzení i trest zákazu činnosti řízení všech motorových vozidel. Postup podle § 307 odst. 1, 2, 3 tr. ř. je rozhodnutím soudu, jenž v řízení o přečinu může se souhlasem obviněného zastavit trestní stíhání, jsou-li splněny další zákonem stanovené podmínky, mimo jiných, že se obviněný doznal. Záleží tedy na posouzení všech rozhodných skutečností, na jejichž základě soud rozhodne.

20. Prohlášení viny podle § 206c odst. 1 tr. ř. (zařazeného do zákona zákonem č. 333/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů a některé další trestní předpisy, s účinností od 1. 10. 2020) umožňuje obviněnému prohlásit, že je vinný spácháním skutku anebo některého ze skutků uvedených v obžalobě a že souhlasí s právní kvalifikací takového skutku uvedenou v obžalobě (§ 206c odst. 1 tr. ř.). Jde o kvalifikovanější formu pozitivní aktivní účasti obviněného na konečném objasnění jeho trestné činnosti a rozhodnutí o ní. Podle § 206c odst. 6 tr. ř. se dokazování v rozsahu, v jakém obviněný prohlásil vinu, neprovádí, a je-li soudem přijato (§ 206c odst. 4 tr. ř.), je podle § 206c odst. 7 tr. ř. nevratné, protože prohlášení viny nelze odvolat a skutečnosti v něm uvedené nelze napadát opravným prostředkem. Z toho plyne, že zákon vylučuje zpětné hodnocení obsahu prohlášení (skutečností v něm uvedených), a to na základě řádného i mimořádného opravného prostředku (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2021, sp. zn. [7 Tdo 533/2021](#)).

21. Uvedené zásady svědčí i o tom, že prohlášení viny je dobrovolným vyjádřením obviněného, které činí po poučení soudem podle své vůle o činu, který mu je kladen za vinu, a souhlasí s tím, že ho spáchal i s tím, jak byl v obžalobě právně posouzen. Jde o svobodný projev vůle čímkoliv nepodmíněný. O tomto prohlášení rozhoduje soud tak, že vysloví, zda ho přijímá nebo nepřijímá (§ 206c odst. 4 tr. ř.). Podle § 206c odst. 5 věta první tr. ř. soud prohlášení viny nepřijme, není-li v souladu se zjištěným skutkovým stavem nebo zjistí-li, že v předchozím řízení došlo k závažnému porušení práv obviněného. Prohlášení viny tedy nesmí přijmout, pokud by bylo v rozporu se zásadami řádného objasnění věci podle § 2 odst. 1 tr. ř., článku 8 odst. 2 Listiny a článku 6 odst. 1 Úmluvy anebo by došlo k porušení práva na obhajobu, srov. články 38 odst. 2 a 40 odst. 2, 3 Listiny. Ustanovení § 206c odst. 5 věta druhá tr. ř. stanoví, že soud prohlášení viny nemusí přijmout, pokud takový postup nepovažuje za vhodný s ohledem na okolnosti případu a vyjádření ostatních stran, z čehož je zjevné, že soud před rozhodnutím musí uvedené skutečnosti uvážit a před přijetím prohlášení obviněného je zvažovat a své rozhodnutí i s ohledem na ně korigovat. Rozhodným pro závěr o tom, zda prohlášení obviněného bude mít důsledky, které jsou s ním spojované, není samotné prohlášení obviněného, ale až uvedené rozhodnutí soudu o tom, že ho přijímá, případně nepřijímá. Takto učiněné rozhodnutí soudu nelze napadnout žádným opravným prostředkem. Důsledkem jeho nepřijetí je jen to, že soud k prohlášení obviněného nepřihlíží, a provádí dokazování. To vyplývá i z ustanovení § 206c odst. 8 tr. ř., podle něhož, pokud soud rozhodne, že prohlášení viny nepřijímá, k prohlášení viny se nepřihlíží, tzn., že se ve věci provádí dokazování a soud o vině obviněného podle jeho výsledků rozhodne, jako by takové prohlášení učiněno nebylo. V takovém případě však obviněný i proti výroku o vině může podat opravné prostředky, protože se zde neuplatní § 206c odst. 7 písm. c) tr. ř., neboť druhá věta tohoto ustanovení platí jen v případě, kdy je prohlášení viny soudem přijato.

22. Podle uvedené zákonné úpravy je zřejmé, že prohlášení viny obviněného není podmíněno tím, jakým směrem se má další dokazování, případně řízení ubírat, stejně tak nejsou zákonem stanoveny žádné jiné podmínky ani vazby na konkrétní procesní postup, na nějž soud přijetí prohlášení viny nemůže vázat, a ani obviněný své prohlášení jím nemůže podmiňovat. Toto prohlášení má zásadně vztah jen k tomu, že v rozsahu, v němž byla vina prohlášena, se dokazování ke skutku nebo části trestného jednání uvedeného v obžalobě neprovádí a bude provedeno pouze ve zbylém rozsahu; tím není dotčena možnost vyslyšet obviněného k účasti jiných osob na spáchaném skutku, ohledně kterého prohlásil vinu (§ 206c odst. 6 tr. ř.).

23. V posuzované věci je se zřetelem na námitky obviněného nutné zdůraznit právě nezvratitelnost soudem přijatého prohlášení viny, protože podle § 206c odst. 7 tr. ř. ho nelze odvolat. Toto pravidlo je striktní, platí za všech okolností a je tedy absolutní, protože zákon s ním nespojuje žádné další okolnosti a neuvádí ani žádné výjimky, které by ho mohly prolomit. Z tohoto důvodu, jsou námitky obviněného uplatněné v dovolání, jimiž poukazoval na to, že jeho prohlášení se vztahovalo k postupu podle § 307 tr. ř., nepřijatelné, neboť jde o názor, který je zcela v rozporu se všemi výše uvedenými zásadami, jimiž je prohlášení viny podle § 206c tr. ř. ovládáno. Odvolací soud plně respektoval, že skutečnosti uvedené v prohlášení viny nelze napadat opravným prostředkem (§ 206c odst. 7 tr. ř.), což se promítlo i do § 246 odst. 1 písm. b) tr. ř., kde je stanoveno, že „rozsudek může odvoláním napadnout (...) obžalovaný pro nesprávnost výroku, který se ho přímo dotýká, nejde-li o výrok o vině v rozsahu, v jakém soud přijal jeho prohlášení viny“. Obě citovaná ustanovení tak jsou výjimkou z dvouinstančnosti trestního řízení, avšak plně v souladu s čl. 2 Protokolu č. 7

k Evropské úmluvě o lidských právech a s čl. 14 odst. 5 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.

24. Nejvyšší soud připomíná, že před vydáním nyní posuzovaných rozhodnutí stížnostní soud ve svém usnesení ze dne 21. 9. 2021, sp. zn. 55 To 362/2021, z podnětu stížnosti státního zástupce při respektu k těmto zásadám shledal, že nedošlo ke splnění podmínek pro podmíněné zastavení trestního stíhání podle § 307 tr. ř., o němž v této trestní věci v jím přezkoumávaném usnesení ze dne 10. 8. 2021, sp. zn. 33 T 50/2021 rozhodl soud prvního stupně. Stížnostní soud totiž dospěl k závěru, že soud prvního stupně se dostatečně nevypořádal se všemi podmínkami stanovenými v § 307 tr. ř., a jak z předmětného usnesení vyplynulo, shledal, že okolnosti, za kterých k činu došlo, nejsou postačující pro podmíněné zastavení trestního stíhání, a poukázal na nutnost obviněnému uložit trest zákazu činnosti, protože obviněný pracoval jako profesionální řidič a současně užíval návykové látky. Rovněž přihlédl k tomu, že byla u obviněného ve vozidle nalezena další dávka marihuany. Uvedené okolnosti měly být ze strany soudu prvního stupně zhodnoceny a promítnuty i do odpovídající trestní sankce, což se však při postupu podle § 307 odst. 1, odst. 2 tr. ř. nestalo, a proto stížnostní soud přistoupil ke kasaci tohoto prvostupňového rozhodnutí (srov. body 5. až 10. usnesení stížnostního soudu ze dne 21. 9. 2021, sp. zn. 55 To 362/2021, založeného na č. l. 94 až 95 spisu).

25. Soud prvního stupně v nyní přezkoumávaném rozsudku ze dne 9. 11. 2021, sp. zn. 33 T 50/2021, uvedené názory stížnostního soudu akceptoval, a odvolací soud se s nyní vydaným rozsudkem ztotožnil. Jestliže obviněný v dovolání vytýkal, že odvolací soud nevytkl soudu prvního stupně, že nepostupoval podle § 2 odst. 5, 6 tr. ř., je třeba ve smyslu přijatého prohlášení viny obviněného podle § 206c odst. 1, 4 tr. ř. zdůraznit, že uvedený institut se týká řízení v trestní věci téhož obviněného bez hledu na to, dojde-li po přijetí jeho prohlášení viny ke zrušení meritorního rozhodnutí. Lze proto pouze připomenout, že odvolací soud v nyní přezkoumávaném usnesení, správně v postupu soudu prvního stupně neshledal žádné procesní nedostatky § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř., a zdůraznil, že ačkoli obviněný odvoláním napadl rozsudek soudu prvního stupně v celém rozsahu, byl rozsah jeho přezkumné povinnosti omezen prohlášením viny podle § 206c odst. 1 tr. ř., které ve smyslu § 246 odst. 1 písm. b) tr. ř. omezovalo i rozsah odvolacích práv obviněného (srov. body 7. a 8. usnesení odvolacího soudu).

26. I když v posuzované věci zrušil stížnostní soud první usnesení soudu prvního stupně ze dne 10. 8. 2021, sp. zn. 33 T 50/2021, kterým bylo trestní stíhání obviněného podmíněně zastaveno podle § 307 odst. 1, odst. 2 tr. ř., v průběhu jehož řízení bylo postupováno podle § 206c tr. ř., bylo i v následném řízení předmětné prohlášení viny učiněné obviněným podle § 206c odst. 1 tr. ř. a přijaté soudem podle § 206 odst. 4 tr. ř., i pro další řízení v téže věci stále platné. Soudy jím byly i po zrušení předchozího usnesení o podmíněném zastavení vázány, a proto nemohly ani v navazujícím řízení skutek nebo jeho část odpovídající přijatému prohlášení viny prokazovat postupem podle § 2 odst. 5, 6 tr. ř., jak se obviněný domáhal. To plyne z podstaty prohlášení o vině, které je neodvolatelné, a nenapadnutelné opravným prostředkem (§ 206c odst. 7 tr. ř.), když z této jeho povahy nemohlo být ani odvolacím soudem přezkoumáno [§ 246 odst. 1 písm. b) tr. ř.].

27. Nejvyšší soud neshledal v řízení předcházejícím vydání přezkoumávaných rozhodnutí soudů obou stupňů nedostatky, které obviněný vytýkal, a proto, i když to obviněný výslovně neuváděl, je vhodné připomenout, že lze konstatovat, že nedošlo k vybočení ze zákonných procesních postupů a pravidla spravedlivého procesu nebyla porušena.

b) k důvodu podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř.

28. Podle § 265b odst. 1 písm. i) tr. ř. lze dovolání podat, jestliže byl obviněnému uložen druh trestu, který zákon nepřipouští, nebo trest ve výměře mimo trestní sazbu stanovenou zákonem na trestný čin, jímž byl uznán vinným.

29. Druhem trestu, který zákon nepřipouští, se rozumí zejména případy, v nichž byl obviněnému uložen některý z druhů trestů uvedených v § 52 tr. zákoníku bez splnění těch podmínek, které zákon předpokládá, tj., pokud v konkrétním případě určitému pachateli za určitý trestný čin nebylo možno uložit některý druh trestu s ohledem na jeho zvláštní zákonné podmínky. Může jít i o případ kumulace dvou nebo více druhů trestů, které podle zákona nelze vedle sebe uložit. Jde též o takový druh trestu, jenž nedovoluje uložit zákon účinný v době, kdy se rozhoduje o trestném činu. Za uložení trestu mimo zákonem stanovenou trestní sazbu se považuje případ, kdy u odstupňovatelných druhů trestu, které mají určitou sazbu vymezenou trestním zákoníkem, se vyměří trest, jenž zákonnou maximální hranici přesahuje. U trestu odnětí svobody je konkrétní hranice trestní sazby stanovena v příslušném ustanovení zvláštní části trestního zákona. U trestu zákazu činnosti podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku lze případ, kdy není mezi trestným jednáním, pro něž byl obviněný odsouzen, a zakázanou činností shledána souvislost, považovat za nesplnění zákonem stanovené podmínky pro uložení takového trestu.

30. Jiná pochybení soudu spočívající v nesprávném druhu či výměře uloženého trestu, zejména nesprávné vyhodnocení kritérií uvedených v § 39 až § 42 tr. zákoníku, a v důsledku toho uložení nepřiměřeně přísného trestu nebo naopak mírného trestu, nelze v dovolání namítat prostřednictvím tohoto ani jiného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 tr. ř. [viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 9. 2002, sp. zn. [11 Tdo 530/2002](#) (uveřejněné pod č. 22/2003 Sb. rozh. tr.)]. Námitky založené na výhradách proti přiměřenosti uloženého trestu ve smyslu § 38 odst. 1, 2 tr. zákoníku na uvedený důvod dovolání rovněž nedopadají, protože jde o obecné ustanovení, které stanoví pouze obecné principy zastřešující způsob, jak soudy s přihlédnutím k obecným i konkrétním polehčujícím a přitěžujícím okolnostem posuzují přiměřenost zvažované trestní sankce. Zásada přiměřenosti (proporcionality) v širším slova smyslu je obecně uznávaný právní princip (srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 31. 3. 2005, sp. [I. ÚS 554/2004](#)), který je podstatnou náležitostí právního státu, a je označována též jako zákaz nadměrnosti zásahů do práv a svobod. Uvedené ustanovení na důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. nedopadá, neboť má jiný smysl, než je zákonem přikládán např. ustanovení podle § 43 tr. zákoníku (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2016, sp. zn. [8 Tdo 433/2016](#)).

31. Dovolacími námitkami obviněný směřuje především proti uložení trestu zákazu činnosti, který považuje za příliš tvrdý a v rozporu se zásadami pro ukládání tohoto druhu trestu podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku, neboť soudy neposuzovaly všechny zákonem stanovené okolnosti a prokázané skutečnosti. K tomu je vhodné zmínit, že účelem trestu zákazu činnosti podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku je na časově omezenou dobu (jeden rok až deset let) zamezit

pachateli, aby mohl vykonávat určité zaměstnání, povolání nebo funkci nebo takovou činnost, k níž je zapotřebí zvláštního povolení, nebo jejíž výkon upravuje zvláštní předpis, a to v případech, kdy pachatel toho zneužil ke spáchání trestné činnosti. Za splnění zákonných podmínek může být takovou zakazovanou činností i řízení motorových vozidel, pokud se pachatel v souvislosti s touto činností dopustil trestného činu (srov. usnesení nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2006, sp. zn. [11 Tdo 1165/2006](#)). Jestliže pachatel spáchal trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 tr. zákoníku, jako řidič motorového vozidla, je třeba zpravidla uložit trest zákazu činnosti řídit motorové vozidlo (viz rozhodnutí č. [15/1977](#) Sb. rozh. tr.)

č. 13

32. Podle obsahu přezkoumávaných rozhodnutí byl obviněnému uložen vedle trestu odnětí svobody podmíněně odloženého na zkušební dobu i trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dobu dvanácti měsíců, což je v daném zákonném rozpětí (podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku) trest na samé dolní hranici uvedené trestní sazby. Soud prvního stupně ve svém rozsudku vysvětlil úvahy, jimiž se při ukládání tohoto druhu trestu řídil, zejména přihlížel k tomu, že obviněný vědomě požil návykovou látku, byť si byl velmi dobře vědom, jaké účinky tato látka může mít. S ohledem na délku trestního řízení a dosavadní bezúhonnost obviněného, stejně tak s přihlédnutím k jeho prohlášení viny, soud považoval za dostačující uložení uvedeného výchovného trestu, který pro potrestání obviněného shledával nezbytným, a zdůraznil, že být účastníkem silničního provozu znamená plně respektovat všechna bezpečnostní pravidla, mezi nimiž je základním předpokladem, že řidič nesmí vozidlo řídit bezprostředně po požití návykových látek [viz § 5 odst. 2 písm. b) zákona č. 361/2000 Sb., o silničním provozu, srov. bod 5. rozsudku soudu prvního stupně].

33. Odvolací soud se k námitkám obviněného uloženým trestem zákazu činnosti rovněž podrobně zabýval a ztotožnil se se závěry soudu prvního stupně. Nad rámec jím zvolené argumentace poukázal na nutnost generální prevence a striktního dodržování všech pravidel silničního provozu, kde požívání návykových látek vede k vážným a tragickým následkům. Za pozornost stojí i to, že právě výkon zaměstnání obviněného jako testovacího řidiče, kdy je řízení motorových vozidel jeho zdrojem obživy, měl mít obviněný před tím, než se dopustil posuzované trestné činnosti, na paměti a měl se užívání marihuany zdržet. Jako konzument zná účinky na svůj organizmus i to, že v těle člověka přetrvávají poměrně dlouho. Zákaz řídit motorová vozidla je jen zákonným důsledkem jím spáchané trestné činnosti, při níž projevil jako řidič svou nezodpovědnost. Skutečnost, že obviněný potřebuje řidičské oprávnění k výkonu svého povolání, jež je zdrojem jeho příjmu a je na něm závislá i jeho rodina, mu měla sloužit spíše k tomu, aby ještě obezřetněji přistupoval k řízení motorového vozidla (srov. body 14. až 16. usnesení odvolacího soudu).

34. Nejvyšší soud závěrům soudů nižších stupňů přisvědčil a v druhu uloženého trestu i v jeho výši neshledal vytýkaná pochybení, protože soudy plně respektovaly podmínky, za kterých se především trest zákazu činnosti ukládá, neboť zvažovaly okolnosti rozhodné pro jeho ukládání ve smyslu § 39 až 42 a § 73 tr. zákoníku. Soud prvního stupně řádně odůvodnil, proč volil trest zákazu činnosti ve spojení s podmíněným trestem odnětí svobody (srov. přiměřeně např. nálezy Ústavního soudu ze dne 4. 4. 2007, sp. zn. [III. ÚS 747/06](#) a ze dne 11. 6. 2014, sp. zn. [I. ÚS 4503/12](#)).

35. Pro úplnost lze k obviněným zmiňovaným námitkám, v rámci nichž citoval některá soudní rozhodnutí, uvést, že trest ukládaný za konkrétní trestnou činnost pachatelem je vždy trestem individuálním, jenž nelze nekriticky posuzovat s jinými tresty ukládanými byť za obdobnou trestnou činností, protože nikdy nejsou dva případy shodné natolik, aby bylo možné pouze jejich porovnáním dojít ke zcela stejným kritériím. Naopak je trest vždy určen ve vztahu k osobě pachatele v konkrétní věci, při jehož výměře v daném případě musí soud zvážit – a to při vědomí principu ultima ratio – čtyři základní kritéria: 1. proporcionalitu trestu vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, a to i s ohledem na relativní závažnost daného trestného činu v rámci systematiky trestných činů ve zvláštní části trestního zákoníku; 2. individuální prognózu neboli možnost nápravy pachatele; 3. poměry pachatele, tedy pevnost jeho sociálních, kulturních a rodinných vazeb v hostitelské zemi a v zemi, do níž má být vyhoštěn, jakož i zájmy a blaho dětí pachatele; a 4. prognózu rizika ohrožení bezpečnosti lidí, majetku nebo jiného obecného zájmu (viz náleží Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2014, sp. zn. [I. ÚS 4503/12](#)).

č. 13

36. Posouzením okolností, které soudy měly v přezkoumávané věci při ukládání trestu na paměti, lze dojít k závěru, že uvedená kritéria respektovaly. Obviněnému byl uložen trest zákazu činnosti v souladu se zásadou proporcionality, jakožto korektivem pro řádné vyměření trestu při vyvážení jak odplatné funkce trestu, tak i funkce výchovné. Tato zásada totiž nepřipouští ukládání takových postihů, které by před účelem trestu jako spravedlivé sankce za spáchaný čin upřednostňovaly účely preventivní, výchovný, zábranný apod. Jinými slovy, princip proporcionality se neomezuje jenom na výměru trestu v rozmezí spodní a horní hranice trestní sazby. Váže obecné soudy též k tomu, aby i uvnitř tohoto rozmezí zachovávaly maximum trestat podobné případy podobně a rozdílné rozdílně. Vybočení z principu proporcionality při sledování jiných účelů a cílů – typicky ukládáním exemplárních trestů anebo jiným nepřiměřeným zostřením represe – ve své podstatě narušuje principy rovnosti lidí před zákonem a právo na spravedlivý proces. Co je však nejdůležitější, křiví cit pro spravedlnost ve společnosti (viz náleží Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2014, sp. zn. [I. ÚS 4503/12](#), bod 25., 26.). Shora uvedené zásady soudy nižších stupňů braly do úvahy a své rozhodnutí uložit obviněnému i trest zákazu činnosti zvažovaly s ohledem na všechny jimi zjištěné okolnosti, které v této trestní věci řádně posoudily.

37. Závěrem lze pouze zdůraznit, že uložený trest zákazu činnosti není trestem exemplárním ani nespravedlivým, protože je odrazem jednání obviněného, na které bylo třeba působit právě takto zvolenou sankcí, což soudy dostatečně a přesvědčivě odůvodnily, a tudíž vyhověly předpokladu, že naprostým ústavněprávním minimem náležitého ospravedlnění zásahů státu do práva jednotlivce při ukládání trestů je dodržení požadavků plynoucích z práva na řádné odůvodnění soudního rozhodnutí jako jednoho z komponentů spravedlivého procesu (srov. KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 757 až 758). Trest zákazu činnosti ukládaly i se zřetelem na prohlášení viny obviněného podle § 206c odst. 1 tr. ř.

38. Z výše rozvedených důvodů Nejvyšší soud dovolání obviněného shledal nedůvodným, což mohl učinit na základě napadených rozhodnutí a příslušného spisu, a proto ho odmítl jako celek jako zjevně neopodstatněné podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř.

č. 14

Podle § 263 odst. 4 tr. ř. lze konat veřejné zasedání odvolacího soudu v nepřítomnosti obviněného, který je ve vazbě, jen tehdy, jestliže výslovně prohlásí, že se účasti na něm vzdává.

Obstrukční jednání obviněného nacházejícího se ve vazbě, spočívající např. v tom, že se v den nařízeného veřejného zasedání k projednání odvolání záměrně poškodí na zdraví, aby znemožnil jeho konání, lze pokládat za projev, kterým dává najevo, že se nehodlá účastnit veřejného zasedání. Za těchto okolností může odvolací soud konat veřejné zasedání i v nepřítomnosti obviněného.

č. 14

Řízení o odvolání, Nepřítomnost u veřejného zasedání

§ 263 odst. 4 tr. ř.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2022, sp. zn. 3 Tz 43/2022, ECLI:CZ:NS:2022:3.TZ.43.2022.1

Nejvyšší soud podle § 268 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl jako nedůvodnou stížnost pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti ve prospěch obviněné M. P., proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 3. 6. 2021, sp. zn. 11 To 81/2021, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Nymburce pod sp. zn. 2 T 125/2020.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Okresního soudu v Nymburce ze dne 27. 1. 2021, sp. zn. 2 T 125/2020, byla obviněná M. P. uznána vinnou pod bodem I. zločinem krádeže podle § 205 odst. 1, 4 písm. b) tr. zákoníku, pokračujícím přečinem úvěrového podvodu podle § 211 odst. 1, 3, 4 tr. zákoníku dílem dokonaným a dílem ve stadiu pokusu podle § 21 tr. zákoníku, pokračujícím přečinem poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, pokračujícím přečinem podvodu podle § 209 odst. 1, 2, 3 tr. zákoníku, pokračujícím přečinem padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 odst. 1 tr. zákoníku, přečinem neoprávněného přístupu k počítačovému systému a k nosiči informací podle § 230 odst. 1, 2 písm. c), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, pod bodem II. pokračujícím přečinem úvěrového podvodu podle § 211 odst. 1, 3 tr. zákoníku dílem dokonaným a dílem ve stadiu pokusu podle § 21 tr. zákoníku, pokračujícím přečinem poškození cizích práv podle § 211 odst. 1, 3 tr. zákoníku, pokračujícím přečinem poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, přečinem padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 odst. 1 tr. zákoníku, pod bodem III. přečinem úvěrového podvodu podle § 211 odst. 1, 3 tr. zákoníku spáchaným ve stadiu pokusu podle § 21 tr. zákoníku, přečinem podvodu dle § 209 odst. 1, 2 tr. zákoníku, přečinem neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku podle § 234 odst. 1 tr. zákoníku, pokračujícím přečinem poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. a)

tr. zákoníku. Za to byla podle § 205 odst. 4 tr. zákoníku a za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku odsouzena k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání pěti let, pro jehož výkon byla podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazena do věznice s ostrahou.

2. O odvolání obviněné proti předmětnému rozsudku rozhodl Krajský soud v Praze rozsudkem ze dne 3. 6. 2021, č. j. 11 To 81/2021-2715, jímž podle § 258 odst. 1 písm. d), odst. 2 tr. ř. zrušil v napadeném rozsudku výhradně výrok o vině pod bodem 1/46 a celý výrok o trestu, v ostatních částech zůstal napadený rozsudek beze změn. Podle § 209 odst. 3 za použití § 43 odst. 1 tr. zákoníku odsoudil obviněnou k úhrnnému nepodmíněnému trestu odnětí svobody ve výměře čtyř let a podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku ji pro výkon trestu zařadil do věznice s ostrahou. Podle § 70 odstavec 1 tr. zákoníku a podle § 70 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku jí uložil tresty propadnutí věci.

3. Proti citovanému pravomocnému rozsudku Krajského soudu v Praze podal ministr spravedlnosti podle § 266 odst. 1, 2 tr. ř. stížnost pro porušení zákona ve prospěch obviněné M. P. Ministr spravedlnosti poukázal na to, že veřejnému zasedání odvolacího soudu, v němž bylo projednáno odvolání obviněné proti rozsudku soudu prvního stupně, nebyla obviněná přítomna, účastnil se ho jen obhájce obviněné. Předseda senátu odvolacího soudu při jednání uvedl, že podle sdělení eskorty vězeňské služby se obviněná toho dne v eskortní místnosti sebepoškodila jednorázovým kovovým břitem, který měla ukryt, a při její osobní prohlídce nebyl orgány nalezen. Její zdravotní stav nevyžaduje přivolání rychlé záchranné služby, postačí ošetření vězeňským lékařem, z tohoto důvodu nemůže být provedena eskorta obžalované k veřejnému zasedání. Předseda senátu dále konstatoval, že podle názoru senátu se jedná o úmyslné maření veřejného zasedání s tím, že obviněná tak učinila opakovaně, neboť před konáním veřejného zasedání účelově obvinila obhájce ze sexuálního obtěžování. Odvolací soud poté vyhlásil usnesení, že veřejné zasedání bude konáno v nepřítomnosti obviněné. Podle názoru ministra spravedlnosti byl tímto rozsudkem porušen zákon v § 2 odst. 13 tr. ř. a § 263 odst. 4 tr. ř. v neprospěch obviněné. Jelikož se obviněná v době konání veřejného zasedání nacházela ve vazbě, tak veřejné zasedání o její odvolání mohlo být konáno jen za splnění podmínek v § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř. a § 263 odst. 3, 4 tr. ř. Nebyla dodržena podmínka v § 263 odst. 4 tr. ř., kdy obviněná nebyla přítomna, ale ani se výslovně nevzdala účasti při veřejném zasedání. K takovému vyjádření ani nebyla ze strany soudu oslovena. Dále soud pochybil, když nedodržel poučovací povinnost, kterou mu ukládá § 2 odst. 13 tr. ř. a obviněnou neinformoval o všech právech, které jí umožní plné uplatnění obhajoby.

4. Ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 3. 6. 2021, č. j. 11 To 81/2021-2715, a v řízení, jež tomuto rozsudku předcházelo, byl porušen zákon v neprospěch obviněné M. P., v § 2 odst. 13 tr. ř. a § 263 odst. 4 tr. ř., podle § 269 odst. 2 tr. ř. zrušil rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 3. 6. 2021, č. j. 11 To 81/2021-2715, v celém rozsahu, jakož i další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

II.

Vyjádření k podané stížnosti pro porušení zákona

5. Obviněná nevyužila svého práva a ke stížnosti ministra spravedlnosti se nevyjádřila.

6. Ke stížnosti pro porušení zákona se vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství. Státní zástupce uvedl, že s obsahem stížnosti pro porušení zákona se ztotožňuje a argumentaci ministra spravedlnosti považuje za správnou. Doplnil, že sebepoškození by v zásadě mohlo být obstrukcí, kterou by bylo možno odůvodnit omezení některých práv obviněného, jak je to patrné například z nálezu Ústavního soudu ze dne 25. 9. 1996 sp.zn. [III. ÚS 83/96](#). Podle názoru státního zástupce v předmětné věci není patrné, že by sebepoškození obviněné bylo takového rázu, aby jí skutečně zmařila svou účast u veřejného zasedání. Zjevně mohla být ošetřena i v budově soudu a její zdravotní stav zjevně nebránil ani jejímu případnému prohlášení podle § 263 odst. 4 tr. ř. Z uvedených důvodů má státní zástupce za to, že stížnosti pro porušení zákona by mělo být vyhověno v souladu s jejím závěrečným návrhem.

č. 14

III.

Důvodnost stížnosti pro porušení zákona

7. Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž byla stížnost pro porušení zákona podána, v rozsahu a z důvodů v ní uvedených, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející a dospěl k následujícím zjištěním a závěrům.

8. Podle § 263 odst. 4 tr. ř. platí, že v nepřítomnosti obžalovaného, který je ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, lze veřejné zasedání odvolacího soudu konat jen tehdy, jestliže obžalovaný výslovně prohlásí, že se účasti při veřejném zasedání vzdává. Je-li proto obviněný ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, musí být při veřejném zasedání odvolacího soudu zásadně osobně přítomen. Výjimkou je situace, když obžalovaný výslovně prohlásí, že se své účasti u veřejného zasedání vzdává. Může tak učinit písemně, ústně do protokolu nebo i jiným způsobem, který nevzbuzuje pochybnosti o jeho vůli (§ 59 tr. ř.). I v takovém případě však musí být u veřejného zasedání přítomen jeho obhájce, neboť jde o důvod nutné obhajoby podle § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř.

9. Z předloženého trestního spisu Nejvyšší soud zjistil, že veřejného zasedání o odvolání konaného dne 3. 6. 2021 se účastnil pouze obhájce, nikoliv obviněná. Obviněná přítomna nebyla a ve spise není ani založeno její prohlášení, že se své účasti u veřejného zasedání vzdává. V tomto smyslu se postup odvolacího soudu, který konal veřejné zasedání v nepřítomnosti obviněné, skutečně může jevit v rozporu se zněním § 263 odst. 4 tr. ř.

10. Nelze však přehlédnout, že právní úprava § 263 odst. 4 tr. ř. je především provedením práva obviněného být přítomen projednání své věci vyplývajícího z čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a práva na obhajobu podle čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Zohledňují se tu zejména horší možnosti obviněného, který je ve vazbě či výkonu trestu odnětí svobody, náležitě obstarávat a řádně vykonávat svou obhajobu. Naproti tomu k obecnému zájmu na řádném a ústavně souladném výkonu spravedlnosti patří i povinnost státu, aby spravedlnost (ve spravedlivém procesu) byla vykonána bez zbytečných průtahů

(čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod), a v přiměřené lhůtě (čl. 9 odst. 3 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech). Ze základního práva na účast při jednání, které je zakotveno v čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, a ze základního práva na právní pomoc, které je zakotveno v čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, nikterak nevyplývá povinnost obecného soudu přizpůsobovat režim řízení a jeho průběh představám a požadavkům účastníka řízení či jeho právního zástupce. Je na orgánech činných v trestním řízení důsledně sledovat účel trestního řízení, a vynaložit veškeré úsilí a prostředky, které jsou jim ze zákona k dispozici, aby řádný výkon spravedlnosti nebyl ohrožován (přiměřeně srov. náleží Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2009, sp. zn. [II. ÚS 2448/08](#)).

11. Součinnost obviněného na procesní aktivitě nelze zásahy státu nikterak vynucovat (§ 33 odst. 1 tr. ř.), a to ani tehdy, jestliže je účast obviněného u jednání soudu nepominutelnou procesní podmínkou (§ 202 odst. 4 tr. ř., § 263 odst. 4 tr. ř.). Z ústavního hlediska se jeví přiměřené a spravedlivé – při zvýrazněném požadavku na všechny orgány činné v trestním řízení sledovat účel trestního řízení s vynaložením veškerého úsilí a prostředků, které jsou jim ze zákona k dispozici, aby řádný výkon spravedlnosti nebyl ohrožován takovými okolnostmi, na které stát sám jako procesní strana nemá vliv. Jestliže překážky brání státu, navzdory realizované snaze vazební trestní věc ve stanovené lhůtě pravomocně skončit, jsou v extrémním rozporu s účelem trestního řízení, porušují svou podstatou a cílem nejen zákon, ale současně též i podmínky spravedlivého procesu (stanoveného postupu). Sem spadají nejen zřejmé snahy obviněného vyhnout se obmyslným jednáním důsledkům spojeným s trestním stíháním (sebepoškození, simulace či agravace ve zdravotním stavu apod.), tedy jednání nesoucí zřetelné snahy procesní obstrukce, ale i takové, které – ačkoli takové znaky postrádají – sledují již mimoprocesní cíle (viz náleží Ústavního soudu ze dne 25. 9. 1996, sp. zn. [III. ÚS 83/96](#)). Právo obviněného na osobní účast při soudním jednání, které mu zaručuje Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod či Listina základních práv a svobod, zaslouží ochranu pouze tehdy, není-li zneužíváno obstrukčním jednáním zjevně směřujícím ke zmaření jednání soudu (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2016, sp. zn. [8 Tdo 26/2016](#)). Ve výjimečných případech lze proto zřejmým obstrukcím ze strany obviněného, který je ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody, vedoucím k nemožnosti konat veřejné zasedání o odvolání přikládat stejný význam, jaký by jinak mělo jeho výslovné prohlášení podle § 263 odst. 4 tr. ř., že se účasti při veřejném zasedání vzdává.

12. Právě o takový výjimečný případ jde v projednávané věci. O konání veřejného zasedání dne 3. 6. 2021 v nepřítomnosti obviněné bylo rozhodnuto na základě konstatování předsedy senátu, že obviněná opakovaně úmyslně maří konání veřejného zasedání, když v prvním případě účelově obvinila obhájce ze sexuálního obtěžování a ve druhém případě se sebepoškodila v eskortní místnosti. Jak Nejvyšší soud zjistil, s uvedeným konstatováním koresponduje také obsah trestního spisu. Veřejné zasedání o odvolání obviněné a poškozeného bylo nejprve nařízeno na 22. 4. 2021. Krátce přede dnem nařízeného veřejného zasedání obviněná doručila soudu přípis, v němž požádala o změnu ustanoveného obhájce, přičemž jako důvod uvedla, že na ni obhájce vyvíjí značně nepříjemný sexuálně erotický nátlak, a proto nechce, aby ji nadále obhajoval. Při veřejném zasedání takové nařčení obhájce zcela odmítl. Obviněná nebyla při veřejném zasedání přítomna, neboť eskorta telefonovala do jednací síně a sdělila, že obviněná má podle sdělení vězeňské služby záchvat, svalila se na zem a nereaguje. Po více než hodinovém přerušení veřejného zasedání členka

senátu telefonicky ověřila, že ve veřejném zasedání není možno pokračovat, neboť obviněná stále dává najevo zdravotní problémy a vězeňská služba zavolala rychlou záchrannou službu. Veřejné zasedání bylo odročeno na 3. 6. 2021 v 11:00 hodin, mj. za účelem ustanovení nového obhájce. Z úředního záznamu ze dne 3. 6. 2021 poté vyplývá, že toho dne v 10:53 hodin se dostavil pracovník eskorty vězeňské služby a sdělil, že obviněná se sebepoškodila jednorázovým kovovým břitem. Obviněnou sice ošetřili sami pracovníci vězeňské služby, ovšem podle jejich vnitřních předpisů ji budou muset eskortovat k ošetření k vězeňskému lékaři.

č. 14

13. Nejvyšší soud se ztotožňuje s názorem odvolacího soudu, že ze strany obviněné šlo o zjevné obstrukční jednání, jehož cílem bylo oddálit projednání podaných odvolání, potažmo pravomocné skončení věci. Ani u jednoho z veřejných zasedání neměl odvolací soud reálnou možnost přes obstrukce obviněné zajistit její přítomnost při jednání. V prvním případě (nehledě na vynucenou změnu obhájce) musela u obviněné zasahovat rychlá záchranná služba, ve druhém případě bylo třeba ošetření vězeňským lékařem. Nelze přitom souhlasit s názorem státního zástupce, že obviněná mohla být ošetřena v budově soudu, neboť vězeňská služba musela v souladu se svými vnitřními předpisy eskortovat obviněnou k ošetření právě k vězeňskému lékaři. Vzhledem k časovému prostoru určenému pro jednotlivá nařízená veřejná zasedání je navíc nepředstavitelné, že by trestní věc mohla být ještě téhož dne projednána v přítomnosti obviněné, aniž by musela být opětovně odročena. Obviněná svým jednáním dala dostatečně najevo, že veřejnému zasedání o odvolání přítomna být nehodlá. Její postup nebyl důsledkem neznalosti práv umožňujících plné uplatnění obhajoby, ale obstrukcí sledující mimoprocesní cíl. Poukaz na plnění poučovací povinnosti ve smyslu § 2 odst. 13 tr. ř. se proto jeví jako bezpředmětný. V tomto konkrétním případě odvolacímu soudu nezbylo, než upřednostnit zájem na řádném výkonu spravedlnosti bez zbytečných průtahů před právem obviněné na osobní přítomnost při projednání její věci.

14. Po provedeném přezkumu Nejvyšší soud neshledal, že by rozsudkem Krajského soudu v Praze ze dne 3. 6. 2021, č. j. 11 To 81/2021-2715, a v řízení, jež tomuto rozsudku předcházelo, byl porušen zákon v neprospěch obviněné M. P., v § 2 odst. 13 tr. ř. a § 263 odst. 4 tr. ř. Nejvyšší soud proto stížnost pro porušení zákona zamítl jako nedůvodnou podle § 268 odst. 1 písm. c) tr. ř., a to v neveřejném zasedání (§ 274 odst. 2 tr. ř.).

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

č. 23

Skutečnost, že nároky uplatněné v jediném řízení proti více žalovaným mají různé právní základy, není překážkou použití čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel I bis.

Příslušnost soudu mezinárodní, Rodičovská odpovědnost (o. z.)

čl. 8 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, čl. 10 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, čl. 2 bod 11 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, čl. 60 bod e) nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, čl. 3 a čl. 4 sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 34/1998 Sb., kterým se vyhlašuje Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí, § 30 z. ř. s., § 502 z. ř. s.

č. 23

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 2022, sp. zn. 24 Cdo 2715/2021, ECLI:CZ:NS:2022:24.CDO.2715.2021.1

Nejvyšší soud zamítl dovolání matky proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. 3. 2021, sp. zn. 12 Co 17/2021.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Otec se návrhem podaným u Obvodního soudu pro Prahu 6 dne 25. 9. 2020 domáhal, aby nezletilá AAAAA byla svěřena do péče otce s možností návštěv nezletilé u matky v době prázdnin a aby matce byla stanovena povinnost přispívat na výživu nezletilé částkou stanovenou soudem. Návrh odůvodnil tím, že rozsudkem francouzského soudu o rozvodu ze dne 26. 9. 2011 byla nezletilá společně se svým bratrem svěřena do péče matky s možností návštěv u otce v určených obdobích a otci byla stanovena vyživovací povinnost. V létě roku 2020 se nezletilá (stejně jako její, nyní již zletilý, bratr) rozhodla zůstat v České republice a začala zde od září 2020 navštěvovat dvojjazyčnou česko-francouzskou třídu Gymnázia J. Obě děti mají francouzské i české občanství a v České republice mají trvalé bydliště v P, nezletilá je zaregistrována na francouzském velvyslanectví jako Francouzka žijící trvale v České republice. Otec žije v druhém manželství s nevlastní dcerou a vlastním synem v bytě 3+kk, kde nezletilá sdílí dětský pokoj s nevlastní sestrou, která je stejného věku a chodí do stejného ročníku střední školy. Otec informoval francouzský soud, nezletilá své rozhodnutí zůstat v České republice napsala a potvrdila na Úřadu pro mezinárodně právní ochranu dětí a též své rozhodnutí sdělila matce, avšak matka s ním nesouhlasí a dohodu odmítá.

2. Obvodní soud pro Prahu 9 usnesením ze dne 7. 10. 2020 č. j. 62 Nc 2588/2020-38 vyslovil mezinárodní nepříslušnost, řízení zastavil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Soud prvního stupně odkázal na články 8 a 9 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003, o příslušnosti a uznávání a výkonu ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (dále též jen „nařízení Brusel II bis“), podle nějž jsou soudy členského státu příslušné k rozhodování ve věcech rodičovské

zodpovědnosti k dítěti, které má v době podání žaloby obvyklé bydliště na území tohoto členského státu. Vycházejí ze zjištění, že trvalé (a dlouhodobé a obvyklé) bydliště nezletilé je na adrese L., Francouzská republika, přičemž matka nesouhlasí se změnou bydliště nezletilé a domáhá se návratu nezletilé do místa jejího bydliště ve Francii, dospěl k závěru, že je dána místní (mezinárodněprávní) příslušnost francouzského soudu, který o úpravě poměrů nezletilé naposledy rozhodoval.

3. K odvolání otce Městský soud v Praze usnesením ze dne 23. 3. 2021 č. j. 12 Co 17/2021-97 změnil usnesení soudu prvního stupně tak, že se mezinárodní nepřislušnost nevyslovuje a řízení se nezastavuje. Odvolací soud zdůraznil, že v dané věci, kdy jde o rodičovskou odpovědnost ve vztahu k dosud nezletilé AAAAA, je třeba mezinárodní příslušnost soudů určit podle čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel II bis, podle kterého je rozhodující obvyklé bydliště dítěte v době podání žaloby. S přihlédnutím k judikatuře dovolacího soudu a soudního dvora EU vzal v úvahu především zájem nezletilé, kdy tato je již ve věku téměř 17 let, jedná se o dívku, která je v tomto věku schopna rozhodovat o svém osudu, a rozhodla-li se přestěhovat do České republiky a žít zde spolu se svým bratrem a otcem, považuje toto rozhodnutí odvolací soud „za základní hledisko, z něž je třeba vycházet při určení obvyklého bydliště dosud nezletilé“. S ohledem na veškeré kroky, které nezletilá dosud učinila (požádala o přijetí ke studiu na dvojjazyčném Gymnáziu J. v P., kam byla přijata, zaregistrovala se na francouzském velvyslanectví jako Francouzka žijící trvale v České republice), odvolací soud dovodil, že obvyklým bydlištěm nezletilé je Česká republika, když podle jeho názoru vedle rozhodnutí nezletilé, je podstatná též skutečnost, že zde žije a studuje její starší bratr P., žije v rodině svého otce, ovládá český jazyk, má české občanství a pevné vazby k České republice. Za tohoto stavu je tedy mezinárodní příslušnost dána soudům v České republice.

č. 23

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala matka dovolání. Namítala, že není správný závěr odvolacího soudu, že v dané věci je dána mezinárodní příslušnost českých soudů. Zdůraznila, že obecné pravidlo pro určení mezinárodní příslušnosti soudů pro rozhodování o rodičovské odpovědnosti upravené v čl. 8 nařízení Brusel II bis, neplatí vždy. Pro některé případy stanoví nařízení Brusel II bis speciální pravidla, která je třeba aplikovat přednostně, jako například ustanovení čl. 10 nařízení Brusel II bis, jež stanoví pravidla pro mezinárodní příslušnost soudů pro případy protiprávního přemístění nebo zadržení dítěte, o které se podle názoru dovolatelky jedná v posuzované věci. Čl. 2 bod 11. nařízení Brusel II bis totiž obsahuje „svébytnou“ interpretaci pojmu neoprávněného odebrání nebo zadržení, která není nikterak závislá na aplikaci Haagské úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí, vyhlášené jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí pod č. 34/1998 Sb. (dále též jen „Haagská úmluva“), a jejích mechanismů. Nařízení Brusel II bis také žádným způsobem neomezuje svou působnost v závislosti na věku dítěte, a to na rozdíl od Haagské úmluvy, jejíž aplikace je omezena pouze na děti, které nedosáhly věku šestnácti let. Na základě výslovné dikce čl. 60 nařízení Brusel II bis má navíc toto nařízení před Haagskou úmluvou mezi členskými státy Evropské unie přednost. Podle čl. 10 nařízení Brusel II bis je třeba – jak dovolatelka dále zdůraznila – zkoumat obvyklé bydliště dítěte k okamžiku bezprostředně předcházejícímu jeho neoprávněnému odebrání či zadržení. Obvyklé bydliště

nezletilá se v době před jejím neoprávněným zadržením nacházela v L. ve Francii. Skutečnost, že se nezletilá v současnosti zdržuje v České republice, není při zohlednění okolností daného případu způsobila založit mezinárodní příslušnost českých soudů. Nezletilá se v České republice zdržuje jen proto, že ji zde otec v létě r. 2020 jednostranně zadržel. Jedná se bez jakýchkoli pochyb o zadržení protiprávní (neoprávněné), neboť se jednání otce „protiví aktuálně platné úpravě poměrů nezletilé založené pravomocným francouzským opatrovnickým rozsudkem“, přičemž k tomuto zadržení matka nikdy neudělila svůj souhlas a zároveň neexistuje žádné nové soudní rozhodnutí, které by určovalo, že se obvyklé bydliště nezletilé AAAAA nachází v P. (s výjimkou napadeného usnesení, jehož změny se tímto dovolatelka domáhá). To podle názoru dovolatelky znamená, že jsou pro rozhodování ve věcech rodičovské odpovědnosti stran nezletilé nadále v souladu s čl. 10 nařízení Brusel II bis příslušné francouzské soudy, jelikož doposud nedošlo k naplnění ani jedné z podmínek vyžadovaných tímto článkem k tomu, aby byla mezinárodní příslušnost pro meritorní rozhodování o otázkách týkajících se rodičovské odpovědnosti na české soudy přenesena. Kromě toho dovolatelka vytkla odvolacímu soudu, že nenařídil jednání, ani nepředvolal nezletilou AAAAA za účelem zjištění jejího názoru. S ohledem na uvedené navrhl, aby odvolací soud napadené usnesení odvolacího soudu změnil tak, že se usnesení soudu prvního stupně potvrzuje.

č. 23

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu – dále jen „o. s. ř.“) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval tím, zda není namístě předložit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce působnosti článku 10 a 11 nařízení Brusel II bis *ratione personae* Soudnímu dvoru Evropské unie a za tím účelem řízení přerušit podle ustanovení § 109 odst. 1 písm. d) o. s. ř., neboť Nejvyšší soud je v dané věci soudem, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva [článek 267 (bývalý článek 234 Smlouvy o ES, původně článek 177 SES) Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU)].

6. Podle tohoto článku Soudní dvůr Evropské unie má pravomoc rozhodovat o předběžných otázkách týkajících se a) výkladu Smluv, b) platnosti a výkladu aktů přijatých orgány, institucemi nebo jinými subjekty Unie. Vyvstane-li taková otázka před soudem členského státu, může tento soud, považuje-li rozhodnutí o této otázce za nezbytné k vynesení svého rozsudku, požádat Soudní dvůr Evropské unie o rozhodnutí o této otázce. Vyvstane-li taková otázka před soudem členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, je tento soud povinen obrátit se na Soudní dvůr Evropské unie.

7. Z hlediska povinnosti soudu členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, obrátit se na Soudní dvůr Evropské unie se žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce je klíčové rozhodnutí Soudního dvora v případě 283/81 CILFIT (1982), ECR 3415, v němž formuloval tři výjimky, kdy národní soudy posledního stupně tuto povinnost nemají, a to jestliže:

- 1) otázka komunitárního práva není významná (relevantní) pro řešení daného případu,
- 2) existuje ustálená judikatura Soudního dvora k dané otázce nebo rozsudek Soudního dvora týkající se v zásadě identické otázky (tzv. *acte éclairé*),
- 3) jediné správné použití práva Společenství je tak zřejmé, že nezůstává prostor pro jakoukoliv rozumnou pochybnost (tzv. *acte clair*). Přitom k tomu, aby soud členského státu mohl konstatovat, že výklad komunitárního práva je zjevný, musí a) porovnat jednotlivé jazykové verze textu, b) používat terminologie a právních pojmů komunitárního práva, c) vzít zřetel na odlišnosti interpretace komunitárního práva, d) být přesvědčen, že jeho výklad je stejně zjevný soudům ostatních členských států a Soudnímu dvoru EU.

č. 23

8. V dané věci je otázka výkladu příslušného ustanovení práva Evropské unie, konkrétně článku 10 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003, o příslušnosti a uznávání a výkonu ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení Nařízení (ES) č. 1347/2000 (dále též jen „nařízení Brusel II bis“) významná.

9. Protože Soudní dvůr tuto otázkou dosud neřešil (a o tzv. *acte éclairé* se tudíž nejedná), zbývá posoudit, zda jde o tzv. *acte clair*.

10. Podle bodu 17 Preambule nařízení Brusel II bis v případech neoprávněného odebrání nebo zadržení dítěte by mělo být neprodleně zajištěno navrácení dítěte, proto by se měla nadále používat Haagská úmluva ze dne 25. října 1980, doplněná ustanoveními tohoto nařízení, zejména článkem

11. Soudy členského státu, do kterého bylo dítě neoprávněně odebráno nebo ve kterém bylo neoprávněně zadrženo, by měly mít možnost odmítnout jeho navrácení ve zvláštních, řádně odůvodněných případech. Takové rozhodnutí by však mělo být nahrazeno pozdějším rozhodnutím soudu členského státu, ve kterém mělo dítě bydliště před neoprávněným odebráním nebo zadržením. Pokud by takové rozhodnutí ukládalo navrácení dítěte, mělo by navrácení proběhnout bez zvláštního řízení o uznání a výkonu tohoto rozhodnutí v členském státě, do kterého bylo dítě neoprávněně odebráno nebo ve kterém bylo neoprávněně zadrženo.

11. Podle bodu 18 Preambule nařízení Brusel II bis v případě, že soud odmítl vrácení dítěte podle článku 13 Haagské úmluvy z roku 1980, měl by informovat příslušný soud nebo ústřední orgán členského státu, ve kterém mělo dítě bydliště před neoprávněným odebráním nebo zadržením. Pokud soud v uvedeném členském státě věc nepřevzme, měl by to tento soud nebo ústřední orgán oznámit stranám. Tato povinnost by neměla ústřednímu orgánu bránit v tom, aby toto oznámil rovněž příslušným státním orgánům v souladu s vnitrostátním právem.

12. Podle článku 4 Haagské úmluvy ze dne 25. října 1980 o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí, vyhlášené jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí pod č. 34/1998 Sb. (dále též jen „Haagská úmluva“) se úmluva bude vztahovat na každé dítě, které mělo své obvyklé bydliště ve smluvním státě bezprostředně před porušením práva péče o ně nebo styku s ním. Úmluva se nepoužije, pokud dítě dosáhlo věku šestnácti let.

13. Jak nařízení Brusel II bis při stanovení pravidel mezinárodní příslušnosti v čl. 10 (Bei widerrechtlichem Verbringen oder Zurückhalten, wrongful removal or retention, déplacement ou de non-retour illicites, traslado o retención ilícitos), tak Haagská úmluva při definování protiprávního přemístění či zadržení dítěte v čl. 3 (Verbringen oder Zurückhalten eines Kindes gilt als widerrechtlich, The removal or the retention of a child is to be considered wrongful, déplacement ou le non-retour d'un enfant est considéré comme illicite, El traslado o la retención de un menor se considerarán ilícitos), používá shodná vyjádření ve vícero jazykových verzích. Odlišnost českého překladu týchž pravidel „neoprávněné odebrání nebo zadržení dítěte“ v čl. 10 nařízení Brusel II bis oproti „přemístění nebo zadržení dítěte se považuje za protiprávní“ v čl. 3 Haagské úmluvy je jen zdánlivá, protože jak „neoprávněné odebrání“, tak „protiprávní přemístění“ je obsahově shodně definováno jak v čl. 2 bod 11 nařízení Brusel II bis [„neoprávněným odebráním nebo zadržením“ se rozumí odebrání nebo zadržení dítěte, a) kterým je porušováno právo péče o dítě vyplývající ze soudního rozhodnutí, ze zákona nebo z právně závazné dohody podle právních předpisů členského státu, ve kterém mělo dítě své obvyklé bydliště bezprostředně před odebráním nebo zadržením, a b) za předpokladu, že v době odebrání nebo zadržení bylo skutečně vykonáváno právo péče o dítě, ať společně nebo samostatně, nebo by toto právo bylo vykonáváno, kdyby k odebrání nebo zadržení nedošlo. Péče o dítě se považuje za vykonávanou společně v případě, kdy podle rozhodnutí nebo ze zákona jeden z nositelů rodičovské zodpovědnosti nemůže rozhodnout o místě bydliště dítěte bez souhlasu jiného nositele rodičovské zodpovědnosti] tak i v čl. 3 Haagské úmluvy [Přemístění nebo zadržení dítěte se považuje za protiprávní, jestliže: a) bylo porušeno právo péče o dítě, které má osoba, instituce nebo kterýkoliv jiný orgán buď společně, nebo samostatně, podle právního řádu státu, v němž dítě mělo své obvyklé bydliště bezprostředně před přemístěním nebo zadržením, b) v době přemístění nebo zadržení bylo toto právo skutečně vykonáváno, společně nebo samostatně, nebo by bylo takto vykonáváno, kdyby bylo nedošlo k přemístění či zadržení. Právo péče o dítě uvedené v písmenu a) může vyplývat zejména ze zákonů nebo ze soudního nebo správního rozhodnutí nebo z dohody platné podle právního řádu daného státu].

14. Rovněž judikatura Soudního dvora Evropská unie (www.curia.europa.eu) při aplikaci nařízení na tzv. mezinárodní únosy dětí, tak judikatura států vázaných Haagskou úmluvou (www.incatat.com) v téže oblasti používá zcela shodné termíny (wrongful removal or retention).

15. Výklad obou právních předpisů a jejich vzájemný vztah je jasný i ostatním soudům členských států Evropské unie. Nejvyšší soudní dvůr Rakouské republiky v usnesení ze dne 18. 9. 2009 sp. zn. [6 Ob 181/09z](#), dohledatelném na www.ris.bka.gv.at k dané otázce uvedl následující:

16. Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 však nevytváří vlastní právní základ pro navrácení protiprávně odebraných nebo zadržovaných dětí (Kodek/Klauser, JN/ZPO16 [2006], čl. 11 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, ale pouze doplňuje, resp. modifikuje haagskou Úmluvu o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980 pro případy v rámci Evropské unie (Schütz, Zwischenstaatliche Vereinbarungen, die für Familienrichter bedeutsam sein könnten [stav k 1. říjnu 2005], RZ 2005, 238; Mayr/Fucik, Das neue Verfahren außer Streitsachen, 3. vydání [2006], č. na okraji 432g; Holzmann, Brüssel IIa VO: Elterliche

Verantwortung und internationale Kindesentführungen [2008] 168; srov. i L. Fuchs, Internationale Zuständigkeit in Außerstreitverfahren [2004], č. na okraji 190; Fleige, Die Zuständigkeit für Sorgerechtsentscheidungen und die Rückführung von Kindern nach Entführungen nach Europäischem IZVR [2006] 291; v tomto smyslu i 5 Ob 17/08y, EF-Z 2008/93 [Nademleinsky] = iFamZ 2008/110 [Fucik]). Zdá se, že *obiter dictum* v rozhodnutí 5 Ob 17/08y ohledně vztahu haagské Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980 a nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 má svůj původ v záměně dvou nařízení, a to nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 (označovaného i jako nařízení Brusel II bis) a nařízení Rady (ES) č. 1347/2000 (označovaného i jako Brusel II) (srov. Fucik, iFamZ 2008/110 [poznámka k rozhodnutí]); ve skutečnosti se na případ únosu z jednoho členského státu do jiného členského státu použije nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 (Brusel II bis); pro takový případ je haagská Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980 do tohoto nařízení inkorporována a nařízení upravuje příslušnost a modifikuje řízení o navrácení (Nademleinsky, EF-Z 2008, 152 [poznámka k rozhodnutí]; stejně tak Fucik na uvedeném místě a Tews, Abstammung, Adoption, Besuchsrecht und Obsorge, Kindesentführung [2008] 603).

č. 23

17. Také ustanovení nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 – která pouze doplňují, resp. modifikují haagskou Úmluvu o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980 – se proto také použijí jen do dovršení 16 let věku dítěte (Holzmann na uvedeném místě s dalšími doklady).

18. Nejvyšší soud České republiky proto dospěl k závěru, že výklad a správná aplikace článku 10 nařízení jsou naprosto zjevné (jde tedy o tzv. *acte clair*). Z tohoto důvodu věc nepředložil Soudnímu dvoru Evropské unie k rozhodnutí o předběžné otázce.

19. Dále se Nejvyšší soud České republiky zabýval přípustností dovolání matky.

20. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

21. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

22. Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci – mimo jiné – zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu dovolacího soudu – jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. - nepodléhá), že pravomocným (a podle usnesení Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 26. 5. 2021 č. j. 62 Nc 2588/2020-120 na území České republiky vykonatelným) rozsudkem francouzského soudu (Tribunal de Grande Instance de Lyon) ze dne 26. 9. 2011 byla nezletilá AAAAA (spolu se svým tehdy nezletilým bratrem) svěřena do péče matky (bylo stanoveno její bydliště u matky ve Francii) a otcí byl upraven styk s dětmi, mimo jiné v době pěti týdnů z letních prázdnin, a bylo mu stanoveno měsíční výživné. Dne 9. 9. 2020 matka podala u Obvodního soudu pro Prahu 9 návrh na výkon tohoto rozsudku s odůvodněním, že dne 12. 8. 2020 (po uplynutí rozsudkem stanovených pěti týdnů z letních

prázdnin) otec matce oznámil, že nezletilou matce nepředá, nezletilá se již do Francie nevrátí a zůstane nadále bydlet u otce v České republice. S tímto matka vyjádřila nesouhlas a žádala, aby soud nařídil výkon rozhodnutí podle ustanovení § 502 odst.1 z. ř. s. Nato otec podal dne 25. 9. 2020 u Obvodního soudu pro Prahu 9 návrh na změnu úpravy poměrů k nezletilé AAAAA tak, aby nezletilá byla svěřena do jeho péče, aby byl upraven její styk s matkou a matce stanoveno měsíční výživné. Poukázal především na skutečnost, že nezletilá se sama rozhodla (stejně jako její, nyní již zletilý, bratr) zůstat u otce v České republice a od září 2020 zde začala navštěvovat dvojjazyčnou česko-francouzskou třídu Gymnázia J.; své rozhodnutí zůstat v České republice napsala a potvrdila na Úřadu pro mezinárodně právní ochranu dětí a své rozhodnutí sdělila i matce, která s ním však nesouhlasí a dohodu odmítá. Otec tento návrh, který je předmětem tohoto řízení (ve věci rodičovské odpovědnosti), podal v době, kdy nezletilá (v té době již starší 16 let) v místě jeho bydliště v České republice již pobývala (více než měsíc) v rozporu s výše citovaným rozsudkem francouzského soudu.

č. 23

23. Za tohoto skutkového stavu závisí rozhodnutí odvolacího soudu – mimo jiné – na vyřešení otázky určení mezinárodní příslušnosti (pravomoci) soudu ve věci rodičovské odpovědnosti ve vztahu k dítěti staršímu 16 let, které je sice se svým souhlasem, ale v rozporu s pravomocným soudním rozhodnutím, jímž bylo svěřeno do péče jednoho z rodičů, zadrženo druhým z rodičů na území jiného členského státu Evropské unie. Jedná se přitom o otázku vyplývající z aplikace procesního práva, takže skutečnost, že se tak děje v řízení, kde proti meritornímu rozsudku dovolání přípustné není (srov. § 30 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních), je nerozhodná (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2013 sp. zn. [30 Cdo 1510/2013](#), uveřejněné pod č. 39 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, roč. 2014). Vzhledem k tomu, že tato právní otázka doposud nebyla v rozhodovací praxi odvolacího soudu ve všech souvislostech vyřešena, dospěl Nejvyšší soud České republiky k závěru, že dovolání matky je podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

24. Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

25. V posuzované věci nejsou pochybnosti o tom, že mezinárodní příslušnost (pravomoc) soudu pro dané řízení je třeba stanovit podle příslušných pravidel obsažených v nařízení, neboť úprava poměrů nezletilých (svěření do péče rodiče nebo rodičů pro dobu po rozvodu manželství) spadá pod pojem rodičovské zodpovědnosti podle čl. 2 bod 7 nařízení Brusel II bis.

26. Podle čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel II bis jsou soudy členského státu příslušné ve věci rodičovské zodpovědnosti k dítěti, které má v době podání žaloby obvyklé bydliště na území tohoto členského státu.

27. Čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel II bis upravuje tzv. obecnou mezinárodní příslušnost (pravomoc) soudu ve věcech rodičovské zodpovědnosti. Tato úprava se opírá o názor, že zájem dítěte ochrání nejlépe soud, který je dítěti nejbližší a má tak nejlepší příležitost posoudit všechny okolnosti rozhodné pro úpravu poměrů dítěte (srov. bod 12 úvodních ustanovení tohoto nařízení). Z toho vychází obecné pravidlo pro mezinárodní soudní příslušnost

(pravomoc), resp. hraniční určovatel, kterým je obvyklý pobyt dítěte. Dovolatelce lze přisvědčit, že toto obecné pravidlo se použije pouze tehdy, nestanoví-li nařízení Brusel II bis jinak, tj. nedopadá-li na danou věc speciální úprava (zvláštní pravidlo pro určení mezinárodní příslušnosti soudu), která by měla před obecnou úpravou aplikační přednost. Takovou speciální úpravu obsahuje i dovolatelkou zmíněný čl. 10 odst. 1 nařízení Brusel II bis, který řeší mezinárodní příslušnost soudu ve věcech rodičovské odpovědnosti v případech neoprávněného odebrání nebo zadržení dítěte ve vnitrouijních případech (ke speciální povaze tohoto ustanovení při určování mezinárodní příslušnosti soudu v řízeních o úpravě práva péče o dítě s mezinárodním prvkem viz např. bod 40 odůvodnění rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie ze dne 24. 3. 2021 [C-603/20](#) PPU, SS proti MCP, EU:C:2021:231, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2015 sp. zn. [21 Cdo 4909/2014](#), které cituje i dovolatelka).

č. 23

28. S názorem dovolatelky, že v daném případě je třeba stanovit mezinárodní příslušnost (pravomoc) soudu právě podle čl. 10 odst. 1 nařízení Brusel II bis, podle kterého zůstávají v případech protiprávního přemístění nebo zadržení dítěte příslušnými zásadně soudy členského státu, ve kterém mělo dítě obvyklé bydliště bezprostředně před svým protiprávním přemístěním nebo zadržením, však dovolací soud nesouhlasí.

29. Pro posouzení, zda jde v daném případě o protiprávní přemístění nebo zadržení dítěte, není významné, zda nezletilá AAAAA je s nastalou (protiprávní) situací srozuměna či dokonce setrvává u otce v České republice na základě vlastního rozhodnutí. Jak bylo uvedeno již výše, přemístění nebo zadržení dítěte se podle článku 3 Haagské úmluvy považuje za protiprávní, jestliže: a) bylo porušeno právo péče o dítě, které má osoba, instituce nebo kterýkoliv jiný orgán buď společně, nebo samostatně, podle právního řádu státu, v němž dítě mělo své obvyklé bydliště bezprostředně před přemístěním nebo zadržením, b) v době přemístění nebo zadržení bylo toto právo skutečně vykonáváno, společně nebo samostatně, nebo by bylo takto vykonáváno, kdyby bylo nedošlo k přemístění či zadržení. Právo péče o dítě uvedené v písmenu a) může vyplývat zejména ze zákonů nebo ze soudního nebo správního rozhodnutí nebo z dohody platné podle právního řádu daného státu.

30. V poměrech projednávané věci je tak rozhodující, že nezletilá u otce v České republice pobývá v rozporu s pravomocným rozhodnutím soudu, jímž jsou upraveny její poměry odlišně (doposud je svěřena do péče matky, která bydlí ve Francii). V této souvislosti však nelze přehlédnout, že – jak rovněž již bylo zmíněno – nařízení Brusel II bis nevytváří vlastní právní základ pro navrácení protiprávně odebraných nebo zadržovaných dětí. V tomto směru nařízení Brusel II bis toliko obsahově navazuje na Haagskou úmluvu ze dne 25. října 1980 o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí a tuto úmluvu doplňuje (resp. modifikuje) o některá specifická pravidla, jež se uplatní v případě mezinárodního únosu dítěte mezi členskými státy Evropské unie (viz již zmíněné body 17 a 18 Preambule nařízení).

31. Pro vztah mezi nařízením Brusel II bis a Haagskou úmluvou přitom platí, že nařízení Brusel II bis se použije přednostně [srov. čl. 60 písm. e) tohoto nařízení]. V poměrech projednávané věci je však podstatné, že Haagská úmluva se vztahuje pouze na děti do šestnácti let (srov. její čl. 4, podle kterého se této Úmluvy nepoužije, pokud dítě dosáhlo věku šestnácti let). S ohledem na výše popsaný vzájemný vztah mezi nařízením Brusel II bis a Haagskou úmluvou je proto třeba současně dovodit, že také všechna ustanovení

Nařízení Brusel II bis, která pouze doplňují, resp. modifikují Haagskou úmluvu, se použijí (mohou použít) jen do dovršení šestnácti let věku dítěte (k tomu viz výše citované usnesení Nejvyššího soudního dvora Rakouské republiky ze dne 18. 9. 2009 sp. zn. 6 Ob 181/09z). Proto za dané situace nelze odvolacímu soudu důvodně vytýkat, že mezinárodní příslušnost soudu v posuzovaném případě, kdy má být rozhodnuto o návrhu otce podaném ve věci rodičovské (z)odpovědnosti v době, kdy nezletilá AAAAA již byla starší šestnácti let, určil podle obecného pravidla obsaženého v čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel II bis, jež vychází ze (skutkového) kritéria obvyklého pobytu nezletilého dítěte v okamžiku zahájení soudního řízení v členském státě Evropské unie.

32. Odvolací soud mezinárodní příslušnost českých soudů posoudil správně, neboť v okamžiku protiprávního přemístění nezletilé (tj. ke 12. 8. 2020, kdy otec po uplynutí rozsudkem stanovených pěti týdnů z letních prázdnin matce oznámil, že nezletilou matce nepředá, nezletilá se již do Francie nevrátí a zůstane nadále bydlet u otce v České republice) již nezletilá AAAAA dosáhla 16 let věku a příslušnost francouzského soudu podle čl. 10 již založena být nemohla, protože chybělo základní kritérium takto určené příslušnosti v tzv. mezinárodním únosu (ve formě protiprávního zadržení).

33. Zbývá tak posoudit, zda nezletilá AAAAA v okamžiku zahájení řízení před českými soudy měla v České republice obvyklé bydliště ve smyslu čl. 8 nařízení. K vymezení obvyklého bydliště podle čl. 8 nařízení se Nejvyšší soud vyjádřil například v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2016 sp. zn. [21 Cdo 2850/2016](#), uveřejněném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 50, ročník 2018, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011 sp. zn. [30 Cdo 2244/2011](#). Z uvedené eurokonformní judikatury plyne, že obvyklý pobyt (bydliště) ve smyslu čl. 8 odst. 1 nařízení představuje místo, v němž má osoba těžiště svého života. Přichází-li v úvahu určení obvyklého pobytu (bydliště) na území více států Evropské unie, je úkolem soudu, s přihlédnutím ke všem okolnostem případu, určit poměr rodinného a společenského začlenění dítěte v jednom členském státu k rodinnému a společenskému začlenění dítěte v jiném členském státě. Kritéria pro rozlišení významnosti jednotlivých ukazatelů jsou uvedena v judikatuře Soudního dvora Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“), přičemž poměr, který může posléze vyznít ve prospěch některého z členských států přicházejících v úvahu, může být určen až s přihlédnutím ke všem okolnostem případu. Právě důraz na zkoumání konkrétních skutkových okolností v každém jednotlivém případě vystihuje povahu „obvyklého bydliště“.

34. Jak se podává i z recentní judikatury Soudního dvora Evropské unie, k určení obvyklého bydliště dítěte je kromě jeho fyzické přítomnosti na území členského státu třeba zohlednit další skutečnosti, které mohou nasvědčovat tomu, že tato přítomnost nemá pouze dočasnou či příležitostnou povahu (rozsudky ze dne 2. 4. 2009, A, [C-523/07](#), EU:C:2009:225, bod 38; ze dne 22. 12. 2010, Mercredi, [C-497/10](#) PPU, EU:C:2010:829, bod 49; ze dne 9. 10. 2014, C, [C-376/14](#) PPU, EU:C:2014:2268, bod 51; ze dne 15. 2. 2017, W a V, [C-499/15](#), EU:C:2017:118, bod 60; ze dne 8. 6. 2017 OL, [C-111/17](#) PPU, EU:C:2017:436, bod 43, a ze dne 28. 6. 2018, HR, [C-512/17](#), EU:C:2018:513, bod 41) přičemž fyzická přítomnost v členském státě, v němž je dítě údajně integrováno, je nezbytným předpokladem pro posouzení stability této přítomnosti, a že „obvyklé bydliště“ ve smyslu nařízení č. 2201/2003 tedy nemůže být stanoveno v členském státě, který dítě nikdy nenavštívilo (rozsudek ze dne 17. 10. 2018 [C-393/18](#) PPU UD proti XB, EU:C:2018:835).

35. Ve vztahu k připomenuté judikatuře shora tak bylo určující, že kde dni zahájení řízení o výkon rozhodnutí před českými soudy (ke dni 9. 9. 2020) již nezletilá AAAAA byla nejen přítomna v České republice, ale že zde žije a studuje i její starší bratr P., že nezletilá žije v rodině svého otce, ovládá český jazyk, od září 2020 zde začala navštěvovat dvojjazyčnou česko-francouzskou třídu Gymnázia J., má české občanství a pevné vazby k České republice.

36. V rámci tohoto posouzení již pak nepochybně má význam skutečnost (k níž odvolací soud také náležitě přihlédl), že nezletilá AAAAA setrvává u otce v České republice na základě svého rozhodnutí (k vymezení obvyklého bydliště podle čl. 8 nařízení Brusel II bis v judikatuře Nejvyššího soudu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 12. 2016 sp. zn. [21 Cdo 2850/2016](#), uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 50, ročník 2018, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2011 sp. zn. [30 Cdo 2244/2011](#)).

č. 23

37. Nad rámec uvedeného dovolací soud doplňuje, že s ohledem na výše vyloženou osobní působnost Haagské úmluvy a navazujících (doplňujících) ustanovení nařízení Brusel II bis sice nelze případě neoprávněného odebrání (přemístění) nebo zadržení dítěte staršího šestnácti let postupovat podle Haagské úmluvy (a tudíž se nepoužije ani ustanovení čl. 11 nařízení Brusel II bis, které obsahuje doplňující ustanovení k tzv. návratovému řízení podle Haagské úmluvy), pro oprávněného rodiče se však nabízí jiný způsob navrácení neoprávněně odebraného (přemístěného) nebo zadrženého dítěte tohoto věku, a to cestou nařízení výkonu pravomocného soudního rozhodnutí (§ 502 z. ř. s.), jímž bylo (ze strany druhého rodiče porušené) právo péče o dítě upraveno. Tento procesní prostředek ostatně využila i matka nezletilé v projednávané věci.

38. Nedůvodná je rovněž námitka dovolatelky, že odvolací soud nenařídil jednání a nepředvolal nezletilou AAAAA za účelem zjištění jejího názoru. Podle ustálené judikatury dovolacího soudu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 3. 2015 sp. zn. [21 Cdo 4909/2014](#)), již si je vědoma i sama dovolatelka, při zkoumání podmínky mezinárodní příslušnosti soudu podle nařízení Brusel II bis soudy nepřístupují k výslechu dítěte ve smyslu ustanovení § 100 odst. 3 o. s. ř., neboť zájem dítěte je již promítnut do pravidel mezinárodní příslušnosti (srov. bod 12 Preambule nařízení). Na uvedeném závěru dovolací soud ani v nyní posuzovaném případě neshledává důvod cokoliiv měnit.

39. Z uvedeného vyplývá, že napadené usnesení odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů věcně správné. Protože nebylo zjištěno, že by bylo postiženo některou z vad, uvedených v ustanovení § 229 odst. 1 o. s. ř., § 229 odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř. nebo v § 229 odst. 3 o. s. ř. anebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání matky podle ustanovení § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

40. S ohledem na ustanovení § 23 z. ř. s. ve spojení s ustanovením § 243b o. s. ř. nebylo žádnému z účastníků přiznáno právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

č. 24

V řízení o vyslovení přípustnosti (nedobrovolného) převzetí do zdravotního ústavu, ve kterém je pokračováno za podmínek uvedených v ustanovení § 72 z. ř. s., musí soud rozhodnout nejen o tom, zda k převzetí člověka (umístěného) do zdravotního ústavu došlo ze zákonných důvodů, ale (v kladném případě) také o tom, zda tyto důvody trvaly až do doby jeho propuštění (dodatečného souhlasu s hospitalizací).

Řízení o přípustnosti převzetí nebo držení v ústavu zdravotnické péče (detence)

§ 78 odst. 1 z. ř. s., § 77 z. ř. s., § 70 z. ř. s., § 72 z. ř. s., § 38 odst. 1 písm. b) zákona č. 372/2011 Sb.

č. 24

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2022, sp. zn. 24 Cdo 1150/2022, ECLI:CZ:NS:2022:24.CDO.1150.2022.1

Nejvyšší soud zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 12. 2021, sp. zn. 35 Co 358/2021, „rozsudek“ Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 24. 6. 2021, sp. zn. 19 L 2682/2019, a usnesení Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 3. 11. 2021, sp. zn. 19 L 2682/2019, a věc vrátil Obvodnímu soudu pro Prahu 8 k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 8 usnesením ze dne 16. 8. 2019, č. j. 19 L 2682/2019-18 rozhodl, že převzetí umístěného do zdravotního ústavu bylo v souladu s ustanovením § 38 odst. 1 písm. b) zákona č. 372/2011 Sb. a že tyto důvody trvají nadále. Podle názoru soudu prvního stupně „je z odborného názoru lékařů v době přijetí (dne 10. 8. 2019) jednoznačné, že pacient trpěl poruchou přizpůsobení s vysokým rizikem ohrožení na životě a použití střelné zbraně“ a že „pro toto riziko byl nebezpečný zejména sám sobě“, přičemž „podle vyjádření lékaře nebyla možná ambulantní léčba“.

2. Vzhledem k tomu, že umístěný byl dne 20. 8. 2019 ze zdravotního ústavu propuštěn, Obvodní soud pro Prahu 8 usnesením ze dne 30. 8. 2019, č. j. 19 L 2682/2019-24 řízení z tohoto důvodu podle ustanovení § 16 z. ř. s. zastavil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Protože umístěný v zákonem stanovené lhůtě prohlásil, že trvá na projednání věci, v řízení bylo podle ustanovení § 72 z. ř. s. dále pokračováno.

3. K odvolání umístěného Městský soud v Praze usnesením ze dne 11. 2. 2020, č. j. 35 Co 373/2019-49 usnesení soudu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Odvolací poukázal na judikaturu Ústavního soudu, podle níž za situace, kdy umístěný i po propuštění trvá na projednání věci, je třeba provést dokazování v plném rozsahu, neboť soud již není vázán zákonem stanovenými lhůtami a k objektivnímu zjištění důvodnosti převzetí umístěného do zdravotního ústavu je nutné ve smyslu ustanovení § 70 odst. 1 z. ř. s.

jmenovat znalce, jímž nemůže být lékař, který pracuje v daném zdravotním ústavu. Soudu prvního stupně proto uložil, aby v tomto směru zjednal nápravu a aby doplnil dokazování také o důkazy navržené umístěným, příp. jiné důkazy, které se nabízejí z obsahu spisu.

4. Obvodní soud pro Prahu 8 poté „rozsudkem“ ze dne 24. 6. 2021, č. j. 19 L 2682/2019-190 rozhodl, že převzetí umístěného do zdravotního ústavu dne 10. 8. 2019 bylo v souladu s ustanovením § 38 odst. 1 písm. b) zákona č. 372/2011 Sb. a že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Po doplnění dokazování znaleckým posudkem MUDr. B., výsledkem svědků J. D. (zdravotnického záchranáře), Z. Š. (partnerky umístěného), J. J. a M. C. (zasahujících policistů), opětovným výsledkem umístěného, zdravotnickou dokumentací umístěného, záznamem policie o zásahu ze dne 10. 8. 2019, záznamem o výjezdu RZS a příjmovou zprávou do Psychiatrické nemocnice dospěl soud prvního stupně opětovně k závěru, že byly splněny podmínky pro převzetí umístěného do zdravotního ústavu podle ustanovení § 38 odst. 1 písm. b) zákona č. 372/2011 Sb., podle kterého lze pacienta bez jeho souhlasu hospitalizovat mj. tehdy, jestliže ohrožuje bezprostředně a závažným způsobem sebe nebo své okolí a jeví známky duševní poruchy nebo touto poruchou trpí, pokud hrozbu pro pacienta nebo jeho okolí nelze odvrátit jinak. Podle jeho názoru z provedených důkazů vyplynulo, že umístěný „v době převzetí vyhrožoval zabitím sebe, ale i předtím přítelkyni Š.“, tedy že „v době převzetí byl pacient nebezpečný nejenom sobě, ale i okolí“, přičemž „i druhá podmínka detence a to známky duševní poruchy, byla splněna“. Odborný znalecký posudek potvrdil příjmovou diagnózu umístěného – pacient trpěl poruchou, a to narcismem nezralé osobnosti, porucha přizpůsobení byla diagnostikována v době přijetí jako správná, stejně tak nebezpečnost pacienta pro okolí a možnost suicidálního (sebevražedného) jednání. Podle znalce se pacient jevil jako nezdrženlivý agresivní psychopat. Čestná prohlášení M. L. a M. N., předložená umístěným „o zdravotním stavu pacienta v době detence nevyprávějí vůbec nic“. Za tohoto stavu, kdy „pacient (umístěný) byl nebezpečný hrozbou střelnou zbraní v době přijetí, ale i předtím (incident v lese), riziko sebevraždy tedy bylo reálné, pacient byl impulzivní a agresivní“, soud prvního stupně uzavřel, že „nemocnice byla oprávněna převzít umístěného člověka do nemocniční péče (§ 78 z. ř. s.), neboť byl bezprostředně a závažným způsobem nebezpečný svému okolí i sobě a nebylo možno získat souhlas pacienta s hospitalizací, neboť to jeho zdravotní stav neumožňoval“.

5. K odvolání umístěného Městský soud v Praze usnesením ze dne 14. 12. 2021, č. j. 35 Co 358/2021-221 „rozsudek“ soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud se ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně o tom, že „důvody pro hospitalizaci žalobce (umístěného) bez jeho souhlasu podle § 38 odst. 1 písm. b) zákona č. 372/2011 Sb. v ten moment byly splněny, tedy že ohrožuje bezprostředně sebe nebo své okolí a jeví známky duševní poruchy“, přičemž – jak zdůraznil – „nic víc se v daném místě a čase nezkoumá, ani se více zkoumat nemůže a při tom příjmu je k dispozici to, co k dispozici je“. Tyto závěry „potvrdil bezpečně“ znalec z oboru psychiatrie MUDr. B., který uvedl, že v době přijetí umístěného byla operativní diagnóza správná, na základě informací a zhlédnutí pacienta byl závěr na jeho nebezpečnost pro sebe oprávněný, včetně vyhodnocení přijímací lékařkou s podezřením na sebevražedné sklony. „To, jestli skutečně žalobce (umístěný) řekl nebo neřekl, že hodlá spáchat sebevraždu a dokazování k tomu vedené“, je podle názoru odvolacího soudu „pro posouzení té záležitosti z pohledu ust. § 38 odst. 1 písm. b) příslušného zákona zcela irelevantní“, neboť „příjem

nemůže něco takového vůbec zkoumat“. Podstatné je, že „z toho, co bylo shromážděno, je zřejmé, že umístěný člověk se po hádce s přítelkyní zamkl v koupelně se střelnou zbraní, čímž ve svědkyni Z. Š. vyvolal důvodné obavy, že se v afektu zabije; jestli se chtěl zabít, nebo nechtěl zabít skutečně, to jaksi v daném místě a čase opravdu nelze přezkoumávat, a jestliže ten závěr je takový, jaký byl učiněn, a podle znalce byl učiněn správně, tak nebyl důvod ani pro nějaké mírnější opatření“. Znalec MUDr. B. jednoznačně uzavřel, že postup lékařky byl správný, že „lékařka korektně vyhodnotila, byť i popírané pohružky sebevraždou, jako reálné riziko“. Dále odvolací soud zdůraznil, že pro splnění zákonných podmínek převzetí není rozhodné, zda v danou chvíli byl umístěný člověk pod vlivem duševní choroby, nýbrž že postačuje, pokud jeví známky duševní poruchy, a ohrožuje bezprostředně takovým způsobem sebe. Takovým ohrožením podle mínění odvolacího soudu „beze sporu mohlo být jak jeho uzamčení v koupelně se střelnou zbraní, tak nebezpečné jednání vůči zásahové jednotce, jež mohlo být vyhodnoceno jako provokování konfliktu“, přičemž opět – jak uvedl – „nemůže posuzovat lékař na příjmu, co kde bylo, nebo nebylo, protože jinak v podstatě ten závěr by byl takový už zcela jdoucí mimo to konkrétní ustanovení, že by se ten příjem tam vůbec mohl zavřít“. Soudu prvního stupně pouze vytkl, že měl rozhodnout usnesením, „nicméně že podle judikатурních závěrů vyšších soudů tato vada nemá za následek nesprávné rozhodnutí ve věci“.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal umístěný dovolání. Namítal, že odvolací soud (ani soud prvního stupně) se v daném detenčním řízení, které pokračovalo na základě prohlášení umístěného podle ustanovení § 72 z. ř. s., nezabýval tím, zda zákonné důvody převzetí dovolatele do zdravotního ústavu trvaly po celou dobu detence, a pokud ne, tak po jakou dobu. Podle názoru dovolatele „dává zákon (§ 78 odst. 1 z. ř. s.) soudům jasné instrukce, o jakých otázkách mají rozhodnout – tedy o zákonnosti převzetí a o trvání těchto důvodů v době rozhodování“. Také odborná literatura dovozuje, že pokud byl ke dni rozhodování soudu umístěný člověk již propuštěn a v řízení bylo pokračováno za podmínek uvedených v ustanovení § 72 z. ř. s., má se soud zabývat tím, zda k převzetí a držení (do doby propuštění) došlo ze zákonných důvodů. Je totiž možné, že zatímco samotné převzetí člověka do zdravotnického zařízení je v souladu se zákonem, jeho následné držení již nezbytnou dobu detence přesahuje. Následná soudní kontrola a rozhodnutí o případné neoprávněnosti dalšího držení i po propuštění proto mimo jiné „koriguje případné následné excesy zdravotnického zařízení“. K takovému excesu „zjevně došlo v dovolatelově věci, když ze záznamů lékařů Nemocnice vyplývá, že již ve třetí den detence bylo na místě zvažovat ukončení detence“. Odvolací soud rovněž podle mínění dovolatele „zaujal mylný postoj“ v tom, že není potřeba zkoumat, jestli bylo možné hrozbu pro dovolatele nebo jeho okolí odvrátit jinak, resp. jestli bylo možné nezbytnou péči o jeho osobu zajistit mírnějším a méně omezujícím opatřením, přičemž „se jeví, že si odvolací soud vyložil tyto zákonné podmínky jako fakultativní“, ačkoli fakultativnost daných podmínek ze zákonných ustanovení nevyplývá. V neposlední řadě dovolatel odvolacímu soudu vytkl, že jeho rozhodnutí neobsahuje řádné a vyčerpávající odůvodnění, jak to ve věcech detence vyžaduje ustálená judikatura dovolacího soudu, že jeho rozhodnutí je nepřezkoumatelné, neboť jeho skutkové a právní závěry vycházejí z tzv. souhrnného zjištění“, a je způsobilé „ohrozit důvěru v důstojnost a vážnost soudní moci u každého, kdo si je přečte“. Závěrem pak dovolatel poukázal „na možnou existenci

systemového selhání soudního přezkumu v oblasti řízení dle § 74 a násl. z. ř. s.“ vzhledem tomu, že z údajů, které mu byly poskytnuty podle zákona o svobodném přístupu k informacím, „v Brně za dobu 6 let v 6 317 případech a v Praze za dobu 5 let (od 2016 do 2020) v 17 525 případech nedošlo k jedinému pochybení nemocnice, k jedinému nezákonnému převzetí či držení člověka“. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud rozhodnutí soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

III.

Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu – dále jen „o. s. ř.“) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

8. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

9. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

10. V projednávané věci závisí rozhodnutí odvolacího soudu – mimo jiné – na vyřešení otázky, jaké skutečnosti je soud povinen podle ustanovení § 78 odst. 1 z. ř. s. zkoumat v řízení o vyslovení přípustnosti nedobrovolného převzetí člověka do zdravotního ústavu, a je-li v tomto řízení podle ustanovení § 72 z. ř. s. na žádost umístěného (po jeho propuštění) pokračováno, má-li se soud zpětně zabývat nejen tím, zda k nedobrovolnému převzetí člověka (umístěného) do zdravotního ústavu došlo ze zákonných důvodů či nikoli, ale (v kladném případě) také tím, zda tyto důvody nedobrovolné hospitalizace trvaly až do jeho propuštění. Vzhledem k tomu, že tato právní otázka nebyla za současné právní úpravy v rozhodovací praxi dovolacího soudu vyřešena, dospěl Nejvyšší soud České republiky k závěru, že dovolání umístěného je podle ustanovení § 237 o. s. ř. přípustné.

IV.

Důvodnost dovolání

11. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

12. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod v čl. 5 odst. 4 stanoví, že každý, kdo byl zbaven svobody zatčením nebo jiným způsobem, má právo podat návrh na řízení, ve kterém by soud urychleně rozhodl o zákonnosti jeho zbavení svobody a nařídil propuštění, je-li zbavení svobody nezákonné. Podle čl. 8 odst. 6 Listiny základních práv a svobod zákon stanoví, ve kterých případech může být osoba převzata nebo držena v ústavní zdravotnické

péči bez svého souhlasu. Takové opatření musí být do 24 hodin oznámeno soudu, který o tomto umístění rozhodne do 7 dnů.

13. Hmotněprávní úprava k této problematice je obsažena v zákoně č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „zákon o zdravotních službách“), který v ustanovení § 38 odst. 1 označuje případy, kdy lze pacienta bez jeho písemného souhlasu převzít do ústavní péče, vyžaduje-li to povaha jeho zdravotních problémů. Vymezené případy odrážejí praktickou potřebu ochrany jak společnosti, tak práv a právem chráněných zájmů pacienta (umístěného). Lze tak učinit mj. proto, že pacient ohrožuje bezprostředně a závažným způsobem sebe nebo své okolí a jeví známky duševní poruchy nebo touto poruchou trpí nebo je pod vlivem návykové látky, pokud hrozbu pro pacienta nebo jeho okolí nelze odvrátit jinak [srov. § 38 odst. 1 písm. b) zákona o zdravotních službách]. Z uvedeného důvodu byl dne 10. 8. 2019 převzat do zdravotního ústavu také J. R., tehdy P. T. (umístěný) v projednávané věci.

14. Řízení o vyslovení přípustnosti nedobrovolného převzetí člověka (umístěného) a jeho další držení ve zdravotním ústavu (tzv. detenční řízení) v současné době (s účinností od 1. 1. 2014) upravuje zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „z. ř. s.“ nebo „zákon o zvláštních řízeních soudních“). Citovaný zákon, kromě obecných ustanovení týkajících se všech řízení v něm upravených, obsahuje ve zvláštní části v rámci ustanovení §§ 66 a násl. speciální právní úpravu týkající se přímo detenčního řízení. Rozlišuje přitom dvě fáze detenčního řízení, a to první fázi – řízení o vyslovení přípustnosti převzetí člověka do zdravotního ústavu a druhou fázi – řízení o vyslovení přípustnosti dalšího držení člověka ve zdravotním ústavu. Uvedené dvě fáze detenčního řízení na sebe logicky navazují v tom smyslu, že druhá fáze řízení je podmíněna kladným rozhodnutím soudu v první fázi (srov. § 80 z. ř. s., podle kterého, jestliže soud vyslovil, že převzetí bylo v souladu se zákonnými důvody a že trvají důvody, aby byl člověk nadále omezen ve styku s vnějším světem, pokračuje soud v řízení o vyslovení přípustnosti jeho dalšího držení ve zdravotním ústavu). Rozhodnutí soudu v první fázi detenčního řízení, které musí soud vydat do 7 dnů (srov. § 77 odst. 1 z. ř. s.), přitom není v soudní praxi považováno za rozhodnutí ve věci samé, ale za rozhodnutí zatímního charakteru (k tomu srov. náleží Ústavního soudu ze dne 27. 2. 2018 sp. zn. [II. ÚS 2545/17](#)).

15. Procesní specifikum první fáze detenčního řízení, v níž soud rozhoduje o přípustnosti převzetí člověka do zdravotního ústavu, spočívá v tom, že vzhledem k nutnosti rozhodnout v zákonem stanovené lhůtě 7 dnů, zákon nevyžaduje, aby soud nařizoval jednání, ani nelze v této fázi detenčního řízení provádět rozsáhlé dokazování (srov. § 77 odst. 1 a 2 z. ř. s.) a soudu zpravidla musí postačit, že rozhodující skutečnosti jsou pouze osvědčeny. Tak tomu ovšem není v případě, kdy (tak jako v projednávané věci) člověk, který byl ze zdravotního ústavu propuštěn (nebo dodatečně písemně souhlasil se svým umístěním), do 2 týdnů od doručení usnesení o zastavení řízení prohlásí, že na projednání věci trvá, a v řízení se tak podle ustanovení § 72 z. ř. s. pokračuje. Pro rozhodnutí soudu zde již nejsou dány žádné lhůty a mělo by tedy být provedeno úplné dokazování v rozsahu uvedeném v ustanovení § 70 z. ř. s., tedy zpravidla i znaleckým posudkem (k tomu srov. náleží Ústavního soudu ze dne 27. 2. 2018 sp. zn. [II. ÚS 2545/17](#)). Z tohoto důvodu (za účelem jmenování znalce ke zjištění zdravotního stavu umístěného a provedení dalších důkazů) ostatně správně odvolací soud v posuzované věci zrušil původní usnesení soudu prvního stupně. Dovolatel však soudům obou stupňů

důvodně vytýká, že se v (pokračujícím) řízení nezabývaly otázkou, zda zákonné důvody převzetí dovozatele do zdravotního ústavu trvaly až do jeho propuštění.

16. V řízení o vyslovení přípustnosti převzetí do zdravotního ústavu, o které se jedná v dané věci, musí soud podle ustanovení § 78 odst. 1 z. ř. s. rozhodnout o tom, zda k převzetí došlo ze zákonných důvodů, a pokud ano, zda tyto důvody trvají. Oba uvedené předpoklady musí být splněny kumulativně. Dojde-li soud k závěru, že k převzetí nedošlo ze zákonných důvodů, anebo že k převzetí sice došlo ze zákonných důvodů, avšak tyto důvody již netrvají, nařídí propuštění člověka ze zdravotního ústavu (srov. § 78 odst. 2 z. ř. s.).

17. Z uvedeného vyplývá, že v rámci první fáze detenčního řízení se soud za současné právní úpravy musí zabývat jak tím, zda k převzetí umístěného do zdravotního ústavu došlo ze zákonných důvodů (tato otázka se posuzuje k okamžiku převzetí), tak v případě kladného závěru i tím, zda tyto důvody stále trvají (tato otázka se posuzuje ke dni rozhodování soudu). Za předešlé právní úpravy obsažené v ustanovení § 191a a násl. o. s. ř. (ve znění účinném do 31. 12. 2013) tato fáze detenčního řízení zahrnovala toliko určení, zda k převzetí došlo ze zákonných důvodů (srov. § 191a odst. 4 o. s. ř. ve znění účinném do 31. 12. 2013). Podmínku trvání důvodů nedobrovolné hospitalizace ke dni rozhodnutí soudu bylo nutné podle důvodové zprávy k zákonu o zvláštních řízeních soudních zavést proto, aby v době, kdy uplyne sedmý den od převzetí, bylo možné zbavit osobní svobody člověka jen tehdy, je-li již spolehlivě lékařsky ověřeno, že umístěný „je skutečně duševně nemocný ve smyslu článku 5 odst. 1 písm. e) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod“. Soud by tedy v této počáteční fázi detenčního řízení již neměl přezkoumávat toliko otázku, zda daná osoba „jeví známky duševní poruchy“, ale zda skutečně duševní poruchou trpí, zda jde o takovou duševní poruchu, která svým charakterem či závažností odůvodňuje nedobrovolné zbavení osobní svobody, a zda tato porucha stále trvá. Tento požadavek, který odvolací soud (i soud prvního stupně, s jehož závěry se ztotožnil) při svém rozhodování zcela pominul, se pak samozřejmě musí odpovídajícím způsobem promítnout i do výsledku řízení o vyslovení přípustnosti převzetí do zdravotního ústavu, ve kterém je (po propuštění umístěného, příp. po jeho dodatečném souhlasu s hospitalizací) pokračováno podle ustanovení § 72 z. ř. s. na základě prohlášení umístěného, že na projednání věci trvá. Vzhledem k tomu, že v řízení, ve kterém je pokračováno na základě ustanovení § 72 z. ř. s., soud posuzuje skutečnosti, o nichž je povinen rozhodnout podle ustanovení § 78 odst. 1 z. ř. s., zpětně, je zřejmé, že se soud v konečném rozhodnutí musí vyjádřit nejen k tomu, zda k nedobrovolnému převzetí člověka (umístěného) do zdravotního ústavu došlo ze zákonných důvodů či nikoli, ale (v kladném případě) také k tomu, zda tyto důvody trvaly po celou dobu nedobrovolné hospitalizace až do jeho propuštění (dodatečného souhlasu). V tomto případě již nejde o rozhodnutí zatímní (předběžné) povahy, ale o rozhodnutí ve věci samé (včetně rozhodnutí o nákladech řízení).

18. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že v řízení o vyslovení přípustnosti (nedobrovolného) převzetí do zdravotního ústavu, ve kterém je pokračováno za podmínek uvedených v ustanovení § 72 z. ř. s., musí soud rozhodnout nejen o tom, zda k převzetí člověka (umístěného) do zdravotního ústavu došlo ze zákonných důvodů či nikoli, ale (v kladném případě) také o tom, zda tyto důvody trvaly až do doby jeho propuštění (dodatečného souhlasu s hospitalizací).

19. Současně je však třeba zdůraznit, že k rozhodnutí o naplnění podmínek nedobrovolné hospitalizace podle ustanovení § 38 odst. 1 písm. b) zákona o zdravotních službách, o které jde v projednávané věci, zásadně nepostačuje skutečnost, že pacient (umístěný) trpí duševní poruchou (resp. že zpočátku jeví známky duševní poruchy nebo je pod vlivem návykové látky), nýbrž k této skutečnosti musí přistoupit ještě další skutečnost či skutečnosti, spočívající v konkrétním chování nebo jednání pacienta, z něhož lze dovodit, že pacient bezprostředně a závažným způsobem ohrožuje sebe nebo své okolí. A dále musí být prokázáno, že hrozbu pro pacienta nebo jeho okolí nebylo možno odvrátit jinak (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 2. 2022 sp. zn. [24 Cdo 352/2022](#)). Protože v detenčním řízení se rozhoduje o nedobrovolném omezení (zbavení) osobní svobody umístěného člověka, musí tomuto závažnému zásahu do jeho základních práv odpovídat i vysoká míra ochrany procesních práv. Rozhodnutí soudu proto musí vždy obsahovat řádné a vyčerpávající odůvodnění, v čem je spatřováno naplnění všech výše uvedených hmotněprávních podmínek zákonnosti zbavení osobní svobody podle ustanovení § 38 odst. 1 písm. b) zákona o zdravotních službách (k tomu srov. náleží Ústavního soudu ze dne 23. 3. 2015 sp. zn. [I ÚS 1974/14](#), který zmiňuje i dovolatel). Ani v tomto směru však – jak lze dovolateli rovněž přisvědčit – poměrně kusé odůvodnění „rozsudku“ soudu prvního stupně naznačeným hmotněprávním i procesním požadavkům nevyhovuje a nápravu uvedeného pochybení se v napadeném usnesení nepodařilo zjednat ani odvolacím soudu. Navíc některé slovní formulace použité odvolacím soudem v odůvodnění napadeného usnesení působí velmi neobratně (až neodborně, laicky) a odvolací soud by se jich napříště měl raději vyvarovat.

č. 24

20. Z uvedeného vyplývá, že napadené usnesení odvolacího soudu není správné. Protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud České republiky napadené usnesení zrušil (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí i na „rozsudek“ soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky rovněž toto rozhodnutí, včetně akcesorického opravného usnesení (§ 243e odst. 2 věta třetí o. s. ř.) a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

21. Právní názor vyslovený v tomto usnesení je závazný; v novém rozhodnutí o věci rozhodne soud nejen o náhradě nákladů nového řízení a dovolacího řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 226 odst. 1 a § 243g odst. 1 část první věty za středníkem a věta druhá o. s. ř.).

č. 25

Usnesení, jímž soudní exekutor k návrhu oprávněné podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. pravomocně zastavil exekuci po jejím skončení vymožením, nezakládá překážku věci rozsouzené (*res iudicata*) pro rozhodování o pozdějším návrhu povinné na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. ani pro možnost takovému návrhu vyhovět.

Exekuce, Exekuční titul, Překážka věci rozsouzené (res iudicata), Zastavení exekuce

§ 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř., § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., § 159a odst. 4 o. s. ř., § 46 odst. 8 zákona č. 120/2001 Sb., § 51 písm. c) zákona č. 120/2001 Sb.

č. 25

Usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 8. 6. 2022, sp. zn. 31 Cdo 798/2022, ECLI:CZ:NS:2022:31.CDO.798.2022.1

Nejvyšší soud k dovolání povinné zrušil usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 30. 12. 2020, sp. zn. 17 Co 322/2020, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Povinná podala dne 16. 4. 2020 návrh na zastavení exekuce (zahájené v roce 2012) z důvodu nezpůsobilosti exekučního titulu - rozhodčího nálezu. Svě námitky vůči platnosti vlastní úvěrové smlouvy stavěla na skutečnosti, že obsahuje nepřiměřeně vysoký úrok (ve smlouvě výslovně neuvedený), RPSN 95,49 % a smluvní pokutu ve výši 50 % z výše úvěru (tedy částku ve výši 100 % reálně vyplaceného obnosu), které se přičítá dobrým mravům, dále zajištění blankosměnkou „bez protestu“ a nedostatečné, resp. nesprávné posouzení její úvěruschopnosti. Ve vztahu k rozhodčí doložce namítala, že byla skryta v příložených obchodních podmínkách, což samo o sobě činí doložku neplatnou, a že spor fakticky rozhodovala Rozhodčí společnost P., s. r. o., a nikoli určený rozhodce Mgr. J. F., což bylo oprávněné s ohledem na její vztahy s uvedenou společností a rozhodci známo. Povinná dle svého sdělení vymáhanou částku již zaplatila a exekuce byla zastavena.

2. Okresní soud Praha-východ usnesením ze dne 2. 9. 2020, č. j. 28 EXE 893/2012-117, zastavil exekuci vedenou soudním exekutorem JUDr. Z. Z., Exekutorský úřad P., na základě usnesení Okresního soudu Praha-východ ze dne 26. 4. 2012, č. j. 28 EXE 893/2012-6, vedenou soudním exekutorem pod sp. zn. 108 EX 02914/12 (výrok I.), a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky i vůči soudnímu exekutorovi (výroky II. a III.). Soud prvního stupně po skutkové stránce zjistil, že exekučním titulem v projednávané věci je vykonatelný rozhodčí nález ze dne 27. 6. 2011, č. j. 103 Rozh 1864/2011-7, vydaný Mgr. J. F., Rozhodčí společnost P., s. r. o., se sídlem v P.. V rozhodčím řízení byla povinná rozhodcem vyzvána, aby se vyjádřila k žalobě, ta si však výzvu zaslanou na adresu P. nevyzvedla. Exekuce byla vedena k vymožení povinnosti povinné zaplatit oprávněné pohledávku ve výši 62

271 Kč s úrokem z prodlení ve výši 7,75 % z částky 62 271 Kč od 29. 4. 2011 do zaplacení, pro náklady rozhodčího řízení ve výši 1 100 Kč, náklady exekučního řízení a náklady oprávněné.

3. Dle oznámení soudního exekutora o skončení exekuce ze dne 2. 4. 2019, č. j. 108 EX 02914/12-098 (viz č. I. 10 spisu okresního soudu), byla ke dni 12. 2. 2019 pohledávka, její příslušenství a náklady exekuce vymoženy a zaniklo pověření exekutora k provedení exekuce i (automaticky) účinky všech vydaných exekučních příkazů [§ 51 písm. c) zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů].

4. Soudní exekutor JUDr. Z. Z., Exekutorský úřad P., usnesením ze dne 2. 4. 2019, č. j. 108 EX 02914/12-099 (č. I. 87 spisu okresního soudu), exekuci k návrhu oprávněné zastavil (výrok I.), žádnému z účastníků nepřiznal nárok na náhradu nákladů řízení souvisejících se zastavením exekuce (výrok II.) a uložil povinné uhradit mu náhradu nákladů exekuce ve výši 22 385 Kč (výrok III.).

5. Exekuční titul v projednávané věci byl vydán na základě smlouvy o revolvingovém úvěru č. 9100318567 ze dne 3. 12. 2009, uzavřené mezi oprávněnou jako věřitelem a povinnou jako dlužníkem, v níž si smluvní strany sjednaly spotřebitelský úvěr ve výši 50 000 Kč s dobou trvání 24 měsíců a smluvní odměnou za poskytnutí úvěru ve výši 44 344 Kč. Předpokládaná výše RPSN činila 97,95 %, maximální výše úvěru byla stanovena částkou 94 344 Kč, přičemž povinná reálně čerpala částku 31 000 Kč, kterou se zavázala splácet v měsíčních splátkách po 3 931 Kč.

6. Soud prvního stupně při posouzení věci vycházel z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 4. 2020, sp. zn. [20 Cdo 1857/2019](#) (ve věci téže oprávněné), včetně závěru, že přisouzené plnění je natolik nemravné a vede k nepřiměřenému postihu povinné, že je na místě exekuci dle § 268 odst. 1 písm. h) zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „o. s. ř.“), zastavit bez ohledu na pasivitu povinné při uzavírání předmětné úvěrové smlouvy i při rozhodčím řízení. Okresní soud zdůraznil, že dle čl. 13. 4. obchodních podmínek byla v důsledku prodlení po povinné vymáhána smluvní pokuta ve výši 29 256 Kč (tj. 50 % schválené výše úvěru a téměř 100 % reálně poskytnuté částky) a dále smluvní pokuty dle čl. 13. 1. odst. a), b) úvěrové smlouvy ve výši 4 045 Kč. Okresní soud uzavřel, že shora označené usnesení Nejvyššího soudu plně dopadá i na posuzovaný případ (smluvní pokuta ve výši 100 % reálně poskytnutého plnění), a exekuci pro rozpor úvěrové smlouvy s dobrými mravy zastavil. Dalšími důvody uváděnými povinnou v návrhu se soud již nezabýval, pouze připomněl, že oprávněná v průběhu řízení navzdory poučení soudu při jednání dne 1. 6. 2020 (správně: dne 22. 7. 2020, srov. č. I. 124 spisu okresního soudu) nijak neprokazovala, že by se úvěruschopností povinné zabývala. S odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 8. 2017, sp. zn. [20 Cdo 3331/2017](#), okresní soud připomněl, že lze rozhodnout o zastavení již skončené exekuce, neboť pouze na základě výroku o zastavení exekuce je možné uzavřít, že vymožené plnění oprávněné nenáleží, protože před vymožením plnění byl dán důvod pro zastavení exekuce. V případném nalézacím řízení se pak povinná může domáhat vydání bezdůvodného obohacení, na které oprávněná a případně exekutor, jde-li o náklady exekuce, neměli právo.

7. Krajský soud v Praze k odvolání oprávněné rozhodnutím ze dne 30. 12. 2020, č. j. 17 Co 322/2020-266, usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že řízení o návrhu povinné na zastavení exekuce ze dne 16. 4. 2020 zastavil (výrok I.) a rozhodl o náhradě nákladů

řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud konstatoval, že povinná navrhovala zastavení exekuce zahájené v roce 2012 z důvodu nezpůsobilosti exekučního titulu - rozhodčího nálezu. Připomněl s odkazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 1. 2018, sp. zn. [20 Cdo 4022/2017](#), že neplatnost smlouvy hlavní (zde úvěrové) sama o sobě nezpůsobuje neplatnost smlouvy rozhodčí; po zjištění platnosti rozhodčí smlouvy je však vždy ještě nezbytné zvážit, zda obě smlouvy ve svém celku nejsou v kolizi s dobrými mravy ve smyslu § 39 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“), případně se zákonnými principy ochrany spotřebitele. Důležitou roli zde podle judikatury hrají okolnosti konkrétních závazků dlužníka, včetně těch se sankční povahou, které vyplývají z obsahu vlastní úvěrové smlouvy (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2017, sp. zn. [20 Cdo 1387/2016](#), ze dne 15. 8. 2017, sp. zn. [20 Cdo 3331/2017](#), ze dne 15. 9. 2020, sp. zn. [20 Cdo 2422/2020](#), usnesení Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2018, sp. zn. [III. ÚS 3007/17](#)).

č. 25

8. Odvolací soud však vytkl soudu prvního stupně, že přistoupil bez dalšího k věcnému přezkumu námitek povinné a rozhodl o zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., aniž by zohlednil stav předmětné exekuce v okamžiku rozhodování. Daná exekuce ke dni 12. 2. 2019 skončila vymožením, čímž zaniklo pověření soudního exekutora k dalšímu provádění exekuce [k dalším úkonům či rozhodování; § 51 písm. c) exekučního řádu]. O tom byli účastníci vyrozuměni (oprávněná dne 3. 4. 2019). Poté, co exekuce skončila vymožením, domáhala se podáním doručeným soudnímu exekutorovi dne 1. 4. 2019 oprávněná zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. K takovému kroku bylo možné přikročit za výjimečných odůvodněných okolností (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2008, sp. zn. [20 Cdo 2706/2007](#), či ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. [20 Cdo 4312/2007](#)), avšak jen ze strany exekučního soudu, nikoliv ze strany soudního exekutora, jehož pověření zaniklo. Pokud přesto soudní exekutor k takovému kroku přistoupil (viz jeho pravomocné usnesení ze dne 2. 4. 2019, č. j. 108 EX 02914/12-099), pak se dopustil pochybení - jednání mimo rámec věcné příslušnosti, které však nečiní jeho rozhodnutí nicotným (nekonal mimo rámec své pravomoci). Odvolací soud uzavřel, že označené rozhodnutí soudního exekutora vytváří překážku věci rozhodnuté (§ 159a odst. 4 o. s. ř.) pro rozhodování o následných návrzích na zastavení exekuce, byť odůvodněných jiným důvodem, a řízení o návrhu povinné na zastavení exekuce zastavil pro překážku věci rozsouzené. Bylo na povinné, aby se již po vydání označeného rozhodnutí soudního exekutora bránila řádným opravným prostředkem a ovlivnila tím otázku tam řešených nákladů exekuce, ale i případného důvodu zastavení exekuce a subjektu příslušného k rozhodnutí. Okolnost, že zásilka s předmětným rozhodnutím byla povinné doručena na základě zákonné fikce doručení, je nerozhodná. K případnému vydání exekutorem vymoženého plnění má povinná k dispozici žalobu na plnění z titulu bezdůvodného obohacení.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

9. Proti usnesení odvolacího soudu podala povinná dovolání, jehož přípustnost dovozuje podle § 237 o. s. ř. z toho, že napadené rozhodnutí závisí na řešení otázek procesního a hmotného práva, které mají být dovolacím soudem posouzeny jinak (než byly dosud řešeny):

a) Založí překážku věci rozsouzené rozhodnutí o zastavení již dříve skončené exekuce, vydané soudním exekutorem mimo rámec jeho věcné příslušnosti, nadto k návrhu oprávněné na zastavení exekuce z důvodu, který po skončení exekuce vymožením nelze uplatnit?

b) Brání dřívější pravomocné usnesení o zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. (s účinky „*ex nunc*“) pozdějšímu zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. (s účinky „*ex tunc*“)?

c) Je § 159a odst. 4 o. s. ř. v rozporu s ústavním pořádkem České republiky?

10. K otázce a) dovolatelka namítá, že jediným cílem takto „uměle“ vytvořeného usnesení soudního exekutora je získání rozhodnutí, které má následně ochránit soudního exekutora a oprávněnou před vrácením bezdůvodného obohacení; tudíž takovému rozhodnutí nemůže být přiznána žádná právní ochrana a nemůže založit překážku věci rozsouzené. Zvláště pak za situace, kdy pověření soudního exekutora k vedení exekuce již zaniklo *ex lege*. Zastavení exekuce soudním exekutorem na návrh oprávněné dle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je přípustné pouze v průběhu exekuce a po jejím skončení vymožením není možné tento důvod zastavení aplikovat, jelikož v takovém případě neprobíhá již žádné „vymáhání povinnosti, kterou by bylo možné zastavit“. Takové usnesení o zastavení tedy ani nemůže vyvolat jakékoliv právní účinky a je nicotné. Dané je třeba odlišit od možnosti zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., které lze aplikovat i po vymožení pohledávky, jejího příslušenství a nákladů exekuce (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2014, sp. zn. [21 Cdo 3266/2013](#), ze dne 15. 8. 2017, sp. zn. [20 Cdo 3331/2017](#) či ze dne 22. 10. 2019, sp. zn. [20 Cdo 3159/2019](#)). Na podporu své argumentace poukázala na odborný článek: SVOBODA, K. Zastavení exekuce již dříve ukončené vymožením. Bulletin advokacie, 2018, číslo 4, s. 35.

11. K otázce b) uvedla [pro případ kladné odpovědi na otázku a)], že důvody zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. c) a písm. h) o. s. ř. mají naprosto odlišné účinky, které se nepřekrývají. Zatímco v prvním případě jde o účinky *ex nunc*, tedy exekuce se zastavuje pouze ve vztahu k doposud nevymoženému plnění a již vymoženého plnění se nijak nedotýká, v druhém případě se jedná o účinky *ex tunc* - exekuce se zastavuje i zpětně do již vymoženého plnění. Je-li tedy nejprve rozhodnuto o zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř., nedochází k úplnému „vyčerpání“ rozsahu zastavení exekuce, který je možné zastavit, když doposud nebylo rozhodnuto ve vztahu k již vymoženému plnění. Překážka věci pravomocně rozhodnuté tak může vzniknout pouze v rozsahu doposud nevymoženého plnění, do něhož byla exekuce zastavena. Má za to, že daným postupem (soudního exekutora a oprávněné) dochází k „legalizaci protiprávních exekucí“, které byly od samého počátku vedeny na základě nezpůsobilého exekučního titulu, čímž dochází k porušení základních principů právního státu

a naprosté rezignaci na ochranu povinných před zneužitím práva. V případě kladné odpovědi na otázku a) by dovolací soud měl na otázku b) odpovědět záporně.

12. K otázce c) dovolatelka uvedla, že pokud předmětné usnesení soudního exekutora (k jehož vydání není oprávněn a vydá je k návrhu oprávněné na základě důvodu, který již nelze uplatnit) zakládá překážku věci rozsouzené a brání použití § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., přičemž se nenabízí žádný jiný právní institut k zastavení exekuce, pak je nutno dospět k závěru, že § 159a odst. 4 o. s. ř. brání v ochraně ústavních práv povinných. Obecným soudům pak nezbyvá, než navrhnout Ústavnímu soudu zrušení tohoto ustanovení. Podle dovolatelky zde bylo zasaženo do jejího ústavního práva vlastnit majetek a práva na ochranu majetku (čl. 11 Listiny základních práv a svobod, dále jen „Listina“, a čl. 1 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, dále též jen „Úmluva“), dále do práva na spravedlivý proces (čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy) a do ústavně zaručeného principu rovnosti a ochrany slabší strany dle čl. 1 Listiny, jakož i rovnosti v řízení dle čl. 37 odst. 3 Listiny. Vyjádřila názor, že by se dovolací soud měl nejprve postupem dle čl. 95 odst. 2 Ústavy obrátit na Ústavní soud s návrhem na zrušení § 159a odst. 4 o. s. ř. Bez jeho zrušení by totiž musel dovolání odmítnout, čímž by však zasáhl do ústavních práv povinné (dodatečně k věci předložila ještě nálezy Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2021, sp. zn. [III. ÚS 1536/21](#), jehož závěry dopadají i na souzenou věc).

13. Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

14. Oprávněná namítá, že otázky nastolené v dovolání jsou již vyřešeny v ustálené judikatuře Ústavního soudu i Nejvyššího soudu (odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 9. 2020, sp. zn. [20 Cdo 2422/2020](#), ze dne 25. 1. 2007, sp. zn. [20 Cdo 1886/2006](#), ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. [20 Cdo 2421/2004](#), a na usnesení Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2021, sp. zn. [I. ÚS 3473/20](#), ze dne 10. 7. 2018, sp. zn. [III. ÚS 3007/17](#), ze dne 4. 11. 2015, sp. zn. [IV. ÚS 2150/15](#), a na stanovisko bývalého Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 2. 1981, sp. zn. [Cpj 159/79](#)) a není důvodu se od ustálené judikatury odchylovat. Uvedla, že smyslem exekučního řízení není právo nalézat, ale pouze vykonat to, co bylo uloženo exekučním titulem (§ 40 exekučního řádu). Přesto je spotřebiteli ochrana poskytována i v rámci exekučního řízení, a to dokonce v případech, kdy je spotřebitel po celou dobu neaktivní, svá práva se ani nepokouší hájit v rozhodčím řízení, ačkoli si je jeho průběhu dobře vědom, ani se nepokusí rozhodčí nález zvrátit tomu odpovídajícími prostředky, které právní řád stanoví (žalobou na zrušení rozhodčího nálezu před soudem), a rovněž se ani nebrání v průběhu řízení exekučního. Oprávněná považuje argumentaci povinné v této fázi řízení za účelovou a opožděnou. Pokud povinná nesouhlasila s dříve vydaným usnesením o zastavení exekuce, jež má za nezákonné, nic jí nebránilo uplatnit svou argumentaci v rámci opravného prostředku vůči němu. To však povinná neučinila a toto její pochybení, za které si může jen sama, nelze zhojit ani návrhem na zrušení zásady zakotvené v § 159a odst. 4 o. s. ř. Oprávněná navrhla, aby dovolání bylo jako nepřipustné odmítnuto, případně jako nedůvodné zamítnuto.

III.

Připustnost dovolání

15. Tříčlenný senát č. 20, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a o něm rozhodnout, dospěl při řešení otázky, zda lze na návrh povinné podle § 268 odst. 1

písm. h) o. s. ř. znovu zastavit exekuci, která již byla soudním exekutorem zastavena na základě návrhu oprávněné podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř., přistoupil-li exekutor k tomuto dřívějšímu zastavení až poté, co vydal oznámení o skončení exekuce podle § 46 odst. 8 exekučního řádu, k názoru odlišnému od toho, který byl vyjádřen v usnesení ze dne 15. 9. 2020, sp. zn. [20 Cdo 2422/2020](#) (proti němuž podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2021, sp. zn. [I. ÚS 3473/20](#)), v usnesení ze dne 3. 11. 2020, sp. zn. [20 Cdo 2204/2020](#) (proti němuž podaná ústavní stížnost byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 9. 2. 2021, sp. zn. [I. ÚS 114/21](#)), a dále v usnesení ze dne 3. 8. 2021, sp. zn. [20 Cdo 1430/2021](#), jež bylo zrušeno nálezem Ústavního soudu ze dne 4. 1. 2022, sp. zn. [II. ÚS 2833/21](#). Proto věc postoupil k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia (dále též jen „velký senát“) podle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (srov. rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2012, sp. zn. [31 Cdo 2805/2011](#), uveřejněný pod č. 121/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Velký senát pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

16. Nejvyšší soud jako soud dovolací projednal dovolání povinné a rozhodl o něm podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění po novele provedené zákonem č. 296/2017 Sb., účinné od 30. 9. 2017. Shledal, že bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění podmínky advokátního zastoupení dovolatelky (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.) a je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť směřuje proti rozhodnutí, jímž bylo odvolací řízení skončeno a které závisí na vyřešení shora vymezené otázky procesního práva, jež má být nyní dovolacím soudem (jako dříve již vyřešená právní otázka) posouzena jinak.

IV.

Důvodnost dovolání

17. Dovolání je důvodné.

18. Ustanovení § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. stanoví, že výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže zastavení výkonu rozhodnutí navrhl ten, kdo navrhl jeho nařízení.

Podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže je výkon rozhodnutí nepřipustný, protože je tu jiný důvod, pro který rozhodnutí nelze vykonat.

Podle § 52 odst. 1 exekučního řádu nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.

Z § 51 písm. c) exekučního řádu vyplývá, že oprávnění k vedení exekuce exekutorovi zaniká, jestliže pohledávka, její příslušenství a náklady exekuce byly vymoženy.

Podle § 46 odst. 8 exekučního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2021, po skončení exekuce podle odstavců 2 a 6 a § 55 zašle exekutor oznámení o skončení exekuce všem orgánům a osobám, které ve svých evidencích (seznamech) vedou poznámku o probíhající exekuci anebo kterým byla v exekuci uložena nějaká povinnost; oznámení není rozhodnutím.

V oznámení označí také exekuční příkazy, jejichž účinky skončením exekuce podle § 47 odst. 7 zanikly. Na žádost zašle toto oznámení neprodleně rovněž účastníkům řízení.

19. Nejvyšší soud v obdobné věci (kdy oprávněnou osobou byla také společnost P. C. Czech, a. s.) při řešení vymezené otázky dospěl v usnesení ze dne 15. 9. 2020, sp. zn. [20 Cdo 2422/2020](#), k závěru, že soudní exekutor může během exekučního řízení uskutečňovat úkony a rozhodnutí zejména od doby vydání pověření k vedení exekuce do doby, než exekuce skončí vymožením, případně zastavením, přestože dosud nedošlo k úplnému vymožení plnění dle exekučního titulu, nákladů exekuce a nákladů oprávněného. K uskutečnění jiných procesních úkonů a rozhodnutí mimo tuto dobu je exekutor oprávněn jen v případech, kdy mu tuto pravomoc výslovně přiznává zákon (§ 39 a § 43a odst. 6 exekučního řádu). Z uvedeného vyplývá, že soudní exekutor nemá rozhodnout o zastavení exekuce, která již dříve skončila vymožením. Jestliže přesto exekuci zastavil, konal mimo rámec své příslušnosti, jež vyplývá z rozdělení činností mezi soudního exekutora a exekuční soud. Odvolacímu soudu je tedy třeba dát za pravdu, že soudní exekutor není povolán k zastavení exekuce poté, co již skončila vymožením. K takovému kroku má přistoupit za výjimečných okolností (srov. s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 22. 9. 2008, sp. zn. [20 Cdo 2706/2007](#), uveřejněným pod číslem 107/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2008, sp. zn. [20 Cdo 4312/2007](#)) exekuční soud a nikoli exekutor. Nelze však přehlédnout, že úkony exekutora se považují za úkony exekučního soudu (§ 28 věta druhá exekučního řádu). Pochybení exekutora, jenž po ukončení exekuce vymožením sám vydal usnesení o zastavení exekuce, je tedy třeba přirovnat nikoli k situaci, kdy orgán moci soudní (soud, soudní exekutor) koná mimo rámec své pravomoci, ale k situaci, kdy orgán moci soudní (zde soudní exekutor) rozhodl mimo rámec své věcné příslušnosti (srov. s § 9 o. s. ř.). Rovněž není namístě přehlížet ustálenou rozhodovací praxi Nejvyššího soudu, podle níž rozhodnutí soudu (a tedy ani soudního exekutora, jenž je podle zákona v postavení soudu) není bez dalšího namístě pokládat za nicotné dokonce ani v případě, že je soud (soudní exekutor) vydal mimo rámec své pravomoci (srov. s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2019, sp. zn. [20 Cdo 2188/2019](#), nebo s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 20. 3. 2014, sp. zn. [21 Cdo 1840/2013](#)). Dovolací soud se proto neztotožnil se závěrem soudu prvního stupně i soudu odvolacího, že dřívější rozhodnutí soudního exekutora o zastavení exekuce, vydané poté, co exekuce skončila vymožením, nemá žádných právních účinků; naopak i toto usnesení vytváří překážku věci rozhodnuté (§ 159a odst. 4 o. s. ř.), takže nelze exekuci po jeho právní moci zastavit znovu z jiného důvodu.

20. K dalšímu argumentu odvolacího soudu a povinné, že dojde-li k zastavení exekuce pro nezpůsobilý exekuční titul podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., dochází na rozdíl od zastavení podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. k zastavení exekuce „zpětně“ (čímž odvolací soud zjevně mínil, že oprávněná i soudní exekutor musí povinné vrátit plnění, které bylo vymoženo ve prospěch exekučního titulu a nákladů exekuce na straně soudního exekutora a oprávněného), nelze podle dovolacího soudu pominout, že bylo na povinné, aby již v předchozím řízení, v němž došlo k zastavení exekuce na návrh oprávněného podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř., uvedla skutečnosti, pro které má dojít k zastavení exekuce z prioritního důvodu (zde proto, že exekuční titul ve formě rozhodčího nálezu neobstojí pro údajnou „nemravnost“ plnění), a ovlivnila tak rozhodnutí o náhradě nákladů exekuce. Povinná rovněž mohla namítat, že soudní exekutor v posuzovaném případě nebyl příslušný

rozhodnout o zastavení exekuce. Za takových okolností by se soudní exekutor a posléze odvolací soud museli těmito námitkami zabývat s tím, že o návrhu na zastavení exekuce za daných okolností může rozhodnout nikoli exekutor, ale exekuční soud, jenž má zjistit jiný důvod pro její zastavení a zohlednit tuto okolnost ve výroku o náhradě nákladů exekuce a nákladů řízení na straně oprávněné. Došlo-li však již dříve k pravomocnému a výslovnému zastavení exekuce z údajně nesprávného důvodu, nelze toto možné nedopatření odstranit novým zastavením již výslovně a pravomocně zastavené (a tedy již neplynoucí) exekuce. Má-li povinná za to, že exekučním titulem vymožené plnění oprávněné podle hmotného práva nenáleží, má k dispozici žalobu o vydání tohoto plnění z titulu bezdůvodného obohacení.

21. V usnesení ze dne ze dne 3. 8. 2021, sp. zn. [20 Cdo 1430/2021](#), Nejvyšší soud odkázal na uvedené závěry a dodal, že došlo-li již dříve k pravomocnému a explicitnímu zastavení exekuce z údajně nesprávného důvodu, nelze postupovat tak, že dojde k opětovnému zastavení již pravomocně zastavené (na základě rozhodnutí již výslovně neplynoucí) exekuce.

č. 25

22. Ústavní soud nálezem ze dne 4. 1. 2022, sp. zn. [II. ÚS 2833/21](#), zrušil usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 8. 2021, sp. zn. [20 Cdo 1430/2021](#) (včetně příslušného usnesení odvolacího soudu). Odkázal přitom na závěry nálezu Ústavního soudu ze dne 29. 9. 2021, sp. zn. [III. ÚS 1536/21](#) (v tomto případě ústavní stížnost směřovala proti usnesení Krajského soudu v Ostravě a Okresního soudu v Novém Jičíně, jež při svém rozhodování v obdobné věci vycházely z usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. [20 Cdo 2422/2020](#)). V něm se Ústavní soud neztotožnil s argumentací obecných soudů, že rozhodnutí soudního exekutora o zastavení exekuce na návrh oprávněné podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. vytváří překážku věci pravomocně rozhodnuté a brání rozhodování o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Zatímco totiž předmětem rozhodování o zastavení exekuce na návrh oprávněné podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je to, zda exekuce má být prováděna do budoucna, aniž by byla jakkoli hodnocena legalita dosud proběhlé části exekučního řízení, při rozhodování o návrhu na zastavení již skončené exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. soudy - vedeny výše specifikovanou ustálenou judikaturou - hodnotí naopak právě to, zda exekuce byla od počátku vedena po právu, či nikoli. Je tak zřejmé, že rozhodnutí o zastavení exekuce k návrhu oprávněné podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není totožné s rozhodnutím k návrhu povinné dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., jelikož předmět těchto rozhodnutí je odlišný, a proto nebylo rozhodováno ve stejné věci ve smyslu § 159a odst. 4 o. s. ř. Ačkoli je tedy z formálního hlediska v obou případech rozhodováno o zastavení exekuce, z materiálního hlediska nelze v těchto specifických procesních situacích a s ohledem na aktuální vývoj judikatury hodnotit předmět rozhodování jako totožný. Ostatně i v odborné literatuře byl na základě těchto úvah již vyjádřen názor, že dojde-li k zastavení exekuce k návrhu oprávněné, nebude usnesení o zastavení exekuce činit překážku věci rozsouzené potud, aby se k případnému pozdějšímu návrhu povinné zkoumalo, zda je namístež exekuci dodatečně zastavit dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. (srov.: PAŘÍZEK, I. Konkurence a priorita důvodů k zastavení exekuce. Právní rozhledy. 2019, číslo 18, s. 642 a násl.).

23. Podle Ústavního soudu je proto třeba rozlišovat mezi tzv. přednostním a nepřednostním důvodem zastavení exekuce. Zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. a), b) a h) o. s. ř. je totiž přednostní a má prioritu před zastavením exekuce na návrh oprávněné [§ 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř.]. Právě u posledně jmenovaného důvodu je navíc třeba uvést, že k zastavení dochází až *ex nunc*, a i proto nemůže být upřednostněn, jsou-li splněny jiné důvody zastavení

exekuce. Ve shodě s názorem vysloveným v odborné literatuře je nutno dovodit, že připustili Ústavní soud a Nejvyšší soud, že z tzv. přednostních důvodů je možné zastavit exekuci, která již skončila vymožením (je toho totiž třeba k ochraně zájmů povinného), musí totéž platit i pro případ, že exekuce byla zastavena z nesprávného a nepřednostního důvodu. Proto je nutné, aby se obecné soudy v tomto a obdobných případech vždy zabývaly i tím, zda exekutor měl rozhodovací pravomoc k zastavení exekuce a zda důvodem zastavení nebyl pouze zájem fakticky zvýhodnit oprávněnou a zneužívat právo (§ 6 věta druhá o. s. ř.). Zjistí-li soudy, že soudní exekutor rozhodovací pravomoc k zastavení již skončené exekuce neměl, nenastane překážka věci pravomocně rozhodnuté a samy pak k návrhu povinné mohou přistoupit k zastavení již skončené exekuce na základě tzv. prioritního důvodu, shledají-li k takovému postupu na základě posouzení individuálních okolností případu a v souladu s ustálenou judikaturou naplnění příslušných podmínek.

č. 25

24. Ústavní soud v nálezu ze dne 4. 1. 2022, sp. zn. [II. ÚS 2833/21](#), dodal, že právo má sloužit k hledání a nalézání spravedlivých řešení společenských konfliktů a nesmí se stávat účelovým prostředkem k dosažení nespravedlivých výhod oproti ostatním. Právě k takovému výsledku by však docházelo, pokud by Ústavní soud akceptoval, že za situace, kdy judikatura vytvořila možnost „otevření“ již skončeného exekučního řízení v důsledku vymožení pohledávky, by se tato možnost „uzavřela“ v důsledku zcela zjevně účelově podávaných návrhů na zastavení exekuce ze strany oprávněných osob.

25. Velký senát tak v důsledku zrušujícího nálezu Ústavního soudu uzavírá, že usnesení, jímž soudní exekutor k návrhu oprávněné podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. pravomocně zastavil exekuci po jejím skončení vymožením, nezakládá překážku věci rozsouzené (*res iudicata*) pro rozhodování o pozdějším návrhu povinné na zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. ani pro možnost takovému návrhu vyhovět.

26. Protože odvolací soud řešil dotčenou právní otázku jinak, postupoval Nejvyšší soud podle § 243e odst. 1, 2 věta první o. s. ř., usnesení odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. S ohledem na přijatý závěr se Nejvyšší soud již nezabýval v dovolání vymezenou otázkou pod písm. c).

č. 26

Projev poslance při jednání Poslanecké sněmovny Parlamentu či jejích orgánů není výkonem státní moci podle § 1 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. (ve znění pozdějších předpisů). Za neoprávněný zásah do pověsti právnické osoby způsobený takovým projevem odpovídá poslanec podle § 135 odst. 2 o. z.

*Odpovědnost státu za nemajetkovou újmu [Odpovědnost státu za újmu],
Ochrana dobré pověsti právnické osoby*

§ 135 o. z., § 3 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb.

č. 26

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2022, sp. zn. 23 Cdo 672/2021, ECLI:CZ:NS:2022:23.CDO.672.2021.1

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 9. 9. 2020, sp. zn. 3 Cmo 177/2019, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 29. 5. 2019, č. j. 39 Cm 17/2018-132, zastavil řízení v části o uložení povinnosti žalovanému uveřejnit omluvu za vyjádření žalovaného pro Českou tiskovou kancelář (výrok I), uložil žalovanému povinnosti uveřejnit blíže specifikovanou omluvu žalobkyni v denících Hospodářské noviny a DNES za výrok žalovaného pronesený dne 23. 3. 2016 na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu (výrok II) a rozhodl o svědčeném a nákladech řízení (výroky III až V).

2. K odvolání žalovaného Vrchní soud v Praze dovoláním napadeným rozsudkem změnil výrok II rozsudku soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl a rozhodl o nákladech řízení.

3. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, jež v odvolacím řízení nedoznala změn, podle kterých žalobkyně v roce 2015 zahájila provoz pekárny v obci Ch. H. Pekárna byla vybudována s využitím prostředků z dotace poskytnuté Evropskou unií. Žalovaný jako poslanec Poslanecké sněmovny Parlamentu uvedl na půdě sněmovny při její schůzi mimo jiné, že „jsem rád, že tato schůze je, protože já teď budu důsledně požadovat, aby byly v Královéhradeckém kraji zrevidovány a posouzeny případy, které jsou jednoznačné, a dokonce i Policie ČR jeden případ, to znamená digitalizace RTG pracovišť, dovedla až k soudu, ale bohužel nezávislý soud zatím jaksi rozhodl, že se nic nestalo. Takže já si dám s tím tu práci a velmi známé kauzy, jako je třeba pekárna v Ch. H., která se šetří několik let a kde je řada posudků na objednání, a já budu chtít, aby skutečně tyto případy byly důsledně prošetřeny. Já tedy požádám auditní orgán Ministerstva financí a dám to na vědomí Ministerstvu pro místní rozvoj, aby skutečně se jednou už udělal pořádek v evropských dotacích a aby nedošlo

k nějakým podobným případům“. Záznam z této schůze je dosud veřejně přístupný ve webovém archívu České televize.

4. Po právní stránce dospěl odvolací soud k závěru, že žalovaný není ve věci pasivně věcně legitimovaný, neboť za jím pronesené výroky není osobně odpovědný podle § 135 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“), když žalovaný tyto výroky pronesl při výkonu svého poslaneckého mandátu. Proto je třeba hodnotit vytýkané jednání žalovaného jako výkon veřejné moci ve smyslu zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád). Je tomu tak proto, že výkon pravomoci Poslanecké sněmovny Parlamentu, který je představován veřejným politickým projevem jejího poslance, je třeba posuzovat jako úřední postup, který může vést ke vzniku a založení odpovědnosti podle § 13 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. Nároky spadající pod tento zákon přitom nelze uplatnit z titulu ochrany pověsti právnické osoby podle občanského zákoníku.

5. Zároveň dle odvolacího soudu nedošlo na straně žalovaného k tzv. excesu, kdy by žalovaný sledoval výlučně uspokojování svých zájmů či potřeb, popřípadě zájmů či potřeb třetích osob, jež nesouvisely z hlediska místního časového a zejména věcného s jeho úřední činností. Jednání žalovaného bylo učiněno v rámci parlamentní diskuze a nelze tak uvažovat, že by šlo o soukromý projev žalovaného. Odvolací soud nepřisvědčil argumentaci žalobkyně, že na straně žalovaného došlo k tzv. excesu proto, že podle § 59 odst. 4 zákona č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, bylo na programu schůze projednávání jiné dotační kauzy.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Rozsudek odvolacího soudu napadla v celém rozsahu žalobkyně dovoláním, které považuje za přípustné podle § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), pro posouzení předestřených otázek hmotného práva. A to jednak otázky, zda poslanec osobně odpovídá za výroky, které pronesl při jednání orgánů Poslanecké sněmovny, jsou-li tyto výroky způsobilé zasáhnout do práva na ochranu pověsti právnické osoby, při jejímž řešení se odvolací soud dle žalobkyně odchýlil od právního názoru dovolacího soudu vyjádřeného v jeho usnesení ze dne 15. 4. 2020, sp. zn. [25 Cdo 2386/2019](#).

7. Právní názor odvolacího soudu popírá dle žalobkyně elementární východiska organizace státu, jakož i zásadu rovnosti před zákonem. Žalovaný jako poslanec při svém vytýkaném jednání nevykonával žádnou veřejnou správu, byl členem zákonodárního sboru, nikoli vykonavatelem státní moci, státním orgánem či jiným reprezentantem státu, a jeho jednání není přičitatelné státu, když dle čl. 27 Ústavy vyplývá, že nezávislost a svoboda výkonu mandátu poslance je chráněna poslaneckou imunitou a nikoli tím, že za jeho výroky odpovídá stát. Z citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu nevyplývá, že by poslanec byl vyňatý z občanskoprávní odpovědnosti za výroky, jimiž se dopustí neoprávněného zásahu do pověsti právnické osoby. Poslanec nevykonává žádnou úřední činnost, nýbrž vykonává svůj mandát osobně, není vázán žádnými pokyny a svoji agendu si určuje sám. Důsledkem názoru odvolacího soudu by dle žalobkyně navíc bylo, že při vzájemném útoku poslanců by oba jejich nároky musely být namířeny proti státu.

8. Žalobkyně dále shledává své dovolání přípustným pro řešení otázky, zda v případě, kdy by skutečně za výroky poslanců pronesené na plénu Poslanecké sněmovny nesla odpovědnost Česká republika a nikoli dotýčný poslanec, lze za exces považovat výrok porušující právo na ochranu pověsti právnické osoby, nejedná-li se o vyjádření předurčené předmětem jednání příslušného orgánu, což je dle žalobkyně otázka, jež dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena.

9. Nesprávnost právního posouzení této otázky odvolacím soudem spočívá dle žalobkyně v tom, že za tzv. exces z výkonu funkce poslance by mělo být považováno veškeré jednání, které vybočuje z řádného, běžného a čestného výkonu funkce poslance. Za řádný výkon mandátu žalovaného proto nelze považovat útok na dobrou pověst žalobkyně pouze proto, že stejně jako jiné osoby čerpala dotace.

10. Celkově pak má žalobkyně za to, že rozhodnutí odvolacího soudu je v rozporu s čl. 3 odst. 1 a čl. 10 Listiny základních práv a svobod a čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (vyhlášené pod č. 209/1992 Sb.), neboť odvolacím soudem dovozovaná odpovědnost státu podle zákona č. 82/1998 Sb. nepředstavuje efektivní nástroj ochrany práv žalobkyně.

11. Žalobkyně dále namítla, že napadený rozsudek odvolacího soudu je nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů a jedná se o překvapivé rozhodnutí.

12. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

13. Žalovaný se k dovolání žalobkyně vyjádřil v tom smyslu, že napadený rozsudek odvolacího soudu je v souladu s judikaturou dovolacího soudu a Ústavního soudu, a tudíž není dovolání žalobkyně přípustné, popř. není důvodné.

III.

Přípustnost dovolání

14. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno v zákonné lhůtě a oprávněnou osobou, zastoupenou advokátem (§ 240 odst. 1 a § 241 odst. 1 o. s. ř.), posoudil, zda je dovolání přípustné.

15. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

16. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

17. Podle § 241a odst. 1 až 3 o. s. ř. dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odst. 1). V dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje,

v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh) (odst. 2). Důvod dovolání se vymezí tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a že vyloží, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení (odst. 3).

18. Dovolací soud shledává dovolání přípustným pro řešení otázky, zda za neoprávněný zásah do pověsti právnické osoby způsobený výroky poslance pronesenými při jednání Poslanecké sněmovny či jejích orgánů odpovídá poslanec podle § 135 o. z., nebo (namísto poslance) stát podle právní úpravy stanovené v zákoně č. 82/1998 Sb., neboť se jedná o otázku, jež dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena.

č. 26

IV.

Důvodnost dovolání

19. Dovolání je důvodné, neboť rozhodnutí odvolacího soudu spočívá při vyřešení této otázky na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.).

20. Právní posouzení věci je činnost soudu spočívající v podřazení zjištěného skutkového stavu pod hypotézu (skutkovou podstatu) vyhledané právní normy, jež vede k učinění závěru, zda a komu soud právo či povinnost přizná, či nikoliv.

21. Nesprávným právním posouzením věci je obecně omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav (skutková zjištění), tj. jestliže věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

22. Podle čl. 2 odst. 3 Ústavy a čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod lze státní moc uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.

23. Podle čl. 36 odst. 3 a 4 Listiny základních práv a svobod každý má právo na náhradu škody způsobené mu nezákonným rozhodnutím soudu, jiného státního orgánu či orgánu veřejné správy nebo nesprávným úředním postupem (odst. 3). Podmínky a podrobnosti upravuje zákon (odst. 4).

24. Podle § 1 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), stát odpovídá za podmínek stanovených tímto zákonem za škodu způsobenou při výkonu státní moci.

25. Podle § 3 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. stát odpovídá za škodu, kterou způsobily a) státní orgány, b) právnické a fyzické osoby při výkonu státní správy, která jim byla svěřena zákonem nebo na základě zákona, (dále jen „úřední osoby“), c) orgány územních samosprávných celků, pokud ke škodě došlo při výkonu státní správy, který na ně byl přenesen zákonem nebo na základě zákona (dále jen „územní celky v přenesené působnosti“).

26. Podle § 135 o. z. právnická osoba, která byla dotčena zpochybněním svého práva k názvu nebo která utrpěla újmu pro neoprávněný zásah do tohoto práva, nebo které taková újma hrozí, zejména neoprávněným užitím názvu, se může domáhat, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek (odst. 1). Stejná ochrana náleží právnické osobě proti tomu, kdo bez zákonného důvodu zasahuje do její pověsti nebo soukromí, ledaže se jedná o účely vědecké či umělecké nebo o tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství; ani takový zásah však nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy právnické osoby (odst. 2).

27. Dovolací soud dospěl ve svém rozhodování k závěru, že zákonná úprava, jíž se dovolává čl. 36 odst. 3 a 4 Listiny základních práv a svobod, je obsažena v zákoně č. 82/1998 Sb., jehož ustanovení v § 1 odst. 1 a § 3 odst. 1 definují odpovědnost státu tak, že stát odpovídá za podmínek stanovených tímto zákonem za škodu nebo nemajetkovou újmu, která byla způsobena při výkonu státní (veřejné) moci. Zároveň dovolací soud uvedl, že stát odpovídá podle zákona č. 82/1998 Sb. toliko za újmu, kterou způsobily státní orgány a jiné subjekty předvídané v § 3 odst. 1 tohoto zákona v rámci výkonu svých pravomocí (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2021, sp. zn. [23 Cdo 1420/2020](#)).

28. Státní orgány jsou státními institucemi, které představují základní a rozhodující složky organizace státu, neboť jsou nositeli suverénní státní moci. Je jimi třeba rozumět orgány, které stát zřizuje k plnění funkcí státu a vybavuje je za tím účelem pravomocí a působností rozhodovat o subjektivních právech a právních povinnostech jemu bezprostředně nepodřízených právních subjektů. Za státní orgán je třeba považovat zejména takový orgán státní moci, kterému je Ústavou nebo cestou zákona svěřen výkon státní moci, tj. rozhodování o právech a povinnostech jiných subjektů cestou individuálních nebo obecně závazných aktů, může se však jednat i o takovou další činnost státního orgánu, kterou státní orgán realizuje svoji úlohu, byť nemá přímý vliv na subjektivní práva a právní povinnosti. Výkon veřejné moci ve smyslu § 1 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. proto zahrnuje výkon jakékoliv veřejnoprávní pravomoci, kterou je státní orgán ze zákona nadán, byť by tato pravomoc spočívala například v poskytování určitých informací nebo zveřejňování zpráv, a výkon této pravomoci je třeba posuzovat jako úřední postup, který může vést ke vzniku újmy a založení odpovědnosti státu za ni podle § 13 zákona č. 82/1998 Sb. (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2016, sp. zn. [30 Cdo 4118/2015](#), uveřejněný pod číslem 28/2018 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2000, sp. zn. [30 Cdo 1526/2000](#)).

29. Za státní orgány je nutné považovat všechny orgány, které uplatňují jednotlivé státní moci (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 22. 9. 1999, sp. zn. [I. ÚS 245/98](#)).

30. Právo na náhradu újmy, která měla být způsobena výkonem veřejné moci, musí být uplatněno proti státu, nikoliv vůči osobě, která vyvolala nepříznivý zásah do sféry poškozeného v rámci činnosti sledující plnění služebních či pracovních úkolů při výkonu pravomocí orgánu státu (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2020, sp. zn. [25 Cdo 705/2019](#), uveřejněný pod číslem 97/2020 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek). Aby šlo o postup „úřední“, musí tak postupovat osoby, které plní úkoly státního orgánu, a tento postup musí sloužit výkonu státní moci. Podmínkou aplikace ustanovení § 13 zákona č. 82/1998 Sb. tedy je, že stát (prostřednictvím svých orgánů či jiných subjektů) vystupuje jako nositel veřejné moci

při jejím uplatňování (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 5. 2008, sp. zn. [25 Cdo 1872/2006](#)).

31. Shora uvedený závěr se uplatní i pro případ posouzení otázky subjektu odpovědného za nemajetkovou újmu způsobenou neoprávněným zásahem do osobnostních práv orgánem veřejné moci. Vykoná-li takový zásah některý ze subjektů uvedených v § 3 zákona č. 82/1998 Sb. při výkonu veřejné moci, který je mu svěřen, odpovídá za tento zásah a případnou újmu stát, a to v případě, že se tak za podmínek stanovených tímto zákonem stalo nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Tehdy je zákon č. 82/1998 Sb. (v jehož § 31a je výslovně založen nárok na náhradu nemajetkové újmy, jehož povaha je odvozena od téhož východiska jako obecný nárok na ochranu před zásahy do osobnostních práv) v poměru speciality k občanskému zákoníku, neboť upravuje užší množinu neoprávněných zásahů do osobnosti člověka, a občanský zákoník se užije jen podpůrně v otázkách, které nejsou tímto zvláštním předpisem upraveny (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2020, sp. zn. [25 Cdo 705/2019](#), uveřejněný pod číslem 97/2020 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek).

č. 26

32. Z rozhodovací praxe dovolacího soudu rovněž vyplývá, že odpovědnost státu podle zákona č. 82/1998 Sb. není vyloučena pouze proto, že je veřejná pravomoc státu vykonávána prostřednictvím osob zastávajících funkci orgánu, popř. člena orgánu, jehož působnost je vymezena v Ústavě (tzv. ústavních činitelů), a to i orgánů či členů orgánů přímo volených občany. Stejně tak není v tomto směru významné, zda činnost tohoto orgánu je či není právním předpisem konkrétně upravena (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2020, sp. zn. [25 Cdo 1304/2019](#), uveřejněný pod číslem 41/2021 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo rozsudek ze dne 6. 10. 2021, sp. zn. [30 Cdo 3889/2020](#), popř. též nálezn Ústavního soudu ze dne 2. 2. 2021, sp. zn. [IV. ÚS 3076/20](#)).

33. Rozhodovací praxe dovolacího soudu tak dospěla k závěru, že právní úpravou obsaženou v zákoně č. 82/1998 Sb. se řídí právo na náhradu škody a odčinění nemajetkové újmy, které měly vzniknout při výkonu veřejné moci (nespočívajícím v rozhodovací činnosti) prezidentem republiky (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 10. 2021, sp. zn. [30 Cdo 3889/2020](#)), místopředsdou vlády (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2020, sp. zn. [30 Cdo 4704/2018](#)) či ministrem (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2020, sp. zn. [25 Cdo 1304/2019](#), uveřejněný pod číslem 41/2021 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek).

34. Obdobný závěr dovedl dovolací soud i ve vztahu k postavení Veřejného ochránce práv. Svůj závěr, proč nelze uvažovat o osobní odpovědnosti osoby zastávající úřad veřejného ochránce, odůvodnil dovolací soud tím, že tato osoba (v posuzovaném případě) nejednala sama za sebe, ale v rámci úřední licence, která její osobní odpovědnost vylučuje (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2016, sp. zn. [30 Cdo 4118/2015](#), uveřejněný pod číslem 28/2018 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek).

35. Oproti tomu výkonem veřejné moci není správa obecního majetku v rámci samostatné působnosti obce (ve smyslu § 35 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích). Byl-li při této činnosti způsoben neoprávněný zásah do osobnosti někým, kdo byl použit obcí k realizaci její činnosti (starostou obce), odpovídá podle § 2914 věty první o. z. za škodu jí způsobenou (nejde-li o exces) obec (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 10. 2021, sp. zn. [25 Cdo 2386/2020](#)).

36. Na rozdíl od shora uvedených případů je postavení poslanců a senátorů při jejich vystupování v diskusi na půdě Poslanecké sněmovny či Senátu odlišné.

37. Poslanci a senátoři jsou členy Parlamentu (jeho komor), jemuž je svěřena moc zákonodárná (čl. 15 Ústavy).

38. Podle čl. 26 Ústavy poslanci a senátoři vykonávají svůj mandát osobně v souladu se svým slibem a nejsou přitom vázáni žádnými příkazy.

39. Podle čl. 27 odst. 2 Ústavy za projevy učiněné v Poslanecké sněmovně nebo Senátu nebo v jejich orgánech nelze poslance nebo senátora trestně stíhat. Poslanec nebo senátor podléhá jen disciplinární pravomoci komory, jejímž je členem.

40. Obecně ve vztahu k činnosti Parlamentu jako zákonodárného sboru spočívající ve výkonu normotvorné činnosti dovolací soud dospěl k závěru, že proces přijímání zákonů hlasováním v Poslanecké sněmovně či Senátu Parlamentu není úředním postupem ve smyslu § 13 zákona č. 82/1998 Sb. a z výsledku hlasování poslanců či senátorů o návrhu zákona nelze dovozovat odpovědnost státu za škodu ve vztahu k jednotlivým voličům (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007, sp. zn. [25 Cdo 1124/2005](#), uveřejněný pod číslem 7/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

41. S výkonem zákonodárné moci nicméně souvisí odpovědnost státu v důsledku nesprávného úředního postupu tam, kde pochybením pomocného administrativního aparátu zákonodárného sboru, konkrétně při přepisu textu zákona, nebyl do předlohy pro zveřejnění ve Sbírce zákonů uveden text, jenž byl schválen zákonodárným sborem (srov. nález Ústavního soudu ze dne 22. 9. 1999, sp. zn. [I. ÚS 245/98](#)).

42. Samotného poslance ani senátora nelze pro hlasování v Poslanecké sněmovně nebo Senátu nebo jejich orgánech právně postihnout v důsledku úplné hmotněprávní imunity (indemnity). Rovněž za projevy učiněné v Poslanecké sněmovně nebo Senátu nebo v jejich orgánech nelze poslance nebo senátora stíhat, poslanec nebo senátor podléhá pouze disciplinární pravomoci komory, jejímž je členem.

43. Soukromoprávní odpovědnost poslanců a senátorů za jejich projevy v Parlamentu nicméně není touto právní úpravou vyloučena. Nejvyšší soud formuloval závěr, podle kterého projev poslance na půdě Poslanecké sněmovny může při zásahu do osobnostních práv fyzických osob vyvolat soukromoprávní následky, tedy založit oprávnění dotčené osoby domáhat se, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek (§ 82 odst. 1 o. z.) a za podmínek uvedených v § 2956 o. z. též aby bylo poskytnuto přiměřené zadostiučinění (§ 2951 odst. 2 o. z.). S tím souvisí, že pravomoc soudů k projednání sporů na ochranu osobnosti projevem poslance v Poslanecké sněmovně není (v případě neoprávněného zásahu do osobnosti jiného poslance) vyloučena zvláštní úpravou disciplinárního řízení poslanců před mandátovým a imunitním výborem Poslanecké sněmovny (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 4. 2020, sp. zn. [25 Cdo 2386/2019](#)).

44. Je však třeba zdůraznit (a v tomto směru nelze přisvědčit názoru dovolatelky), že ani v posledně citovaném rozhodnutí dovolací soud otázku předestřenou dovolatelkou v projednávané věci (tedy zda za neoprávněný zásah do pověsti právnické osoby způsobený

výrokem poslance proneseným při jednání Poslanecké sněmovny či jejích orgánů odpovídá poslanec, nebo stát) neřešil.

45. Pro vyřešení této otázky je nutno vyjít především z ústavněprávního vymezení podstaty a významu funkce poslance a senátora jako člena Parlamentu.

46. Fungování parlamentu v demokratické společnosti je založeno na svobodném výkonu mandátu všech jeho členů, na jejich rovnosti, neboť všichni jsou reprezentanty lidu, dále na svobodě projevu všech a na svobodě parlamentní rozpravy, a to bez ohledu na to, k jaké politické frakci či k názorovému proudu jednotliví členové Parlamentu náležejí (srov. nález Ústavního soudu ze dne 14. 3. 2011, sp. zn. [Pl. ÚS 55/10](#)).

č. 26

47. Dle právní teorie mandát je tradičním pojmem, kterým se v parlamentním kontextu rozumí pověření osoby zastupovat voliče, resp. lid České republiky, ve funkci poslance nebo senátora (srov. PAVLÍČEK, V. a kol.: Ústavní právo a státověda. II. díl. Praha: Leges, 2011, str. 742).

48. Výkon funkce poslance či senátora spočívá na nezastupitelnosti při výkonu funkce a tzv. volném mandátu, kdy poslanci a senátoři vykonávají svůj mandát v souladu se svým slibem a nejsou vázáni žádnými příkazy. Volný mandát je vyjádřením skutečnosti, že lid volí ve volbách své reprezentanty, kteří jej zastupují při výkonu státní moci, ale kteří nejsou vázáni ani příkazy nebo pokyny, které by jim lid během výkonu mandátu uděloval. Rozhodují se a jednají podle své svobodné vůle. Poslanec a senátor při výkonu mandátu nezastupuje pouze konkrétní voliče, nýbrž všecken lid (srov. BAHÝLOVÁ, L.: Čl. 26. In BAHÝLOVÁ, L., FILIP, J., MOLEK, P., PODHRÁZKÝ, M., SUCHÁNEK, M., ŠIMÍČEK, V., VYHNÁNEK, L.: Ústava České republiky. Komentář. Praha: Linde Praha, 2010, str. 390).

49. Mandátem se rozumí zastupitelský vztah mezi poslancem nebo senátorem a voliči (resp. lidem České republiky), který vzniká pověřením voliči, tedy volbou. Výkonem mandátu je výkon těch práv a povinností poslance a senátora, které vyplývají z členství v komoře Parlamentu. Práva a povinnosti člena Parlamentu jsou stanoveny Ústavou a provedeny zákony. Komora, jejímž je poslanec nebo senátor členem, nemá pravomoc rozhodovat o nových právech nebo dalších povinnostech svého člena, pokud jí to nepřikazuje nebo jinak neumožňuje (např. v rámci jednacích pravidel) některý ze zákonů. Stejně tak orgány ani funkcionáři nemohou stanovit práva ani povinnosti poslanců nad rámec zákonů. Jinak řečeno, poslance ani senátora právně nezavazují pokyny, smlouvy, dohody ani jiné akty (samozřejmě s výjimkou právních předpisů a usnesení komor), které by mu přikazovaly určité jednání v rámci výkonu jeho funkce, protože odporují Ústavě. Takový zavazující akt je úkonem, který je považován za právně neúčinný, není příkazem *de iure*, a je tedy právně nevynutitelný. Za takový akt je možno považovat rovněž zavazující akt politické strany, voličů, občanů volebního obvodu, členů nebo funkcionářů poslaneckého klubu, vedoucích státních orgánů apod. (srov. SYLLOVÁ, J.: Čl. 26. In SLÁDEČEK, V., MIKULE, V., SUCHÁNEK, R., SYLLOVÁ, J.: Ústava České republiky. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2016, str. 295. Obdobně pak PAVLÍČEK, V., HŘEBEJK, J.: Ústava a ústavní řád České republiky. 1. díl. Ústavní systém. Praha: Linde Praha, 1998, str. 147).

50. Výkon volného mandátu nepodléhá žádné vnější kontrole. Ani ústavní soudy, ani zákonodárné sbory nepožívají pravomoci kontrolovat, jak zákonodárce plní své povinnosti, tj. zda se účastní zasedání pléna či práce ve výborech apod. Jediným nástrojem kontroly je

veřejné mínění, kdy pouze voliči jsou oprávněni zhodnotit, zda jejich reprezentant vykonával volný mandát v souladu s jejich zájmy. K základním právům zákonodárce v rámci výkonu volného mandátu náleží právo vystupovat v rozpravě. Zákonodárce je členem Parlamentu, nikoliv orgánem Parlamentu. Mezi zákonodárcem a Parlamentem existuje poslanecký vztah, který není veřejným či služebním poměrem (MLSNA, P.: Čl. 26. In RYCHETSKÝ, P., LANGÁŠEK, T., HERC, T., MLSNA, P. a kol.: Ústava České republiky. Zákon o bezpečnosti České republiky. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2015, str. 288).

51. Jedním z esenciálních atributů výkonu mandátu poslance či senátora je právo účastnit se parlamentní rozpravy. Svobodná parlamentní rozprava přitom představuje jeden z aspektů demokratických principů v legislativním procesu vyplývajících ze spojení principu dělby moci s principy a funkcemi moci zákonodárné (srov. nálezn Ústavního soudu ze dne 14. 3. 2011, sp. zn. [Pl. ÚS 55/10](#)).

52. Záruky a konkrétní podmínky svobodné parlamentní rozpravy jsou stanoveny v jednacích řádech jednotlivých komor Parlamentu (srov. zejm. § 58 a násl. zák. č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, a § 60 a násl. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu).

53. Ze shora uvedeného vyplývá, že poslanec či senátor nevystupuje při svém projevu na schůzi komory či jejich orgánů (resp. v rámci svobodné parlamentní rozpravy či při jiném projednání bodů programu) v postavení státního orgánu ani v postavení fyzické (úřední) osoby, které byl zákonem svěřen výkon státní správy, ve smyslu § 3 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 82/1998 Sb., neboť takovýmto projevem poslanec či senátor nerealizuje výkon své veřejné (vrchnostenské) pravomoci ve smyslu § 1 odst. 1 tohoto zákona, ať už cestou vydávání individuálních či obecně závazných aktů nebo plněním jiných zákonem stanovených úkolů na některém z úseků veřejné správy.

54. Stejně tak poslanci či senátoři jako členové Parlamentu nezastávají z důvodu, že přednáší svůj projev na schůzi komory či jejich orgánů (resp. v rámci svobodné parlamentní rozpravy či při jiném projednání bodů programu), pozici pracovníka Parlamentu (či některé jeho komory) sledujícího plnění služebních či pracovních úkolů při výkonu pravomocí orgánu státu ani pozici zástupce takového orgánu jednajícího jeho jménem (resp. jménem státu) při výkonu státní moci. Poslanci či senátoři tedy v tomto smyslu nejednají za stát v rámci (zákonem stanovené) úřední licence, jež by jejich osobní odpovědnost vylučovala.

55. Naopak poslanci či senátoři při této své činnosti realizují v souladu se svým slibem svůj volný mandát, při jehož výkonu nejsou vázáni žádnými příkazy (tudíž ani žádnými úkoly vyplývajících ze zákonem uloženého způsobu uplatňování státní moci v rámci zákonem stanovené úřední licence). Jinak řečeno, poslanci či senátoři při své (samotné) účasti na parlamentní rozpravě či při jiných projevech v rámci schůzí komory či jejich orgánů neplní úkoly pro Parlament jako státní orgán uplatňující zákonem stanovené pravomoci, nýbrž v rámci svého volného mandátu svobodně a dle vlastního uvážení (resp. dle svého nejlepšího vědomí a svědomí) reprezentují samotný lid a projevují svoji vůli (jsou zástupci voličů) v zájmu všeho lidu.

56. Jinak řečeno, samotný projev poslance či senátora na schůzi komory či jejich orgánů nepředstavuje způsob (vrchnostenského) uplatňování státní správy ze strany státního orgánu či jiného subjektu vymezeného v § 3 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., nýbrž je výrazem svobodné

parlamentní rozpravy jako nezbytné podmínky fungování parlamentu v demokratické společnosti vyplývající ze spojení principu dělby moci s principy a funkcemi moci zákonodárné. (K odpovědnosti poslance či senátora za poškození osobnostních práv jeho projevem při výkonu funkce v právní teorii srov. např. PAVLÍČEK, V. a kol.: Ústavní právo a státověda. II. díl. Praha: Leges, 2011, str. 749.)

57. Lze tak uzavřít, že poslanci či senátoři při svých projevech na schůzi komory či jejích orgánů nejednají (bez dalšího) jménem státu ani jinak nerealizují výkon státní moci ve smyslu čl. 36 odst. 3 a 4 Listiny základních práv a svobod a § 1 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb.

58. Z hlediska mezinárodního srovnání pak lze doplnit, že řešení dané otázky není v mezinárodním či unijním právu harmonizováno a v jednotlivých státech se odlišuje především v důsledku rozdílného ústavního zakotvení rozsahu a obsahu imunity členů zákonodárného sboru a výkladu jejich účinků v národním právu, a to i v rámci našemu právu příbuzných jurisdikcí, včetně účinků na vznik soukromoprávní odpovědnosti za obsah výroků učiněných při výkonu jejich funkce.

59. Existence takovýchto různých pojetí je pak zásadně akceptována (ve vztahu k právu na přístup k soudu ve smyslu čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod) rovněž v rozhodovací praxi Evropského soudu pro lidská práva, je-li přiměřeným způsobem sledován legitimní cíl spočívající ve svobodě politické debaty volených představitelů lidu a ochraně parlamentu jako celku (srov. např. rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ze dne 23. 4. 1992, ve věci Castells proti Španělsku, č. [11798/85](#), ze dne 17. 12. 2002, ve věci A. proti Spojenému království, č. [35373/97](#), a ze dne 30. 1. 2003, ve věci Cordova proti Itálii, č. [40877/98](#)).

60. Do působnosti unijního práva rozsah a obsah imunit členů zákonodárného sboru v jednotlivých členských státech přímo nespadá. Tato úprava je v unijním právu stanovena pouze pro členy Evropského parlamentu, jež požívají imunitu vyplývající jednak přímo z unijního práva, a to ve vztahu k vyšetřování, zadržení nebo stíhání pro názory či hlasování během výkonu funkce (čl. 8 Protokolu č. 7 ke Smlouvě o Evropské unii, ve znění Lisabonské smlouvy ze dne 13. 12. 2007 pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, vyhlášené pod č. 111/2009 Sb. m. s.), jednak zprostředkovaně prostřednictvím vnitrostátních systémů parlamentních imunit (čl. 9 tohoto protokolu).

61. Ve vztahu k otázce řešené v projednávané věci lze doplnit, že dle Soudního dvora stanoví unijní právo takové formy ochrany členů Evropského parlamentu, jež jsou obvykle přiznávány členům národních parlamentů členských států, tedy imunitu ve vztahu k vyjádřeným názorům či hlasování během výkonu poslanecké funkce, jakož i nedotknutelnost poslanců zahrnující v zásadě ochranu proti soudnímu stíhání. K právní úpravě imunity v rozsahu přímo stanoveném unijním právem Soudní dvůr dovedl, že tato imunita musí chápána jako absolutní, bránící jakémukoli soudnímu řízení zahájenému z důvodu vyjádřeného názoru nebo hlasování při výkonu poslanecké funkce, včetně civilního řízení o náhradě újmy (srov. rozsudky Soudního dvora ze dne 21. 10. 2008, ve spojených věcech Alfonso Luigi Marra proti Eduardu De Gregoriovovi a Antoniu Clementemu, [C-200/07 a C-201/07](#), a ze dne 6. 9. 2011, ve věci trestního řízení proti Aldu Patriciellovi, [C-163/10](#)).

62. Z uvedeného mezinárodního srovnání vyplývá, že posuzování soukromoprávních následků za obsah výroků pronesených členem zákonodárního sboru při výkonu jeho funkce (projevem na půdě zákonodárního sboru) se v daných jurisdikcích odehrává zásadně v rovině hodnocení osobní odpovědnosti člena zákonodárního sboru, leč s ohledem na případná omezení této odpovědnosti v důsledku parlamentní imunity, a nikoli po způsobu odčinění újmy způsobné při výkonu státní moci, za níž by měl odpovídat stát. Jak však zdůvodněno výše, dle českého práva není soukromoprávní odpovědnost poslanců a senátorů za jejich projevy v Parlamentu právní úpravou imunity (indemnity) podle čl. 27 Ústavy vyloučena.

63. Lze tak uzavřít, že projev poslance při jednání Poslanecké sněmovny Parlamentu či jejích orgánů není výkonem státní moci podle § 1 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., proto za neoprávněný zásah do pověsti právnické osoby způsobený takovým projevem odpovídá poslanec podle § 135 odst. 2 o. z.

64. Právní posouzení věci odvolacím soudem při řešení této otázky je tudíž nesprávné, neboť odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá.

65. Vzhledem k tomuto závěru je pak nadbytečné posuzovat druhou otázku dovolatelky, jež se váže k podmínkám případného excesu žalovaného z výkonu jeho pravomocí při uplatňování státní moci.

66. Podle § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i jinými vadami řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

67. Vzhledem k tomu, že rozhodnutí odvolacího soudu neobstojí co do právního posouzení věci, Nejvyšší soud existenci namítaných vad řízení pro nadbytečnost neposuzoval, neboť ty nemohly na výsledku dovolacího řízení ničeho změnit (srov. obdobně např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2006, sp. zn. [29 Odo 846/2003](#), uveřejněný pod číslem 51/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

68. Dovolací soud s ohledem na výše uvedené důvody dospěl k závěru, že rozhodnutí odvolacího soudu není správné a dovolání je důvodné.

69. Jelikož vzhledem k dosavadním výsledkům řízení není možné v dovolacím řízení o věci rozhodnout [§ 243d odst. 1 písm. b) o. s. ř.], dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu ze shora uvedených důvodů podle § 243e odst. 1 o. s. ř. bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) zrušil.

č. 27

Nesplní-li koupěchtivý povinnost převést předkupníkovi stavbu, která se nestala součástí pozemku, a vznikla-li předkupníkovi v důsledku porušení této povinnosti škoda v podobě navýšení příslušné úplaty, za niž věc následně nabyt, je koupěchtivý za splnění podmínek uvedených v § 2910 o. z. povinen předkupníkovi škodu nahradit.

Předkupní právo, Náhrada škody

§ 2144 o. z., § 2910 o. z.

č. 27

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 2. 2022, sp. zn. 25 Cdo 3302/2021, ECLI:CZ:NS:2022:25.CDO.3302.2021.1

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 21. 4. 2021, sp. zn. 44 Co 317/2019, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 4. 3. 2019, č. j. 15 C 301/2017-57, uložil Městský soud v Brně žalovanému zaplatit žalobci 110 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně od 12. 11. 2018 do zaplacení. Rozhodl tak o nároku žalobce na náhradu škody, která mu měla vzniknout tím, že s ním žalovaný jakožto právní nástupce vlastníka nemovité věci neuzavřel kupní smlouvu na danou nemovitou věc za kupní cenu 40 000 Kč, ačkoli k ní měl žalobce předkupní právo a žalovaný měl povinnost smlouvu uzavřít, a nemovitou věc místo toho prodal třetí osobě za 150 000 Kč. Městský soud vyšel ze zjištění, že žalobce je vlastníkem pozemku p. č. 1 v katastrálním území B., na němž stojí stavba č. e. 2 (dále jen „stavba“), která není součástí pozemku a kterou na základě kupní smlouvy ze dne 8. 3. 2017 za kupní cenu 40 000 Kč nabyt žalovaný. Původní vlastníci stavby, P. R. a J. Z. žalobci stavbu po uzavření kupní smlouvy s žalovaným ke koupi nenabídli, a proto žalobce uplatil předkupní právo vůči žalovanému dopisy ze dne 19. 7. 2017 a 31. 10. 2017. Žalovaný však stavbu prodal třetí osobě, T. H., kupní smlouvou ze dne 21. 11. 2017 za kupní cenu 150 000 Kč. Podle Městského soudu v Brně žalobci v souladu s § 3056 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, (dále jen „o. z.“) svědčilo zákonné věcné předkupní právo ke stavbě, které jej podle § 2144 odst. 1 o. z. jako předkupníka opravňovalo domáhat se vůči žalovanému, jakožto právnímu nástupci původních vlastníků, aby mu stavbu prodal za kupní cenu 40 000 Kč, za kterou ji sám nabyt. Protože žalovaný svou povinnost porušil a stavbu převedl na další osobu za 150 000 Kč, odpovídá podle § 2910 o. z. žalobci za škodu spočívající v rozdílu kupních cen, tj. 110 000 Kč, neboť žalobce má právo požadovat uzavření kupní smlouvy s novým vlastníkem stavby, T. H., již za kupní cenu 150 000 Kč, za kterou ji nabyt T. H., namísto 40 000 Kč, za něž ji mohl koupit od žalovaného.

2. Rozsudkem ze dne 21. 4. 2021, č. j. 44 Co 317/2019-77, Krajský soud v Brně rozsudek městského soudu změnil tak, že žalobu v celém rozsahu zamítl a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, avšak neshledal odpovědnost žalovaného za vzniklou škodu podle § 2910 o. z. Povinnost nabídnout stavbu ke koupi žalobci vznikla původním vlastníkům v okamžiku, kdy uzavřeli dne 8. 3. 2017 kupní smlouvu s žalovaným (§ 2143 o. z.). Zmařena byla převedením vlastnického práva ke stavbě na žalovaného, a žalobci zůstala jen možnost domáhat se náhrady škody. Žaloba o její náhradu ve výši 110 00 Kč mohla (za splnění dalších předpokladů pro vznik odpovědnosti za škodu) úspěšně směřovat pouze proti původním vlastníkům. Proti žalovanému připadal v úvahu pouze postup podle § 2144 odst. 1 o. z., tedy převedení vlastnického práva k věci na žalobce za týchž podmínek, za nichž ji žalovaný nabyl. Tento postup byl však vyloučen tím, že žalovaný stavbu prodal T. H., po němž se žalobce podle svého tvrzení domáhá převodu stavby.

č. 27

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Žalobce napadl rozsudek odvolacího soudu v celém rozsahu dovoláním, jehož přípustnost podle § 237 o. s. ř. odůvodnil tím, že napadené rozhodnutí závisí na otázce hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu, a na otázce, která v rozhodovací praxi odvolacího soudu doposud nebyla řešena. Odvolací soud nevzal v úvahu § 2144 odst. 1 o. z., podle kterého žalobce mohl uplatnit předkupní právo proti žalovanému jakožto nabyvateli stavby. Žalobci by škoda nevznikla, pokud by žalovaný vlastnické právo převedl na něj místo na T. H. za 150 000 Kč. Ačkoli žalobci vůči T. H. zůstalo předkupní právo zachováno, jeho obsah byl změněn tak, že žalobce má právo koupit stavbu za 150 000 Kč a nikoli za původních 40 000 Kč. Protože žalovaný porušil svou povinnost podle § 2144 odst. 1 o. z., odpovídá žalovanému za škodu spočívající v rozdílu kupních cen. Byl-li žalovaný povinen převést vlastnické právo za konkrétních podmínek žalobci, měl by nést odpovědnost za škodu vzniklou porušením této povinnosti. Žalobce navrhl, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že se rozsudek Městského soudu v Brně potvrzuje, a přiznal mu náhradu nákladů před soudy obou stupňů i náhradu nákladů odvolacího řízení.

III.

Přípustnost dovolání

4. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění zákonné podmínky právního zastoupení dovolatele (§ 241 odst. 1 o. s. ř.) a je přípustné pro posouzení dosud neřešené otázky odpovědnosti nástupce vlastníka věci za škodu vzniklou porušením jeho povinnosti převést věc na předkupníka podle § 2144 odst. 1 o. z. Dovolání je důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

5. Podle § 3056 věty první o. z. má vlastník pozemku, na němž je zřízena stavba, která není podle dosavadních právních předpisů součástí pozemku a nestala se součástí pozemku ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona, ke stavbě předkupní právo a vlastník stavby má předkupní právo k pozemku.

Podle § 2140 odst. 1 o. z. ujedná-li si předkupník k věci předkupní právo, vzniká dlužníku povinnost nabídnout věc předkupníkovi ke koupi, pokud by ji chtěl prodat třetí osobě (koupěchtivému).

Podle § 2143 o. z. povinnost prodávajícího nabídnout věc předkupníkovi ke koupi dospěje uzavřením smlouvy s koupěchtivým.

Podle § 2144 odst. 1 o. z. je-li předkupní právo zřízeno jako právo věcné, opravňuje předkupníka domáhat se vůči nástupci druhé strany, jenž věc nabyt koupí nebo způsobem postaveným ujednáním o předkupním právu koupi na roveň, aby mu věc za příslušnou úplatu převedl.

č. 27

Podle § 2910 o. z. škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnost stanovenou zákonem a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného, nahradí poškozenému, co tím způsobil. Povinnost k náhradě vznikne i škůdci, který zasáhne do jiného práva poškozeného zaviněným porušením zákonné povinnosti stanovené na ochranu takového práva.

6. V usnesení ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. [22 Cdo 3407/2015](#), Nejvyšší soud dovodil, že v případech zákonného předkupního práva (tedy i předkupního práva podle § 3056 o. z.) je namíště aplikovat ustanovení o smluvním předkupním právu (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 8. 2003, sp. zn. [33 Odo 178/2003](#), nebo ze dne 26. 2. 2020, sp. zn. [33 Cdo 4737/2018](#)), tedy ustanovení § 2140 a násl. o. z. Judikatura (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2011, sp. zn. [33 Cdo 3982/2009](#)) i odborná literatura (srov. např. Porod, J. In: Petrov, J. a kol. Občanský zákoník: komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 2170) se dále shodují na tom, že zákonná předkupní práva mají povahu věcných práv. Věcné předkupní právo zakládá podle § 2144 odst. 1 o. z. oprávnění předkupníka domáhat se vůči nástupci druhé strany, jenž věc nabyt koupí, aby mu ji převedl za příslušnou úplatu, tedy takovou, za kterou byla věc koupena koupěchtivým (tzv. právo retraktu). Oprávnění předkupníka koresponduje povinností nástupce prodat věc za příslušnou úplatu předkupníkovi. Nesplní-li nástupce svou povinnost, je předkupník oprávněn domáhat se převodu vlastnického práva proti nástupci žalobou, vznikla-li však předkupníkovi škoda v důsledku porušení povinnosti nástupce převést mu věc podle § 2144 odst. 1 o. z., je nástupce podle § 2910 o. z. povinen předkupníkovi škodu nahradit.

7. Původní vlastníci stavby P. R. a J. Z. porušili svou zákonnou povinnost, která dospěla uzavřením kupní smlouvy dne 8. 3. 2017 s žalovaným, nabídnout podle § 2140 odst. 1 o. z. stavbu žalobci ke koupi za kupní cenu 40 000 Kč. Splnění této povinnosti zmařili převedením vlastnického práva ke stavbě na žalovaného. Převedením vlastnického práva ke stavbě na žalovaného dále vzniklo žalobci právo, aby na něj žalovaný převedl vlastnictví ke stavbě za 40 000 Kč, které dopisy ze dne 19. 7. 2017 a 31. 10. 2017 vůči žalovanému uplatnil. Vyhověl-li by žalovaný výzvě, získal by žalobce stavbu za stejných podmínek, jaké byly sjednány mezi původními vlastníky a žalovaným a žádná škoda by mu nevznikla. Žalovaný však povinnost podle § 2144 odst. 1 o. z. uzavřít s žalobcem kupní smlouvu nesplnil, naopak její splnění zmařil tím, že dne 21. 11. 2017 uzavřel kupní smlouvu s T. H. Tím dospěla povinnost žalovaného nabídnout žalobci stavbu ke koupi za 150 000 Kč, která byla dále zmařena převedením vlastnického práva ke stavbě na T. H., čímž vzniklo žalobci znovu právo retraktu, tentokrát vůči T. H., avšak příslušnou úplatou se v důsledku jednání žalovaného již stala částka 150 000 Kč.

8. Závěr odvolacího soudu, že žalovaný za porušení své povinnosti uzavřít s žalobcem kupní smlouvu podle § 2144 odst. 1 o. z. nenese odpovědnost, je tudíž nesprávný. Byl-li žalobce nucen koupit stavbu za kupní cenu vyšší, než 40 000 Kč, představuje rozdíl v kupní ceně majetkovou újmu (škodu) na straně žalobce, vzniklou porušením zákonné povinnosti žalovaného převést na žalobce (předkupníka) stavbu za příslušnou úplatu podle § 2144 odst. 1 o. z., za kterou žalovaný odpovídá podle § 2910 o. z. Vzhledem k tomu, že odvolací soud žalovaného neshledal ve věci pasivně legitimovaným, nezabýval se splněním všech předpokladů odpovědnosti žalovaného za škodu, především existencí škody. Ta nemohla vzniknout dříve, než nabytím stavby žalobcem za částku vyšší než 40 000 Kč od nástupce žalovaného, vůči němuž mu zůstalo věcné předkupní právo zachováno, byť již s jiným obsahem, pokud jde o výši „příslušné úplaty“. Rozhodnutí odvolacího soudu je tak předčasné.

9. Z těchto důvodů Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 o. s. ř.), v němž odvolací soud posoudí žalobcem uplatněný nárok z pohledu splnění všech podmínek § 2910 o. z. Právní názor uvedený v tomto rozsudku je závazný.

č. 27

č. 28

Cena opravy motorového vozidla, která nepřevyšuje obvyklou cenu vozidla před poškozením o více než cca 30 %, zpravidla nezakládá hospodářskou nemožnost náhrady škody uvedením vozidla do předešlého stavu ve smyslu § 2951 odst. 1 věty první o. z.

Náhrada při poškození věci, Cena věci (o. z.)

§ 2951 odst. 1 o. z., § 2969 odst. 1 o. z.

č. 28

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 2022, sp. zn. 25 Cdo 2651/2021, ECLI:CZ:NS:2022:25.CDO.2651.2021.1

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 14. 4. 2021, sp. zn. 11 Co 65/2021.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Obvodní soud pro Prahu 6 rozsudkem ze dne 19. 11. 2020, č. j. 28 C 130/2020-41, zamítl žalobu, jíž se žalobkyně domáhala zaplacení 101.158 Kč s příslušenstvím, a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že řidič vozidla pojištěného pro případ odpovědnosti za škodu u žalované pojišťovny způsobil dne 16. 9. 2019 v P. dopravní nehodu, při níž poškodil vozidlo žalobkyně Škoda Superb Diesel, rok výroby 2004 (kryt, nosník a držák předního nárazníku, chromovaný kryt, kryt mřížky chladiče, mřížku chladiče, rám přední masky, kryt, lištu a držák zadního nárazníku, nosník zadního nárazníku, zadní čelo, výztuž zadního čela, podlahu zavazadlového prostoru a kondenzátor). Náklady na opravu byly servisem vyčísleny na 128.158,03 Kč včetně daně z přidané hodnoty (dále jen „DPH“). Žalovaná stanovila cenu opravy na 92.184,32 Kč, obecnou cenu vozidla podle znaleckého standardu na 31.000 Kč včetně DPH, pojistnou událost proto uzavřela jako tzv. totální škodu a po odečtení hodnoty zbytku poškozeného vozidla (4.000 Kč) vyplatila žalobkyni 27.000 Kč. Žalobkyně je od roku 2012 invalidní důchodkyně pro komplexní vývojovou vadu mozku, obsedantně kompulzivní symptomatologii, symptomatickou epilepsii s implantací generátoru, je držitelkou průkazu ZTP. Vozidlo používá k návštěvám lékaře, komunitních center, na nákupy. Soud prvního stupně poukázal na § 2951 odst. 1 a § 2969 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, účinného od 1. 1. 2014 (dále též jen „o. z.“), a dospěl k závěru, že opravu vozidla, jejíž cena mnohonásobně převyšuje cenu vozidla před poškozením, nelze považovat za účelnou. Pro vznik nároku podle § 2969 odst. 2 o. z. (náhrada za poškození věci zvláštní oblíby) nebyly naplněny podmínky.

2. K odvolání žalobkyně Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 14. 4. 2021, č. j. 11 Co 65/2021-57, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, o nichž nebylo mezi účastníky řízení sporu. V rámci právního posouzení věci vyložil, že podle § 2951 o. z. se škoda

primárně nahrazuje uvedením do předešlého stavu, pokud to není hospodářsky nemožné. V této souvislosti odkázal na německou právní doktrínu, která přiznává poškozenému tzv. celistvostní přírážku v maximální výši 30 %, tedy pokud cena opravy přesáhne o více než 30 % cenu, za kterou by se dala získat obdobná věc, přiznává mu soud pouze náhradu ve výši ceny obdobné věci. Ve zde souzené věci obvyklá cena poškozeného automobilu činila 31.000 Kč s DPH, na celkovou jeho opravu by byla vynaložena částka 128.158,03 Kč rovnající se cca 413 % obvyklé ceny poškozeného automobilu. Taková cena opravy je neakceptovatelná i při zvážení zdravotního stavu žalobkyně a skutečnosti, že do doby dopravní nehody nebyl automobil havarován. Odvolací soud dospěl k závěru, že akceptovatelná v této situaci by byla oprava rovnající se maximálně 150 % časové ceny vozidla před poškozením. Obecná cena vozidla byla stanovena odborným technikem, soud prvního stupně správně provedl rozsáhlou komparaci poškozeného vozidla s jinými vozy stejné třídy, stejného stáří a počtu najetých kilometrů. Uplatněný nárok nemůže být založen ani na ceně zvláštní oblíbenosti, jak je definována v § 2969 odst. 2 o. z., neboť nebyla naplněna zákonná podmínka pro vznik takového nároku.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalobkyně dovoláním z důvodu, že se odvolací soud odchýlil od rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. [25 Cdo 2782/2017](#), který vychází z nálezů Ústavního soudu sp. zn. [II. ÚS 795/16](#). Podle těchto rozhodnutí ekonomická hodnota vozidla není determinována pouze jeho technickou či funkční hodnotou, nýbrž obecně tím, jaký užitek je svému vlastníku způsobitelné přinést. Pro žalobkyni má vozidlo naprosto jinou hodnotu pro její zdravotní stav, invaliditu a nemožnost si pořídit za poskytnuté plnění jiný automobil, než pro kohokoliv jiného. Slouží jí v podstatě jako zdravotní pomůcka, jako jediný způsob dopravy do chráněné dílny, při zaopatřování životních potřeb, komunikaci s okolím, aktivitách, které jí přinášejí radost. Namítá, že vyčerpala veškeré možnosti včetně žádosti o státní příspěvek na pořízení jiného vozu. Dovolatelka navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

4. Žalovaná ve vyjádření k dovolání uvedla, že se zcela ztotožňuje s odůvodněním rozsudku odvolacího soudu, který provedl komparativní rozhodovací praxi soudů v Německu a Rakousku. Žalobkyni citované rozhodnutí sp. zn. [25 Cdo 2782/2017](#) se věci nijak nedotýká. I v poměrech nové právní úpravy se prosadí závěr usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2017, sp. zn. [23 Cdo 4471/2016](#), podle něhož při poškození věci použité (opotřebované) se hradí rozdíl mezi hodnotou věci před poškozením a hodnotou použitelných zbytků, jde-li o takový rozsah a charakter poškození, že oprava je neúčelná, neboť její cena přesahuje hodnotu věci před poškozením. V projednávané věci převyšují náklady na opravu vozidla o více než 400 % obvyklou cenu vozidla před jeho poškozením. Takovou opravu je už z tohoto důvodu nutno považovat za zcela neúčelnou. Žalovaná navrhl, aby bylo dovolání zamítnuto.

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dospěl k závěru, že dovolání, jež bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastnicí řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), řádně zastoupenou advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., je podle § 237 o. s. ř. přípustné pro řešení otázky stanovení výše náhrady nákladů nutných k uvedení poškozené věci (vozidla) v předešlý stav, jež v daných

souvislostech dosud nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu řešena. Dovolání není důvodné.

IV.

Důvodnost dovolání

6. Nesprávné právní posouzení věci, které dovolatelka uplatňuje jako důvod dovolání (§ 241a odst. 1 o. s. ř.), může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

7. Podle § 2951 odst. 1 o. z. škoda se nahrazuje uvedením do předešlého stavu. Není-li to dobře možné, nebo žádá-li to poškozený, hradí se škoda v penězích.

8. Podle § 2969 odst. 1 o. z. při určení výše škody na věci se vychází z její obvyklé ceny v době poškození a zohlední se, co poškozený musí k obnovení nebo nahrazení funkce věci účelně vynaložit.

9. Podle této úpravy se při vyčíslení skutečné škody na věci zásadně vychází z ceny věci v době poškození (obdobně jako při výkladu § 442 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, účinného do 31. 12. 2013). Nově pak zákon stanoví, že současně musí být vzato v úvahu i to, co poškozený musí účelně vynaložit k obnovení nebo nahrazení funkce poškozené věci (k tomu srov. více např. Eliáš, K. a kolektiv. Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou. Ostrava: Sagit, 2012, s. 1047). Při stanovení výše škody na věci podle § 2969 o. z. lze tedy do značné míry vyjít z výkladu zastávaného dosavadní rozhodovací praxí ke stanovení obvyklé ceny se současným zohledněním výše uvedené korekce tak, aby byl zachován výklad ustanovení o rozsahu náhrady škody zahrnující všechny druhy nákladů, jimž byl poškozený vystaven v příčinné souvislosti s jednáním škůdce (k tomu srov. více rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2020, sp. zn. [25 Cdo 2202/2019](#), uveřejněný pod č. 74/2021 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní, dále jen „Sb. rozh. obč.“). Judikatura přitom dlouhodobě setrvává na závěru, že peněžitá náhrada úbytku způsobeného škodou na věci je buď ekvivalentem hodnot, které je nutné vynaložit, aby došlo k uvedení věci do předešlého stavu (stanovisko občanskoprávního kolegia bývalého Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 18. 11. 1970, [Cpi 87/70](#), č. 55/1971 Sb. rozh. obč.), nebo – zejména není-li uvedení do stavu před poškozením možné – lze vycházet z ceny, jakou věc měla v době poškození, a z rozsahu, v jakém byla poškozena zásahem škůdce, tedy výši odškodnění lze stanovit rozdílem mezi obvyklou cenou bezprostředně před poškozením a cenou po poškození. Cenu obvyklou (obecnou, tržní) představuje cena, za kterou lze v daném místě a čase pořídit náhradní věc stejných kvalit (viz unesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2015, sp. zn. [25 Cdo 2818/2015](#), publikované pod C 15137 v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu, dále jen „Soubor“, obdobně též usnesení ze dne 25. 7. 2019, sp. zn. [25 Cdo 1637/2019](#)). Takto stanovená cena je v prostředí státem neregulovaného hospodářství cenou tržní, ovlivněnou poptávkou a nabídkou na trhu (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2018, sp. zn. [25 Cdo 861/2018](#), Soubor C 18012).

10. Zároveň je důležité, aby se při určení obvyklé ceny přihlíželo též k tomu, co musí poškozený účelně vynaložit k obnovení nebo nahrazení funkce věci, čímž se podtrhuje význam uvedení poškozené věci v předešlý stav, který zákon v § 2951 větě první o. z. opětovně označuje

za primární formu náhrady; to platí i v případě, že tzv. naturální restituce není možná či není požadována. Při poškození věci tedy např. nepůjde jen o to, že poškozena byla několik let stará součást automobilu v určité obvyklé ceně, ale i to, že poškozený měl až do škodní události funkční automobil a že k obnovení jeho funkčnosti musí vynaložit náklady, které by jinak vynaložit nemusel. Náhrada tak může převýšit samu obvyklou cenu poškozené věci, přičemž – se zřetelem k judikatorní praxi běžné v zahraničí – může jít o převýšení až třetinové (viz citované dílo Eliáš, K. a kolektiv, s. 1047). S tím je ve shodě i další právní literatura, která uvádí, že německá doktrína přiznává poškozenému určitou tzv. celistvostní přírážku v maximální výši 30 %. Pokud cena opravy přesáhne o více než 30 % cenu, za kterou by se dala získat obdobná věc, přizná mu soud pouze náhradu ve výši ceny obdobné věci. V tomto přístupu se odráží zvláštní ochrana poskytnutá zájmu poškozeného na celistvosti (integritě) jeho věci [viz Bezouška, P. In: Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1679-1688, či Melzer, F., Tégl, P. a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Sv. IX. § 2894–3081. Praha: Leges, 2018, s. 914].

11. Odkazuje-li důvodová zpráva při řešení otázky, zda je naturální restituce z hospodářského hlediska ještě možná, resp. přípustná, na zahraniční právní řády, zjevně míní především německou a rakouskou literaturu a praxi, kde je též naturální restituce považována za základní princip. Tak v judikatuře německého Spolkového soudního dvora (dále jen „BGH“) bývá zpravidla u automobilů v tomto ohledu zmiňována přírážka za integritu (Integritätszuschlag), o kterou je navýšena cena, za kterou by si poškozený obstaral obdobné vozidlo (Wiederbeschaffungswert). Tato přírážka za určitých okolností slouží jako dobrodíní pro poškozeného, který do výše součtu ceny vozu a přírážky za integritu může požadovat náhradu nákladů na opravu; do této výše je tedy naturální restituce považována za hospodářsky přípustnou. Je však současně vyžadováno, aby vozidlo bylo skutečně opraveno (rozhodnutí BGH ze dne 15. 10. 1991, sp. zn. VI ZR 314/90, a ze dne 17. 3. 1992, sp. zn. VI ZR 226/91). Výše této přírážky se ustálila na zhruba 30 % (rozhodnutí BGH ze dne 13. 11. 2007, sp. zn. VI ZR 89/07), nicméně sám BGH konstatoval, že se nejedná o rigidní hranici, ale je nutné vždy vážit specifické okolnosti konkrétního případu (rozhodnutí BGH ze dne 15. 10. 1991, sp. zn. VI ZR 314/90). Opodstatněnost takto rozšířeného způsobu náhrady je spatřována v tom, že oprava poškozenému dobře známé věci obvykle uspokojí jeho zájem na integritě ve větší míře než obstarání náhrady (tamtéž); nejedná se však o citové pouto k věci (Affektioninteresse). Odůvodnění vychází z hospodářské úvahy, že vlastník ví, jakým způsobem bylo s jeho vozidlem zacházeno, jak bylo užíváno, udržováno apod., zatímco pokud by kupoval náhradní (použitý vůz), jsou mu tyto okolnosti neznámé (podrobně se důvody pro přírážku za integritu zabýval BGH v rozhodnutí ze dne 8. 12. 1998, sp. zn. VI ZR 66/98). Tyto závěry jsou obecně přijímány i německou literaturou [(MüKoBGB/Oetker, 8. Aufl. 2019, BGB § 251 Rn. 59, 60; Kötz, H., Wagner, G. Deliktsrecht. 13. Auflage. München: Verlag Franz Vahlen, 2016, s. 274 a násl.; Harke, J. D. Allgemeines Schuldrecht. Berlin-Heidelberg: Springer Verlag, 2010, s. 284 a násl.; Grüneberg in Palandt Bürgerliches Gesetzbuch. Kommentar. 78. neubearb. Aufl. München: C. H. Beck, 2019, s. 323; kriticky však např. Schiemann (Staudinger/Schiemann (2017) BGB § 249)].

12. Obdobně podle judikatury rakouského Nejvyššího soudního dvora (dále jen „OGH“) není naturální restituce nemožná jen proto, že náklady na opravu vozu jsou vyšší, než je jeho cena v okamžiku poškození (právní věta OGH č. [RS0030487](#), dostupná na stránkách

www.ris.bka.gv.at). Nepřípustná je až tehdy, pokud náklady na opravu překračují cenu věci podstatným způsobem (rozhodnutí OGH ze dne 28. 11. 1972, sp. zn. 8 Ob 228/72). Není však stanovena žádná pevná hranice, o kolik mohou náklady na opravu převyšovat cenu věci, a pro její posouzení je nutné zohlednit okolnosti případu (rozhodnutí OGH ze dne 10. 11. 1976, sp. zn. 8 Ob 197/76). Zpravidla bývá tolerováno překročení do výše 10 %, za přípustné se však již nepovažuje překročení o více jak 20 % (srov. rozhodnutí OGH ze dne 22. 10. 2013, sp. zn. 4 Ob 157/13m, konkrétně bod 3. 1 a tam citovaná rozhodnutí). I zde je vycházeno z reprodukční ceny věci (Wiederbeschaffungswert), tedy ceny za kterou lze pořídit obdobný vůz (rozhodnutí OGH ze dne 18. 3. 2004, sp. zn. 1 Ob 54/03b).

č. 28

13. I s přihlédnutím k těmto dlouholetým zkušenostem ze zemí kulturně blízkých České republice a jejímu právnímu řádu lze dovodit, že podtrhuje-li nová česká právní úprava význam uvedení věci v předešlý stav, jde sice o jednoznačný princip směřující k dosažení spravedlivé náhrady za poškození věci, nemůže však jít o bezbřehou kompenzaci, protože smyslem je účelné nahrazení nebo obnovení funkce poškozené věci. Přitom je zajisté nutno zabývat se otázkou účelnosti nákladů, nutných k uvedení poškozené věci (z pohledu funkčnosti) do předešlého stavu. Nadále tedy uplatnění principu neobohacení se poškozeného škodní událostí (jenž je stále platným) bude znamenat nutnost hodnocení, zda poškozený pro odstranění škody na věci, nutné k obnovení její funkčnosti, vynaložil skutečně pouze takové účelné náklady, bez kterých by nebylo možné uvedení věci v původní stav tak, aby mohla znovu plnit původní funkci. Tyto zásady platí pro stanovení nákladů na náhradu škody jak na věci movité, tak na nemovitosti. Nová právní úprava je také v souladu s judikaturou Ústavního soudu k náhradě škody podle občanského zákoníku účinného do 31. 12. 2013, podle níž ustanovení o rozsahu náhrady škody mají být vykládána takovým způsobem, který zahrne všechny druhy nákladů, kterým byl poškozený vystaven v příčinné souvislosti s protiprávním jednáním škůdce a škodou na věci vzniklou (viz nálezy Ústavního soudu ze dne 30. 11. 2010, sp. zn. [IV. ÚS 444/11](#)).

14. Otázka výše škody na věci (vozidle), jde-li o poškození natolik rozsáhlé, že cena opravy přesahuje hodnotu věci před poškozením (tzv. totální škoda), byla již dovolacím soudem obecně vyřešena a judikatura k této otázce je ustálena v názoru, že není-li uvedení do předešlého stavu možné, pak skutečnou škodu představuje částka nutná k pořízení jiné věci srovnatelné s věcí ve stavu před poškozením (srovnej např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2017, sp. zn. [25 Cdo 2942/2017](#), Soubor C 16991). Uvedené závěry se uplatnily i při výkladu nové právní úpravy – § 2969 odst. 1 zákona o. z. (srovnej rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 10. 2017, sp. zn. [25 Cdo 2782/2017](#), č. 8/2019 Sb. rozh. obč.).

15. Stanoví-li § 2951 odst. 1 o. z., že zákonem preferovaná varianta náhrady škody uvedením do předešlého stavu se uplatní tehdy, je-li možná, má tím bezpochyby na mysli nejen možnost faktickou (oprava vozu je – bez ohledu na výši nákladů – technicky a konstrukčně proveditelná), právní (uvedení do předešlého stavu nebrání překážka daná normativním právním aktem), ale též možnost hospodářskou, tj. splnění podmínky smysluplnosti opravy věci při současném přihlédnutí k poměrům poškozeného a jeho zájmu na zachování neporušitelnosti vlastnictví konkrétní věci. Zcela obecně lze považovat za přípustné zhruba 30% překročení celkové obvyklé ceny poškozené věci, neboť více jak o třetinu vyšší náklady na opravu věci oproti její obecné ceně před poškozením již zpravidla představují nepoměrně vysoké náklady a znamenají příliš drahou a v důsledku toho i ekonomicky neefektivní opravu

věci. Lze proto uzavřít, že cena opravy vyčíslená nad třetinové převýšení obvyklé ceny věci před poškozením představuje zpravidla překážku pro náhradu škody uvedením do předešlého stavu, tzv. hospodářskou nemožnost tohoto způsobu plnění ve smyslu § 2951 odst. 1 věty první o. z.

16. Dovolatelka nesouhlasí v této konkrétní věci s posouzením pojistné události (dopravní nehody) jako tzv. totální škody na vozidle a požaduje uhradit náklady na opravu havarovaného vozidla v takové výši, aby bylo uvedeno do stavu, v jakém se nacházelo před dopravní nehodou. Byť je držitelkou průkazu ZTP, invalidní důchodkyní pro neurologickou diagnózu, v řízení netvrdila ani neprokazovala, že by předmětné vozidlo měla pro svůj zdravotní stav speciálně upraveno (to by se nejspíše promítlo i do jeho hodnoty). Její argumentace spočívá v námitkách, že poškozený automobil má pro ni zásadní význam v tom, že jí slouží jako jediný způsob dopravy do komunitních center, chráněných dílen, při nakupování, návštěvách rodiny a přátel. V průběhu nalézacího řízení nebyla účastnicemi řízení zpochybněna obvyklá cena vozidla před nehodou ani výše nákladů na jeho opravu.

č. 28

17. V posuzovaném případě vyčíslené náklady nutné na opravu vozidla dovolatelky převyšují obvyklou cenu vozidla v době poškození dokonce čtyřnásobně, proto není takový způsob náhrady škody uvedením do předešlého stavu přijatelný. Výjimku ze shora popsaného pravidla zhruba 30% zvýšení nákladů by mohly zakládat mimořádné okolnosti konkrétního případu, které by měly být brány na zřetel při posuzování ekonomické smysluplnosti nákladů nutných k vynaložení na opravu věci, tedy například poškození vozidla speciálně vyrobeného pro řidiče imobilního či jinak pohybově handicapovaného, poškození bezbariérového vozidla upraveného pro převoz tělesně postižené osoby apod. Takové mimořádné okolnosti na straně dovolatelky shledány nebyly. Nelze za ně považovat fakt, že na svém voze nadměrně lpěla, byť z důvodu jejích zdravotních potíží, a byla zvyklá jej používat jako výhradní dopravní prostředek. Mezi účastníky bylo nesporné, že žalovaná žalobkyni vyplatila na pojistném plnění částku nutnou k pořízení jiného vozidla ve stavu před poškozením (27.000 Kč po odečtení hodnoty zbytku poškozeného vozidla 4.000 Kč od obecné ceny vozidla 31.000 Kč), a nalézací soudy zjistily z internetových portálů autobazarů, že automobily srovnatelného stáří, počtu najetých kilometrů a dalších technických parametrů jsou v nemalém množství nabízeny za prodejní cenu v rozmezí cca 29.000 až 39.000 Kč. Pochopitelná zvýšená míra vázanosti dovolatelky na stávající vozidlo však neodůvodňuje provedení opravy za cenu výrazně převyšující hodnotu vozidla před poškozením, neboť požadovaný čtyřnásobek (413 %) se zcela vymyká zákonem zamýšlené ekonomické účelnosti uvedení v předešlý stav. Ani skutečnost, že žalobkyni nebyl přiznán příspěvek na pořízení motorového vozidla jako dávky státní sociální podpory, k níž musí být splněny specifické podmínky podle veřejnoprávního předpisu (zákona č. 329/2011 Sb.), nemůže mít vliv na posouzení tohoto soukromoprávního sporu.

18. Neobstojí ani dovolací námitka, že se odvolací soud odchýlil od rozsudku zdejšího soudu sp. zn. [25 Cdo 2782/2017](#), v němž s odkazem na nález Ústavního soudu sp. zn. [II. ÚS 795/16](#) uvedl, že ekonomická hodnota vozidla (či obecně věci) není determinována pouze jeho "technickou" či "funkční" hodnotou, nýbrž obecně tím, jaký užitek je svému vlastníku způsobitelné přinést. Kritérium „užitku“ není bezbřehé ani jediné a je vyvažováno dalšími zákonnými podmínkami při určování rozsahu náhrady škody, jako třeba právě podmínkou, že náhrada škody uvedením do předešlého stavu je (vůbec) možná. V tomto rozsudku řešil Nejvyšší soud primárně (od nyní projednávané věci odlišnou) situaci, kdy byly poškozenému nahrazeny

náklady na opravu vozidla po nehodě, avšak po provedené opravě se hodnota vozidla nedostala na úroveň původní obvyklé ceny, a uzavřel, že poškozenému vzniká „další“ majetková újma, způsobená na vozidle, a to v rozsahu rozdílu mezi obvyklou cenou vozidla před poškozením a obvyklou cenou vozidla po opravě, k jejíž náhradě je škůdce povinen.

19. Ze všech těchto důvodů dospěl dovolací soud k závěru, že dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. není naplněn a že rozhodnutí odvolacího soudu je správné. Nejvyšší soud proto dovolání žalobkyně podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.

č. 29

Podmínkou vzniku ručení podle § 159 odst. 3 o. z. není splatnost pohledávky na náhradu škody, kterou člen voleného orgánu způsobil právnické osobě, ale její splnitelnost.

*Péče řádného hospodáře, Náhrada škody, Ručení, Statutární orgán,
§ 159 o. z., § 51 zákona č. 90/2012 Sb., § 52 zákona č. 90/2012 Sb.*

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2022, sp. zn. 27 Cdo 59/2022, ECLI:CZ:NS:2022:27.CDO.59.2022.1

č. 29

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11. 8. 2021, sp. zn. 13 Co 97/2021, jakož i rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 21. 10. 2020, sp. zn. 17 C 370/2019, a věc postoupil Městskému soudu v Praze jako soudu věcně příslušnému

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobou doručenu Obvodnímu soudu pro Prahu 3 dne 3. 12. 2019 se žalobkyně domáhá, aby jí žalovaný zaplatil 231.581,90 Kč s příslušenstvím.

2. Obvodní soud pro Prahu 3 rozsudkem ze dne 21. 10. 2020, č. j. 17 C 370/2019-236, uložil žalovanému zaplatit žalobkyni 231.581,90 Kč s úrokem z prodlení ve výši 10 % ročně z částky 231.581,90 Kč od 17. 7. 2019 do zaplacení (výrok I.) a rozhodl o nákladech řízení (výrok II.)

3. Soud prvního stupně vyšel (mimo jiné) z toho, že:

1) Společnost P. (dále jen „společnost“), zastoupená žalovaným se v řízení vedeném u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 18 C 133/2014 po žalobkyni domáhala úhrady pohledávky ve výši 240.594.000 Kč s příslušenstvím vzniklé z titulu bezdůvodného obohacení z neoprávněné těžby nerostů v dobývacích prostorech L. a D. za období od 1. 6. 2009 do 31. 5. 2013. Obvodní soud pro Prahu 5 usnesením ze dne 2. 5. 2014, č. j. 18 C 133/2014-140, řízení zastavil pro nezaplacení soudního poplatku.

2) Insolvenčním návrhem ze 7. 6. 2016 (zveřejněným v insolvenčním rejstříku 9. 6. 2016) společnost navrhla, aby soud zjistil její úpadek a prohlásil konkurs na její majetek.

3) Insolvenční řízení o návrhu společnosti bylo vedeno Městským soudem v Praze (dále jen „insolvenční řízení“). Usnesením ze dne 27. 6. 2016 Městský soud v Praze zjistil úpadek společnosti a prohlásil konkurs na její majetek.

4) Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2016, sp. zn. [29 Cdo 1376/2014](#), žalobkyně nabyla dobývací práva k dobývacím prostorům L a D. „řádně na základě smlouvy ze dne 8. 6. 2001.“ Tento rozsudek byl žalovanému „v rámci insolvenčního řízení“ doručen.

5) Dne 15. 3. 2017 insolvenční správce „z důvodu právní nedůvodnosti“ vyřadil z majetkové podstaty společnosti pohledávku společnosti vůči žalobkyni vzniklou z titulu bezdůvodného obohacení za těžbu surovin v dobývacích prostorech Dobkovičky od 1. 4. 2014 do 1. 4. 2015 ve výši 60.148.968 Kč (dále jen „pohledávka společnosti“) a poučil společnost o možnosti vymáhat pohledávku samostatně u soudu.

6) Dne 14. 11. 2017 žalovaný (jako jednatel společnosti) podal u Obvodního soudu pro Prahu 5 žalobu, kterou se společnost vůči žalobkyni domáhala zaplacení (nejprve) části pohledávky společnosti ve výši 10.024.750 Kč s příslušenstvím, později zaplacení celé pohledávky společnosti ve výši 60.148.968 Kč s příslušenstvím. Řízení bylo vedeno pod sp. zn. 16 C 363/2017 (dále jen „předmětná žaloba“ a „předmětné řízení“).

7) Obvodní soud pro Prahu 5 usnesením ze dne 7. 5. 2019, č. j. 16 C 363/2017-359, které nabylo právní moci dne 12. 8. 2019, předmětné řízení pro nezaplacení soudního poplatku zastavil a uložil společnosti zaplatit žalobkyni na nákladech řízení 231.581,90 Kč (dále jen „pohledávka na nákladech řízení“).

8) Pohledávka na nákladech řízení nebyla (z důvodu nedostatku majetku společnosti) v insolvenčním řízení uspokojena.

4. Soud prvního stupně dospěl k závěru, podle něhož žalovaný tím, že – ač věděl, že pohledávka společnosti neexistuje a bylo o ní již „pravomocně rozhodnuto Nejvyšším soudem ČR sp.zn. [29 Cdo 1376/2014](#)“, podal k Obvodnímu soudu pro Prahu 5 žalobu, kterou se po žalobkyni domáhal úhrady pohledávky společnosti – nejednal s péčí řádného hospodáře. V důsledku podání předmětné žaloby žalovaným žalobkyni vznikla pohledávka na nákladech řízení, kterou žalobkyně v insolvenčním řízení nevymohla a za jejíž splnění podle § 159 odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), žalovaný ručí.

5. K odvolání žalovaného Městský soud v Praze v záhlaví označeným rozsudkem rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zamítl (první výrok), a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

6. Vycházejí ze skutkových závěrů soudu prvního stupně, odvolací soud doplnil dokazování a vyšel dále z toho, že:

1) V předmětném řízení Obvodní soud pro Prahu 5 vyzval společnost k zaplacení soudního poplatku.

2) Nato společnost požádala o osvobození od soudních poplatků s tím, že se nachází v úpadku a nemá žádný majetek.

3) Soud žádosti společnosti usnesením ze dne 4. 1. 2018, č. j. 16 C 363/2017-62, vyhověl a osvobození od soudních poplatků jí přiznal, přičemž mimo jiné konstatoval, že „ze strany společnosti nejde podáním žaloby o svévolné či zřejmě bezúspěšné uplatňování práva.“

4) Usnesením ze dne 29. 3. 2018, č. j. 16 C 363/2017-221, soud společnosti odňal osvobození od soudních poplatků s odůvodněním, že podání žaloby v předmětném řízení představuje zřejmě bezúspěšné uplatňování práva.

7. Odvolací soud nejprve vytkl soudu prvního stupně, že se nezabýval otázkou, zda žalovaný svým jednáním při výkonu funkce jednatele způsobil společnosti škodu. Vznik škody, kterou člen voleného orgánu svým jednáním v rozporu s péčí řádného hospodáře právnické osobě způsobí, je totiž jednou z nezbytných podmínek pro vznik ručení za dluhy právnické osoby podle § 159 odst. 3 o. z.

8. Podle názoru odvolacího soudu, vycházejícího ze závěrů literatury [Lasák J. In Lavický, P. a kol.: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář. 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, komentář k § 159 odst. 3, bod X.], „se ručitelství závazek člena voleného orgánu právnické osoby ‚aktivuje‘ ve chvíli, kdy se dluh člena voleného orgánu právnické osoby uhradit právnické osobě škodu stane splatným.“ Splatnost závazku na náhradu škody podle odvolacího soudu – za užití § 1958 odst. 2 o. z. – nastává bez zbytečného odkladu poté, kdy právnická osoba (poškozený) požádá člena jejího voleného orgánu (škůdce) o splnění tohoto závazku.

9. Jelikož společnost (za kterou měl podle odvolacího soudu jednat její insolvenční správce) nevyzvala žalovaného ke splnění jeho povinnosti nahradit jí škodu, pohledávka společnosti na náhradu škody se nestala splatnou, a ručení žalovaného za pohledávku žalobkyně na nákladech řízení tak „nepřipadá do úvahy“.

10. Odvolací soud dále dovodil, že mezi jednáním žalovaného, který podal proti žalobkyni předmětnou žalobu, a škodou v podobě vzniku pohledávky na nákladech předmětného řízení není příčinná souvislost. V této souvislosti argumentoval závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2019, sp. zn. [32 Cdo 4261/2018](#), podle něhož je příčinná souvislost dána tehdy, je-li škoda podle obvyklého chodu věcí i obecné zkušenosti adekvátním následkem protiprávního úkonu. Základním kritériem, ze kterého vychází teorie adekvátnosti, je objektivní předvídatelnost škodného následku ze strany škůdce.

11. Je-li řízení zastaveno pro nezaplacení soudního poplatku žalobcem, žalovaný se podle odvolacího soudu o podání žaloby zpravidla (ani) nedozví, a nevzniknou mu tak v řízení náklady. „Nejinak tomu bylo i v řízení vedeném společností proti žalobkyni u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 18 C 133/2014, (...) žalovaný proto mohl důvodně očekávat, že pokud by předmětné řízení mělo skončit stejně jako řízení sp. zn. 18 C 133/2014 (tak jako výsledně skončilo), pak ani zde žalobkyni (jako žalované) žádné náklady nevzniknou.“

12. K tomu odvolací soud dodal, že zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku bylo pro žalovaného „tím spíše neočekávatelné (nepředvídatelné), byla-li společnost zprvu osvobozena od soudního poplatku, kteréžto osvobození jí bylo odejmuto až následně a s účinky *ex tunc* poté, co soud mj. přehodnotil své původně zaujaté stanovisko a shledal

zažalovaný nárok zřejmě bezúspěšným. Jistě nelze vyloučit, že by soudy dospěly ke stejnému závěru i po meritorním projednání věci, nebýt jejího zastavení pro nezaplacení soudního poplatku; pak by (...) mohlo být hodnocení počínání žalovaného jako nedbalého, žaloval-li např. zjevně promlčenou pohledávku, namísto. V souzené věci však mají být škodou náklady přisouzené žalobkyni k tíži společnosti nikoliv po meritorním projednání věci, ale po jejím „poplatkovém zastavení“. Právě okolnostmi odůvodňujícími vznik nákladů řízení je přitom namísto poměřovat zmíněný aspekt předvídatelnosti.“

II.

Dovolání a vyjádření k němu

č. 29

13. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen o. s. ř.), majíc za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného práva, a sice (posuzováno podle obsahu) zda:

1) „člen voleného orgánu společnosti ručí této společnosti za dluh (škodu) pouze tehdy, pokud je společností vyzván k úhradě dluhu za situace, kdy je člen voleného orgánu jediným společníkem a jediným členem statutárního orgánu společnosti“,

2) se věřitel, jehož pohledávka nebyla společností uhrazena proto, že insolvenční soud prohlásil na majetek společnosti konkurs, „může přímo obrátit ve smyslu ust. § 159 odst. 3 o. z. na člena voleného orgánu, tedy zda vznik nároku z titulu ručení voleného zástupce za škodu způsobenou společností je závislý na výzvě ze strany společnosti svému volenému zástupci“,

3) členu statutárního orgánu vznikla povinnost nahradit společnosti škodu v případě, že „nedůvodně spoléhal na osvobození od soudního poplatku, kterého nakonec nedosáhl, což mělo za následek povinnost společnosti k náhradě nákladů řízení ve sporu“,

4) členu statutárního orgánu vznikla povinnost nahradit společnosti škodu v případě, že „vědomě žaloval z části promlčenou pohledávku“ a pohledávku, „o které musel vědět, že je neexistující“,

které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny; a dále otázky, zda:

5) by člen statutárního orgánu porušil povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, nevymáhal-li by pohledávku společnosti, kterou insolvenční správce společnosti vyloučil z majetkové podstaty proto, že tato pohledávka neexistovala,

při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

14. Dovolatelka namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (uplatňuje dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a navrhuje, aby napadené rozhodnutí Nejvyšší soud zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

15. Podle dovolatelky žalovaný již v době zahájení řízení vedeného Obvodním soudem pro Prahu 5 pod sp. zn. 18 C 133/2014, a tím spíše v době zahájení předmětného řízení, věděl, že pohledávky společnosti uplatněné v těchto řízeních neexistují, „přičemž žaloval i promlčené pohledávky“.

16. Ve vazbě na to dovolatelka uvádí, že podal-li žalovaný žalobu, kterou se domáhal zaplacení promlčené pohledávky společnosti, jednalo se o zřejmě bezúspěšné uplatňování práva. Žalovaný tak nemohl očekávat, že společnost bude podle § 138 odst. 1 o. s. ř. osvobozena od soudních poplatků, a „muselo mu být zřejmé, že řízení může dojít až do situace, kdy bude povinen uhradit náklady řízení, tedy měl předvídat škodu, která může v případě neúspěchu společnosti (...) vzniknout.“

17. „Pokud se žalovaný (...) spoléhal výlučně na institut osvobození od soudního poplatku, při vědomí, že nemusí být od úhrady soudních poplatků, potažmo nákladů řízení, osvobozen, za předpokladu, že prokazatelně v návrhu na osvobození od úhrady soudních poplatků uvedl nepravdivé informace, jednal“ podle dovolatelky „přínejmenším nedbale, pokud (ne)předvídal možnou škodu.“

18. Dovolatelka dále dospívá k závěru, že pro vznik ručení žalovaného nebylo třeba, aby jej společnost podle § 2021 odst. 1 o. z. vyzvala k náhradě škody, neboť po zjištění jejího úpadku bylo nepochybné, že společnost pohledávku na náhradě nákladů řízení dovolatelce neuhradí. Dovolatelka tuto podmínku splnila již tím, že pohledávku na nákladech řízení přihlásila do insolvenčního řízení.

19. Názor odvolacího soudu, podle něhož pro vznik ručení člena voleného orgánu podle § 159 odst. 3 o. z., je nutné, aby jej společnost nejprve vyzvala ke splnění jeho dluhu (k náhradě škody), nepovažuje dovolatelka za správný

20. K páté dovolací otázce dovolatelka konstatuje, že její řešení odvolacím soudem odporuje závěrům formulovaným v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2011, sp. zn. [29 Cdo 4276/2009](#), jež cituje.

21. Žalovaný ve vyjádření k dovolání (datovaném 29. 12. 2021) uvedl, že považuje dovolatelkou napadené rozhodnutí odvolacího soudu za správné, a proto navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání zamítl, případně (jako nepřipustné) odmítl.

III.

Připustnost dovolání

22. Dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou a splňující podmínku podle § 241 odst. 1 o. s. ř.; dovolací soud se proto zabýval jeho přípustností.

23. Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení (dovolatelkou otevřených) otázky, zda je podmínkou vzniku ručení podle § 159 odst. 3 o. z., aby právnická osoba vyzvala člena voleného orgánu k náhradě škody, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a otázky, zda člen voleného orgánu, který za právnickou osobu podal nedůvodnou žalobu, měl předvídat škodu v podobě vzniku povinnosti právnické osoby nahradit protistraně

náklady řízení, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu.

IV.

Důvodnost dovolání

a) Použitá právní úprava

24. S ohledem na skutkové okolnosti projednávané věci je pro její posouzení rozhodný zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, a zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění účinném do 31. 12. 2020 (dále jen „z. o. k.“).

č. 29

25. Podle § 159 o. z. kdo přijme funkci člena voleného orgánu, zavazuje se, že ji bude vykonávat s nezbytnou loajalitou i s potřebnými znalostmi a pečlivostí. Má se za to, že jedná nedbale, kdo není této péče řádného hospodáře schopen, ač to musel zjistit při přijetí funkce nebo při jejím výkonu, a nevyvodí z toho pro sebe důsledky (odstavec 1). Nenahradil-li člen voleného orgánu právnické osobě škodu, kterou jí způsobil porušením povinnosti při výkonu funkce, ačkoli byl povinen škodu nahradit, ručí věřiteli právnické osoby za její dluh v rozsahu, v jakém škodu nenahradil, pokud se věřitel plnění na právnické osobě nemůže domoci (odstavec 3).

26. Z § 51 odst. 1 z. o. k. se podává, že pečlivě a s potřebnými znalostmi jedná ten, kdo mohl při podnikatelském rozhodování v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace; to neplatí, pokud takovéto rozhodování nebylo učiněno s nezbytnou loajalitou.

27. Podle § 52 z. o. k. při posouzení, zda člen voleného orgánu jednal s péčí řádného hospodáře, se vždy přihlédnou k péči, kterou by v obdobné situaci vynaložila jiná rozumně pečlivá osoba, byla-li by v postavení člena obdobného orgánu obchodní korporace (odstavec 1). Je-li v řízení před soudem posuzováno, zda člen voleného orgánu obchodní korporace jednal s péčí řádného hospodáře, nese důkazní břemeno tento člen, ledaže soud rozhodne, že to po něm nelze spravedlivě požadovat (odstavec 2).

b) Ke splatnosti pohledávky na náhradu škody jakožto podmínce vzniku ručení člena voleného orgánu právnické osoby

28. Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu přijaté při výkladu institutu ručení statutárních orgánů kapitálových společností podle § 194 odst. 6 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, účinného do 31. 12. 2013 (dále jen „obch. zák.“), se podává, že:

1) Zákonné ručení jednatele společnosti s ručením omezeným za závazky společnosti podle § 194 odst. 6 obch. zák. vzniká pouze tehdy, jsou-li prokázány předpoklady jeho odpovědnosti za škodu způsobenou společností porušením právních povinností při výkonu funkce. Výše ručení je omezena výší škody, za níž dotčený jednatel odpovídá, a zaniká, jakmile škodu společnosti uhradí.

2) Škoda způsobená společností může spočívat toliko ve vzniku dluhu, bez ohledu na to, zda společnost tento dluh uhradila.

3) Škodou vzniklou společností není bez dalšího každý její nezaplacený (splatný) dluh, nicméně mohou ji představovat nároky vzniklé v důsledku prodlení společností s plněním dluhu, např. náklady soudního řízení anebo povinnost zaplatit úroky z prodlení či smluvní pokutu.

4) V řízení vedeném proti jednatelem jakožto zákonnému ručiteli podle citovaných ustanovení soud posuzuje dva okruhy okolností, jež jsou na sobě relativně nezávislé – splnění předpokladů vzniku zákonného ručení podle § 135 odst. 2 a § 194 odst. 6 obch. zák., a dále to, zda žalobci svědčí pohledávka, za jejíž splnění má žalovaný jednatel ručit. Okolnosti vzniku a výše této pohledávky přitom mohou, ale nemusí souviset s okolnostmi vzniku a výše škody vzniklé společností, k jejíž náhradě je jednatel podle § 135 odst. 2 a § 194 odst. 5 obch. zák. povinen.

č. 29

29. Právě citované závěry se obdobně prosadí i při výkladu institutu ručení členů statutárních orgánů kapitálových společností v režimu právní úpravy účinné od 1. 1. 2014.

30. Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2007, sp. zn. [29 Odo 1310/2005](#), (uveřejněný pod číslem 65/2008 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek), ze dne 28. 11. 2013, sp. zn. [29 Cdo 663/2013](#), ze dne 27. 11. 2014, sp. zn. [29 Cdo 3158/2013](#), ze dne 30. 8. 2017, sp. zn. [29 Cdo 4590/2016](#), ze dne 31. 5. 2018, sp. zn. [25 Cdo 5149/2016](#), ze dne 19. 7. 2018, sp. zn. [29 Cdo 3979/2016](#), nebo ze dne 20. 5. 2020, sp. zn. [27 Cdo 51/2019](#).

31. Z uvedené judikatury vyplývá, že jednou z podmínek ručení podle § 159 odst. 3 o. z. je existence závazku, který spočívá v povinnosti člena voleného orgánu nahradit právnické osobě škodu, již jí způsobil při výkonu své funkce. Otázka, zda se musí jednat o závazek splatný, však dosud v rozhodovací praxi dovolacího soudu nebyla řešena.

32. Ustanovení § 159 odst. 3 o. z. podmiňuje vznik ručení člena voleného orgánu právnické osoby tím, že právnické osobě nenahradil škodu, kterou jí způsobil porušením povinnosti při výkonu funkce, „ačkoli byl povinen škodu nahradit“. Sousední „ačkoli byl povinen škodu nahradit“ lze přitom vyložit trojím způsobem. Podle prvního § 159 odst. 3 o. z. předpokládá (pouze) vznik závazkové (obligační) povinnosti – závazku. Podle druhého je pro vznik ručení třeba, aby byl závazek na náhradu škody splnitelný. Anebo (jak toto ustanovení vyložil i odvolací soud) je vznik ručení spojen (až) se splatností tohoto závazku.

33. Povinnost k náhradě škody vzniká kumulativním naplněním všech jejích základních předpokladů, kterými jsou vznik škody, porušení povinnosti a příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a vznikem škody. K tomu za všechna rozhodnutí srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. [29 Cdo 3933/2010](#), uveřejněný pod číslem 96/2013 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, ze dne 9. 11. 2017, sp. zn. [29 Cdo 2028/2016](#), nebo ze dne 30. 6. 2020, sp. zn. [27 Cdo 179/2020](#).

34. Splnitelnost dluhu je dána okamžikem, od kterého je dlužník oprávněn závazek splnit. Nevyplývá-li konkrétní okamžik splnitelnosti závazku z ujednání stran, je třeba jej dovodit z povahy plnění, které má dlužník věřiteli poskytnout, a okolností, za kterých dlužník věřiteli

plnění nabízí. Nelze totiž připustit, aby byl věřitel plněním dluhu před jeho splatností poškozen, respektive aby předčasné plnění nebylo v zájmu věřitele. Tak tomu obvykle nebude, jedná-li se o peněžitý dluh, který je dlužník zpravidla oprávněn věřiteli poskytnout již při vzniku dluhu (v literatuře srov. např. Handlar J. in Pražák, Z., Fiala, J., Handlar, J. a kol.: Závazky z právních jednání podle občanského zákoníku. Komentář k § 1721 – 2893 OZ. Praha: Leges, 2017, K § 1958 odst. 2, čl. III. bod 2).

35. Splatnost pohledávky je dána dobou, od které je dlužník bezprostředně a bezpodmínečně povinen závazek splnit. Není-li splatnost závazku z náhrady škody stanovena právním předpisem a nebyla-li stranami dohodnuta, použije se § 1958 odst. 2 o. z., podle něhož může věřitel požadovat plnění ihned a dlužník je poté povinen splnit bez zbytečného odkladu (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 11. 2018, sp. zn. [28 Cdo 3168/2018](#), nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2021, sp. zn. [7 Tdo 1373/2020](#)).

č. 29

36. Smyslem a účelem zákonného ručení podle § 159 odst. 3 o. z. je nastavit pro věřitele spravedlivější uspořádání vztahů v situaci, kdy je dobytost jejich pohledávek vůči právnické osobě zhoršena a člen (nebo bývalý člen) voleného orgánu porušením povinnosti při výkonu funkce způsobil právnické osobě škodu, kterou právnické osobě nenahradil. Za tímto účelem je vložen do rukou věřitelů „nástroj“ v podobě ručení, kterým se mohou na členu voleného orgánu právnické osoby (za splnění všech zákonných podmínek) domoci zaplacení svých pohledávek.

37. Členu voleného orgánu je dána možnost „se vyvázat“ z ručení za pohledávky právnické osoby tím, že splní svou povinnost nahradit právnické osobě škodu, kterou jí způsobil. Vedle zajištění pohledávek věřitelů právnické osoby je tedy funkcí právní úpravy zákonného ručení působit na členu voleného orgánu tak, aby následky svého protiprávního jednání odstranil. Tímto způsobem právní úprava (zprostředkovaně) chrání i právnickou osobu před následky protiprávního jednání členu jejího voleného orgánu.

38. Jelikož však vykládaná právní úprava neslouží výlučně k ochraně (poškozené) právnické osoby, bylo by s jejím účelem neslučitelné, aby byl vznik ručení členu voleného orgánu navázán na její aktivní jednání vůči členu jejího voleného orgánu, jež je nezbytné pro „zesplatnění“ pohledávky na náhradu škody (viz odstavce [35]). Právnická osoba totiž nemusí být (např. proto, že nemá osobu, která by ji v dané záležitosti mohla zastupovat) schopna či (např. pro obtížnější dobytost své pohledávky) ochotna vůči členu svého voleného orgánu aktivně jednat.

39. Jak vyplývá z rozlišování splatnosti pohledávky a splnitelnosti dluhu (viz odstavce [34] a [35]) ke splnění povinnosti členu voleného orgánu nahradit právnické osobě její škodu není nezbytné, aby byla tato pohledávka splatná, a postačí, je-li jí odpovídající dluh splnitelný. Již před splatností pohledávky na náhradu škody totiž (objektivně) může právní úprava zákonného ručení působit na členu voleného orgánu, aby právnické osobě škodu nahradil.

40. S ohledem na uvedený výklad lze uzavřít, že smysl a účel § 159 odst. 3 o. z. nevyžaduje, aby člen voleného orgánu ručil za dluhy právnické osoby až od okamžiku splatnosti závazku na náhradu škody, a ke vzniku jeho ručení tak postačí, je-li oprávněn svou povinnost k náhradě škody plnit.

41. V poměrech projednávané věci uvedené znamená, že právní názor odvolacího soudu, podle něhož žalovaný za pohledávku na nákladech řízení podle § 159 odst. 3 o. z. neručí, poněvadž ke vzniku ručení bylo nutné, aby jej společnost vyzvala k náhradě škody, kterou jí žalovaný porušením povinnosti při výkonu funkce způsobil, není správný.

c) K předvídatelnosti škody při porušení péče řádného hospodáře

42. Již v nálezu ze dne 1. 11. 2007, sp. zn. [I. ÚS 312/05](#), Ústavní soud uvedl, že:

1) Teorie adekvátnosti kausálního nexu vychází z toho, že smyslem subjektivní odpovědnosti za škodu je nařídít náhradu škody tam, kde škůdce škodu způsobil, ačkoli mu lze vytknout, že ji způsobit nemusel, že mohl jednat jinak.

2) Tato odpovědnost tedy předpokládá, že vůbec bylo v lidských silách předvídat, že předmětné jednání bude mít za následek danou škodu.

3) Základním kritériem, ze kterého vychází teorie adekvátnosti, je tedy předvídatelnost škodního následku. Tím se velice podobá dalšímu předpokladu subjektivní odpovědnosti za škodu, a to kritériu zavinění, přesněji jeho nedbalostní formě. Odlišují se jen subjektem, podle kterého se předvídatelnost následku poměřuje. V případě zavinění je jím sám (typizovaný) jednající subjekt, zatímco při zjišťování adekvátnosti příčinné souvislosti je kritériem hypotetický zkušený (tzv. optimální) pozorovatel, tedy myšlená osoba, která zahrnuje veškerou zkušenost své doby. Tento optimální pozorovatel tak personifikuje znalosti a zkušenost své doby. Je zřejmé, že co je předvídatelné pro konkrétní subjekt, musí být předvídatelné i pro tzv. optimálního pozorovatele. Každý nedbalostně zaviněný následek je tedy též adekvátním následkem příslušného jednání.

4) U odpovědnosti za škodu pro porušení obligační povinnosti se zavinění vztahuje jen na samo porušení této povinnosti. Porušení právní povinnosti z obligačního vztahu proto musí být pro jednajícího předvídatelné. Trvání na tomto kritériu zavinění i ve vztahu ke škodě by však v tomto případě škůdce nadměru zvýhodňovalo. To je zřejmé např. z toho, že smluvní partneři často nejsou informováni o navazujících obchodních plánech druhé strany, proto ani nemohou vědět, jaká škoda by této druhé straně v důsledku porušení smluvní povinnosti vznikla. Na druhou stranu by bylo zjevně nepřiměřené, pokud by ten, kdo porušil smluvní povinnost, odpovídal za jakkoli vzdálené či nepravděpodobné následky jeho jednání.

5) Racionální řešení, které zohledňuje uvedená východiska, představuje požadavek adekvátní příčinné souvislosti mezi zaviněným protiprávním jednáním a vzniklou škodou.

6) Pro odpovědnost za škodu tedy není nutné, aby vznik určité škody byl pro jednajícího konkrétně předvídatelný, nýbrž je dostatečné, že pro výše uvedeného optimálního pozorovatele není vznik škody vysoce nepravděpodobný.

43. Tyto závěry pak v mnoha rozhodnutích přejal Nejvyšší soud – srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. [23 Cdo 3202/2013](#), uveřejněný pod číslem

48/2017 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 4. 2021, sp. zn. [21 Cdo 2124/2020](#), ze dne 27. 1. 2022, sp. zn. [23 Cdo 1788/2021](#), ze dne 9. 2. 2022, sp. zn. [31 Cdo 2376/2021](#), ze dne 28. 3. 2022, sp. zn. [23 Cdo 580/2021](#), dne 29. 3. 2022, sp. zn. [30 Cdo 711/2021](#).

44. Ve světle výše citovaných judikatorních závěrů znamená posouzení objektivní předvídatelnosti vzniku škody člena statutárního orgánu, který porušuje povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, řešení otázky, zda imaginární „rozumně pečlivý“ správce (hospodář) mohl rozpoznat riziko vzniku škody.

45. V projednávané věci odvolací soud jednání žalovaného spočívající v podání předmětné žaloby však z tohoto úhlu nehodnotil, neboť předvídatelnost vzniku pohledávky na nákladech řízení posuzoval s ohledem na znalosti a zkušenosti žalovaného. Již proto je právní závěr odvolacího soudu o nepředvídatelnosti škody neúplný a tudíž nesprávný.

46. Nelze však přehlédnout, že je běžnou zkušeností, že v občanském soudním řízení vznikají jeho účastníkům náklady a že procesně neúspěšnému účastníku soud obvykle uloží zaplatit účastníku, který měl ve věci úspěch, náhradu jím účelně vynaložených nákladů řízení (srov. § 137 násl. o. s. ř.). Skutečnost, že podání žaloby může vést ke vzniku škody v podobě vzniku dluhu na náhradě nákladů řízení, tak může být ze (subjektivního) pohledu účastníka řízení překvapivá, v žádném případě však nelze uzavřít, že by vznik takové škody byl objektivně nepředvídatelný. Na tom nemůže nic změnit ani to, že v předchozím řízení s obdobným předmětem – v důsledku odlišného postupu soudu – nevznikly účastníku náklady řízení. Ačkoli může být různý postup téhož soudu v řízení s totožným předmětem nežádoucí, nelze z běžné zkušenosti takový průběh řízení vyloučit. Jinak řečeno, aby člen statutárního orgánu (jednatel) při podání návrhu na zahájení soudního řízení za společnost dostal standardu péče řádného hospodáře, musí vycházet z toho, že v případě jejího neúspěchu v řízení může společnosti vzniknout povinnost nahradit protistraně její náklady.

47. Pouze pro úplnost Nejvyšší soud dodává, že vycházel-li odvolací soud při posuzování otázky, zda žalovaný jednal s péčí řádného hospodáře, ze skutečnosti, že předmětné řízení bylo (posléze) zastaveno, posuzoval jednání žalovaného podle skutečností, které se udály či vyšly najevo teprve *ex post*, tj. poté, kdy žalovaný podal předmětnou žalobu. Tím se odvolací soud dopustil (judikaturou Nejvyššího soudu zakázaného) tzv. „retrospektivního prorocství“ – přístupu „generála po bitvě“. K tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 12. 2021, sp. zn. [27 Cdo 1224/2021](#), a judikaturu v něm citovanou.

48. Tento přístup pak zabránil odvolacímu soudu posuzovat, zda žalovaný při podání žaloby mohl v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace, a zda jednal s nezbytnou loajalitou ke společnosti, tj. zda vystavil společnost riziku vzniku povinnosti nahradit dovolatelce její náklady předmětného řízení při respektu k zájmům společnosti.

d) K věcné příslušnosti soudu

49. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 věta druhá o. s. ř.).

50. Vada řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, je dána také tehdy, rozhodoval-li v prvním stupni věcně nepřislušný soud (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2000, sp. zn. [20 Cdo 840/98](#), uveřejněné pod číslem 68/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

51. S ohledem na § 11 odst. 1 větu druhou o. s. ř. a datum zahájení řízení (3. 12. 2019) se rozhodné znění občanského soudního řádu pro určení věcné příslušnosti soudu (od 30. 9. 2017) podává z části první, článku II bodu 1 zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

52. Podle § 9 odst. 2 písm. p) o. s. ř. krajské soudy rozhodují jako soudy prvního stupně ve věcech zákonného ručení při porušení péče řádného hospodáře.

53. Domáhá-li se dovolatelka v projednávané věci po žalovaném zaplacení 231.581,90 Kč s příslušenstvím z titulu jeho ručení za její pohledávku, které podle dovolatelky vzniklo proto, že žalovaný způsobil společnosti při výkonu své funkce jednatele škodu, je k projednání a rozhodnutí věci v prvním stupni věcně příslušný krajský soud.

54. Rozhodoval-li v projednávané věci jako soud prvního stupně Obvodní soud pro Prahu 3, je řízení zatíženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (ve smyslu § 242 odst. 3 o. s. ř.).

e) Shrnutí rozhodnutí

55. Jelikož právní posouzení věci není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl dovolatelkou uplatněn právem, a řízení trpí výše popsanou vadou, Nejvyšší soud – aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.) a aniž se zabýval zbývajícími dovolacími námitkami – zrušil rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. a spolu s ním i rozsudek soudu prvního stupně a věc postoupil k dalšímu řízení Městskému soudu v Praze jako soudu věcně příslušnému k řízení v prvním stupni (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

56. Právní názor dovolacího soudu je pro soudy nižších stupňů závazný (§ 243g odst. 1 část první věty za středníkem o. s. ř., § 226 odst. 1 o. s. ř.). V novém rozhodnutí soud znovu rozhodne i o nákladech řízení, včetně řízení dovolacího (§ 243g odst. 1 věta druhá o. s. ř.).

č. 30

Jestliže dlužník před prohlášením konkursu koupil a převzal věc s výhradou vlastnictví, aniž by k ní nabyt vlastnické právo, a jestliže insolvenční správce jako osoba s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě po prohlášení konkursu na majetek dlužníka rovnou oznámí prodávajícímu, že nesplní povinnosti podle uzavřené kupní smlouvy, i kdyby jej k tomu prodávající vyzval, pak může prodávající uplatňovat vrácení věci, aniž by insolvenčního správce předtím vyzval (v intencích § 260 odst. 2 insolvenčního zákona) ke splnění povinnosti podle oné smlouvy.

č. 30

Je-li (pro účely insolvenčního zákona) incidenční spor sporem vyvolaným insolvenčním řízením (o kterém tak stanoví insolvenční zákon), projednávaným v rámci insolvenčního řízení (§ 2 písm. d/ insolvenčního zákona, § 160 odst. 1 insolvenčního zákona), pak ty skutečnosti nebo důkazy, které tvořily součást insolvenčního spisu před zahájením incidenčního sporu, jsou pro insolvenční soud který takový incidenční spor rozhoduje, přirozeným zdrojem poznatků jako skutečnosti nebo důkazy, jež mohou mít případně vliv na skutkový stav věci rozhodované incidenčním sporem, a v tomto ohledu je lze bez dalšího považovat za skutečnosti nikoli nové (skutečnosti, které vyšly najevo v průběhu incidenčního sporu). Úprava, která činí z incidenčního sporu spor rozhodovaný „v rámci insolvenčního řízení“ zásadně soudcem, který vede insolvenční řízení (srov. § 160 insolvenčního zákona), má těžit právě z toho, že soudce rozhodující incidenční spor bude dobře obeznámen se všemi okolnostmi týkajícími se průběhu insolvenčního řízení (a bude je moci i aplikovat).

Výhrada vlastnického práva, Incidenční spory (vylučovací žaloba), Koncentrace řízení

§ 3028 odst. 3 o. z., § 445 obch. zák., § 2 písm. d) IZ, § 160 IZ, § 229 odst. 3 IZ, § 229 odst. 4 IZ, § 246 odst. 1 IZ, § 260 odst. 2 IZ

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2022, sen. zn. 29 ICdo 86/2020, ECLI:CZ:NS:2022:29.ICDO.86.2020.1

Nejvyšší soud k dovolání žalobce zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 1. 2020 a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 14. 3. 2018, č. j. 43 ICM 4986/2017-69, Krajský soud v Českých Budějovicích (dále jen „insolvenční soud“):

[1] Vyloučil z majetkové podstaty dlužníka (E. PV, s. r. o.) označené movité věci (bod I. výroku).

[2] Uložil žalované (JUDr. D. U., jako insolvenční správkyňi dlužníka) zaplatit žalobci (e. s. a. s.) do 3 dnů od právní moci rozhodnutí na náhradě nákladů řízení částku 25.828,53 Kč (bod II. výroku).

2. K odvolání žalované Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 20. 12. 2018, vyhovující rozsudek zrušil a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

3. Rozsudkem ze dne 30. 4. 2019, č. j. 43 ICm 4986/2017-98, insolvenční soud:

[1] Zamítl vylučovací žalobu (podanou 30. 11. 2017) [bod I. výroku].

[2] Uložil žalobci zaplatit žalované do 3 dnů od právní moci rozhodnutí na náhradě nákladů řízení částku 30.978,42 Kč (bod II. výroku).

4. Insolvenční soud – vycházejí z ustanovení § 409 a § 445 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku (dále též jen „obch. zák.“), z ustanovení § 2134 a § 3028 odst. 1 a 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“), a z ustanovení § 225 odst. 1, § 248 odst. 1 a § 260 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – dospěl po provedeném dokazování k následujícím závěrům:

5. V situaci, kdy žalobce nesporně činil kroky k odstoupení od „Smlouvy o obchodních vztazích“ uzavřené mezi ním a pozdějším insolvenčním dlužníkem dne 20. 2. 2013 (dále též jen „rámcová kupní smlouva“) až ve vztahu k insolvenční správkyňi (po prohlášení konkursu na majetek dlužníka, podáním datovaným 30. 3. 2017), nemohl od rámcové kupní smlouvy (respektive od jednotlivých dílčích kupních smluv) platně odstoupit vzhledem k ustanovení § 248 odst. 1 insolvenčního zákona. Insolvenční soud již proto žalobu zamítl, aniž dále posuzoval obsah ustanovení § 260 insolvenčního zákona.

6. K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 10. 1. 2020:

[1] Potvrdil rozsudek insolvenčního soudu (první výrok).

[2] Uložil žalobci zaplatit žalované do 3 dnů od právní moci rozhodnutí na náhradu nákladů odvolacího řízení částku 12.342 Kč (druhý výrok).

7. Odvolací soud – vycházejí z ustanovení § 445 obch. zák. a z ustanovení § 225 a § 260 odst. 2 insolvenčního zákona – dospěl po přezkoumání rozsudku insolvenčního soudu ze dne 30. 4. 2019 k následujícím závěrům:

8. Jelikož žalovaná se souhlasem žalobce zpeněžila předmětné movité věci za částku 64.996,36 Kč (53.716 Kč + daň z přidané hodnoty), od které je třeba odečíst provizi za zprostředkování prodeje ve výši 3.249,80 Kč, zůstává k vydání částka 61.746,56 Kč. Předmětem sporu je tedy nadále (bez dalšího) vyloučení (tohoto) náhradního peněžitého plnění za věc zpeněženou v souladu s ustanovením § 225 odst. 4 insolvenčního zákona. K tomu srov. ustanovení § 225 odst. 6 insolvenčního zákona a v judikatuře obdobně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. [29 Cdo 2843/2007](#), uveřejněného v časopise Soudní judikatura číslo 6, ročníku 2011, pod číslem 89 [rozsudek je

(stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupný i na webových stránkách Nejvyššího soudu].

9. Odvolací soud již ve zrušujícím usnesení uzavřel, že sjednal-li prodávající s kupujícím výhradu vlastnického práva ve smyslu ustanovení § 445 obch. zák. a porušil-li kupující závazek zaplatit řádně a včas sjednanou kupní cenu, stojí prodávající před volbou, zda od kupní smlouvy odstoupí a bude požadovat vrácení věcí, k nimž uplatnil výhradu vlastnického práva, nebo zda nadále setrvá ve smluvním vztahu s kupujícím a bude vymáhat úhradu kupní ceny. Uplatnění jednoho z těchto práv vylučuje uplatnění druhého. Prodávající, který nejprve žádal zaplacení kupní ceny, však může takto provedenou volbu změnit a poté uplatnit právo na vydání věci; v obráceném pořadí změna volby možná není. Srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2009, sp. zn. [29 Cdo 1028/2007](#), uveřejněný pod číslem 105/2010 Sb. rozh. obč., nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2012, sp. zn. [29 Cdo 2549/2010](#).

č. 30

10. K námitce, že žalobce neuplatnil výhradu vlastnického práva způsobem, z něž by bylo zřejmé, že od smlouvy odstupuje, a nadále se již nedomáhá úhrady kupní ceny, odvolací soud již ve zrušujícím usnesení dovedl, že žalobce uplatnil výhradu vlastnického práva tím, že od smlouvy odstoupil, což prokazují jeho tvrzení v přihlášce pohledávky a okolnost, že podal žalobu na vyloučení sporných věcí ze soupisu majetkové podstaty podle § 225 odst. 1 insolvenčního zákona.

11. V situaci, kdy účastníci učinili na jednání konaném před insolvenčním soudem dne 24. 4. 2019 nesporným, že žalobce je vlastníkem věcí, míní odvolací soud (stejně jako ve zrušujícím usnesení), že pro rozhodnutí ve věci je právně významné, zda žalobce vyzval žalovanou, aby splnila povinnosti podle smlouvy postupem podle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona. Smyslem tohoto ustanovení je poskytnout insolvenčnímu správci jako osobě s dispozičními oprávněními prostor pro uvážení, zda je pro majetkovou podstatu ekonomicky výhodné splnit za dlužníka povinnost zaplatit z finančních prostředků majetkové podstaty kupní cenu (zbytek kupní ceny), tedy přivodit vznik vlastnického práva k věci převzaté s výhradou vlastnictví, tuto věc zapsat do soupisu majetkové podstaty a následně ji zpeněžit.

12. V této věci žalobce nejprve při jednání před odvolacím soudem konaném dne 20. 12. 2018 uvedl, že si není vědom toho, že by žalovanou vyzval, aby uhradila kupní cenu věcí podle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona, následně, při jednání před odvolacím soudem konaném dne 10. 1. 2020, uvedl, že tak učinil podáním ze dne 30. 3. 2017. Z tohoto podání je zřejmé, že žalobce vůči žalované požadoval úhradu kupní ceny věcí jen pro případ, že by nebyly sepsány do soupisu majetkové podstaty dlužníka; pro případ, který nastal (věci byly zahrnuty do soupisu), uplatňoval výhradu vlastnického práva. Jinými slovy, žalobce tímto podáním nevyzval žalovanou, aby bez zbytečného odkladu zaplatila kupní cenu věcí (3.086.041 Kč), respektive jí neposkytl prostor pro uvážení, zda je pro majetkovou podstatu ekonomicky výhodné splnit za dlužníka povinnost zaplatit kupní cenu, přivodit vznik vlastnického práva ke sporným věcem převzatým s výhradou vlastnictví, zapsat věci do soupisu majetkové podstaty a následně je zpeněžit. Žalobce proto nebyl oprávněn uplatňovat vrácení sporných věcí (odstoupit od kupní smlouvy) podle ustanovení § 260 odst. 2 insolvenčního zákona.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

13. Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, jakož i na dovolacím soudem vyřešené právní otázce, která má být dovolacím soudem posouzena jinak. Konkrétně dovolatel předeštlá Nejvyššímu soudu k řešení následující otázky:

[1] Musí věřitel (prodávající se sjednanou výhradou vlastnického práva), který se chce domáhat vrácení věcí, vyzývat ke splnění povinnosti podle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona insolvenčního správce, jenž mu (předem) sdělí, že povinnost (zaplatit kupní cenu) nesplní, i kdyby k tomu byl vyzván?

[2] Jaké jsou formální požadavky na výzvu ke splnění povinnosti insolvenčnímu správci podle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona? Lze za takovou výzvu považovat přihlášku pohledávky vázanou na podmínku, že dodané zboží nebude vráceno věřiteli nebo na podmínku, že insolvenční správce po prohlášení konkursu neuhradí celou kupní cenu?

[3] Je podmínkou úspěchu vylučovací žaloby, aby věřitel, který (platně) odstoupí od kupní smlouvy přihlášením „podmíněné pohledávky“ a následným podáním vylučovací žaloby (současně) vyzval insolvenčního správce ke splnění povinnosti podle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona?

14. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

15. V mezích uplatněného dovolacího důvodu argumentuje dovolatel k položeným otázkám následovně:

K otázce č. 1 (k potřebě výzvy dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona)

16. Potud dovolatel dovozuje, že v situaci, kdy žalovaná sama další formální úkon nepožadovala (ve sdělení z 22. 2. 2017 uvedla, že povinnost zaplatit kupní cenu nesplní), již nebyl povinen činit výzvu dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona.

K otázce č. 2 (k náležitostem výzvy dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona)

17. Dovolatel nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že žalovanou nevyzval ke splnění povinnosti dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona. Mínil, že se tak stalo (smysl označeného ustanovení byl naplněn) přihláškou jeho pohledávky a v procesu vzájemné komunikace s žalovanou, mimo jiné v podání z 30. 3. 2017.

K otázce č. 3 (k účinkům odstoupení od kupní smlouvy)

18. Dovolatel v přihlášce požadoval zaplacení kupní ceny a pro případ, že by k zaplacení nedošlo neprodleně po prohlášení konkursu, uplatnil výhradu vlastnického práva a vydání věci. Následně podal vylučovací žalobu; provedl tedy volbu zaplacení kupní ceny a pro případ, že by nebylo zaplaceno po prohlášení konkursu, požadoval vrácení věcí. Lze-li na závěr, že prodávající provedl odpovídající volbu a odstoupil od kupní smlouvy, usuzovat i z toho, že podal vylučovací žalobu, pak musí být takové podání žaloby (respektive uplatnění výhrady vlastnického práva přihláškou) také výzvou dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona (bylo-li již rozhodnuto o způsobu řešení úpadku dlužníka). V této souvislosti dále dovolatel klade (coby nezodpovězenou) otázku, zda výzva podle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona musí být učiněna výhradně až po prohlášení konkursu, nebo zda za ni lze považovat i jinou notifikaci učiněnou vůči insolvenčnímu správci před rozhodnutím o způsobu řešení úpadku.

č. 30

19. Závěrem dovolatel namítá překvapivost napadeného rozhodnutí v tom smyslu, že odvolací soud účastníkům řízení nijak nenaznačil možnost jiného právního posouzení věci a nedal jim tak možnost se k takto provedené změně blíže vyjádřit.

20. Žalovaná ve vyjádření navrhuje dovolání zamítnout, majíc napadené rozhodnutí za správné s tím, že dovolatel od kupních smluv nikdy neodstoupil. Činí-li dovolatel součástí skutkových závěrů i její sdělení věřitelům (že prodávajícím neuhradí kupní cenu, byť by k tomu byla vyzvána) [B-84], pak jde o novou skutečnost, která dosud nebyla tvrzena. Přihlášku pohledávky lze stěžii považovat za výzvu dle ustanovení § 260 odst. 2 insolvenčního zákona (jejím účelem je přihlásit pohledávku do insolvenčního řízení, nadto je primárně adresována soudu, nikoli insolvenčnímu správci). Podáním přihlášky pohledávky ani podáním (vylučovací) žaloby se od smlouvy neodstupuje, není-li v nich jednoznačně projevena patřičná vůle (což se v dané věci nestalo). Při odstoupení od smlouvy po prohlášení konkursu na majetek dlužníka pak musí být splněny zákonné požadavky včetně ustanovení § 260 odst. 2 insolvenčního zákona. Je-li splnění podmínek uvedených v onom ustanovení předpokladem platného odstoupení od smlouvy, pak je též předpokladem pro vydání věci.

III.

Přípustnost dovolání

21. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

22. Dovolání, které nesměřuje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., je pak přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř. a v posouzení dovoláním předestřených právních otázek jde o věc dovolacím soudem beze zbytku neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

23. Nejvyšší soud se – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval nejprve tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

24. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

25. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází. Pro právní posouzení věci jsou rozhodná následující skutková zjištění (jak z nich vyšly oba soudy a jak plynou z insolvenčního spisu):

26. Dovolatel (jako prodávající) uzavřel s dlužníkem (jako kupujícím) dne 20. 2. 2013 smlouvu označenou jako „Smlouva o obchodních vztazích“, která (mimo jiné) obsahovala i následující ujednání:

1. Předmět smlouvy

(...)

Prodávající se zavazuje prodávat kupujícímu zboží výpočetní techniky a další zboží dle nabídky prodávajícího, jakož i užívací práva, v množství a podle druhu uvedeného v objednávkách kupujícího potvrzených prodávajícím. Prodávající u zboží charakteru software rovněž převádí na kupujícího užívací práva (licence).

Kupující se zavazuje uhradit prodávajícímu kupní cenu zboží podle sjednaných platebních podmínek a uhradit také cenu poskytnutých služeb a náklady s nimi spojené.

Kupující prodává zboží, které koupil od prodávajícího, dalším obchodním partnerům svým vlastním jménem. Produkty a služby, které nepocházejí od prodávajícího, nesmí kupující s jeho osobou spojovat.

2. Cenové podmínky

Kupní ceny zboží zveřejňuje prodávající v ceníku, který je kupujícímu přístupný na internetové adrese (...). Prodávající si vyhrazuje právo provádět změny vyhlášených kupních cen. Smluvní strany tímto sjednávají výhradu vlastnictví, dle které kupující nabývá vlastnické právo ke zboží okamžikem zaplacení kupní ceny za dodané a odebrané zboží.

(...)

3. Úroky a smluvní pokuta

Jestliže kupující neuhradí včas a řádně vystavenou fakturu – daňový doklad a bude v prodlení s platbou za kupní cenu zboží, má prodávající nárok na úrok z prodlení ve výši 0,08 % z dlužné částky denně. Počínaje patnáctým dnem prodlení, včetně, má prodávající navíc právo na úhradu smluvní pokuty ve výši 0, 1% z dlužné částky za každý den prodlení.

(...)

5. Ustanovení společná a závěrečná

(...)

Tato smlouva se uzavírá na dobu neurčitou a lze ji zrušit jen písemně na základě dohody stran nebo výpovědi. Výpovědní lhůta je tříměsíční a začíná plynout od prvního dne měsíce následujícího po doručení výpovědi druhému účastníkovi.

27. V insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka od 2. 8. 2016 na základě věřitelského insolvenčního návrhu insolvenční soud usnesením ze dne 3. 11. 2016 (mimo jiné), zjistil úpadek dlužníka.

28. Usnesením ze dne 6. 12. 2016 ustanovil insolvenční soud žalovanou insolvenční správkyní dlužníka.

29. Podáním datovaným 22. 12. 2016 (a téhož dne doručeným insolvenčnímu soudu) přihlásil do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka pohledávku v celkové výši 3.651.095,40 Kč sestávající z:

[1] dílčí pohledávky č. 1 ve výši 3.353.032 Kč, tvořené jistinou ve výši 3.086.041 Kč z titulu neuhrazené kupní ceny za zboží dodané (podle označených dodacích listů) na základě rámcové kupní smlouvy a vyúčtované označenými fakturami a smluvním úrokem z prodlení ve výši 266.991 Kč vyčísleným ke 2. 11. 2016;

[2] dílčí pohledávky č. 2 ve výši 298.063,40 Kč z titulu smluvní pokuty sjednané v rámcové kupní smlouvě, vyčíslené ke 2. 11. 2016.

U dílčí pohledávky č. 1 je v rubrice 06 (Důvod vzniku) obsažen v přihlášce i tento text:

„V odstavci 2 výše specifikované Smlouvy (rozuměj rámcové kupní smlouvy) byla smluvními stranami sjednána výhrada vlastnictví, dle které kupující (dlužník) nabývá vlastnické právo ke zboží okamžikem zaplacení kupní ceny za dodané a odebrané zboží. Věřitel je tudíž až do okamžiku zaplacení kupní ceny dle výše uvedených faktur vlastníkem dodaného zboží, proto bude-li výhrada vlastnického práva shledána jako platně sjednaná, přihlašuje věřitel své pohledávky jako podmíněné (vyjma pohledávky ze smluvní pokuty, která je přihlašována jako nepodmíněná), a to s podmínkou, nebude-li věřiteli dodané zboží vráceno, nebo nebude-li ze strany správce neprodleně po prohlášení konkursu uhrazena celá kupní cena za toto zboží.“

30. Usnesením ze dne 17. 2. 2017 prohlásil insolvenční soud konkurs na majetek dlužníka.

31. Dopisem ze dne 30. 3. 2017 sdělil dovolatel žalované, že primárně trvá na zaplacení pohledávek specifikovaných v přihlášce (ve výši 3.651.095,40 Kč), a pro případ, že by se ve skladech dlužníka našlo (a součástí majetkové podstaty by se stalo) dodané zboží, za které dlužník řádně nezaplatil, uplatňuje výhradu vlastnického práva.

32. Při přezkumném jednání, jež se konalo 31. 5. 2017, byly zjištěny obě dílčí pohledávky dovolatele.

33. Podáním datovaným 16. 10. 2017 vyrozuměla žalovaná dovolatele, že:

- do soupisu majetkové podstaty dlužníka zahrnula majetek, k němuž dovolatel uplatňuje právo na základě výhrady vlastnického práva;
- dosud nebyl zpřístupněn software dlužníka, takže při fyzické inventuře nebylo možné identifikovat majetek dlužníka a do majetkové podstaty dlužníka byl zahrnut veškerý majetek, který se nachází ve skladech dlužníka, označený na připojeném CD;
- smlouva s uplatněnou výhradou vlastnického práva byla sice uzavřena před rokem 2014, šlo však pouze o rámcovou smlouvu a dílčí kupní smlouvy již byly uzavírány za účinnosti „nového občanského zákoníku“ (v roce 2016).

34. V reakci na vyrozumění z 16. 10. 2017 dovolatel požádal žalovanou (podáním datovaným 10. 11. 2017) o bližší specifikaci zboží sepsaného do majetkové podstaty dlužníka, s tím, že nedává souhlas se zpeněžením majetkové podstaty dlužníka, má-li jít o dovolatelův majetek.

35. Nad rámec skutkových závěrů formulovaných soudy nižších stupňů, budiž na tomto místě rovněž uvedeno (pro účely následného vypořádání dovolací námitky a reakce žalované na ni), že v insolvenčním rejstříku bylo vskutku zveřejněno (22. 2. 2017 v 8.18 hodin) sdělení insolvenční správkyně (datované 20. 2. 2017), adresované „všem účastníkům kupních smluv, které uzavřeli v postavení prodávajícího s dlužníkem jako kupující, kteří před prohlášením konkursu dlužníkovi prodali a dodali věc s výhradou vlastnictví, aniž by k datu prohlášení konkursu dlužník nabytí k takové věci, respektive věcem vlastnické právo“, že nesplní povinnosti podle uzavřené kupní smlouvy, i kdyby k tomu byla prodávající zvlášť vyzvána (B-84).

36. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, obchodního zákoníku a insolvenčního zákona:

§ 3028 (o. z.)

(...)

(3) Není-li dále stanoveno jinak, řídí se jiné právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona,

dosavadními právními předpisy. To nebrání ujednání stran, že se tato jejich práva a povinnosti budou řídit tímto zákonem ode dne nabytí jeho účinnosti.

§ 445 (obch. zák.)

Strany si mohou smluvit, že kupující nabude vlastnického práva ke zboží později, než je stanoveno v § 443. Nevyplývá-li z obsahu této výhrady vlastnického práva nic jiného, má se za to, že kupující má nabýt vlastnického práva teprve úplným zaplacením kupní ceny.

§ 229 (insolvenčního zákona)

(1) Zákon stanoví v závislosti na průběhu řízení, způsobech řešení úpadku a vlastnictví majetku náležejícího do majetkové podstaty, kdo je ve vztahu k majetkové podstatě osobou s dispozičními oprávněními, případně komu přísluší právo nakládat s majetkovou podstatou ohledně části těchto oprávnění nebo pouze ohledně některých z nich.

(...)

(3) Nestanoví-li tento zákon jinak, je ve vztahu k majetkové podstatě osobou s dispozičními oprávněními

a/ dlužník v době do rozhodnutí o úpadku,

b/ dlužník v době od rozhodnutí o úpadku do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku,

c/ insolvenční správce v době od prohlášení konkursu,

d/ dlužník v době od povolení reorganizace a

e/ dlužník v době od povolení oddlužení.

(4) Ustanovením odstavce 3 nejsou dotčena omezení uložená dlužníku s dispozičními oprávněními insolvenčním zákonem nebo rozhodnutím insolvenčního soudu v průběhu insolvenčního řízení. Má-li dispoziční oprávnění jiná osoba než dlužník, nejsou tím dotčeny povinnosti uložené dlužníku tímto zákonem.

(...)

§ 246 (insolvenčního zákona)

(1) Prohlášením konkursu přechází na insolvenčního správce oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, jakož i výkon práv a plnění povinností, které přísluší dlužníku, pokud souvisí s majetkovou podstatou. Insolvenční správce vykonává zejména akcionářská práva spojená s akciemi zahrnutými do majetkové podstaty, rozhoduje o obchodním tajemství a jiné mlčenlivosti, vystupuje vůči dlužníkovým zaměstnancům

jako zaměstnavatel, zajišťuje provoz dlužníkovra podniku, vedení účetnictví a plnění daňových povinností.

(...)

§ 260 (insolvenčního zákona)
Výhrada vlastnictví

(...)

(2) Jestliže dlužník před prohlášením konkursu koupil a převzal věc s výhradou vlastnictví, aniž by k ní nabyt vlastnické právo, nemůže prodávající uplatňovat vrácení věci, jestliže insolvenční správce splní povinnosti podle smlouvy bez zbytečného odkladu poté, co k tomu byl prodávajícím vyzván.

č. 30

Ve výše citované podobě, pro věc rozhodné, platí ustanovení § 3028 odst. 3 o. z. beze změny od 1. 1. 2014. Ustanovení § 445 obch. zák. v citované podobě, pro věc opět rozhodné, platilo v době od uzavření rámcové kupní smlouvy (20. 2. 2013) do 31. 12. 2013 [s účinností od 1. 1. 2014 byl obchodní zákoník zrušen zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem (srov. § 3080 o. z.)]. Ustanovení insolvenčního zákona v citované podobě, pro věc rozhodné, pak platí beze změny od prohlášení konkursu na majetek dlužníka (17. 2. 2017). V této souvislosti budiž dále dodáno, že s přihlédnutím k Článku II (Přechodné ustanovení) Části první zákona č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a k době zjištění úpadku dlužníka (3. 11. 2016) je pro předmětné insolvenční řízení a spory jím vyvolané zásadně rozhodný insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 5. 2019.

37. Ve shora ustaveném skutkovém právním rámci činí Nejvyšší soud k dovoláním položeným otázkám následující závěry:

K rozhodnému právu

38. Nejvyšší soud úvodem poznamenává, že jakkoli ze zjištěného skutkového stavu plyne, že dílčí dodávky zboží, o které jde, se uskutečňovaly již na základě objednávek učiněných v době od 1. 1. 2014 („dílčí“ nebo „jednotlivé“ kupní smlouvy), všechny pro smluvní strany i z pohledu zákona podstatné náležitosti těchto prodejů (způsob určení kupní ceny, smluvní úrok z prodlení, smluvní pokuta, výhrada vlastnického práva) byly dohodnuty v rámcové kupní smlouvě sjednané již v únoru 2013. Platnost těchto ujednání, jejich obsah a způsob uplatnění se za této situace (při absenci jiného ujednání smluvních stran v době od 1. 1. 2014) nadále posuzuje podle právní úpravy účinné do 31. 12. 2013 (§ 3028 odst. 3 o. z.). To v poměrech dané věci znamená, že pro zkoumání práv a povinností smluvních stran

plynoucích ze sjednané výhrady vlastnického práva je nadále rozhodné ustanovení § 445 obch. zák.

K otázce č. 1 (k potřebě výzvy dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona)

39. U této otázky žalovaná oponuje názoru dovolatele, že s ohledem na obsah jejího sdělení již nebyl povinen činit výzvu dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona, majíc předmětnou argumentaci za (nepřípustně) novou. K tomu budiž uvedeno, že ustanovení § 241a odst. 6 o. s. ř. vskutku zapovídá uplatnit v dovolání nové skutečnosti nebo důkazy. Platí nicméně, že je-li (pro účely insolvenčního zákona) incidenční spor sporem vyvolaným insolvenčním řízením (o kterém tak stanoví insolvenční zákon), projednávaným v rámci insolvenčního řízení (§ 2 písm. d/ insolvenčního zákona, § 160 odst. 1 insolvenčního zákona), pak ty skutečnosti nebo důkazy, které tvořily součást insolvenčního spisu před zahájením incidenčního sporu, jsou pro insolvenční soud, který takový incidenční spor rozhoduje, přirozeným zdrojem poznatků jako skutečnosti nebo důkazy, jež mohou mít případně vliv na skutkový stav věci rozhodované incidenčním sporem, a v tomto ohledu je lze bez dalšího považovat za skutečnosti nikoli nové (skutečnosti, které vyšly najevo v průběhu incidenčního sporu). Úprava, která činí z incidenčního sporu spor rozhodovaný „v rámci insolvenčního řízení“ zásadně soudcem, který vede insolvenční řízení (srov. § 160 insolvenčního zákona), má těžit právě z toho, že soudce rozhodující incidenční spor bude dobře obeznámen se všemi okolnostmi týkajícími se průběhu insolvenčního řízení (a bude je moci i aplikovat). Srov. shodně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2018, sen. zn. [29 ICdo 86/2016](#), uveřejněný v časopise Soudní judikatura, číslo 1, ročníku 2020, pod číslem 8, odstavec [37], nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2020, sen. zn. [29 ICdo 148/2019](#), odstavec [44]. Dovolatel podal vylučovací žalobu 30. 11. 2017, tedy více než 9 měsíců poté, co se sdělení žalované z 20. 2. 2017 stalo součástí insolvenčního spisu a co bylo zveřejněno (22. 2. 2017) v insolvenčním rejstříku. Sdělení má proto povahu skutečnosti, která vyšla najevo v průběhu incidenčního sporu a v poukazu na ně dovolateli nebrání (pro dovolací řízení) ani ustanovení § 241 odst. 6 o. s. ř.

40. Jak přiléhavě uzavřel odvolací soud, smyslem ustanovení § 260 odst. 2 insolvenčního zákona je poskytnout insolvenčnímu správci jako osobě s dispozičními oprávněními prostor pro uvážení, zda je pro majetkovou podstatu ekonomicky výhodné splnit za dlužníka povinnost zaplatit z finančních prostředků majetkové podstaty kupní cenu (zbytek kupní ceny), tedy přivodit vznik vlastnického práva k věci převzaté s výhradou vlastnictví, tuto věc zapsat do soupisu majetkové podstaty a následně ji zpeněžit. Jinými slovy, žádat vrácení věci po insolvenčním správci může prodávající tehdy, pokud mu ani přes jeho předchozí výzvu insolvenční správce za věc nezaplatí bez zbytečného odkladu. Srov. v literatuře obdobně např. Zelenka, J. a kolektiv: Insolvenční zákon. Poznámkové vydání s důvodovou zprávou. 1. vydání, Praha, Linde 2007, str. 393, Kozák, J. - Budín, P. - Dadam, A. - Pachel, L.: Insolvenční zákon a předpisy související. Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení. Komentář. Praha. ASPI, a. s. 2008, str. 335, nebo Sprinz, P., Jirmásek, T., Řeháček, O., Vrba, M., Zoubek, H. a kol.: Insolvenční zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019 (dále jen Sprinz, Jirmásek, Řeháček, Vrba, Zoubek a kol.), str. 696, anebo Moravec, T., Kotoučová, J. a kol. Insolvenční zákon. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021 (dále jen „Moravec, Kotoučová a kol.“), str. 977. Jde o odchylku od obecné (mimoinsolvenční) úpravy zakotvenou v insolvenčním zákoně jako jeden z účinků prohlášení konkursu. Ustanovení § 260

insolvenčního zákona se nachází v jeho Části druhé (Způsoby řešení úpadku), Hlavě I (Konkurs), Dílu 1 (Prohlášení konkursu a jeho účinky)]; pro dobu před prohlášením konkursu na majetek dlužníka je vyloučeno postupovat podle tohoto ustanovení (jak prosazuje dovolatel částí argumentace k otázce č. 3) již proto, že při pravidelném chodu věcí je dlužník ve vztahu k majetkové podstatě osobou s dispozičními oprávněními jak v době do rozhodnutí o úpadku (§ 229 odst. 3 písm. a/ insolvenčního zákona), tak v době od rozhodnutí o úpadku do rozhodnutí o způsobu řešení úpadku (§ 229 odst. 3 písm. b/ insolvenčního zákona). Vyzývat insolvenčního správce podle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona k (dodatečnému a bez zbytečného odkladu provedenému) splnění povinnosti podle smlouvy před prohlášením konkursu na majetek dlužníka žádný smysl nemá, neboť jako osoba bez dispozičního oprávnění k majetkové podstatě takovou povinnost splnit nemůže a nesmí.

č. 30

41. Účel ustanovení § 260 odst. 2 insolvenčního zákona [dát insolvenčnímu správci možnost, aby tam, kde dlužník před prohlášením konkursu koupil a převzal věc s výhradou vlastnictví, aniž by k ní nabyt vlastnické právo, přijal v dodatečné (zákonem stanovené) lhůtě pro majetkovou podstatu dlužníka nejvýhodnější řešení, aniž by prodávající předtím (před uplynutím lhůty „bez zbytečného odkladu“, jejíž počátek určuje výzva prodávajícího) sám mohl ukončit smluvní vztah podle obecné úpravy (pro nesplnění povinností dlužníkem) a žádat vrácení věcí] však lze mít za splněný i tehdy, jestliže insolvenční správce poté, co na něj prohlášením konkursu přešlo oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, jakož i výkon práv a plnění povinností, které přísluší dlužníku, pokud souvisí s majetkovou podstatou (§ 229 odst. 3 písm. c/, § 246 odst. 1 věta první insolvenčního zákona), vyloučí možnost, že by dlužníkovy povinnosti ze smlouvy splnil po výzvě prodávajícího (jež mu dosud nebyla zaslána) předem, vlastním právním jednáním (oznámením adresovaným prodávajícímu),

42. Jestliže (tedy) dlužník před prohlášením konkursu koupil a převzal věc s výhradou vlastnictví, aniž by k ní nabyt vlastnické právo, a jestliže insolvenční správce jako osoba s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě po prohlášení konkursu na majetek dlužníka rovnou oznámí prodávajícímu, že nesplní povinnosti podle uzavřené kupní smlouvy, i kdyby jej k tomu prodávající vyzval, pak může prodávající uplatňovat vrácení věci, aniž by insolvenčního správce předtím vyzval (v intencích § 260 odst. 2 insolvenčního zákona) ke splnění povinnosti podle oné smlouvy.

43. Právní posouzení věci odvolacím soudem, jenž (ač tuto povinnost měl, srov. odstavec 39. výše) se nevypořádal s podáním z 20. 2. 2017, jímž žalovaná možnost dodatečného splnění povinností dlužníka podle smlouvy předem odmítla, tedy správné není.

K otázce č. 2 (k náležitostem výzvy dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona)
a k otázce č. 3 (k účinkům odstoupení od kupní smlouvy)

44. Odpovědí na otázku č. 1 odpadá potřeba řešit beze zbytku otázku č. 2 a 3. V každém případě však lze odmítnout představu dovolatele, že výzvou dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona může být (v jeho případě též byla) přihláška pohledávky. Dovolatel přihlásil dílčí pohledávky č. 1 a 2 do insolvenčního řízení podáním datovaným 22. 12. 2016 (a téhož dne doručeným insolvenčnímu soudu), tedy před prohlášením konkursu na majetek dlužníka, takže nemohlo jít o účinnou výzvu dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona (srov. odstavec 40. výše). Lze dodat, že pohledávka přihlášená do insolvenčního řízení se nestává pohledávkou vázanou na odkládací podmínku (§ 173 odst. 3 insolvenčního zákona) jen proto, že přihlášený věřitel

(bez opory v textu zákona nebo ve smluvním ujednání) nějakou „odkládací podmínku“ v přihlášce sám zformuluje. K tomu srov. zejména rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2015, sen. zn. [29 ICdo 62/2014](#), uveřejněný pod číslem 85/2015 Sb. rozh. obč., nebo např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 3. 2019, sp. zn. [29 Cdo 561/2017](#), uveřejněný pod číslem 25/2020 Sb. rozh. obč. Sjednaná výhrada vlastnického práva dle § 445 obch. zák., případně dikce § 260 odst. 2 insolvenčního zákona, proto neopodstatňuje přihlášení pohledávky z titulu doplacení (zaplacení) kupní ceny za zboží, jehož se týká sjednaná výhrada vlastnického práva, jako pohledávky vázané na splnění podmínky; opačný názor formulovaný v díle Sprinz, Jirmásek, Řeháček, Vrba, Zoubek a kol. (str. 696), nebo v díle Moravec, Kotoučová a kol. (str. 977), správný není. Odpovídat na první část otázky č. 2 (Jaké jsou formální požadavky na výzvu ke splnění povinnosti insolvenčnímu správci podle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona?) vzhledem k akademické povaze dotazu též nemá smysl [podstatné mohlo být jen to, zda v řízení zkoumané podání (datované 30. 3. 2017) splňuje náležitosti výzvy dle § 260 odst. 2 insolvenčního zákona, nikoli to, jak by měla vypadat „vzorová“ výzva].

č. 30

45. Zbývá doplnit, že vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se ze spisu nepodávají. Co do dovolatelem namítané „překvapivosti“ napadeného rozhodnutí Nejvyšší soud ustáleně judikuje, že byla-li právní otázka, kterou odvolací soud zkoumal s jiným výsledkem, zkoumána již soudem prvního stupně (což je i tento případ), mohl být rozhodnutím odvolacího soudu v dotčeném aspektu „překvapen“ jen účastník svých práv nedbalý a na jednání odvolacího soudu nepřipravený (srov. shodně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2014, sp. zn. [29 Cdo 914/2014](#), uveřejněného pod číslem 107/2014 Sb. rozh. obč.).

46. Jelikož napadené rozhodnutí v rovině právní neobstálo (z výše popsanych důvodů), Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), je zrušil (včetně závislých výroků o nákladech řízení) a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

č. 31

Nejsou-li zde zvláštní okolnosti věci odůvodňující rozdělení nezajištěných věřitelů do různých skupin, mají nezajištění věřitelé pro účely hlasování o přijetí reorganizačního plánu tvořit zásadně jednu skupinu ve smyslu § 337 odst. 1 insolvenčního zákona.

Různý právní důvod (titul) vzniku pohledávek nezajištěných věřitelů zpravidla nebude sám o sobě dostačujícím podkladem pro rozdělení věřitelů do různých skupin.

Insolvenční řízení (zásady), Reorganizační plán

§ 1 písm. a) IZ, § 5 písm. b) IZ, § 337 IZ

č. 31

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2022, sen. zn. 29 NSCR 109/2020, ECLI:CZ:NS:2022:29.NSCR.109.2020.1

Nejvyšší soud zamítl dovolání proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. 8. 2020.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Usnesením ze dne 14. 5. 2020 Městský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“) schválil reorganizační plán předložený dlužníkem (L I. P. 1 s. r. o., nyní W. V., s. r. o.) ze dne 11. 3. 2019 v aktualizovaném znění ze dne 16. 3. 2020, zveřejněný v insolvenčním rejstříku dne 18. 3. 2020 (B-47 a B-48).

2. Insolvenční soud vyšel ve svém rozhodnutí z toho, že:

[1] Usnesením ze dne „23. 9. 2013“ (správně 31. 5. 2019), zveřejněným v insolvenčním rejstříku dne 4. 6. 2019, (mimo jiné) zjistil úpadek dlužníka a povolil řešení úpadku dlužníka reorganizací, neboť dlužník současně s insolvenčním návrhem spojeným s návrhem na povolení reorganizace předložil reorganizační plán odsouhlasený zajištěnými i nezajištěnými věřiteli, přičemž jde o souhlas 87,19 % všech zajištěných a 94,96 % všech nezajištěných věřitelů, počítaných podle výše jejich pohledávek [§ 148 odst. 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona)].

[2] Podáním ze dne 16. 3. 2020 předložil dlužník upravený reorganizační plán a zprávu o upraveném reorganizačním plánu. Zprávu o reorganizačním plánu schválil insolvenční soud usnesením ze dne 1. 4. 2020, zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne.

[3] Věřitelé byli dle reorganizačního plánu (v aktualizovaném znění) rozděleni do dvou (správně osmi) skupin takto:

a) První skupinu tvořil zajištěný věřitel W. F. T. C., N. A. (dále jen „věřitel W“), jehož pohledávky byly zajištěny (zejména) zástavním právem váznoucím na souboru nemovitých věcí „známých též jako budova Rádía Svobodná Evropa“ (dále jen „nemovitosti“) a zajišťovacím převodem vlastnického práva k pohledávkám dlužníka z nájemní smlouvy.

b) Druhou skupinu tvořil zajištěný věřitel Finanční úřad pro m. P. (dále jen „věřitel F“), jehož pohledávky byly zajištěny zástavním právem váznoucím na nemovitostech.

c) Třetí skupinu tvořil zajištěný věřitel AS Z. v. o. s., jako insolvenční správce dlužníka H. O. B., a. s., (dále jen „věřitel A“), jehož pohledávky byly zajištěny zástavním právem váznoucím na nemovitostech.

d) Čtvrtou skupinu tvořil zajištěný věřitel R./RL, Inc. (dále jen „věřitel R“), jehož pohledávky byly zajištěny zadržovacím právem k souboru movitých věcí.

e) Pátou skupinu tvořil nezajištěný „bankovní“ věřitel W s pohledávkou zařazenou v první skupině v rozsahu rozdílu mezi celkovou výší této pohledávky a hodnotou jejího zajištění.

f) Šestou skupinu tvořil nezajištěný věřitel F s pohledávkami zařazenými v druhé skupině v rozsahu rozdílu mezi celkovou výší těchto pohledávek a hodnotou jejich zajištění, jakož i se svými nezajištěnými pohledávkami.

g) Sedmou skupinu tvořili nezajištění věřitelé, zejména věřitelé, „se kterými dlužník udržoval obchodní vztahy“. Do této skupiny byl zařazen věřitel W s pohledávkou ve výši 1 206 530 239,89 Kč, k níž v přihlášce pohledávky neuplatnil právo na uspokojení ze zajištění, věřitel R jako „hlavní obchodní partner dlužníka“ se svou pohledávkou v rozsahu rozdílu mezi celkovou výší pohledávky a hodnotou jejího zajištění, jakož i s podmíněnou nezajištěnou pohledávkou, a dalších dvanáct nezajištěných věřitelů včetně věřitele H. CZ s. r. o. (dále též jen „věřitel H“).

h) Osmou skupinu tvořili společníci dlužníka.

[4] Usnesením ze dne 22. 4. 2020, zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne, které nabylo právní moci dne 12. 5. 2020, vzal na vědomí zpětvzetí přihlášky pohledávky věřitele A s tím, že právní mocí usnesení končí účast věřitele A v insolvenčním řízení.

[5] Podáním ze dne 16. 4. 2020, zveřejněným v insolvenčním rejstříku dne 17. 4. 2020 (B-59), věřitel H (mimo jiné) navrhl zařazení „do jiné skupiny věřitelů“.

[6] Na schůzi věřitelů konané dne 28. 4. 2020 insolvenční soud zamítl návrh věřitele H, aby byl zařazen do samostatné skupiny věřitelů s vyšším uspokojením, než je uvedeno v návrhu reorganizačního plánu pro sedmou skupinu věřitelů, neboť neshledal, že by právní postavení věřitele H bylo natolik odlišné od ostatních nezajištěných věřitelů zařazených do sedmé skupiny, aby vyžadovalo vytvoření zvláštní skupiny věřitelů pouze pro věřitele H.

[7] Na schůzi věřitelů konané dne 28. 4. 2020 věřitelé hlasovali o předloženém reorganizačním plánu dlužníka v aktualizovaném znění následovně (mimo schůzi věřitelů věřitelé o reorganizačním plánu nehlasovali):

a) V první, druhé, čtvrté, páté a šesté skupině byl reorganizační plán jednomyslně přijat.

b) Třetí skupina věřitelů o reorganizačním plánu pro svou neúčast na schůzi věřitelů nehlasovala; tato skupina věřitelů představovaná toliko věřitelem A „však ke dni 12. 5. 2020 zanikla“.

c) Ze sedmé skupiny věřitelů byli na schůzi věřitelů přítomni věřitel H, věřitel W, věřitel R a věřitel K., spol. s r. o., jejichž pohledávky s právem hlasu představovaly 99,15 % celkové jmenovité hodnoty pohledávek s právem hlasu věřitelů této skupiny. Proti přijetí reorganizačního plánu hlasoval věřitel H, ostatní věřitelé hlasovali pro přijetí reorganizačního plánu, což představuje „96,66 % hlasů hlasujících věřitelů skupiny“.

d) Věřitelé osmé skupiny se schůze věřitelů neúčastnili.

[8] Z předloženého reorganizačního plánu a znaleckého posudku vyplývá „podstatně vyšší míra uspokojení věřitelů“ než v případě řešení úpadku dlužníka konkursem. Celková hodnota „majetkové podstaty obchodního závodu dlužníka“ činila ke dni 3. 3. 2019 částku 2 602 385 Kč, celková výše plnění věřitelům v případě řešení úpadku konkursem by dosáhla částky 2 480 392 000 Kč. Reorganizační plán určil uspokojení pohledávek jednotlivých skupin věřitelů následovně:

a) Výše plnění pro věřitele první skupiny byla stanovena v hodnotě zajištění, což odpovídá míře uspokojení 74,8 %. V případě řešení úpadku dlužníka konkursem stanovil vyšší plnění pro věřitele první skupiny znalecký posudek ve variantě A částkou odpovídající míře uspokojení 67,4 % a ve variantě B částkou odpovídající míře uspokojení 70,6 %.

b) Výše plnění pro věřitele druhé skupiny byla stanovena částkou odpovídající míře uspokojení 100 %, neboť dle reorganizačního plánu nebudou pohledávky věřitele této skupiny uspokojeny jako pohledávky zajištěné, ale jako pohledávky nezajištěné, a to spolu s ostatními nezajištěnými pohledávkami tohoto věřitele v rámci šesté skupiny. V případě řešení úpadku dlužníka konkursem stanovil vyšší plnění pro věřitele druhé skupiny znalecký posudek částkou odpovídající míře uspokojení 0,2 %, neboť pohledávky tohoto věřitele budou uspokojeny jako pohledávky nezajištěné.

c) Výše plnění pro věřitele čtvrté skupiny byla stanovena v hodnotě zajištění, což odpovídá míře uspokojení 14,69 %. V případě řešení úpadku dlužníka konkursem stanovil výši plnění pro věřitele čtvrté skupiny znalecký posudek částkou odpovídající míře uspokojení 14 %.

d) Výše plnění pro věřitele páté skupiny byla stanovena částkou odpovídající míře uspokojení 1 %. V případě řešení úpadku dlužníka konkursem stanovil výši plnění pro věřitele páté skupiny znalecký posudek částkou odpovídající míře uspokojení 0,2 %.

e) Výše plnění pro věřitele šesté skupiny byla stanovena částkou odpovídající míře uspokojení 100 %. V případě řešení úpadku dlužníka konkursem stanovil výši plnění pro věřitele šesté skupiny znalecký posudek částkou odpovídající míře uspokojení 0,2 %.

f) Výše plnění pro věřitele sedmé skupiny byla stanovena částkou odpovídající míře uspokojení 0,74 %. V případě řešení úpadku dlužníka konkursem stanovil výši plnění pro věřitele sedmé skupiny znalecký posudek částkou odpovídající míře uspokojení 0,2 %.

g) Věřitelé osmé skupiny nebudou uspokojeni, v případě řešení úpadku dlužníka konkursem by rovněž nebyli uspokojeni.

3. Insolvenční soud – vycházejí z ustanovení § 157 odst. 1 § 167 odst. 3, § 335, § 337, § 338, § 340 odst. 3, § 344, § 345, § 347 § 348, § 349 odst. 3, 4 a § 352 odst. 1 insolvenčního zákona a odkazuje na rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci – dospěl k následujícím závěrům:

4. Z obsahu reorganizačního plánu, ze zprávy k reorganizačnímu plánu i ze zprávy insolvenčního správce nebyly zjištěny žádné skutečnosti, které by mohly vést k závěru, že předložením reorganizačního plánu není sledován poctivý zájem. Aktualizovaný reorganizační plán není v rozporu s insolvenčním zákonem či jinými právními předpisy, obsahuje všechny zákonem vymezené náležitosti a reálně nastiňuje ekonomické i právní možnosti dlužníka. Dlužník odpovídajícím způsobem rozdělil jednotlivé věřitele do výše uvedených skupin, a to jak s ohledem na § 337 odst. 2 insolvenčního zákona, tak s ohledem na jejich právní postavení a hospodářské zájmy

5. Všechny skupiny věřitelů (vyjma osmé skupiny) přijaly návrh reorganizačního plánu dlužníka v aktualizovaném znění, když první, druhá, čtvrtá, pátá a šestá skupina hlasovaly jednomyslně pro jeho přijetí, hlasování přítomných věřitelů sedmé skupiny vyústilo v souladu s § 347 odst. 1 insolvenčního zákona v přijetí reorganizačního plánu touto skupinou a třetí skupina se považuje za skupinu, která reorganizační plán přijala, když práva věřitele A, jenž jediný tvoří tuto skupinu věřitelů, nejsou reorganizačním plánem dotčena (§ 347 odst. 4 insolvenčního zákona), neboť jeho účast v insolvenčním řízení zanikla.

6. Návrh reorganizačního plánu splňuje ve vztahu k pohledávkám věřitelů osmé skupiny podmínku spravedlnosti podle § 348 odst. 2 a § 349 odst. 3 a 4 insolvenčního zákona i další podmínky uvedené v § 348 odst. 2 insolvenčního zákona. Skutečnost, že věřitelé osmé skupiny

nepřijali návrh reorganizačního plánu, tak nebrání schválení reorganizačního plánu insolvenčním soudem.

7. Pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň jsou v insolvenčním řízení průběžně hrazeny. Všem věřitelům (vyjma osmé skupiny) se v reorganizaci dostane podstatně vyšší míry uspokojení než v případě řešení úpadku dlužníka konkursem.

8. K odvolání věřitele H Vrchní soud v Praze usnesením ze dne 31. 8. 2020 potvrdil usnesení insolvenčního soudu.

9. Odvolací soud považoval ve shodě s insolvenčním soudem všechny podmínky uvedené v § 348 insolvenčního zákona a nutné pro schválení reorganizačního plánu za splněné. Tvrzení věřitele H o nepoctivém záměru dlužníka měl za „nepodložené a spekulativní“, když žádné takové okolnosti věřitel H neoznačil a z obsahu spisu neplynou. Právní postavení ani hospodářské zájmy věřitele H se podstatně neodlišují od postavení a zájmů ostatních nezajištěných věřitelů zařazených do sedmé skupiny věřitelů. Věřitel W byl zařazen se svými nezajištěnými pohledávkami do sedmé skupiny věřitelů, avšak jeho „specifické pohledávky“ a významně odlišné právní postavení odůvodňuje i jeho zařazení do první skupiny (coby zajištěného věřitele) a do páté skupiny (coby věřitele, jehož zajištěná pohledávka bude při splnění podmínek uvedených v § 167 odst. 3 insolvenčního zákona uspokojována jako nezajištěná).

č. 31

II.

Dovolání a vyjádření k němu

10. Proti usnesení odvolacího soudu podal věřitel H dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky, která dosud nebyla v rozhodovací praxi odvolacího soudu „v odpovídajícím detailu“ vyřešena. Dovolatel namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

11. Za neřešenou považuje dovolatel s ohledem na skutkové okolnosti projednávané věci otázku, jaká jsou kritéria pro posouzení „zásadně shodného právního postavení“ a „zásadně shodných hospodářských zájmů“ ve smyslu § 337 odst. 1 insolvenčního zákona.

12. K předložené právní otázce dovolatel argumentuje, že jeho nezajištěná pohledávka vznikla v důsledku kvazideliktu dlužníka (jde o pohledávku z titulu bezdůvodného obohacení spočívajícího v neoprávněném čerpání bankovní záruky), a to navíc za situace, kdy se dlužník stal jeho smluvním partnerem v důsledku postoupení původní smlouvy o dílo (dovolatel „přímo s dlužníkem“ smlouvu „aktivně neuzavřel“). Zjištěné pohledávky ostatních nezajištěných věřitelů vznikly převážně v rámci běžného obchodního styku v rámci smluv „uzavřených přímo s dlužníkem“, přičemž tyto pohledávky vznikly tak, že dlužník „pouze“ nesplnil svoji povinnost zaplatit za poskytnutá plnění.

13. Dovolatel dále poukazuje na skutečnost, že „jeden z věřitelů“ (věřitel W) uplatnil svoji zajištěnou pohledávku zčásti jako zajištěnou a zčásti jako nezajištěnou, takže se „ocitl“ v různých skupinách věřitelů, mimo jiné i v sedmé skupině s věřiteli, jejichž pohledávky jsou „opravdu nezajištěné“.

14. Konkrétně dovolatel rozebírá, že si dlužníka coby svého obchodního partnera „nezvolil“ a ke spolupráci s ním byl „fakticky donucen“ okolnostmi mimo sféru svého vlivu, když původní obchodní partner dovolatele postoupil smlouvu uzavřenou s dlužníkem, který úmyslně neoprávněně inkasoval plnění z bankovních záruk a dovolatel neměl „reálnou možnost“ (s ohledem na datum vzniku zajištění pohledávek ostatních věřitelů) zajistit si jako první v pořadí zástavní právo k majetku dlužníka. Namítá dále, že uspokojení věřitele W v sedmé skupině (jako nezajištěného věřitele) by mělo být nižší než uspokojení ostatních věřitelů zařazených do této skupiny, a to z důvodu odlišného právního postavení a hospodářských zájmů věřitele W, když jeho pohledávka je ve skutečnosti pohledávkou zajištěnou; rozdělení věřitelů do skupin tak neodpovídá zásadě uvedené v § 5 písm. b/ insolvenčního zákona.

15. Dlužník a věřitel W ve svých vyjádřeních navrhli dovolání odmítnout, popřípadě zamítnout.

III.

Přípustnost dovolání

16. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

17. Dovolání je v dané věci přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti vypočtených v § 238 o. s. ř., a v posouzení dovoláním předestřené právní otázky jde o věc dovolacím soudem dosud neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

18. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právní otázky vymezené dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

19. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

20. Pro další úvahy Nejvyššího soudu je rozhodné následující ustanovení insolvenčního zákona:

§ 337 (insolvenčního zákona)

(1) Pro potřeby určení rozsahu uspokojení zjištěných pohledávek a hlasování věřitelů o přijetí reorganizačního plánu se věřitelé dlužníka při reorganizaci rozdělují do skupin, a to tak, aby v každé skupině byli věřitelé se zásadně shodným právním postavením a se zásadně shodnými hospodářskými zájmy. Rozdělení věřitelů do jednotlivých skupin obsahuje reorganizační plán, v němž se vždy uvede, podle jakých kritérií k rozdělení věřitelů došlo.

(2) Samostatnou skupinou jsou zejména

a/ každý zajištěný věřitel,

b/ věřitelé uvedení v § 335,

c/ věřitelé, jejichž pohledávky nejsou reorganizačním plánem dotčeny.

(...)

(5) Odůvodněnost a vhodnost rozdělení věřitelů do jednotlivých skupin posoudí insolvenční soud při schvalování reorganizačního plánu.

(6) Na základě návrhu dotčeného věřitele nebo předkladatele reorganizačního plánu může insolvenční soud rozhodnout o zařazení věřitele do jiné skupiny; učiní tak před schválením reorganizačního plánu. Proti jeho rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

21. V této podobě platí citované ustanovení od doby přijetí insolvenčního zákona doposud.

22. Nejvyšší soud podotýká, že jako východiska, na nichž spočívá i jeho rozhodovací činnost, přejímá závěry formulované k výkladu právních norem Ústavním soudem již ve stanovisku jeho pléna ze dne 21. 5. 1996, sp. zn. [Pl. ÚS-st.-1/96](#), uveřejněném pod č. 294/1996 Sb. Tam Ústavní soud vysvětlil, že vázanost soudu zákonem neznamená bezpodmínečně nutnost doslovného výkladu aplikovaného ustanovení, nýbrž zároveň vázanost smyslem a účelem zákona. V případě konfliktu mezi doslovným zněním zákona a jeho smyslem a účelem je důležité stanovit podmínky priority výkladu *e ratione legis* před výkladem jazykovým, podmínky, jež by měly představovat bariéru možné libovůle při aplikaci práva. Tamtéž Ústavní soud dodal, že smysl a účel zákona lze dovodit především z autentických dokumentů vypovídajících o vůli a záměrech zákonodárce, mezi něž patří důvodová zpráva k návrhu zákona (uvědomuje si skutečnost, že ze souhlasu zákonodárce s osnovou návrhu lze pouze presumovat i jeho souhlas s jejími důvody) a dále z argumentace přednesené v rozpravě při přijímání návrhu zákona. Smysl a účel zákona lze dále dovodit z pramenů práva. Při aplikaci právního ustanovení je nutno prvotně vycházet z jeho doslovného znění. Pouze za podmínky jeho nejasnosti a nesrozumitelnosti (umožňující např. více interpretací), jakož i rozporu doslovného znění daného ustanovení s jeho smyslem a účelem, o jejichž jednoznačnosti a výlučnosti není jakákoli pochybnost, lze upřednostnit výklad *e ratione legis* před výkladem

jazykovým. Srov. shodně např. též rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. [31 Cdo 1693/2008](#), uveřejněný pod číslem 34/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „Sb. rozh. obč.“), nebo rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. [31 Cdo 4545/2008](#), uveřejněný pod číslem 84/2011 Sb. rozh. obč.

23. Ke smyslu úpravy § 337 insolvenčního zákona uvádí důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 182/2006 Sb., který projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 4. volebním období jako tisk č. 1120, ve své Zvláštní části [K § 334-337 (Díl 4: Věřitelé při reorganizaci)] na str. 218, následující:

„Zvláštností reorganizace je rozdělení věřitelů do skupin podle jejich právního postavení a hospodářských zájmů (§ 337). Toto rozdělení má zásadní význam, protože věřitelé při reorganizaci hlasují podle těchto skupin; přitom nejde o rozdělení libovolné, neboť musí splňovat určité zákonné požadavky a musí být schváleno soudem.“

24. Z uvedené citace důvodové zprávy tak vyplývá, že rozdělení věřitelů do skupin pro účely hlasování o přijetí reorganizačního plánu nemůže být libovolné, avšak není v ní blíže objasněno, co zákonodárce rozumí „zásadně shodným právním postavením“ a „zásadně shodnými hospodářskými zájmy“ věřitelů.

25. V dostupné literatuře se k této otázce uvádí, že má-li být primárním účelem rozdělení věřitelů do skupin určení rozsahu uspokojení jejich pohledávek, jak předepisuje první věta § 337 odst. 1 insolvenčního zákona, měly by být s ohledem na cíl insolvenčního řízení, jímž je zásadně poměrné uspokojení dlužníkových věřitelů (srov. § 1 písm. a/ insolvenčního zákona), a na jednu z jeho základních zásad formulovanou v § 5 písm. b/ insolvenčního zákona (rovné možnosti věřitelů, kteří mají podle insolvenčního zákona zásadně stejné nebo obdobné postavení) pohledávky všech nezajištěných věřitelů zařazeny pouze do jedné skupiny; srov. dílo: Sprinz, P., Jirmásek, T., Řeháček, O., Vrba, M., Zoubek, H. a kol.: Insolvenční zákon. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 850-851.

26. V díle Richter, T.: Insolvenční právo. 2. vydání. Praha: Wolters Kluver ČR, a. s., 2017, s 501-502, se k tomu dodává, že typickou otázkou (např.) je, zda lze nezajištěnou část pohledávky zjištěného finančního věřitele zařadit do téže skupiny jako pohledávky nezajištěných věřitelů z obchodního styku. Tamtéž se uvádí, že v konsensuální reorganizaci bude tato otázka relativně nedůležitá mimo jiné i proto, že věřitelé z obchodního styku budou obvykle podle dohody mezi společnostmi a hlavními věřiteli uspokojeni ve větší míře než nezajištění finanční věřitelé, přičemž tuto otázku bude insolvenční soud zpravidla posuzovat v kontextu rozhodování podle § 349 insolvenčního zákona, není však vyloučeno, že se k ní bude muset vyjádřit při rozhodování o soudním přezkumu zařazení věřitelů do skupin podle § 337 odst. 6 insolvenčního zákona.

27. Dílo Maršíková, J. a kol.: Insolvenční zákon: Komentář. Praha: Leges, 2018, s. 724-725, pak komentuje uvedenou problematiku tak, že v praxi se postavení samostatných skupin přiznává nebo se jej domáhají dodavatelé energií, nebo leasingové společnosti, které vlastní strojní vybavení dlužníka, které je dlužníkovi následně pronajímáno. Jako o samostatné skupině lze zpravidla uvažovat i o významných dodavatelích dlužníka či významných odběratelích (u nichž mohou zejména vznikat pohledávky z titulu vadného či pozdního plnění

zakázek dlužníkem). Vytvoření samostatné skupiny věřitelů dává samozřejmě takové skupině věřitelů větší váhu, proto je otázkou, zda vytváření více skupin věřitelů je v zájmu dlužníka, respektive zda je v zájmu úspěchu reorganizace. Při vytváření skupin je proto nutné postupovat velmi obezřetně, snažit se zabránit tomu, aby se vytvořením samostatné skupiny dostalo věřiteli či některým věřitelům neopodstatněné výhody či silnějšího postavení, než jaké ve skutečnosti mají s ohledem na svůj vliv na hospodářský život dlužníka.

28. V díle Kozák, J., Brož, J., Dadam, A., Stanislav, A., Strnad, Z., Zrůst, L., Žižlavský, M., a kol. Insolvenční zákon: Komentář. 4. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2018, s. 1245, se jako příklad shodného právního postavení věřitelů zařazených do jedné skupiny označují věřitelé mzdových pohledávek, věřitelé z obchodního styku nebo orgány státní správy a ke shodným hospodářským zájmům věřitelů jedné skupiny se příkladmo zmiňuje, že obdobný hospodářský zájem sledují orgány státní správy nebo dodavatelé médií pro dlužníkův závod. Tamtéž se dodává, že důvody pro zařazení věřitelů do jednotlivých skupin musí v reorganizačním plánu uvést jeho předkladatel.

29. Citovaná literatura se tak k otázce rozdělení nezajištěných („obecných“) věřitelů do skupin pro účely hlasování o přijetí reorganizačního plánu podle § 337 odst. 1 insolvenčního zákona v zásadě shoduje na tom, že nezajištění věřitelé by měli tvořit zpravidla jen jednu skupinu. Je tomu tak vzhledem k zásadě poměrného uspokojení věřitelů (srov. § 1 písm. a/ insolvenčního zákona), která se nejvýrazněji projevuje právě u nezajištěných věřitelů. Mají-li nezajištění věřitelé ohledně způsobu a míry uspokojení svých pohledávek stejné postavení, odpovídá základní zásadě insolvenčního řízení uvedené v § 5 písm. b/ insolvenčního zákona, aby měli při hlasování o přijetí reorganizačního plánu rovné možnosti, tedy aby pokud možno hlasovali (poměrně podle výše svých pohledávek, srov. § 49 odst. 1 insolvenčního zákona) v rámci jedné skupiny a žádný z nich nebyl nedůvodně vydělován do skupiny samostatné.

30. Vytvoření samostatné skupiny (jen) pro některého či některé nezajištěné věřitele posiluje procesní postavení takového věřitele (věřitelů) a možnost ovlivnit další průběh insolvenčního řízení. Insolvenční soud totiž schválí reorganizační plán, jestliže jej přijala každá skupina věřitelů (§ 348 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona) [ledaže jde o věřitele, jejichž pohledávky nejsou reorganizačním plánem dotčeny, tvořící obligatorně samostatnou skupinu (§ 337 odst. 2 písm. c/ insolvenčního zákona) považovanou vždy za skupinu, která reorganizační plán přijala (§ 347 odst. 4 insolvenčního zákona)]; jinak insolvenční soud může reorganizační plán schválit jen za podmínek uvedených v § 348 odst. 2 insolvenčního zákona.

31. Pravidlem tak je zařazení nezajištěných věřitelů do jediné skupiny podle § 337 odst. 1 insolvenčního zákona, přičemž výjimky z tohoto pravidla musí být odůvodněny právě tím, že skupina nezajištěných věřitelů je natolik nesorodá, že jejich právní postavení a hospodářské zájmy nelze označit za zásadně shodné. V odůvodněných případech tak může jít například o věřitele poskytující dlužníku úvěrové financování, strategické dodavatele energií a surovin nutných pro další provoz závodu dlužníka apod. Podstatné pro postavení věřitelů v tomto ohledu také může být, prostřednictvím jakých opatření je provedení reorganizace v reorganizačním plánu navrhováno (§ 341 insolvenčního zákona). Naopak různý právní důvod (titul) vzniku pohledávek nezajištěných věřitelů zpravidla nebude sám o sobě dostačujícím podkladem pro rozdělení věřitelů do různých skupin. Bez ohledu na právní důvod vzniku

přihlášené pohledávky [závazky z právních jednání (zejména ze smluv), z deliktů nebo z jiných právních důvodů] se nezajištění věřitelé uspokojují v insolvenčním řízení zásadně poměrně a mají v tomto ohledu shodné postavení.

32. Ponechá-li se stranou pohledávka postavená na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou uvedená v § 169 odst. 1 písm. f/ insolvenčního zákona (náhrada nákladů, které třetí osoby vynaložily na zhodnocení majetkové podstaty, mají-li z toho důvodu proti dlužníku pohledávku z bezdůvodného obohacení), nepřiznává insolvenční zákon na žádném místě nezajištěnému věřiteli vyšší míru uspokojení jeho pohledávky jen proto, že se dlužník na jeho úkor bezdůvodně obohatil (a nejde tak o pohledávku věřitele ze smlouvy uzavřené s dlužníkem). Důvod zařadit dovolatele do jiné skupiny, než ostatní nezajištěné věřitele rozdělené do sedmé skupiny věřitelů, tak dán nebyl.

č. 31

33. Kritérium různého způsobu a míry uspokojení věřitelů (nikoliv právní důvod vzniku jejich pohledávky) je ostatně zjevně určujícím pro zařazení věřitelů do povinně vytvářených samostatných skupin ve smyslu § 337 odst. 2 insolvenčního zákona.

34. Nejvyšší soud uzavírá, že nejsou-li zde zvláštní okolnosti věci odůvodňující rozdělení nezajištěných věřitelů do různých skupin, mají nezajištěné věřitelé pro hlasování o přijetí reorganizačního plánu tvořit zásadně jednu skupinu ve smyslu § 337 odst. 1 insolvenčního zákona.

35. K námitce dovolatele, že věřitel W přihlásil svou pohledávku zčásti jako zajištěnou a zčásti jako nezajištěnou, v důsledku čehož byl pro účely hlasování o přijetí reorganizačního plánu rozdělen se svými pohledávkami do více skupin, čímž měl být dovolatel (a ostatní věřitelé) poškozen, dovolací soud připomíná, že je na věřiteli (v souladu s dispoziční zásadou), zda v insolvenčním řízení uplatní právo na uspokojení své pohledávky ze zajištění. Zajištěný věřitel se tedy může rozhodnout, že právo na uspokojení ze zajištění neuplatní (nepřihlásí) v insolvenčním řízení vůbec, bez zřetele k tomu, že mu zajištění náleží (trvá) podle předpisů, podle kterých bylo zřízeno. Závisí-li podle platné úpravy na rozhodnutí věřitele, zda při přihlašování svých pohledávek uplatní právo na uspokojení ze zajištění, nemůže být tento postup v rozporu se zásadami, na nichž spočívá insolvenční zákon (§ 5 insolvenčního zákona). Je-li pro věřitele výhodnější (posuzováno z ekonomického hlediska) neuplatnit právo na uspokojení ze zajištění, nemůže být jen v takovém způsobu jednání věřitele spatřována jakákoli spekulace či dokonce šikana dlužníka. K tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2012, sen. zn. [29 NSČR 32/2011](#), uveřejněné pod číslem 112/2012 Sb. rozh. obč., usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sen. zn. [29 NSČR 34/2016](#), uveřejněné pod číslem 90/2019 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 90/2019“), či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2018, sen. zn. [29 NSČR 150/2016](#), uveřejněné pod číslem 91/2019 Sb. rozh. obč.

36. Promítnuto do skutkových poměrů projednávané věci Nejvyšší soud uzavírá, že podle údajů v insolvenčním rejstříku věřitel W přihlásil do insolvenčního řízení vedeného na majetek dlužníka přihláškou pohledávky P1 dvě dílčí pohledávky z různých právních titulů, přičemž u druhé z nich neuplatnil právo na uspokojení ze zajištění. Podle způsobu uspokojení tak byl v reorganizačním plánu správně zařazen jednak s dílčí pohledávkou P1-1 ve výši pohledávky odpovídající znaleckým posudkem stanovené hodnotě zajištění do samostatné (první) skupiny jako zajištěný věřitel (§ 337 odst. 2 písm. a/ insolvenčního zákona), dále v souladu s § 167 odst. 3 insolvenčního zákona do samostatné (páté) skupiny jako

nezajištěný věřitel s tou částí pohledávky P1-1, která uvedenou hodnotu zajištění převyšuje, a konečně s dílčí pohledávkou P1-2 (přihlášenou jako nezajištěnou) do sedmé skupiny věřitelů společně s ostatními nezajištěnými věřiteli. Nejde tak o nedovolený případ „štěpení“ zajištěné pohledávky na část zajištěnou a část nezajištěnou v rozporu s hmotným právem (srov. [R 90/2019](#)).

37. Jelikož se dovolateli prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu nepodařilo zpochybnit správnost napadeného rozhodnutí, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání jako nedůvodné zamítl (§ 243d písm. a/ o. s. ř.).

38. Nejvyšší soud nepřehlédl, že insolvenční řízení již skončilo, neboť insolvenční soud vzal usnesením ze dne 9. 3. 2021, č. j. [29 NSČR 109/2020-B-106](#), které bylo zveřejněno v insolvenčním rejstříku a nabylo právní moci tentýž den, na vědomí splnění reorganizačního plánu. Na rozhodnutí o dovolání však uvedená skutečnost nemá vliv. Označení dlužníka v záhlaví rozhodnutí reflektuje změnu jeho obchodní firmy po vydání dovoláním napadeného rozhodnutí.

č. 32

Při rozvázání pracovního poměru, který byl založen pracovní smlouvou, jež má vztah k právu různých zemí a v níž bylo sjednáno místo výkonu práce v České republice, nesmí být zaměstnanec v důsledku volby rozhodného práva podle čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, uveřejněné sdělením Ministerstva zahraničních věcí č. 64/2006 Sb. m. s., zbaven ochrany, kterou poskytují kogentní ustanovení zákoníku práce o obsahových náležitostech výpovědi z pracovního poměru ze strany zaměstnavatele a o stanovených výpovědních důvodech.

č. 32

Pracovněprávní vztahy, Volba práva (prorogace), Výpověď z pracovního poměru

Čl. 4, čl. 6 a čl. 7 Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I.), § 50 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., § 50 odst. 4 zákona č. 262/2006 Sb., § 52 písm. g) zákona č. 262/2006 Sb.

Rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 8. 6. 2022, sp. zn. 31 Cdo 833/2022, ECLI:CZ:NS:2022:31.CDO.833.2022.1

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. 4. 2021, sp. zn. 19 Co 77/2021, v části, ve které bylo rozhodnuto o potvrzení rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 7. 1. 2021, sp. zn. 16 C 138/2019, ve výroku ve věci samé; jinak jeho dovolání odmítl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Dne 29. 3. 2019 obdržel žalobce od žalovaného písemnou výpověď z pracovního poměru (datovanou 29. 3. 2019) z důvodu závažného porušování povinností zaměstnance, jež bylo spatřováno v tom, že přestože dne 11. 3. 2019 měl nadřízený pan P. vyzvat žalobce ke zdržení se přispívání do redakčních diskuzí prostřednictvím hromadných e-mailů, žalobce odpověděl hromadným e-mailem adresovaným všem zaměstnancům R. F., čímž porušil čl. 1.1(B) „Policy manual“, a dále že na pracovišti opakovaně znevažil nadřízeného pana P. způsobem, který je v rozporu s „Policy manual“. Konečně bylo žalobci vytýkáno časté veřejné znevažování R. F. samotného, což zničilo důvěru manažerů „R./R.“ ve schopnost žalobce dodržovat poslání „R./R.“ jako jeho nejdůležitější zásadu. V bodě 3 výpovědi jsou jako důvody ukončení pracovní smlouvy uvedeny: a) nesplňování požadavků zaměstnavatele pro výkon práce (tj. požadavků vyplývajících z „Policy manual“, a dále zejména neukončení zasílání hromadných e-mailů o redakčních záležitostech), b) porušení nejdůležitější zásady „R./R.“ – jeho poslání. Žalobci bylo dále sděleno, že pracovní poměr skončí uplynutím dvouměsíční výpovědní doby.

2. Žalobou podanou u Obvodního soudu pro Prahu 10 dne 31. 7. 2019 se žalobce domáhal určení neplatnosti rozvázání pracovního poměru výpovědí ze dne 29. 3. 2019. Žalobu zdůvodnil zejména tím, že na základě pracovní smlouvy ze dne 21. 10. 2009 pracoval

u žalovaného jako „online novinář/editor“ pro R. F. s výkonem práce v P., že tvrzeného jednání se nedopustil, že je bezproblémovým pracovníkem, že mu nebyla nikdy udělena žádná „závažná výtka“ a že jeho hodnocení byla vždy pozitivní. Přestože si účastníci v pracovní smlouvě dohodli, že práva a povinnosti z jejich pracovního poměru se budou řídit právem Spojených států amerických, právem státu District of Columbia a vnitřními předpisy žalovaného, je podle žalobce nutné ve smyslu čl. 7 Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (srov. sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 64/2006 Sb. m. s. – dále jen „Římská úmluva“) trvat na užití imperativních norem českého právního řádu a aplikovat ustanovení § 52 a § 55 českého zákoníku práce [zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákoník práce“ nebo „zák. práce“)], přičemž výpovědní důvod podle ustanovení § 52 písm. g) zák. práce není dán.

3. Obvodní soud pro Prahu 10 rozsudkem ze dne 28. 5. 2020, č. j. 16 C 138/2019-185, žalobu zamítl s tím, že čl. 6 odst. 1 Římské úmluvy hovoří o ustanoveních imperativních, nikoliv kogentních. Uzavřel, že smluvní volnost účastníků v pracovní smlouvě byla zachována, byla zde upravena rovná a stejná práva jak pro zaměstnavatele, tak pro zaměstnance ukončit pracovní poměr bez uvedení důvodu ve čtyřtýdenní lhůtě, což se nepříčí zásadám společenského a státního zřízení České republiky. Uvedl, že účinky zvoleného práva nepředstavují v poměrech České republiky rozpor s veřejným pořádkem takového stupně, který by porušoval základní principy českého právního řádu.

4. Poté, co byl jeho rozsudek usnesením Městského soudu v Praze ze dne 23. 10. 2020, č. j. 19 Co 236/2020-220, k odvolání žalobce zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení, Obvodní soud pro Prahu 10 rozsudkem ze dne 7. 1. 2021, č. j. 16 C 138/2019-239, vyhověl žalobě a uložil žalovanému povinnost nahradit žalobci náklady řízení. Vázán pokynem odvolacího soudu, posoudil věc podle kogentních ustanovení zákoníku práce a uzavřel, že výpověď je velmi neurčitá a obecná a že obsah e-mailu žalobce ze dne 11. 3. 2019 nelze hodnotit jako závažné porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů; nebylo přitom dodáno více e-mailových zpráv o tom, že by žalobce ve své činnosti pokračoval a opakovaně nedodržel pokyn nadřízeného a znevažoval zaměstnavatele.

5. Městský soud v Praze k odvolání žalovaného rozsudkem ze dne 21. 4. 2021, č. j. 19 Co 77/2021-277, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ze dne 7. 1. 2021, č. j. 16 C 138/2019-239, a uložil žalovanému povinnost nahradit žalobci náklady odvolacího řízení. Na základě rozsudku Soudního dvora Evropské unie (dále jen „Soudní dvůr“) ze dne 15. 3. 2011 ve věci [C-29/10](#), Heiko Koelzsch proti Lucemburskému velkovévodství, uzavřel, že čl. 6 odst. 1 Římské úmluvy je třeba i přes použití termínu „imperativní ustanovení“ vykládat tak, že zaměstnanci nesmí být odepřena ochrana poskytovaná kogentními ustanoveními právní úpravy, která by se aplikovala v případě neexistence volby práva. Odvolací soud proto posuzoval výpověď z hlediska ustanovení § 50 odst. 2 a 4 a § 52 zák. práce. Správně vymezeným (skutkově tak, aby jej nebylo možné zaměnit s jiným) shledal pouze výpovědní důvod spočívající v tom, že žalobce e-mailem ze dne 11. 3. 2019 nerespektoval pokyn ředitele R. F. o zdržení se zapojování zaměstnanců do redakčních diskuzí ve skupinových e-mailech. Při hodnocení intenzity porušení povinnosti žalobce zvážil, že tímto jednáním žalobce nezpůsobil žádné z rizik upravených v dokumentu „Manual politik“. Pokynu ředitele předcházela hromadná komunikace zahájená šéfredaktorem rádia. Diskuze se vztahovala k práci společnosti a neobsahovala znevažování, hanobení, šikanu, obtěžování nebo urážky

kolegů. V předmětném hromadném e-mailu žalobce vyjádřil „respekt s pokynem nadřízeného“, byť vyslovil „podiv ... s jeho vydáním“. Uvedeným jednáním nebyla žalovanému způsobena škoda a nejednalo se ani o opakované jednání žalobce. Odvolací soud je proto posoudil jako méně závažné porušení pracovní povinnosti, pro které by žalobci bylo možné dát výpověď pouze tehdy, dopustil-li by se takového jednání nejméně třikrát v určité časové návaznosti a předcházelo-li by jí písemné upozornění na možnost výpovědi. V části výpovědi, v níž je obecně poukázáno na porušení bodu 1.1.B „Manual politik“ týkajícího se standardů chování zaměstnance, není zaznamenáno jediné konkrétní „nestandardní“ chování žalobce, které by bylo v rozporu se zásadou slušného chování. Stejně tak v části výpovědi, v níž je odkazováno na nedodržování „poslání“, není ani v hrubých rysech vymezen skutek, kterého se měl žalobce dopustit, a proto podle odvolacího soudu ani nelze použít pravidla o výkladu právních jednání.

č. 32

II.

Dovolání a vyjádření k němu

6. Proti rozsudku odvolacího soudu (proti „všem jeho výrokům v rozsudku obsaženým“) podal žalovaný dovolání. Jeho přípustnost spatřuje v řešení právní otázky, zda pojem „imperativní ustanovení“ v čl. 6 odst. 1 (dovolatel v dovolání nesprávně cituje znění čl. 7) Římské úmluvy lze vyložit tak, že jde o ustanovení kogentní. Při řešení této otázky se měl odvolací soud odchýlit od rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 2008, sp. zn. [21 Cdo 4196/2007](#), a od usnesení Ústavního soudu ze dne 9. 7. 2013, sp. zn. [III. ÚS 1784/13](#). Odvolacím soudem citovaný rozsudek Soudního dvora se týkal ochrany před výpovědí „odboráře“, nikoliv obecných důvodů pro rozvázání pracovního poměru zaměstnance. Dovolatel zdůraznil, že v případě jeho zaměstnanců byly dosud výpovědi z pracovního poměru řídicího se právem USA a „jejího okresu D. C.“ shledávány platnými, byť byly bez uvedení důvodu. Má za to, že byla-li výpověď co do své platnosti odvolacím soudem posuzována podle českého práva, představuje jeho rozhodnutí „vadné právní hodnocení věci“, neboť platnost výpovědi měla být posouzena podle práva USA a „jejího okresu D. C.“. Dovolatel dále vytýká odvolacímu soudu, že nerespektoval dosavadní judikaturu Nejvyššího soudu vztahující se k určitosti vymezení výpovědního důvodu (tvrdí, že výpověď je dostatečně určitá) a judikaturu vyjadřující se k posouzení, kdy se v případě porušení pokynu zaměstnavatele jedná o závažné porušení povinností zaměstnance. Má za to, že odmítnutí jakéhokoliv pokynu zaměstnavatele představuje závažné porušení pracovní „kázně“ zaměstnance a že byly naplněny též požadavky na výpověď podle ustanovení § 52 písm. f) zák. práce. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že žalobu zamítne, případně aby jej spolu s rozsudkem soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

7. Tříčlenný senát č. 21, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při posouzení dovoláním předestřené právní otázky, zda kogentní ustanovení českého právního řádu o obsahových náležitostech výpovědi z pracovního poměru ze strany zaměstnavatele a o stanovených výpovědních důvodech jsou imperativními ustanoveními ve smyslu čl. 6 odst. 1 Římské úmluvy, k právnímu názoru odlišnému od toho, který byl vyjádřen v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 2008, sp. zn. [21 Cdo 4196/2007](#), uveřejněném pod č. 104/2009 Sb. rozh. obč. Proto tříčlenný senát č. 21 rozhodl podle § 20 odst. 1 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů

a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, o postoupení věci k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále též jen „velký senát“). Velký senát pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

III.

Přípustnost dovolání

8. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (viz čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony) – dále jen „o. s. ř.“. Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

č. 32

9. Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

10. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

11. Dovolání žalovaného směřuje též proti výrokům rozsudku odvolacího soudu, jimiž bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení vynaložených účastníky v řízení před soudem prvního stupně a v odvolacím řízení. Nejvyšší soud dovolání žalovaného v této části podle ustanovení § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl, neboť dovolání podle § 237 o. s. ř. není přípustné proti rozhodnutím v části týkající se výroku o nákladech řízení [§ 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.].

12. Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzované věci – mimo jiné – zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů přezkumu odvolacího soudu – jak vyplývá z ustanovení § 241a odst. 1 a § 242 odst. 3 věty první o. s. ř. – nepodléhá), že žalobce byl u žalovaného, který má sídlo ve Spojených státech amerických, zaměstnán na základě pracovní smlouvy ze dne 21. 10. 2009, která obsahovala písemné ujednání o volbě práva Spojených států amerických s tím, že pracovní poměr se řídí „právními předpisy District of Columbia nebo pravidly společnosti“. Místem výkonu práce byla sjednána P. V bodě 15 si strany sjednaly možnost zrušení pracovní smlouvy kteroukoli stranou s výpovědní dobou v délce čtyř týdnů nebo zaplacením částky nahrazující výpovědní dobu zaměstnavatelem nebo kombinací obojího. Dne 29. 3. 2019 žalovaný doručil žalobci výpověď („oznámení o ukončení pracovního poměru“) datovanou 29. 3. 2019.

13. Za tohoto skutkového stavu závisí napadený rozsudek odvolacího soudu (mimo jiné) na vyřešení otázky hmotného práva, zda při rozvázání pracovního poměru, který byl založen pracovní smlouvou ze dne 21. 10. 2009, která má vztah k právu různých zemí a ve které bylo sjednáno místo výkonu práce v České republice, nesmí být zaměstnanec volbou rozhodného

práva zbaven ochrany, kterou poskytují kogentní ustanovení českého právního řádu o obsahových náležitostech výpovědi z pracovního poměru ze strany zaměstnavatele a o stanovených výpovědních důvodech. Velký senát shledal dovolání ve věci samé přípustným, neboť tato dovolacím soudem vyřešená právní otázka má být posouzena jinak, než jak je uvedeno v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 2008, sp. zn. [21 Cdo 4196/2007](#), uveřejněném pod č. 104/2009 Sb. rozh. obč.

IV.

Důvodnost dovolání

14. Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání žalovaného není opodstatněné.

15. Protože v posuzovaném případě byl pracovní poměr žalobce a žalovaného založen pracovní smlouvou ze dne 21. 10. 2009, která má vztah k právu různých zemí, postupuje se při určení rozhodného práva podle Římské úmluvy, k níž Česká republika přistoupila dne 14. 4. 2005, kdy byla v Lucemburku podepsána Úmluva o přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky k Úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřená k podpisu v Římě dne 19. 6. 1980, a k Prvnímu a Druhému protokolu o jejím výkladu Soudním dvorem Evropských společenství, se kterou vyslovil souhlas Parlament České republiky a kterou prezident republiky ratifikoval (viz čl. 10 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů; srov. též § 2 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů, účinného do 31. 12. 2013, a čl. 1 odst. 1 Římské úmluvy).

16. Čl. 3 odst. 1 Římské úmluvy stanoví, že smlouva se řídí právem, které si strany zvolí, že volba musí být vyjádřena výslovně nebo vyplývat s dostatečnou jistotou z ustanovení smlouvy nebo okolností případu a že svou volbou mohou strany zvolit právo rozhodné pro celou smlouvu, nebo pouze pro její část. Právo určené na základě této úmluvy se použije i v případě, že se jedná o právo státu, který není smluvním státem (čl. 2 Římské úmluvy).

Podle ustanovení čl. 6 odst. 1 Římské úmluvy bez ohledu na článek 3 nesmí být zaměstnanec v případě pracovních smluv v důsledku volby rozhodného práva stranami zbaven ochrany, kterou mu poskytují imperativní ustanovení práva, které by bylo použito podle odstavce 2 v případě neexistence volby rozhodného práva.

Podle čl. 6 odst. 2 Římské úmluvy bez ohledu na článek 4 se pracovní smlouva v případě neexistence volby rozhodného práva podle článku 3 řídí

a) právem země, v níž zaměstnanec při plnění smlouvy obvykle vykonává svoji práci, i když je dočasně zaměstnán v jiné zemi, nebo

b) právem země, v níž se nachází provozovna, u které je zaměstnán, nevykonává-li zaměstnanec obvykle svou práci v jediné zemi;

vyplývá-li však z okolností, že pracovní smlouva úzeji souvisí s jinou zemí, použije se na smlouvu právo této země.

Čl. 7 Římské úmluvy (s rubrikou „Imperativní ustanovení“) stanoví, že použije-li se na základě této úmluvy právo určité země, lze použít imperativní ustanovení práva jiné země, s níž věcné okolnosti úzce souvisí, v rozsahu, v jakém musí být podle práva této jiné země imperativní ustanovení použita bez ohledu na právo, které je jinak pro smlouvu rozhodné. Při rozhodování, zda mají být taková ustanovení použita, je třeba vzít v úvahu jejich povahu a účel, jakož i důsledky, které by mohly z jejich použití či nepoužití vyplynout (odst. 1). Touto úmluvou není v žádném případě dotčeno použití právních předpisů země soudu za okolností, kdy je jejich použití závazné bez ohledu na právo, které je jinak pro smlouvu rozhodné (odst. 2).

17. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 8. 12. 2008, sp. zn. [21 Cdo 4196/2007](#) (uveřejněném pod č. 104/2009 Sb. rozh. obč.), uzavřel, že v případě volby rozhodného práva nesmí být zaměstnanec zbaven ochrany, kterou mu poskytují imperativní ustanovení českého právního řádu. Ačkoliv se v tehdy posuzované věci jednalo o pracovní smlouvu ze dne 31. 1. 2001, na kterou se Římská úmluva (vzhledem k datu, kdy k ní Česká republika přistoupila) ještě nevztahovala, poukázal Nejvyšší soud na pojem imperativních ustanovení podle čl. 6 odst. 1 Římské úmluvy (z obsahu odůvodnění rozsudku je zřejmé, že výraz „imperativní ustanovení“ obsažený v čl. 6 odst. 1 vykládal Nejvyšší soud stejně, jako výraz „imperativní ustanovení“ uvedený v čl. 7 Římské úmluvy). Nejvyšší soud dále vysvětlil, že pro imperativní (nutně použitelné) právní normy je charakteristické, že předmětem jejich úpravy jsou natolik zásadní skutečnosti, že musí být v mezích předmětu úpravy použity vždy bez ohledu na to, kterým právem se na základě ujednání účastníků řídí daný právní vztah. Takovou povahu přiznal kupříkladu ustanovením § 1 odst. 4 až 10 zákona č. 65/1965 Sb. o zákazu přímé i nepřímé diskriminace v pracovněprávních vztazích, jejichž použití proto nelze v žádném případě vyloučit, i kdyby se na tom účastníci pracovního poměru dohodli. Okolnost, že jde současně o normy kogentní, není podle názoru Nejvyššího soudu vyjádřeného v tomto rozsudku podstatná, rozhodný je zásadní a nenahraditelný společenský význam předmětu jejich právní úpravy. Za imperativní ustanovení Nejvyšší soud naopak nepovažoval ustanovení § 44 odst. 2 a § 46 odst. 1 zákona č. 65/1965 Sb. (tedy ustanovení upravující mimo jiné taxativní výčet důvodů, pro které může dát zaměstnavatel zaměstnanci výpověď), přestože jde o ustanovení kogentní povahy. Ústavní stížnost proti tomuto rozsudku Nejvyššího soudu byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 16. 3. 2009, sp. zn. [I. ÚS 491/09](#).

18. S názorem, že při posuzování imperativních ustanovení ve smyslu čl. 6 odst. 1 Římské úmluvy se v souladu s čl. 7 Římské úmluvy vychází z jejich povahy a účelu, jakož i důsledků, které by mohly z jejich použití či nepoužití vyplynout, se lze setkat i v odborné literatuře, která hovoří o tom, že „pojem kogentní norma je podstatně širší než pojem imperativní ustanovení, jen některé z kogentních norem lze považovat za imperativní ustanovení. Imperativní ustanovení jsou taková, která chrání základní hodnoty v určité oblasti a musejí být použita vždy bez ohledu na právní řád, jímž se příslušný vztah řídí. Pro pracovní právo lze za takové hodnoty považovat ochranu života a zdraví zaměstnanců, ochranu základních práv a svobod zaměstnanců, ochranu lidské důstojnosti a další“ [viz GREGOROVÁ, Z. Volný pohyb pracovníků a příslušný právní řád, Acta Universitatis Carolinae – Iuridica, roč. 60, č. 3 (2014), s. 16 a násl.].

19. S tímto výkladem nelze souhlasit z následujících důvodů. V první řadě je pro výklad Římské úmluvy zásadní její čl. 18, podle něhož při výkladu a používání výše uvedených jednotných norem je třeba brát v úvahu jejich mezinárodní povahu a přání dosáhnout při jejich výkladu a používání jednoty. To předpokládá vykládat Římskou úmluvu autonomně, tj. bez ohledu na to, jak jsou dané výrazy běžně vykládány ve vnitrostátním právu.

20. Z hlediska systematického výkladu je podstatné, že čl. 3 odst. 3 Římské úmluvy stanoví, že v případě, že všechny ostatní okolnosti v okamžiku volby souvisejí pouze s jednou zemí, nesmí být skutečností, že si strany zvolily cizí právo, ať již je volba práva spojena s volbou zahraničního soudu či nikoli, dotčeno použití právních ustanovení, od nichž se podle práva dotyčné země nelze smlouvou odchýlit („imperativní ustanovení“). Ustanovení čl. 3 odst. 3 Římské úmluvy tak omezuje volbu práva, kterým se bude řídit smlouva; stejně tak činí i čl. 6 odst. 1 Římské úmluvy, jde-li o pracovní smlouvu, neboť z něj vyplývá, že smluvní strany nemohou prostřednictvím dohody vyloučit použití imperativních ustanovení práva, která poskytují ochranu zaměstnanci a kterými by se pracovní smlouva řídila v případě neexistence volby práva. Naopak čl. 7 Římské úmluvy omezuje použití rozhodného práva. Pokud by měl být význam pojmu imperativní ustanovení podle čl. 6 odst. 1 Římské úmluvy stejný jako význam pojmu imperativní ustanovení podle čl. 7 Římské úmluvy, pozbýval by čl. 6 odst. 1 Římské úmluvy, z něhož vyplývá nutnost porovnávání míry ochrany zaměstnance podle zvoleného práva a podle práva, které by bylo použito v případě absence volby práva, smysl, neboť imperativní norma se uplatní bez dalšího a bez ohledu na to, koho a v jaké míře chrání a komu prospívá.

21. Významu pojmu „imperativní ustanovení“ v Římské úmluvě se věnuje i tuzemská odborná literatura, podle níž „... převážil v praxi nakonec vcelku jednoznačný názor, že se v případě oněch *mandatory rules* jedná v kontextu Úmluvy o dva zcela odlišné instituty. Jednak to byly kogentní normy ve smyslu ustanovení čl. 3 odst. 3 Úmluvy obecně pojímané jako *ius cogens*, tedy protiklad *ius dispositivum*, a tedy normy, od kterých se strany v rámci příslušného aplikovatelného právního řádu (...) nemohou v důsledku svých volných projevů a právními úkony odchýlit. Na druhé straně to byla imperativní ustanovení podle čl. 7 Úmluvy, která právě v kontextu čl. 7 Úmluvy působí vždy automaticky bez ohledu na to, jaký právní řád byl stranami zvolen nebo jaké právo rozhodné bylo zvoleno bez ohledu na to, že taková úprava součástí tohoto práva rozhodného není“ (viz BĚLOHLÁVEK, A. Římská úmluva, Nařízení Řím I. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1321-1322). Ve vztahu k čl. 6 odst. 1 Římské úmluvy, tj. omezení volby práva z důvodu ochrany zaměstnance, poté zmíněný autor uvádí, že „se v tomto případě jedná o tzv. materializovanou volbu práva, kdy je právní režim pracovněprávního vztahu omezen standardem postavení zaměstnance podle předpisů, které by se použily, pokud by smluvní strany rozhodné právo nezvolily. Tento standard je zásadně určen kogentní úpravou takového právního řádu, vždy ovšem jen v tom rozsahu, pokud zvolené rozhodné právo nezaručuje ještě vyšší standard ochrany zaměstnance. Jinými slovy, autonomie smluvních stran je v případě individuálních pracovních smluv podle čl. 6 odst. 1 Římské úmluvy omezena požadavkem ochrany zaměstnance. To má za následek, že volba práva pro individuální pracovní smlouvy nesmí vést k tomu, že by zaměstnanci byla odepřena ochrana zaručená právní úpravou, která by se v případě absence volby práva použila. Pokud existuje úprava, jejímž účelem je zvláštní ochrana zaměstnance, nemůže být zaměstnanec této ochrany zbaven prostřednictvím volby jiného práva jako práva rozhodného“ (viz BĚLOHLÁVEK, A., op. cit., s. 1243). Stejný názor – tedy, že výraz „imperativní ustanovení“

v čl. 3 odst. 3 a čl. 6 odst. 1 Římské úmluvy má jiný obsah a význam než termín „imperativní ustanovení“ ve smyslu čl. 7 Římské úmluvy – zaujali i další odborní autoři [srov. například ROZEHNALOVÁ, N., TÝČ, V. Evropský justiční prostor (v civilních otázkách). Brno: Masarykova Univerzita, 2006, s. 74–75 a tam uvedená zahraniční literatura nebo TRÁVNÍČKOVÁ, S. Limitation of choice of law – mandatory and internationally mandatory rules. In: Dny práva – 2008 – Days of law. Brno: Masarykova univerzita, 2008].

22. Ze zahraničních zdrojů lze odkázat zejména na zprávu Společnosti Maxe Plancka pro srovnávací a mezinárodní právo (Max Planck Institute for Comparative and International Private Law). Ta při svém vyjádření k tehdejšímu návrhu nařízení Řím I doporučila, aby bylo výslovně terminologicky rozlišováno mezi „imperativními ustanoveními“ podle čl. 3 a 6 návrhu nařízení na straně jedné, a „imperativními ustanoveními“ ve smyslu čl. 8 návrhu nařízení (čl. 7 Římské úmluvy) [Max Planck Institute for Comparative and International Private Law. Comments on the European Commission's Proposal for a Regulation of the European Parliament and the Council on the law applicable to contractual obligations (Rome I). The Rabel Journal of Comparative and International Private Law, 2007, Vol. 71, No. 2, bod 29, s. 246]. V souladu s tímto doporučením již nová právní úprava odlišuje pojem „imperativních ustanovení“ (jako ustanovení, jejichž dodržování je pro stát při ochraně jeho veřejných zájmů, jako např. jeho politického, společenského a hospodářského uspořádání, zásadní do té míry, že se vyžaduje jejich použití na jakoukoli situaci, která spadá do jejich oblasti působnosti, bez ohledu na právo, které by se jinak na smlouvu použilo) od výrazu „ustanovení, od nichž se nelze smluvně odchýlit“ podle práva, které by bylo použito na individuální pracovní smlouvu v případě neexistence volby práva [viz bod 37 recitálu a čl. 8 odst. 1 a čl. 9 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008, ze dne 17. 6. 2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I), které v členských státech Evropské unie (s výjimkou uvedenou v čl. 24 odst. 1 tohoto nařízení) nahradilo Římskou úmluvu a které se použije na smlouvy uzavřené od 17. 12. 2009 (viz čl. 28 nařízení)].

23. Významnou je i zpráva, kterou k Římské úmluvě vydali Mario Giuliano (profesor univerzity v Miláně) a Paul Lagarde (profesor univerzity v Paříži I) a která byla publikována v Úř. věst. 1980, C 282 (Soudní dvůr, který je příslušný k výkladu ustanovení Římské úmluvy na základě protokolů k této úmluvě, z této zprávy pravidelně vychází, cituje ji a odvolává se na ni – ve vztahu k čl. 6 Římské úmluvy srov. např. rozsudek Soudního dvora ze dne 15. 3. 2011 ve věci [C-29/10](#), Heiko Koelzsch proti Lucemburskému velkovévodství, bod 40). Zpráva uvádí, že cílem omezení volby práva podle čl. 6 odst. 1 Římské úmluvy je zajistit adekvátní ochranu zaměstnance, tj. strany, která je ze společensko-ekonomického hlediska považována za slabší v rámci smluvního vztahu. Smyslem tohoto ustanovení je přitom to, že pokud právní úprava určená podle odstavce 2 poskytuje zaměstnanci větší ochranu než právo zvolené, má se uplatnit tento vyšší standard ochrany plynoucí z právního řádu jinak rozhodného (Giulianova a Lagardova zpráva o Úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, s. 25, dostupná on-line: <https://eur-lex.europa.eu>).

24. Z uvedeného je zřejmé, že obsah výrazu „imperativní ustanovení“ užitý v kontextu čl. 6 odst. 1 Římské úmluvy je odlišný a širší než imperativní ustanovení ve smyslu čl. 7 Římské úmluvy, mezi něž patří pouze normy, které jsou z důvodu svého politického, ekonomického či společenského významu natolik důležité pro určitý stát, že je nutné je použít bez ohledu na rozhodné právo (mezinárodně kogentní normy), kdežto imperativní ustanovení

podle čl. 6 odst. 1 Římské úmluvy zahrnují (vnitrostátně) kogentní ustanovení právního řádu určeného podle čl. 6 odst. 2 Římské úmluvy, která stanovují určitý standard ochrany zaměstnance a od nichž se nelze podle daného právního řádu smlouvou odchýlit. Právě tato ustanovení omezují zvolené právo v rozsahu, ve kterém neposkytuje zaměstnanci stejný či vyšší standard ochrany. Kogentní ustanovení českého zákoníku práce (srov. § 2 odst. 1 zák. práce ve znění účinném v době uzavření pracovní smlouvy mezi žalobcem a žalovaným) tak sice nejsou „imperativními ustanoveními“ podle čl. 7 Římské úmluvy, jsou ale ustanoveními, od kterých se nelze smluvně odchýlit (označovanými legislativní zkratkou „imperativní ustanovení“ v čl. 3 odst. 3 Římské úmluvy) a která proto mohou omezovat volbu práva v případě individuálních pracovních smluv ve smyslu čl. 6 odst. 1 Římské úmluvy. Tak tomu bude v případě, že české právo je právním řádem, který by byl v souladu s čl. 6 odst. 2 Římské úmluvy použit, nedošlo-li by k volbě práva podle čl. 3 Římské úmluvy, a že kogentní ustanovení zákoníku práce poskytují zaměstnanci vyšší standard ochrany než právní řád, který si strany pracovní smlouvy pro svůj pracovněprávní vztah zvolily.

č. 32

25. Velký senát proto dospěl k závěru, že při rozvázání pracovního poměru, který byl založen pracovní smlouvou, jež má vztah k právu různých zemí a v níž bylo sjednáno místo výkonu práce v České republice, nesmí být zaměstnanec v důsledku volby rozhodného práva podle čl. 3 odst. 1 Římské úmluvy zbaven ochrany, kterou poskytují kogentní ustanovení zákoníku práce o obsahových náležitostech výpovědi z pracovního poměru ze strany zaměstnavatele (§ 50 odst. 4 zák. práce) a o stanovených výpovědních důvodech (§ 50 odst. 2 a § 52 zák. práce).

26. Uzavřel-li tedy v projednávané věci odvolací soud, že i přes platnou volbu práva Spojených států amerických a práva District of Columbia učiněnou účastníky v pracovní smlouvě uzavřené dne 21. 10. 2009 nesmí být žalobce zbaven ochrany, kterou mu poskytují kogentní ustanovení práva České republiky [jakožto země, v níž žalobce vykonával práci při plnění pracovní smlouvy a jejímž právním řádem by se pracovněprávní vztah účastníků ve smyslu čl. 6 odst. 2 písm. a) Římské úmluvy řídil v případě, že by si ne zvolili jiné právo], jež upravují skončení pracovního poměru, včetně ustanovení § 50 odst. 2 a 4 a § 52 zák. práce, která umožňují zaměstnavateli dát zaměstnanci výpověď jen z důvodů výslovně stanovených v zákoníku práce a která zaměstnavateli ukládají povinnost skutkově vymezit důvod ve výpovědi tak, aby jej nebylo možno zaměnit s jiným důvodem (na rozdíl od práva zvoleného účastníky, které umožňuje zaměstnavateli dát zaměstnanci výpověď z jakéhokoli důvodu nebo i bez uvedení důvodu a které proto poskytuje zaměstnanci nižší standard ochrany při rozvázání pracovního poměru zaměstnavatelem než zákoník práce), je jeho právní posouzení správné.

27. V otázce posuzování určitosti důvodu výpovědi (§ 50 odst. 4 zák. práce) je rozsudek odvolacího soudu v souladu s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu a není důvod, aby rozhodné právní otázky byly posouzeny jinak. Ke skutkovému vymezení důvodu výpovědi z pracovního poměru srov. (s ohledem na obsahově shodnou právní úpravu vymezení důvodu výpovědi i okamžitého zrušení pracovního poměru v zákoně č. 65/1965 Sb.) například rozsudek býv. Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 1967, sp. zn. [6 Cz 193/67](#), uveřejněný pod č. 34/1968 Sb. rozh. obč., nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 11. 1996, sp. zn. 2 Cdon 198/96, uveřejněný pod č. 35/1998 v časopise Soudní judikatura, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2012, sp. zn. [21 Cdo 1138/2011](#),

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 3. 2015, sp. zn. [21 Cdo 1234/2014](#), anebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2016, sp. zn. [21 Cdo 4902/2014](#), v nichž byl vyjádřen právní názor, že důvod výpovědi musí být ve výpovědi z pracovního poměru uveden tak, aby bylo zřejmé, jaké jsou skutečné důvody, které vedou zaměstnavatele k tomu, že rozvazuje se zaměstnancem pracovní poměr, aby nevznikaly pochybnosti o tom, co chtěl tímto právním úkonem (jednáním) projevít, tj. který zákonný důvod výpovědi uvedený v ustanovení § 52 zák. práce uplatňuje, a aby bylo zajištěno, že uplatněný důvod nebude možné dodatečně měnit; ke splnění hmotněprávní podmínky platné výpovědi z pracovního poměru je tedy třeba, aby výpovědní důvod byl určitým způsobem konkretizován uvedením skutečností, v nichž zaměstnavatel spatřuje naplnění zákonného důvodu, tak, aby nemohly vzniknout pochybnosti, ze kterého důvodu rozvazuje se zaměstnancem pracovní poměr. Skutečnosti, které byly důvodem výpovědi, přitom není potřebné rozvádět do všech podrobností, neboť pro neurčitost nebo nesrozumitelnost důvodu výpovědi je výpověď z pracovního poměru neplatná jen tehdy, jestliže by se nedalo ani výkladem projevu vůle zjistit, proč byla zaměstnanci dána výpověď. V případě výpovědi podle ustanovení § 52 písm. g) zák. práce dané zaměstnanci pro porušení pracovních povinností musí být důvod výpovědi uveden nejen tak, aby bylo zřejmé, který z důvodů výpovědi obsažených v ustanovení § 52 zák. práce byl uplatněn, ale současně takovým způsobem, aby bylo nepochybné, kdy, kde, jakým jednáním a která konkrétní povinnost měla být zaměstnancem porušena; jen taková konkretizace použitého důvodu po skutkové stránce umožňuje zaměstnanci, aby se mohl účinně bránit, a zároveň zajišťuje, že nevzniknou pochybnosti o tom, z jakého důvodu byl se zaměstnancem rozvázán pracovní poměr, a že důvod výpovědi nebude možné dodatečně měnit.

č. 32

28. K otázce hodnocení stupně intenzity porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci a hledisek pro vymezení relativně neurčité hypotézy ustanovení § 52 písm. g) zák. práce srov. ve vztahu k obsahově shodné dřívější právní úpravě v zákoně č. 65/1965 Sb. například rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 6. 1995, sp. zn. 6 Cdo 53/94, uveřejněný v časopise Práce a mzda č. 7-8, roč. 1995, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 1. 2000, sp. zn. [21 Cdo 1228/99](#), uveřejněný pod č. 21/2001 Sb. rozh. obč., nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2006, sp. zn. [21 Cdo 1218/2005](#), uveřejněný pod č. 32/2007 Sb. rozh. obč., anebo (již ve vztahu k současnému zákoníku práce) rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. [21 Cdo 2596/2011](#), uveřejněný pod č. 25/2013 Sb. rozh. obč. Nejvyšší soud v nich dospěl k závěru, že pro posouzení, zda zaměstnanec porušil povinnost vyplývající z právních předpisů vztahujících se k jím vykonávané práci méně závažně, závažně nebo zvláště hrubým způsobem, zákon nestanoví, z jakých hledisek má soud vycházet. V zákoníku práce ani v ostatních pracovněprávních předpisech nejsou pojmy „méně závažné porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci“, „závažné porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci“ a „porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci zvláště hrubým způsobem“ definovány, přičemž na jejich vymezení závisí možnost a rozsah postihu zaměstnance za porušení takové povinnosti. Vymezení hypotézy právní normy tedy závisí v každém konkrétním případě na úvaze soudu; soud může přihlídnout při zkoumání intenzity porušení pracovní povinnosti zaměstnance k jeho osobě, k funkci, kterou zastává, k jeho dosavadnímu postoji k plnění pracovních úkolů, k době a situaci, v níž došlo k porušení pracovní povinnosti, k míře zavinění zaměstnance, ke způsobu a intenzitě porušení konkrétních povinností zaměstnance, k důsledkům porušení uvedených povinností

pro zaměstnavatele, k tomu, zda svým jednáním zaměstnanec způsobil zaměstnavateli škodu (újmu), apod. Zákon zde ponechává soudu širokou možnost uvážení, aby rozhodnutí o platnosti rozvázání pracovního poměru okamžitým zrušením nebo výpovědí odpovídalo tomu, zda po zaměstnavateli lze spravedlivě požadovat, aby pracovní poměr zaměstnanec u něj nadále pokračoval.

29. Výsledné posouzení intenzity porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci přitom není jen aritmetickým průměrem všech v konkrétním případě zvažovaných hledisek; k některým hlediskům je třeba přistupovat se zvýšenou pozorností tak, aby byla vystižena typová i speciální charakteristika porušení právních povinností v konkrétní věci (srov. například odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2013, sp. zn. [21 Cdo 3325/2012](#)). Jsou-li některá hlediska pro posouzení intenzity porušení pracovní povinnosti v konkrétní věci významnější (závažnější, důležitější), soud jim logicky přikládá také větší význam (srov. například odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 6. 3. 2013, sp. zn. [21 Cdo 1405/2012](#)).

č. 32

30. Vzhledem k tomu, že vymezení hypotézy právní normy závisí v každém konkrétním případě na úvaze soudu, nelze určovat soudu, jaké okolnosti je či není oprávněn hodnotit a do jaké míry má (nemá) k těmto okolnostem přihlížet. Navíc, patří-li ustanovení § 52 písm. g) zák. práce k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, může dovolací soud úvahu odvolacího soudu vztahující se k posouzení intenzity porušení povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k zaměstnancem vykonávané práci přezkoumat pouze v případě její zjevné nepřiměřenosti (k aplikaci právních norem s relativně neurčitou hypotézou srov. například rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2009, sp. zn. [22 Cdo 1618/2007](#), a ze dne 21. 10. 2008, sp. zn. [21 Cdo 4059/2007](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 7. 2011, sen. zn. [29 NSČR 14/2009](#), uveřejněné pod č. 14/2012 Sb. rozh. obč.). O takový případ se ale v dané věci nejedná a námitka dovolatele, že „odmítnutí jakéhokoliv pokynu zaměstnavatele představuje závažné porušení pracovní kázně zaměstnancem“, nemůže obstát; naopak, odvolací soud v projednávané věci vymezil hypotézu právní normy obsaženou v ustanovení § 52 písm. g) zák. práce vzhledem ke všem okolnostem případu v souladu s výše uvedenou judikaturou dovolacího soudu.

31. Poukazuje-li dovolatel na to, že výpověď z pracovního poměru naplňuje též požadavky na výpověď podle ustanovení § 52 písm. f) zák. práce, postrádá jeho dovolání v této části vymezení předpokladů přípustnosti dovolání, které je povinnou náležitostí tohoto mimořádného opravného prostředku [v případech, v nichž dovolání může být přípustné jen podle § 237 o. s. ř., je dovolatel povinen v dovolání pro každý dovolací důvod vymezit, které z tam uvedených hledisek přípustnosti považuje za splněné, tj. od jaké (konkrétní) ustálené rozhodovací praxe se v rozhodnutí odvolací soud odchýlil, která konkrétní otázka hmotného či procesního práva má být dovolacím soudem vyřešena nebo je rozhodována rozdílně, případně od kterého (svého dříve přijatého) řešení se dovolací soud má odchýlit; pouhá kritika právního posouzení odvolacího soudu ani citace (části) textu ustanovení § 237 o. s. ř. nepostačují (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2013, sp. zn. [25 Cdo 1559/2013](#), usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2013, sp. zn. [32 Cdo 1389/2013](#), nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 8. 2013, sp. zn. [29 Cdo 2488/2013](#))], jakož i řádné vymezení dovolacího důvodu (srov. ustanovení § 241a odst. 2 a 3 o. s. ř.).

32. Protože rozsudek odvolacího soudu je – jak vyplývá z výše uvedeného – z hlediska uplatněného dovolacího důvodu, ve vztahu k němuž bylo dovolání shledáno přípustným, správný a protože nebylo zjištěno, že by byl postižen některou z vad uvedených v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., a nebyla zjištěna ani jiná vada řízení, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání žalovaného ve věci samé podle ustanovení § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.